

ERNEST HEMINGWAY

Cîștigătorul nu ia nimic

NUVELE

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Clubul cărții digitale 2023

„Sînt adeseori întrebati în ce constă secretul creației. Creația n-are secret. Există oare secrete în zidăria și piatra bizantină?... Nu, nu există nici un secret. Era doar munca supraomenească... Secretul creației este același: munca supraomenească pentru ca un cuvînt să adere la celălalt, ca și pietrele zidului chinezesc. Oamenii nu văd această muncă. Ei văd doar rezultatul: o carte bună, succesul, gloria și, probabil, o grămadă de bani. Ei nu știu cîte chinuri, cîte eforturi ascund rîndurile pe care le citesc. Este adesea mai greu să descrii ceva decît să înfăptuiești ceva.”

E. HEMINGWAY
(Dintr-un interviu)

Lei 5

HEMINGWAY

221

B
P
T

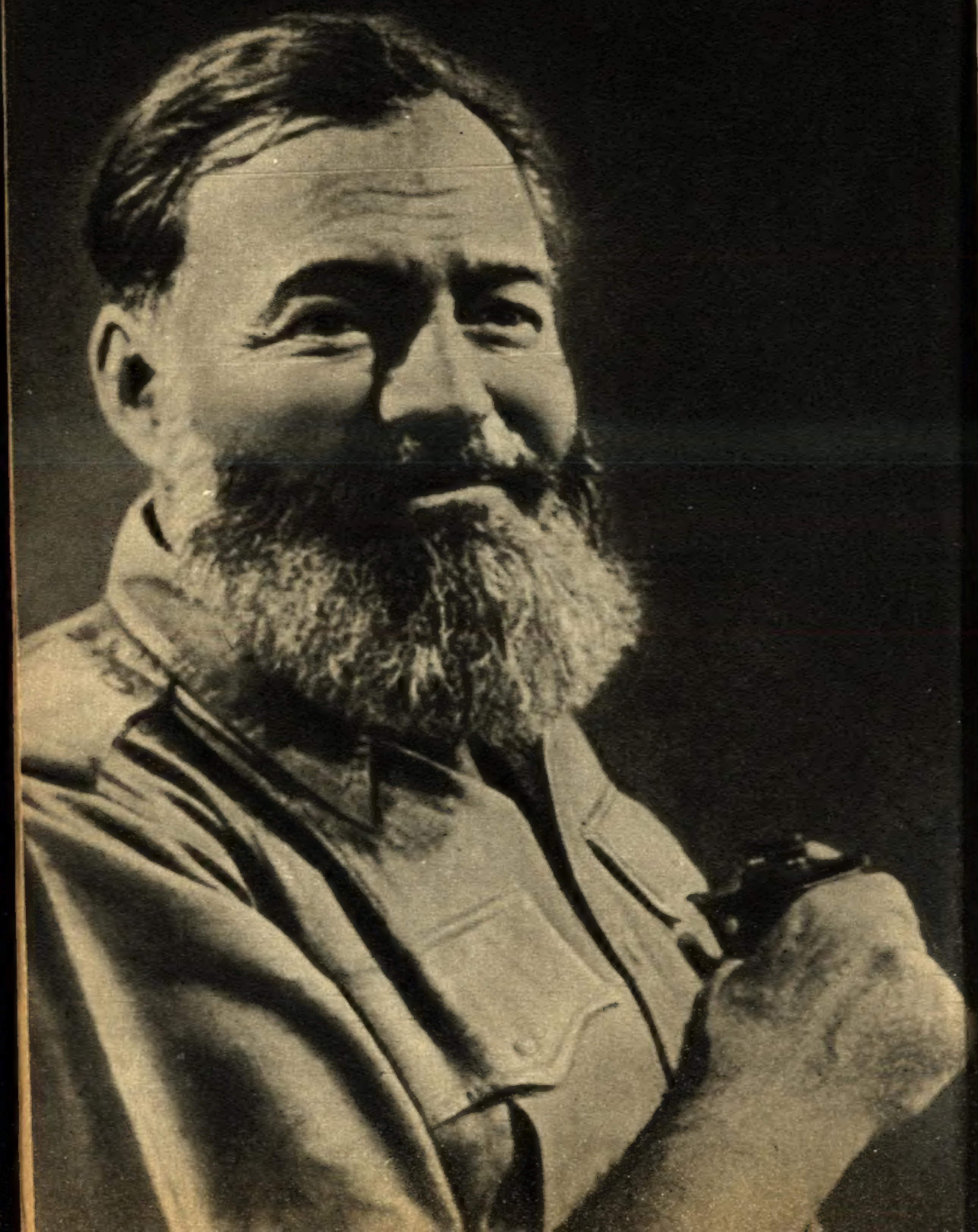
C60
HEMINGWAY

Cîștigătorul nu ia nimic

221

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

Clubul cărții digitale 2023

ERNEST HEMINGWAY

Cîştigătorul nu ia nimic

NUVELE

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Clubul cărții digitale 2023

Traducere, prefață și tabel cronologic de
Radu Lupan

The First Forty-Nine Stories

by

ERNEST HEMINGWAY

Jonathan Cape LONDON

Tenth impression 1960 j

PREFAȚĂ

Opera și viața lui Hemingway sint bine cunoscute cititorului român, căruia, datorită numeroaselor articole și traduceri publicate la noi, i-au devenit familiare atât lumea cât și personajele lucrărilor sale. Prezentînd culegerea de față de povestiri, ne vom opri de aceea la cîteva dintre problemele activității scriitorului în acest domeniu, fără a mai stărui asupra unor aspecte consemnate și cu alte prilejuri.

S-a subliniat adesea importanța pe care o are în opera lui Hemingway elementul autobiografic. Criticii și istoricii literari americani s-au străduit nu de puține ori să identifice în personajele și situațiile cărților sale personaje și situații reale. Rezultatele acestei ocupații tradiționale a istoriei literare nu au fost întotdeauna dintre cele mai edificatoare, dar de fiecare dată s-a ajuns la concluzia că scriitorul a pornit de la întâmplări trăite, de la oameni pe care i-a cunoscut. Se confirma astfel un principiu fundamental al esteticii lui Hemingway — adevărit și

afirmat în repetate rânduri — care reclamă ca o condiție primă și esențială a activității scriitorului cunoașterea profundă a lucrurilor despre care scrie.

„Mai întâi trebuie să cunoști subiectul — spunea Hemingway într-un articol din 1934 —, după aceea trebuie să știi cum să scrii. Ca să înveți aceste două lucruri îți trebuie o viață întreagă.”¹

Considerat astfel, elementul autobiografic nu mai apare ca un simplu detaliu menit a clarifica episoade mai mult sau mai puțin obscure, ci servește în chip esențial la sporirea autenticității relatării unei experiențe umane care, dincolo de semnificațiile restrînse individuale, poate căpăta un sens mai larg. Firește, relațiile dintre întâmplarea din viață și reflectarea ei în scris sînt mult mai complexe decît o legătură de la cauză la efect, să zicem. Perspectiva din care este privită îi poate modifica sensul uneori în mod fundamental. Dar nu asupra acestui aspect vrem să insistăm aci, cît asupra faptului că în scrisul lui Hemingway se simte — în genere — o cunoaștere intimă a locurilor, întâmplărilor, a diferitelor îndeletniciri, a oamenilor. O cunoaștere care nu este valorificată în chip exterior, prin detalii fastidioase, ci se exprimă prin notații sobre, precise și prin nuanțe subtile, de multe ori sugerate numai.

Cu deosebire se poate încerca acest sentiment citind povestirile lui Hemingway cuprinse în ciclul *In Our Time* (*În vremea noastră*) și cele din ciclurile de mai târziu: *Men Without Women* (*Bărbați fără femei*) sau *Winner Take Nothing* (*Cîștigătorul nu ia nimic*), reunite în anul 1938 într-un volum

¹ *Old Newsman Writes* (Scrie bătrînul gazetar), *Esquire*, dec. 1934.

mai amplu, intitulat *The First 49 Stories* (*Primele 49 de povestiri*).

Într-o serie din aceste povestiri apare personajul Nick Adams, în care mulți dintre criticii americani au căutat să-l identifice pe tînărul Hemingway.

„Cercetarea — scrie Philip Young în monografia închinată scriitorului — ne arată că într-adevăr multe dintre povestirile despre Nick sînt transcrieri foarte literale ale unora dintre cele mai însemnate fapte din însăși viața lui Hemingway și că foarte puține lucruri au fost schimbate în relatare.”¹

Nick trece printr-o seamă de încercări care-l mișcă, îl zguduie, îl frămîntă, și nu află întotdeauna nici liniștea, nici răspunsul la frămîntările sale. Atunci, spune Philip Young, Hemingway introduce un alt personaj, care este fie eu-povestitorul, fie altcineva — indiferent de nume sau ocupație, el profesează aceleași idei — și care-i va explica lui Nick, bineînțeles nu direct, ci pe planul general al povestirilor, „codul”. În lumina acestui „cod”, toate nedumeririle vor fi risipite, și eroul va ști cum trebuie să trăiască pe această lume, respectînd anumite reguli aproape mistice. Bineînțeles, „codul”, accesibil numai „inițiaților”, nu-i altceva decît o speculație pur abstractă pe marginea unor texte care nu-l confirmă și care mărturisesc reacția unui caracter sensibil și meditativ în fața contradicțiilor și durtăților unei societăți unde relațiile între oameni se află sub semnul nepăsării egoiste față de ceilalți.

Un alt critic, John Brown, stăruie și el asupra marilor dificultăți, pe care le are întotdeauna eroul lui Hemingway „în stabilirea unei legături cu lu-

¹ Philip Young, *Ernest Hemingway*, New York — Toronto, 1952, p. 35.

mea și în primul rînd în comunicarea sau în traiul cu alții" ¹.

Intenția scriitorului de a se defini prin experiența de viață prin care a trecut, de a căuta un sens întâmplărilor care i-au marcat adolescența și începutul maturității și au constituit într-un fel primii pași pe un drum sinuos și complicat devine și ea o dovadă a „incomunicabilității” eroului cu lumea, impas care și-ar afla ieșirea — susține criticul — deși numai parțială, prin aderarea la un „cod inițiativ”.

Elementul biografic a fost folosit aici de comentatori în sprijinul unor afirmații lipsite de un suport real. Atitudinea mai rezervată a lui Hemingway, pe vremea cînd era la școală, tentativele lui de a fugi de două ori de acasă, neînțelegerea dintre tatăl și mama sa, dezamăgirea care a urmat încercărilor din primul război mondial, și mai apoi relațiile sale cu lumea boxului și a coridoarelor, toate aceste detalii sînt considerate în mod unilateral, pentru a se contribui la acreditarea imaginii unui erou care-și face drum printre oameni, închis în sine și iremediabil singuratic. În fapt, eroul vedește nu participarea la un „cod inițiativ”, ci reflectă în chip veridic — și povestirile prezintă ades imagini grăitoare în acest sens — condiția omului într-o orînduire potrivnică omului, orînduirea capitalistă. Așa cum am mai arătat și altă dată ², convertirea experienței sale de viață în artă a fost considerată de Hemingway drept cel mai adecvat mijloc de a căuta în lumea în care a trăit adevărul despre această lume. Nu trebuie să uităm că, în

¹ John Brown, *Hemingway*, Paris, 1961, p. 125.

² Vezi prefața la: Ernest Hemingway, *Adio, arme și A avea și a nu avea*, E.L.U., 1961.

condițiile exacerbarii luptei omului împotriva omului, se poate ajunge de multe ori la forme tragice de izolare, de însingurare. Eroul hemingwayan prețuiește însă în mod deosebit acele calități care pot înlătura tocmai apăsarea singurătății, uneori tragice și deznădăjduite: curajul, demnitatea, stăpînirea de sine, prietenia adevărată. Nu le poate afla întotdeauna, dar în povestiri, experiența de viață pe care ne-o relatează scriitorul, desigur nu atît de direct pe cît o presupune în chip simplist Young sau alți critici din apus, ne vorbește tocmai despre strădania omului singur de a trece peste pragul care-l desparte de ceilalți, de a-i înțelege și de a afla astfel calea care să-l apropie de ceilalți. Și mărturia cea mai elocventă a acestei tendințe o vom găsi în felul — numai în aparență egal — în care Hemingway consemnează biruințele și înfrîngerile, nădejtile și resemnările omului pornit pe această cale.

*

Cititorul va afla în paginile care urmează acestor rînduri o culegere din cele mai reprezentative povestiri, publicate de Hemingway de-a lungul a aproape douăzeci de ani (1921—1938). Am căutat în înșiruirea lor să țin seama, în general, de criteriul cronologic, pentru a putea oferi o imagine cit mai adecvată a evoluției unor teme și preocupări caracteristice. ¹

¹ Am fost îndemnat s-o fac și de părerea exprimată de Hemingway într-o scrisoare adresată traducătorului povestirilor sale în limba rusă, I. Kașkin, că este mai bine să se respecte în publicarea povestirilor „ordinea cronologică”, și nu aceea a volumului apărut în 1938 în editura Scribner's, care reunește *Primele 49 de povestiri* (v. *Oeuvres et opinions*, nr. 3, 1963, p. 172).

Hemingway a început a publica scurte povestiri încă de pe vremea școlii. Inspirare din întâmplări sau amintiri din copilărie, povestirile *Judecata lui Manitou* și *Sepi Jingan*, apărute în anul 1916 în revista școlii, *Tabula*, vădesc influența lui Jack London. Mai târziu, sub influența lui Sherwood Anderson, de la care deprinde simplitatea și tonul direct al relatării, scrie o seamă de povestiri și un roman, ale căror manuscrise au fost pierdute de prima lui soție. Dintre ele a putut fi salvată numai nuvela *Bătrînul meu*, intrucît fusese trimisă citorva reviste. Ei i se vor adăuga cu timpul o seamă de povestiri, scrise în perioada în care Hemingway, după cîțiva ani de gaze-tărie, „se hotărăște” să devină scriitor, și în care într-o cămăruță mansardată, aflată în fundul curții unui depozit de chereștea din Paris, lucrează cu îndirjire, dar fără prea mare succes.

„Anul acela — își va aminti el mai târziu în *Green Hills of Africa* (Colinele verzi ale Africii) — fu plin de griji bănești, și nuvelele mi-erău trimise înapoi o dată cu corespondența zvirlită prin deschizătura porții depozitului, și-n ea găseam scrisorile de refuz, care nu le numeau niciodată nuvele, ci anecdote, schițe etc.”

În anul 1925, Hemingway izbutește totuși să publice o primă culegere de povestiri, la o editură americană mai importantă, datorită sprijinului scriitorului Sherwood Anderson. În vremea noastră apare în... 1.135 de exemplare. Multe dintre subiectele povestirilor își au sursă în articole publicate de Hemingway între anii 1920 și 1924, în *Toronto Star Weekly*. Compoziția volumului are un caracter mai original, semănînd totuși într-un fel cu încercările de compoziție mozaicală ale lui John Dos Passos¹, și ur-

¹ V. Manhattan Transier și Paralela 42.

mărește să sublinieze cît mai pregnant ideea călăuzitoare a cărții. Fiecare din cele 14 schițe și nuvele cu subiecte diferite e precedată de către o miniatură care evocă scene de violență din primul război mondial sau din luptele cu taurii, iar culegerea se încheie cu o miniatură — *Envoi*, ca într-o veche baladă. În intenția scriitorului, miniaturile sînt menite a constitui elementul de contrast cu aparența de calm și de liniște a vieții evocate în povestiri și a sugera astfel intensitatea conflictelor care se desfășoară sub această aparență înșelătoare. În vremea noastră nu s-a bucurat nici de prea multă atenție, nici de o primire prea călduroasă din partea criticii. Dar Hemingway nu s-a descurajat. Și a continuat a scrie — întii un prim roman, apoi un altul, un alt volum de povestiri, cîștigîndu-și o solidă și trainică faimă de prozator...

Dacă se poate vorbi de o anume unitate tematică a primei culegeri, așa cum am văzut, în celelalte volume de povestiri ea nu mai există ca atare. Există în schimb teme care se impun cu putere. Datorită lor, și preocupările scriitorului în perioada respectivă se pot defini mai net.

În primele povestiri este evocată atmosfera de lirism și de cruzime a anilor de adolescență, sînt surprinse sentimente sau înclinații care aduc cu sine dezamăgiri sau nedumeriri, citeodată chiar grave, dar stăpînite în manifestări. În cel de-al doilea volum, *Bărbați fără femei* (1927), Hemingway e mai puțin liric, tonul e mai direct, notația — mai tranșantă. Formă, mai căutată, a compoziției primei culegeri a fost și ea abandonată. Tema solitudinii, a dificultății de înțelegere dintre oameni, se regăsește, dar și oamenii află uneori energia și curajul de a o înfrunta. Și o înfruntă mai cu seamă cei care nu

vor să recunoască nici față de ei, nici față de alții că au renunțat la o anume demnitate, că nu mai au pentru ce să lupte.

Disperata demnitate a celui care nu mai are nimic de pierdut îi duce pe unii dintre eroii nuvelor și schițelor din al treilea volum, *Cîștigătorul nu ia nimic* (1933), la forma absolută a singurătății, aceea a neantului atotstăpînitor. Alții sînt urmăriți cu sarcasm, pentru că ignoră sau nesocotesc intenționat simplele și fireștile relații dintre oameni, relațiile de dragoste, de încredere, de înțelegere reciprocă.

Mi se pare interesant să menționez că ultimele nuvele inserate, alături de povestirile primelor trei cicluri, în amplul volum care le reunește pe toate: *Primele 49 de povestiri* apar ca un examen al citorva dintre preocupările vădite în povestirile de pînă aci. Mă refer la *Capitala lumii*, la *Scurta viață iericită a lui Francis Macomber* și la *Zăpezile de pe Kilimanjaro*. Căutînd cu luciditate să explice ce anume poate da omului demnitate și curaj în fața morții, scriitorul conchide că numai activitatea sau sentimentele bazate pe adevăr și dăruire reală sînt în măsură să o facă și respinge cu ironie sarcastică înșelăciunea și incomprehensiunea, care alterează relațiile umane și duc la consecințe tragice.

Scrise și publicate în anul 1936, aceste din urmă nuvele sînt parcă rezultatul unei revizuirii de valori. Și fără a dori să facem legături forțate, trebuie să amintim că în același an Hemingway avea să ia o atitudine hotărîtă împotriva fascismului, sprijinind cauza republicană în războiul din Spania. Și trebuie să notăm de asemenea că în aceeași perioadă el lucrează mai intens la romanul *To Have and Have Not* (A avea și a nu avea), în care vor fi descrise

realitățile americane, cu toată înrîncenarea caracteristică luptei pentru existență din „lumea nouă“.

Am încercat să schițăm, desigur în linii generale, tematica și orientarea povestirilor lui Hemingway, pentru a face și mai evident faptul că aici valorificarea elementului autobiografic a fost strîns legată de etapele parcurse de scriitor în lămurirea atitudinii sale față de realitățile înconjurătoare. Mai mult decît în romane, unde elaborarea și transformarea acestui material sînt mai îndelungate, vom afla aici o expresie mai apropiată a experienței de viață încercate în diferite epoci. Și tocmai aceasta ne îngăduie să conchidem că, departe de a tinde spre formularea unui cod rezervat numai unor inițiați, ea înfățișează cu vigoare realistă încercările complicate, dureroase — nu întotdeauna reușite — de a afla căile comunicării reale între oamenii unei societăți și unei epoci frămîntate și pline de contradicții.

Arătînd că scurta povestire — schița sau nuvela — reprezenta pentru Hemingway calea firească spre proza mai amplă, Carlos Baker, autorul unui aprofundat studiu al operei scriitorului, spune:

„Disciplina timpurie a scrierii de «short story»¹ — și arareori asta nu înseamnă o foarte severă disciplină — l-a învățat pe Hemingway meșteșugul său. El a învățat cum să scoată foarte mult din foarte puțin, cum să curețe limbajul de ceea ce e de prisos și cum să evite mișcarea inutilă, cum să sporească intensitatea și cum să nu spună altceva decît adevărul în așa fel încît să poată spune mai mult decît adevărul. Din scrierea de «short story» el a

¹ Termen care corespunde la noi cu schiță, povestire scurtă.

învăţat admirabil de precis cum să folosească dialogul în scopul expunerii faptelor.”¹

Vom afla aceste calităţi în povestirile din prezentul volum, şi desigur şi în altele, necuprinse aci.

Aproape în toate, elementul de surpriză atât de caracteristic *short story*-ului american este prezent, dar, spre deosebire de ceea ce se întâmplă în scurta povestire a lui O’Henry, Jack London sau Caldwell de pildă, surpriza nu se află atât în desfăşurarea acţiunii, cât în evoluţia relaţiilor care se stabilesc pe planul psihic între eroi.

Concludente mi se par din acest punct de vedere povestirile care se referă la ceea ce am putea numi „anii de formaţie” ai lui Nick Adams: *Sat indian*, *Doctorul şi soţia doctorului*, *Sfârşitul unei poveşti*, *Campionul* şi, într-o măsură, *Ucigaşii*. Momente ale copilăriei sau ale unei adolescenţe căreia i se pun probleme ale vieţii şi morţii, învăluite în tulburătoare aură a celei mai frumoase şi mai neliniştite vârste, ele sugerează cu o deosebită artă „descoperiri” fundamentale în raport cu mediul înconjurător, „descoperiri” care marchează o întreagă viaţă.

„Funcţia socială a unor asemenea povestiri — şi nu avem în vedere *Ucigaşii* — nu este de a rezolva sau de a pune o problemă anume² — ne arată

¹ Carlos Baker, *Hemingway, The Writer as Artist* (Hemingway ca artist), Princeton, 1956, p. 117.

² Se întâmplă uneori să se exagereze în această privinţă, cum o face de exemplu criticul George Hemphill, care, într-un articol publicat în revista americană *The Kenyon Review*, 1949, vol. XI, nr. 1, îi reproşa lui Hemingway că în *Sfârşitul unei poveşti* n-a legat exploatarea capitalistă a pădurilor din Michigan — fapt ce a dus la pustiirea lor — de ideea că şi tinerii care se iubeau au ucis dragostea lor printr-o prea grăbită consumare a ei!

I. Kaşkin într-un pătrunzător studiu dedicat scriitorului —, ci mai degrabă de a le isca în mintea cititorului. Ele transmit neliniştea şi nelămurirea care l-au încercat pe autor.”¹ De aici şi senzaţia deosebită suscitată de modul acesta de relatare a întâmplărilor care presupune într-un fel participarea celui care citeşte. Ca şi cum i s-ar spune: ai fost şi tu martorul unor asemenea întâmplări, unele detalii îţi sînt prea bine cunoscute, n-are sens să ţi le mai amintesc. Această participare la aceeaşi istorie a scriitorului a contemporanilor săi face ca povestirile, scrise într-un mod obiectiv, detaşat, să aibă totuşi aerul unei confesiuni rostite pe un ton simplu şi firesc despre întâmplările cu haz şi mai ales fără, ale unui om obişnuit al „timpului nostru”. Obişnuit, dar nu cu o sensibilitate obişnuită.

(Nu trebuie să uităm totuşi că o altă poziţie şi o altă epocă face ca tipul hemingwayan de povestire să nu poată fi adoptat nediscriminat în relatarea unei experienţe de viaţă deosebite atât ca manifestare, cât şi ca esenţă.)

Observator neobişnuit de subtil al manifestărilor acestei sensibilităţi ni se dezvăluie Hemingway în cele două povestiri: *Pisica în ploaie* şi *O operaţie simplă*. Remarcabil e faptul că el nu scrutează psihologia personajelor în reacţiile lor interioare, ci notează cel mai ades pe acelea exterioare. Dar aşa cum am mai amintit, reacţiile acestea nu sînt decît foarte nuanţate exteriorizări ale unor, altminteri, inezisabile mişcări sufleteşti. Dacă am ţine seama de tipologiile nietzscheene, am zice că scriitorul este mai mult un *Augenmensch*, un om la care predomină un extrem de fin simţ al observaţiei vizuale.

¹ I. Kaşkin, *E. Hemingway — Tragedia unei măiestrii*, *International Literature*, nr. 5, 1935.

Dialogul lui ne dovedește însă că este în chip fericit completat și de un *Ohrenmensch*, cuvintele rostite ca și tăcerile întregind o profundă analiză a psihologiei personajelor aflate în scenă. S-ar părea uneori că nu se întâmplă nimic sau că nu se va întâmpla nimic și totuși această aparență e înșelătoare. Rigoarea dialectică a interrelațiilor elementelor definite de către scriitor este atât de strînsă, încît mulți dintre comentatori au asemănat schițele de acest fel unor probleme de șah, care chiar dacă admit cîteodată o variantă duc totuși la același final. De aceea, indiferent de momentul sau modul în care sînt întrerupte relațiile enunțate, sfîrșitul nu poate fi altul decît cel firesc necesar.

Și soțul, insensibil într-un moment cînd nevasta lui simte nevoia unei înțelegeri reale a dorinței sale de dăruire afectivă, și bărbatul, pe care egoismul dragostei îl face opac la clipa de primejdie prin care trece o afecțiune devenită obișnuință, vor suferi. Deocamdată, ei nu știu asta, dar cititorul o știe înaintea lor, și lucrurile nu se vor putea desfășura altfel.

Concluzia i se impune lui Hemingway din observarea realității, pe care o cercetează deosebit de atent în manifestările ei vizibile și semnificative. Aceasta îl deosebește esențial de celălalt mare prozator american, William Faulkner, care dezvăluie ceea ce tănuie realitatea vizibilă, cercetînd ceea ce e ascuns, ceea ce se relevă pe încetul, ceea ce e aparent contradictoriu și apoi se dovedește unitar. Iar în povestirile sale surpriza se datorește tocmai înlăturării, febrilă uneori, a văluirilor care drapează o realitate ce nu se oferă niciodată pe deplin observației. Hemingway, în schimb,

ne comunică cu multă precizie datele, notează atent primele mișcări, și sugestiile conținute în aceste notații vor continua acțiunea chiar după încheierea istorisirii. Precizia nu exclude însă proiectarea simbolică a unor detalii-cheie. Scriitorul a știut cum să prelungească ecoul simbolic al unor foarte realiste amănunte și personaje, dar a negat întotdeauna premeditarea în această direcție: „Nu s-a scris niciodată o carte bună cu simboluri determinate dinainte și apoi băgate în cuprinsul cărții... Dacă am făcut personajele mele de ajuns de reale și de consecvente, ele vor putea reprezenta multe lucruri.”

Iată-l de pildă pe bătrînul chelner din *Un loc curat și bine luminat*. Simbolul care-i domină existența e „nada”, neantul, zădărnicia tuturor lucrurilor de pe acest pămînt, simbol care este pînă la urmă opus imaginii cafenelei aceleia „curate și bine luminate”, strălucirea și viața față de întunericul și pustiuul neantului. Pentru chelnerul cel tînăr, „nada” nu are nici o semnificație, pentru cel mai în vîrstă și pentru bătrînul client el este o forță amenințătoare, torturantă, de nesuportat, care nu te lasă nici să dormi. Iar singurul lucru care i se poate opune e imaginea de lumină, de liniște și de curățenie a cafenelei, locul unde poți înfrunta cu demnitate gîndul acestei „nada” atotstăpînitore. Imagine cutremurătoare a abisului în care te prăbușește senzația de zădărnicie a orice ai face, povestirea se termină cu o remarcă ironică: „Mai la urma urmei, își spune bătrînul chelner, probabil că numai insomnia e de vină. Mulți oameni trebuie să sufere de insomnia.” O ironie care nu atenuează însă senzația chinuitoare a pustiuului moral în care rătăcesc, cu imaginea „locului curat și bine luminat” drept singur refugiu, cei urmăriți de conștiința că nu omul, ci neantul stăpînește pe acest pămînt.

Un dezamăgit, dar nu un dezabuzat, e într-un fel și soldatul Krebs, căruia războiul i-a dat un profund dezgust¹ pentru ceea ce poate ascunde adevărul — aici exagerarea sau sentimentalismul. Și vechile tipare ale vieții de acasă și din orașul natal, impregnate de minciună și sentimente convenționale, i se par de nesuportat. Krebs devine un străin față de ai săi, cărora, văzându-i acum cu alți ochi, le descoperă precaritatea morală.

De un alt tip e descoperirea făcută de băiatul din *Bătrînul meu*. Acesta ajunge, fără s-o fi dorit, să-și schimbe părerea despre tatăl său — ucis într-un accident la curse — datorită celor din jur. Dragostea pentru tată e risipită de oameni care „atunci cînd se apucă... să facă ceva praf, nu mai rămîi cu nimica”. Aici o dezamăgire a copilăriei, dincolo una mult mai profundă a unui tînar pe care războiul l-a maturizat.

Privirea sensibilă a tinerei vîrste, izbită de brutalitatea unor ființe care au pierdut tot ce e omenească pentru a deveni niște instrumente ale asasinatului, aparent „neinteresat”, al asasinatului rece, e și aceea a lui Nick Adams din *Ucișorii*. Portretele celor doi criminali profesioniști, Max și Al, sînt re-

¹ Vom regăsi, deși schița e scrisă aparent pe un alt ton, aceeași crispă în fața ororilor războiului și în *Pe chei la Smyrna*. Aici, tonul de absurdă și inconștientă incîntare al ofițerului care povestește e menit a sublinia, prin contrast, înrîncenarea faptelor, a ororilor unui război la care Hemingway luase parte în calitate de corespondent. Cele văzute pe fronturile războiului greco-turc în anul 1922 s-au gravat adînc în memoria scriitorului, care va reveni asupra lor și în *Moartea după amiază* și în *Zăpezile de pe Kilimanjaro*.

marcabile prin felul în care este reliefat automatismul ce-i caracterizează. Dezumanizarea vădită de întreaga lor comportare, violența și cinismul lor sînt întru totul similare cu manifestările fascismului, pe care scriitorul îl cunoscuse în acțiune în Italia.

Ecoul celor văzute acolo avea să răsună și aici, ca și în reportajul scris în urma unei călătorii întreprinse cu un prieten gazetar, Guy Hickok, *Italia, 1927*. Publicat întîi în revista *New Republic*, reportajul a fost ulterior inclus, cu titlul schimbat *Che ti dice la patria?*, în cel de-al doilea volum de „*short stories*”. Corupție, insolență, descompunere morală, iată cum arată regimul fascist în cele cîteva momente surprinse de scriitor. Așa arăta țara în care fuseseră înfrînte acele forțe, mai puțin manifeste dar totuși prezente, reprezentate prin feroviarul care-i ajutau revoluționarului maghiar să călătorească fără primejdii spre Elveția (v. *Revoluționarul*) — înfrînte pentru că nu izbutiseră să opună asaltului fascist un front unit și puternic.

Arta de povestitor a lui Hemingway se caracterizează prin posibilitatea abordării unei mari varietăți de forme, de la reportajul alcătuit din scurte momente sau schițe pînă la povestirea amplă, de factura unui roman concentrat. Am inclus din acestea din urmă în culegerea de față pe cele mai cunoscute. *Cincizeci de bătrîne* ne demonstrează încă o dată forța dialogului hemingwayan, care izbutește să creeze situații și caractere deosebit de pregnante, prin intermediul unor discuții simple, fără efecte vizibil căutate, dar care au un profund ecou înăuntrul personajelor. Aici dialogul creează cu deosebită putere de sugestie atmosfera apăsătoare a sfîrșitului carierei unui boxer care vrea să se retragă, dar care nu a renunțat la toate. Personajele nu sînt

deosebit de complexe, cu toate acestea ele au în permanență mai mult de spus decât ceea ce spun, iar uneori tăcerile punctează ceea ce e esențial pentru ei și pentru alții. De aici rezultă cea cunoscută și caracteristică tensiune a celor mai multe dintre povestirile lui Hemingway. Contrastul permanent dintre ceea ce se petrece sau se spune în afară și ceea ce este în adâncuri, sau nespus cu intenție, înțreține această stare de tensiune și creează un deosebit relief al planurilor narațiunii.

În *Scurta viață fericită a lui Francis Macomber*, această tensiune emoțională e uneori abia suportabilă și constituie un element esențial al diferențierii și reliefării complexe mișcări psihologice care definește relațiile dintre personaje. S-au scris despre acest roman concentrat — densitatea e un alt element caracteristic prozei lui Hemingway — multe comentarii, studii chiar, așa că nu voi insista în cele de față prea mult asupra acestei istorii tragice a pierderii și cîștigării demnității. Vreau să subliniez numai măiestria cu care personajele sînt făcute să treacă dintr-o stare sufletească într-alta, total opusă, în cursul unui interval foarte scurt de timp și sugestia extraordinară de veridică a neîncetelor schimbări ale stărilor sufletești. Și pentru a ilustra cît de variate sînt mijloacele cu care ne este comunicată această sugestie, și pentru a arăta că Hemingway folosește cu o uimitoare finețe și precizie cele mai — aparent — neînsemnate amănunte, ca să definească o atmosferă sau anume raporturi, voi da numai un exemplu. În finalul nuvelei, cînd Margaret Macomber începe a-și pierde ascendentul asupra bărbatului său și devine încetul cu încetul o străină atît pentru Francis Macomber, cît și pentru Robert Wilson, nemaiavind nici o putere asu-

pra lor, autorul își numește eroina, rînd pe rînd și în strictă concordanță cu momentul respectiv, Margot, Margot Macomber, Margaret Macomber și apoi Mrs. Macomber, ca la sfîrșit eroina să nu mai fie numită decât „femeia” sau pur și simplu „ea”.

Și nuvela *Zăpezile de pe Kilimanjaro* a fost mult discutată în comentariile operei lui Hemingway, căutîndu-se ades să se identifice personajul cărții, scriitorul Harry, cu autorul însuși. Nu însă personajul acesta ca atare — deși se întîlnesc în nuvelă multe referințe la diverse episoade ale biografiei lui Hemingway — este cel care dă sens întregii istorisirii, ci căutarea lui, examenul lucid pe care îl întreprinde, în pragul morții, cu privire la ceea ce a ajuns „comercializîndu-și” talentul pentru a avea „siguranță și confort”, „trădîndu-se pe sine și tot ceea ce crezuse”, ducînd o viață de plăcută abdicare. Toate s-au întîmplat, conchide Harry, deoarece a acceptat compromisurile impuse de viața dusă alături de cei bogați, care-s plicticoși și careucid în diferite feluri cîntea, adevărul și ceea ce este mai prețios în viață. Însăși cangrena de care va muri este simbolul „infecției” spirituale de care s-a lăsat cuprins. Este posibil ca sub această formă Hemingway să fi încercat să realizeze, mai mult pentru sine și mai puțin pentru alții, o imagine obiectivă a stării în care se afla în acel an 1936, an crucial pentru el, cînd într-adevăr s-a produs o cotitură în existența sa. Delirul final, în care muribundul se vede zburînd spre înălțimile muntelui Kilimanjaro, lăsînd totul în urmă, poate fi de aceea interpretat ca o imagine a ceea ce își propunea scriitorul să facă, zvîrlind balastul și abandonînd tot ceea ce-i falsifica și degrada talentul, pornînd iar să asalteze înălțimile artei, ale prozei menite să dureze ani, „și

dacă ai noroc și ai scris-o de ajuns de curat, întotdeauna".

Imaginea leopardului, mort în timp ce căuta să atingă creștele inaccesibile, nu este astfel decât o parafrază a faptelor materiale ale nuvelei, sensul ei este însă același cu al nuvelei în întregul său: tendința de a te îndrepta spre teritorii mereu noi și a face ca arta să ajungă cât mai departe în descoperirea acestor teritorii necercetate încă ale spiritului uman. Hemingway izbutește, prin rememorările lucrurilor „păstrate” pentru a fi scrise mai târziu, rememorări care redau cu multă artă alune-carea febrilă a amintirii sau ritmul dezordonat al delirului, să sugereze că în însăși infinita diversitate a faptelor vieții umane este cuprins îndemnul cercetării acestor teritorii mereu noi, mereu altele.

Considerate de către mulți dintre cercetătorii operei lui Hemingway ca niște capitole în fapt ale unui roman, povestirile pot fi legate între ele, desigur, prin raportarea lor la experiența de viață unică a autorului. Și am putea, continuând într-un fel biografia lui Nick Adams, să apropiem cele mai multe din schițele și nuvelele prezentei culegeri de destinul acestui tânăr, care trecând de anii copilăriei și adolescenței a fost în război și s-a întors scirbit și degustat de ororile lui (*Soldatul s-a întors acasă*), a cunoscut iluziile și deziluziile dragostei și vieții conjugale (*Pisica în ploaie* și *O operație simplă*), a avut și el copii, de care nu a putut fi întotdeauna aproape (*O așteptare de o zi*), s-a izbit în viața lui și a fost scirbit de formele ridicole și degustătoare ale degradării dragostei (*Domnul și doamna Elliot, Mama unei „fetite” sau După mare*) și s-a înfiorat cunoscând disperările fără întoarcere (*Un loc curat și bine luminat*).

Dar pînă la urmă, acest erou, în pragul unui nou război, care avea să înceapă în Spania, își face un necruțător examen de conștiință (*Zăpezile de pe Kilimanjaro*), care îl va duce la participarea directă la lupta celor care s-au ridicat împotriva fascismului, pentru a apăra pe cei umili, singuri și obișnuiți (*Bătrînul de lingă pod*).

Este limpede că această biografie fictivă, în sensul că e literatură, nu poate să nu fie socotită o mărturie impresionantă despre felul în care au trăit și s-au format mulți oameni în lumea capitalistă, în anii premergători celui de-al doilea război mondial. Hemingway o scrie pentru a păstra în conștiința contemporanilor săi ecoul unei experiențe care e a sa, dar și a tuturor celor trecuți prin încercări neasemănătoare dar cit de asemănătoare, și nu pentru a oferi posterității, cum s-a spus, un alt capitol al „autobiografiei sale literare”.

După 1938, an în care telegrafia de la Barcelona schița cu care se încheie culegerea de față, Hemingway a scris sau a publicat relativ puține povestiri, dar nu a încetat, așa cum ne-o arată și biografia sa, să fie pretutindeni unde se hotăra într-un fel sau altul soarta contemporanilor lui și să-și manifeste dorința de a mai scrie, dacă „avea să trăiască îndeajuns, încă vreo douăzeci și cinci de povestiri”. Sfîrșitul său tragic l-a împiedicat să-și ducă această dorință la îndeplinire, deși viața i-a oferit din plin subiecte, și el a socotit întotdeauna realitatea, viața contemporană, o sursă esențială a scrisului și a recomandat mereu, ca o necesitate a scriitorului, participarea activă la evenimentele vremii.

„Ducîndu-te acolo unde trebuie să te duci — scria Hemingway în prefața care însoțea culegerea *Primele 49 de povestiri* —, făcînd ceea ce trebuie

să faci și văzînd ceea ce trebuie să vezi, îți tocești unealta cu care scrii. Dar prefer să o tocesc și să știu că trebuie să o ascut iar și să o ciocănesc ca să o readuc la vechea formă și s-o dau pe tocilă și să știu că am despre ce să scriu, decît să o păstrez curată și lucitoare și să n-am ce să spun, sau neștirbită și bine unsă, dar nefolosită."

August 1963

RADU LUPAN

TABEL CRONOLOGIC

1899 21 iulie. Nașterea la Oak Park, în apropiere de Chicago, a lui Ernest Miller Hemingway, al doilea copil al doctorului Clarence Edwards și al lui Grace Hall Hemingway.

1900—1913 Familia Hemingway își petrece vacanțele la Hortons Bay, în nordul statului Michigan. Aici, doctorul Hemingway are o casă aflată pe malul unui lac pierdut printre păduri, Walloon Lake. Regiunea e locuită de indieni din tribul Ojibway.

1913—1917 Ernest Hemingway urmează cursurile secundare la Oak Park High School.

Încă din această vreme, arată un interes activ pentru scris, fiind redactor al revistei săptămînale a școlii, *Trapeze*, și colaborator al celei trimestriale, *Tabula*. Face parte de asemenea din echipele de fotbal și de înot ale școlii.

Încearcă de două ori în acest răstimp să fugă de acasă.

- 1917—1918 După absolvirea școlii, pleacă la Kansas City, unde intră reporter la *Kansas City Star*.
- 1918 aprilie : E primit ca voluntar în formațiile auxiliare ale Crucii Roșii americane (Red Cross Ambulance Corps).
Pleacă în Europa și e repartizat într-una din unitățile care acționează pe frontul italian.
8 iulie : E grav rănit de explozia unui obuz, în apropiere de Fossalta di Piave. E internat într-un spital militar din Milano, unde stă trei luni. Primește decorațiile italienești Medaglia d'Argento al Valore Militare și Croce al Merito di Guerra.
octombrie—noiembrie : După ieșirea din spital, se înrolează în armata italiană, în trupele de infanterie,
- 1919 ianuarie : Demobilizat, se întoarce acasă la Oak Park. De aici pleacă la Petoskey, în apropiere de locurile copilăriei, și lucrează la o serie de povestiri. Începe a scrie un roman.
- 1920 primăvara : Datorită unui prieten de al tatălui său, intră la *Toronto Star Weekly*, unde publică o seamă de articole pe teme cele mai diverse.
Redactor al revistei profesionale (House Organ) *The Cooperative Commonwealth* al Societății cooperative americane din Chicago.
În Chicago se întâlnește cu scriitorul Sherwood Anderson care îi influențează primele lucrări literare.
- 1921 Se căsătorește cu Hadley Richardson.
Continuă a fi colaboratorul lui *Toronto Star Weekly*, al cărui corespondent pentru Europa devine, în iarna aceluiași an.
- 1921—1922 Călătorește împreună cu soția sa prin Franța, Spania, Elveția, Italia, Germania. Se află în Grecia și

Turcia în timpul războiului dintre cele două țări. Scrie reportaje despre conferințe internaționale, la interviuri lui Clémenceau, Cicerin¹, Mussolini.

- 1923 Povestiri și poeme ale lui Hemingway încep a fi publicate prin diferite reviste.
Publică, la o obscură editură din Paris, primul volum : *Three Stories and Ten Poems* (Trei povestiri și zece poeme), într-un tiraj de... 300 exemplare.
octombrie : Nașterea, la Toronto, Canada, a primului său fiu, John.
- 1924 Hemingway se întoarce la Paris, unde lucrează la revista lui Ford Madox Ford, *Transatlantic Review*. Frecventează cercurile literare ale americanilor stabiliți în Franța și scrie sub influența lui Gertrude Stein și a lui Sherwood Anderson.
Publică, la o editură obscură din Paris, un volumaș de miniaturi, intitulat *In Our Time* (În vremea noastră).
- 1925 Publică la editura americană Boni and Liveright volumul de povestiri *In vremea noastră*.
Călătorește prin Spania, unde lucrează la volumul *Death in the Afternoon* (Moartea în după amiază) și începe romanul *The Sun Also Rises* (Și soarele răsare).
- 1926 mai : Publică la editura Scribner's, în care-i vor apărea de aci înainte toate operele, romanul satiric *The Torrents of Spring* (Șuvoaiele primăverii).
octombrie : Publică romanul *Și soarele răsare*.
- 1927 Divorțează de Hadley Richardson și se căsătorește cu ziarista Pauline Pfeiffer.

¹ Gheorghe Vasilevici Cicerin (1872—1936), om de stat și diplomat sovietic. În calitate de comisar al poporului pentru afacerile externe (1918—1930), a reprezentat U.R.S.S. la conferințele de la Genova (1922) și Lausanne (1922—1923).

Apare volumul de nuvele *Men Without Women* (Bărbați fără femei).

1928 Se întoarce în Statele Unite și se stabilește în Key West, Florida. Aici începe să lucreze la romanul său *Farewell to Arms* (*Adio, arme*). Tatăl său se sinucide. Nașterea celui de-al doilea fiu, Patrick.

1929 Apare romanul *Adio, arme*, care cunoaște o mare popularitate.

1929—1930 Își dedică timpul pescuitului, vânătorii, yachtingului și scrierii de articole prin revistele de mare tiraj. Are un accident de automobil, împreună cu John Dos Passos, și-și fracturează grav brațul drept.

1931 Călătorește prin Spania și lucrează la terminarea volumului *Moartea în după amiază*, dedicat îndeosebi tauromachiei. Nașterea celui de-al treilea fiu, Gregory. Apare *Moartea în după amiază*.

1933 Îi apare culegerea de nuvele *Winner Take Nothing* (*Cîștigătorul nu ia nimic*). Face o călătorie prin Spania, Franța și Africa. În Africa se îmbolnăvește grav, și după însănătoșire își continuă vânătoarea de fiare sălbatice.

1934 Întors la Key West, lucrează la volumul *Green Hills of Africa* (*Colinele verzi ale Africii*), care relatează întâmplări ale călătoriei întreprinse recent.

1935 Apare volumul *Colinele verzi ale Africii*.

1936 Lucrează la romanul *To Have and Have Not* (*A avea și a nu avea*).

iulie : Donează 40.000 de dolari serviciilor sanitare ale armatelor republicane din Spania, pentru achiziționarea de medicamente și ambulanțe.

1937 Pleacă în Spania, în calitate de corespondent de presă al agenției americane North American Newspaper Alliance, pe lângă armatele republicane. Ia parte la cel de-al doilea Congres al scriitorilor americani, unde își arată ferma sa opoziție față de fascism. Colaborează cu Joris Ivens la realizarea filmului documentar *The Spanish Earth* (*Pământul spaniol*). Scrie scenariul și comentariul, pe care-l și rostește. Serie în Spania piesa *The Fifth Column* (*Coloana a cincea*), a cărei acțiune se petrece în Madridul războiului civil.

1938 Apare culegerea *The Fifth Column and the First Forty Nine Stories* (*Coloana a cincea și Primele patruzeci și nouă de povestiri*).

1939 Apare romanul *A avea și a nu avea*. Lucrează la romanul despre războiul civil din Spania : *For Whom the Bell Tolls* (*Cui îi bate ceasul*), pe care-l va termina în anul următor. Se stabilește în Cuba, la proprietatea sa Finca Vigia, situată la San Francisco de Paulo, lângă Havana.

1940 Apare romanul *Cui îi bate ceasul*, care cunoaște un mare succes de public. Divorțează de Pauline Pfeiffer și se căsătorește cu scriitoarea și ziarista Martha Gellhorn. Pleacă în China cu soția sa, în calitate de corespondent de război, și asistă la luptele împotriva japonezilor.

1942—1944 Pe bordul yachtului său Pilar, adaptat și echipat conform acestui scop, patrulează în largul coastelor Cu-bei, în urmărirea submarinelor hitleriste.

- 1944 Ia parte, în calitate de corespondent de presă, la diferite misiuni de luptă ale aviației militare engleze R.A.F.
- 1944—1945 Participă, în calitate de corespondent al revistei *Collier's*, la luptele date de Armata a III-a americană în Franța și Germania și la luptele din Ardeni. Intră în Paris înaintea armatelor aliate.
- 1946 Divorțează de Martha Gellhorn și se căsătorește cu ziarista Mary Welsh.
- 1949 Își întrerupe lucrul la o trilogie despre *Pământ, Mare și Văzduh* și începe să scrie romanul *Across the River and into the Trees* (*Peste râu și printre arbori*), despre evenimentele din cel de-al doilea război mondial.
- 1950 Apare *Peste râu și printre arbori*.
- 1952 Publică *The Old Man and the Sea* (*Bătrînul și marea*), care cunoaște un mare succes de public și este salutat cu entuziasm de critică. Pentru acest roman i se acordă premiul american Pulitzer.
- 1953 Călătorește în Spania și apoi în Africa, unde rămîne mai multă vreme, pentru a vîna.
- 1954 La începutul anului, împreună cu soția sa, suferă un accident de avion în Africa, din care scapă nevătămați, deși ziarele din întreaga lume le anunță moartea. Încercînd să ia un alt avion, acesta explodează, dar nici Hemingway, nici soția sa nu sînt grav răniți. După înșănătoșire pleacă în Italia, și de aici se reîntorc în Cuba. toamna : I se decernează Premiul Nobel pentru „desăvîrșita măiestrie în arta narațiunii moderne, așa cum a arătat-o de curînd în povestirea *Bătrînul și marea*.”
- 1959 Face o lungă călătorie în Europa — în Spania și Italia.
- 1960 Își exprimă, în mai multe rînduri, simpatia și adevărată fașă de revoluția cubană. Apar în reviste fragmente din volumul în pregătire *Dangerous Summer* (*Vară primejdioasă*). Bolnav, se internează în spital, în cîteva rînduri, pentru un tratament medical de mai lungă durată.
- 1961 iulie : Moare la Ketchum Idaho, sinucigîndu-se cu arma sa de vînătoare.

BĂTRINUL MEU

Dacă stau și mă gîndesc bine, cred că bătrînul meu era făcut să fie un om gras, știți, un om din aceia scunzi și rotofei, dar n-a ajuns așa niciodată, decît la urmă și pentru scurtă vreme, și atunci nu din vina lui, fiindcă alerga numai în cursele cu obstacole și putea să ia în greutate oricît ar fi vrut. Îmi aduc aminte că-și punea bluza de cauciuc peste două pulovere, și peste ea o cămașă largă de transpirat, și mă lua cu el înainte de prînz, să alergăm, cînd era soarele mai fierbinte. Cîteodată, pe la patru dimineța, cînd sosea la Torino, se repezea cu trăsura de la gară la grajduri și făcea o cursă de probă cu unul dintre caii lui Razzo, și atunci, pe roua aceea care acoperea totul și pe soarele acela care abia începea să încălzească, îl ajutam să-și scoată cizmele și își punea o pereche de teniși și toate puloverele pe el și o porneam la drum.

— Hai, băiete, îmi zicea el, mergînd pe vîrfuri de colo pînă colo prin fața vestiarului în care se-mbrăcau jocheii, să ne mișcăm puțin.

Și atunci o porneam la pas de-a lungul peluzei, înconjurînd-o poate o dată, el înainte alergînd întins, și apoi ocoleam poarta și ne îndreptam spre una dintre șoselele acelea, mărginite de o parte și de cealaltă de copaci, care pleacă din San Siro. Cînd ajungeam la șosea, o luam înainte și dă-i bătaie, dar el, cînd mă uitam înapoi, alerga ușor în spatele meu, și după cîtva timp mă uitam din nou și-l vedeam că a început să asude. Asuda, nu glumă, și se ținea după mine fără să mă piardă din ochi, și cînd mă prindea că mă uit la el, zîmbea și-mi zicea: „Ce zici? Asud, nu glumă!” Cînd bătrînul meu zîmbea, nu se putea să nu zîmbești și tu. Alergam așa, în direcția munților, și deodată bătrînul meu striga: „Ei, Joe!” și mă uitam înapoi, și el se și așezase la umbra unui copac și-și înfășurase în jurul gîtului prosopul cu care fusese încins.

Mă-ntorceam și mă așezam lîngă el și scotea din buzunar o coardă și începea să sară în plin soare și sudoarea îi curgea șiroaie pe față și el sărea într-una în praful acela alb, și coarda vîjîia, vîjîia, vîjîj, vîjîj, vîjîj, și soarele era tot mai fierbinte, și el sărea într-una în sus și-n jos pe peticul acela de șosea. Da, da, era o adevărată desfătare să-l vezi pe bătrînul meu cum sărea coarda. O învîrtea cînd repede, cînd încetîșor, cum îi venea. Da, da, trebuia să-i fi văzut pe macaronari cum se uitau la noi cînd treceau

pe-acolo, ducîndu-se la oraș, mergînd pe lîngă boii aceia mari și albi care trăgeau carele. Cred și eu că se uitau la el ca la un om care și-a ieșit din minți. Și atunci, începea să-nvîrte coarda și mai repede, pînă se opreau cu toții locului și-l priveau, și după aceea își îndemnau boii cu gura și cu joarda s-o pornească din nou la drum.

Cînd stăteam așa și mă uitam la el cum lucrează în soare, mi-era, fără doar și poate, tare drag. Avea haz și lucrase din greu, și la urmă făcea niște salturi grozave, de-i curgea sudoarea pe față ca apa, și după aceea agăța coarda în copac și venea să se așeze lîngă mine, sprijinindu-se cu spatele de trunchiul copacului, și-și înfășura în jurul gîtului prosopul și puloverul.

— E greu al dracului să nu iei în greutate, Joe, îmi zicea el, și se lăsa pe spate și închidea ochii și respira adînc, nu e ca atunci cînd ești puști.

Apoi se scula și, înainte de a începe să se zvînte sudoarea pe el, o porneam la pas înapoi spre grajduri. Așa se păstra greutatea de care aveai nevoie. Se frămînta tot timpul din cauza asta. Mai toți jocheii dau jos cît vor în timpul curselor. La fiecare cursă se pierde cam un chil, însă bătrînul meu avea, ca să zic așa, pielea groasă și nu putea să-și păstreze greutatea fără toată alergătura asta.

Îmi aduc aminte că într-o zi, pe cînd eram la San Siro, Regoli, un mic macaronar care călărea pentru Buzoni, după ce se cîntări, trecu prin pa-

doc¹, lovindu-și cizmele cu biciușca, și se duse la bar să bea ceva rece, iar bătrînul meu, care se cîntărise și el, ieși, cu șaua sub braț, roșu la față, obosit și cu costumul de mătase cam strîmt pe el, și rămase acolo uitîndu-se la micul Regoli, care bea la bar, calm și cu aerul lui de puști, și l-am întrebat: „Ce s-a întîmplat, tăticule?” gîndindu-mă că Regoli l-o fi lovit cumva sau cine știe ce i-o fi făcut, și el se uită lung la Regoli și zise: „Ah, fir-ar al dracului de treabă!” și se duse la vestiar.

Ei, și poate că totul ar fi mers bine dac-am fi rămas la Milano și dacă n-am fi alergat decît la Milano și Torino, fiindcă dacă existau alergări ușoare, apoi astea erau.

— *Pianola*², Joe, îmi zicea bătrînul cînd descăleca în boxa cîștigătorilor, după o alergare despre care macaronarii spuneau că fusese o cursă cu obstacole drăcească.

L-am întrebat o dată de ce zice așa.

— Cursa asta se aleargă singură. Săriturile sînt primejdioase numai cînd viteza e mare. Aici, nici viteza nu-i cine știe ce și nici săriturile nu-s cu ade-vărat periculoase. Și întotdeauna viteza... nu salturile îți joacă festa.

La San Siro erau cele mai minunate curse din cîte am văzut, dar bătrînul se plîngea că duce o viață de cîine. Trebuia să faci naveta mereu între

¹ Loc îngrădit lîngă hipodrom, unde sînt plimbați caii înainte de alergare.

² Fără obstacole (it.).

Mirafiore și San Siro și să alergi aproape în fiecare zi, și pe deasupra să mai și călătorești cu trenul o dată la două nopți.

Îmi plăceau și mie caii la nebunie. Era ceva grozav să-i vezi cum trec pe pistă înspre locul de plecare. Jucau din picioare, încordați, și jocheii îi struneau, și din cînd în cînd îi lăsau să mai alerge puțin. Și cînd ajungeau la start mă topeam, nu alta. Asta mai ales la San Siro, cu peluza aceea mare și verde și cu munții departe în zare, și cu macaronarul acela gros care era starter și ținea în mînă un bici lung, și cu jocheii care-și mîngîiau caii, și deodată coarda zvîcnea în lături și clopotul începea să sune și toți porneau grămadă, și după aceea începeau să se înșire unul cîte unul. Știți cum o pornesc caii în pluton. Dacă ești sus la tribună cu binoclul la ochi, îi vezi doar cum se reped înainte, și clopotul sună într-una, de parc-ar suna de o mie de ani, și după aceea apar trecînd vijelios turnanta. Nimic nu se poate compara cu asta.

Bătrînul meu îmi spuse însă într-o zi, la vestiar, cînd își punea hainele de oraș:

— Aștia nu-s cai, Joe. La Paris oamenii ar duce gloabele astea și le-ar omorî ca să le ia pielea și copitele.

Asta în ziua în care cîștigase Premio Commercio, călărind pe Lantorna, pe care o scosese prima pe ultima sută de metri, de parc-ar fi scos un dop din gîtul unei sticle.

Și imediat după Premio Commercio am luat-o din loc și am plecat din Italia. Bătrînul meu se certase cu Holbrook și cu un macaronar gras cu pălărie de paie, care-și tot ștergea fața cu batista, la o masă la Galleria¹. Vorbeau cu toții franțuzește, și cei doi se luaseră de bătrînul meu, pentru nu știu ce chestie. În cele din urmă, bătrînul tăcu și ședea la masă și se uita la Holbrook, și cei doi îl tot certau, vorbind cînd unul, cînd celălalt, și macaronarul acela gras îl întrerupea mereu pe Holbrook.

— Nu vrei să te duci să-mi iei un *Sportsman*, Joe? mă întrebă bătrînul meu, și-mi dădu doi *soldi*², fără să-și ia privirea de la Holbrook.

Așa că am plecat și m-am dus în fața la Scala³, ca să iau ziarul, și m-am întors și am stat ceva mai la o parte, pentru că nu voiam să mă bag în suflul lor, și bătrînul meu ședea rezemat de spătarul scaunului și se uita la ceașca lui de cafea și se juca cu lingurița, și Holbrook și macaronarul acela gras stăteau în picioare, și macaronarul își ștergea fața și clătina din cap. M-am apropiat, și bătrînul meu îmi zise, ca și cum cei doi n-ar fi stat acolo:

— Nu vrei o înghețată, Joe?

¹ Ansamblu arhitectonic de galerii și arcade amenajate de-a lungul clădirilor care înconjoară Piața Domului din Milano și străzile aflate în imediata apropiere a acestuia. Se află aici magazine și localuri elegante; Galleria este unul din locurile preferate de plimbare ale milanezilor.

² Bani, monedă mărunță (it.).

³ Celebru teatru de operă și balet din Milano, construit în 1778, important centru al vieții muzicale din Italia.

Holbrook se uită atunci la bătrînul meu și zise rar și răspicat:

— Ești un porc-de-cîine, și plecă împreună cu macaronarul cel gras, făcîndu-și loc printre mese.

Bătrînul meu ședea pe scaun și încerca să-mi zîmbească, dar era alb la față și arăta de parcă i-ar fi fost tare rău, și mi se făcuse frică și un gol în stomac, fiindcă îmi dădeam seama că se întîmplă ceva și nu vedeam cum se poate să-i spună cineva bătrînului meu „porc-de-cîine” și să plece așa, fără să pătească nimic. Bătrînul meu desfăcu ziarul, și după ce cercetă cu atenție cotele curselor îmi zise:

— În lumea asta, Joe, trebuie să-nghiți multe.

Și după trei zile plecam pentru totdeauna din Milano, cu trenul de Torino, și ne duceam la Paris, după ce vîndusem la licitație, în fața grajdurilor lui Turner, tot ce nu putusem pune într-un cufăr și într-o valiză.

Am ajuns la Paris dimineța în zori, și am coborît într-o gară mare și murdară, care — îmi spuse bătrînul — se chema Gare de Lyon. În comparație cu Milano, Parisul era un oraș grozav de mare. La Milano ziceai că fiecare om merge la treaba lui și că tramvaiele se duc și ele acolo unde trebuie, și că din asta nu iese nici o încurcătură, dar la Paris totul era încurcat și nimeni nu descurca nimic. Pînă la urmă, au început să-mi placă totuși unele cartiere, și apoi, ce mai, aici erau cele mai grozave curse de cai din lume. Ai fi zis că asta-i și lucrul care făcea ca totul să meargă cum trebuie, și aproape

singurul lucru pe care puteai să te bizui era că autobuzele mergeau zilnic la stadioanele unde se țineau cursele, ducându-te, orice-ar fi fost, drept acolo. De fapt, n-am ajuns niciodată să cunosc orașul prea bine, pentru că de la Maisons nu veneam cu bătrînul la Paris decît o dată sau de două ori pe săptămînă, și întotdeauna mă ducea la Café de la Paix și ne instalam acolo pe terasa din rînd cu Opera, împreună cu ceilalți prieteni din Maisons, și cred că locul acela era unul dintre cele mai aglomerate din oraș. Dar, spuneți, nu e ciudat că un oraș atît de mare ca Parisul să n-aibă și el o Galleria? Ei, și ne-am stabilit la Maisons-Lafitte, unde locuiam mai toți, în afară de cei din Chantilly, la o doamnă Mayers, care ținea o pensiune. Maisons e, cred, cel mai drăguț loc în care am trăit vreodată. Orașul nu-i cine știe ce, dar e acolo un lac și o pădure pe cîste, pe unde hoinăream toată ziua, eu și încă un băiat, și bătrînul îmi făcuse o praștie și am vînat cu ea o mulțime de chestii, și cea mai grozavă a fost o coșofană. Într-o zi, Dick Atkinson, puștiul, doborî cu praștia un iepure, și l-am dus sub un copac și ne-am așezat în jurul lui, și Dick a scos niște țigări, și deodată, tuști, iepurele sări în tufiș și dispăru, și am alergat după el, dar nu l-am mai găsit. Tii, ce mai petreceam la Maisons! Mrs.¹ Mayers îmi dădea dimineața de mîncare pentru la prînz, și după aceea plecam și hoinăream toată ziua. Am

¹ Prescurtare de la *mistress* (engl.), doamna.

învățat să vorbesc franțuzește repede. E o limbă ușoară.

Imediat după ce am ajuns la Maisons, bătrînul a scris la Milano să i se trimită permisul, și pînă a venit a fost tare necăjit. Stătea la Café de Paris din Maisons, împreună cu alți jochei, pe care-i cunoscuse cînd alerga la Paris, înainte de război, și care locuiau în Maisons și aveau tot timpul să stea la cafenea, pentru că la grajdurile cailor de curse lucrul pentru jochei se termină pe la vreo nouă. Dimineața, la 5,30, scot la antrenament primul lot de cai, și pe cel de-al doilea — la 8. Asta înseamnă că trebuia să te scoli devreme și să te culci devreme. Și cînd aleargă pentru cineva, jocheul n-are voie să tragă la măsea, fiindcă antrenorul îl ține din scurt dacă e puști, și dacă nu-i puști are grijă el singur să nu bea. Așa că de cele mai multe ori cînd nu lucra, omul se instala la Café de Paris împreună cu ceilalți, și stăteau acolo două-trei ore cu un pahar de — să zicem — vermut cu apă minerală în față și vorbeau și-și povesteau tot felul de istorii și jucau biliard, ca la un fel de club sau ca la Galleria din Milano. Numai că nu era chiar ca la Galleria, pentru că acolo treceau mereu alți oameni pe lîngă mese, iar aici, toată lumea ședea pe la mese.

Ei, și bătrînul primi în cele din urmă permisul. I-l trimiseră, fără nici un cuvînt, și bătrînul alergă de vreo două ori. La Amiens, undeva în provincie și prin locuri din astea, dar nu i se oferi nici un angajament. Toți îl îndrăgiseră, și ori de cîte ori

veneam la cafenea înainte de prînz îl găseam bînd cu cineva, pentru că bătrînul meu nu era zgîrcit, ca mulți dintre jocheii care-și câștigaseră primul lor dolar alergînd în cursele organizate în '904 la Expoziția Universală din St. Louis¹. Așa zicea bătrînul meu cînd voia să-l necăjească pe George Burns. Dar ai fi zis că toți se fereau să-i propună bătrînului vreun angajament.

Plecăm zilnic din Maisons cu mașina, la curse, și ăsta era cel mai plăcut lucru din toate. M-am bucurat cînd s-au întors caii de la Deauville și s-a sfîrșit vara. Chiar dacă asta însemna că se terminase cu hoinăreala prin pădure, pentru că ne duceam la curse la Enghien, Tremblay sau la St. Cloud, ca să-i privim din tribuna antrenorilor și a jocheilor. Învățasem, firește, o mulțime de lucruri despre alergări, mergînd cu toți tipii aceia, și de fiecare dată ne distrăm de minune.

Îmi aduc aminte că am fost o dată la Saint Cloud. Era o alergare mare, de vreo două sute de mii de franci, cu șapte concurenți și War Cloud mare favorit. M-am dus cu bătrînul în padoc să văd caii, și cai ca ăia n-ați mai văzut niciodată. War Cloud era un cal înalt, cu părul galben, făcut parcă numai să alerge la curse. Nu mai văzusem cal ca ăsta. Îl duceau de dîrlogi prin jurul padocului, și cînd trecu

¹ Expoziție organizată în orașul St. Louis, centru industrial din statul Missouri, pentru aniversarea a 100 de ani de la semnarea actului prin care S.U.A. au cumpărat de la Franța (aprilie 1803), teritoriul statului Louisiana.

pe lîngă mine, cu capul în jos, am simțit un gol în stomac, atît de frumos era. Nu mai fusese nicicînd pe lume un cal atît de minunat și de zvelt, născut pentru curse. Mergea în jurul padocului cu pași lini și măsurați, mișcîndu-se ușor de parc-ar fi știut ce face, și nu zvîrlea și nu se cabra și nu-și holba ochii înnebunit, cum fac mîrșoagele care au fost drogate. Era atîta lume, încît nu i-am mai putut vedea decît picioarele lucind auriu pe lîngă mine, și bătrînul meu își făcu loc prin mulțime, și m-am dus după el la vestiarul jocheilor, din spatele copacilor, și acolo se adunase o grămadă de lume, dar omul cu pălărie tare de la ușă îl salută pe bătrîn și intrarăm, și toți băieții ședeau și se-mbrăcau; unii își trăgeau cămașa peste cap, alții își trăgeau cizmele și mirosea a cald și a sudoare și a vaselină, și afară lumea stătea și se uita înăuntru.

Bătrînul se duse și se așeză lîngă George Gardner, care-și trăgea pe el pantalonii, și-l întrebă: „Ei, cum e, George?“, pe tonul cel mai obișnuit, căci n-avea rost să se ferească, fiindcă George putea să-i spună sau să nu-i spună nimic.

— N-o să câștige, zise George în șoaptă, aplecîndu-se și încheindu-și buzunarele de la spate.

— Atunci, cine? întrebă bătrînul, aplecîndu-se și el așa ca nimeni să nu-l poată auzi.

— Foxless, zise George, și-n caz că-i așa, păstrează-mi și mie vreo două bilete.

Bătrînul îi spuse ceva lui George, cu glasul lui obișnuit, și George îi zise: „Să nu care cumva să

joci pe caii pe care ți-i spun", ca și cum ar fi glumit, și am șters-o și ne-am făcut loc prin mulțimea care se uita înăuntru, ca să ajungem la chioșcul unde se vindeau biletele de 100 de franci pentru pariul mutual. Eu însă știam că se pregătește ceva necurat, pentru că George era jocheul lui War Cloud. În drum, bătrînul ia o foaie din cele galbene cu cotele cailor, și War Cloud era trecut cu 5 la 10, Cefisidote, al doilea, cu 3 la 1, și al cincilea, în coada listei, Foxless — cu 8 la 1. Bătrînul meu parie cinci mii pe Foxless cîștigător și o mie plasat, și apoi ne-am dus în spatele tribunei, ca să urcăm și să găsim un loc de unde să putem urmări cursele.

Eram înghesuiți ca sardelele, și primul se-ndreptă spre pistă un om îmbrăcat în redingotă, cu joben gri pe cap și cu o cravașă îndoită în mînă, și după el veniră caii, cu jocheii în șa, și cu cîte un băiat de la grajduri ținînd caii de dîrlogi, de o parte și de alta. Calul acela mare și galben, War Cloud, era în frunte. La prima vedere nu ți se părea atît de mare și abia apoi vedeai ce picioare lungi are și cît de bine e legat și cum se mișcă. Dumnezeule, cal ca ăsta nu mai văzusem niciodată. Îl călărea George Gardner, și caii treceau încet pe pistă, în spatele bătrînului cu joben gri, care mergea ca și cum ar fi fost August Prostu la circ. După War Cloud, care pășea lin și auriu în soare, venea un cal negru și frumos, cu un cap drăguț, avînd în șa pe Tommy Archibald, și după calul acela negru se-nșirau, unul după altul, cinci cai, trecînd într-o procesiune lentă

prin fața tribunei și a pavilionului de cîntărire. Bătrînul îmi spuse că Foxless e ăla negru și m-am uitat bine la el și, nimic de zis, era el frumos, dar nu se compara cu War Cloud.

Toată lumea îl aplauda pe War Cloud, și chiar era un cal grozav. Procesiunea făcu ocolul pistei și trecu de cealaltă parte a peluzei și apoi se întoarse, și August Prostu le spuse băieților de la grajduri să lase caii liberi pe rînd, ca să poată trece în galop prin fața tribunelor îndreptîndu-se spre potou și ca fiecare să-i poată vedea în voie. Abia se aliniaseră la start, că se și auzi gongul, și-i văzui de cealaltă parte a peluzei, pornind-o ca niște jucării, în pluton și luînd prima turnantă. Mă uitam la ei cu binoclul, și cînd trecură prin fața noastră, War Cloud alerga în urmă bine, în frunte fiind un cal murg. Se apropiară, făcură ocolul pistei și reveniră în galop, și War Cloud era mult în urmă, și calul acela Foxless alerga ușor în frunte. Tii, ce grozav e cînd îi vezi trecînd prin fața ta și după aceea te uiți la ei cum se-ndepărtează și se fac din ce în ce mai mici și apoi se îngrămădesc cu toții la turnante și iar se înșiră cînd ajung în linia dreaptă și-ți vine să-njuri de toate alea ! În sfîrșit, ocoliră și ultima turnantă și o porniră pe linia dreaptă, cu Foxless în frunte. Oamenii aveau un aer ciudat și spuneau mereu cu glasul stins de parc-ar fi fost bolnavi : „War Cloud“, și caii se apropiau în galop, și deodată țîșni ceva din pluton, chiar în lentila binoclului meu, o săgeată galbenă cu cap de cal, și toți începură să strige

ca niște nebuni : „War Cloud“. Calul înainta cum nu se poate mai repede, apropiindu-se de Foxless, care, biciuit nebunește de jocheu, alerga cât poate s-alerge de repede un cal negru, și timp de-o secundă fură alături unul de celălalt, dar War Cloud părea să alerge de două ori mai repede, cu picioarele lui lungi și cu capul întins înainte, și când trecură linia de sosire erau unul lângă altul, și pe tabela de marcaj numărul 2 fu în prima căsuță, ceea ce însemna că Foxless câștigase.

Tremuram tot și nu știam ce-i cu mine, și după aceea ne-am înghesuit să coborâm de la tribună ca să așteptăm, împreună cu ceilalți, în fața tablei unde avea să se anunțe cât plătea Foxless. Cîstit vorbind, prins de desfășurarea cursei, uitasem cât de mulți bani pariasem bătrînul meu pe Foxless și tare-aș fi vrut să câștige War Cloud ! Dar acum, că totul se terminase, mă simțeam grozav de bine știind că pariasem pe câștigător.

— Ce zici, tăticle, așa-i c-a fost o cursă grozavă ?

Bătrînul, cu pălăria tare dată pe ceafă, se uită lung la mine.

— Strașnic jocheu mai e și Gardner ăsta ! zise el. Trebuie să fii un as în meserie ca să-l ții pe War Cloud să nu câștige.

Firește, știam tot timpul că e ceva în neregulă. Dar să mi-o spună așa în față, asta mi-a stricat tot cheful și nu m-am mai bucurat nici cînd au afișat rezultatele și clopotul a sunat începerea plăților și

am văzut că Foxless plătea 67,50 pentru 10. În jurul meu, oamenii spuneau într-una : „Săracu War Cloud ! Săracu War Cloud !“. Și mi-am zis că tare aș fi vrut să fiu jocheu și să-l fi călărit eu în locul porcului ăluia. Și avea haz că mă gîndeam că George Gardner e un porc, fiindcă îmi plăcuse întotdeauna, și în afară de asta ne și spusese cine avea să fie câștigătorul cursei. Cu toate astea, cred că de fapt chiar așa și era.

După cursa asta, bătrînul se umplu de bani și începu să vină mai des la Paris. Cînd erau curse la Tremblay, la întoarcere, în drum spre Maisons, băieții ne lăsau în oraș și ne duceam împreună pe terasa de la Café de la Paix și ne uitam la oamenii care treceau pe stradă. Era amuzant să stai acolo. Trecea multă lume și veneau tot felul de tipi și încercau să-ți vîndă diferite lucruri și-mi plăcea să stau acolo cu bătrînul meu. Și petreceam amîndoi de minune. Veneau tipi care vindeau niște iepuri tare amuzanți, care săreau cînd apăsai pe o pară de cauciuc, și veneau la masa noastră și bătrînul glumea cu ei. Vorbea franceza așa cum vorbea engleza, și oamenii aceia îl cunoșteau, fiindcă nu se poate să nu recunoști un jocheu... și mai și ședeam întotdeauna la aceeași masă și se obișnuiseră să ne știe acolo. Unii vindeau ziare cu anunțuri de căsătorie, niște fete vindeau ouă de gumă, din care, cînd le apăsai, ieșea un cocoș, și un bătrîn jerpelit și prăpădit trecea cu niște vederi din Paris și le arăta la toată lumea, și, desigur, nimeni nu le cumpăra, și atunci

se întorcea și-ți arăta ce avea sub vraful de cărți poștale — un teanc de ilustrate porcoase — și foarte mulți oameni începeau să se caute prin buzunare și să cumpere ilustrate.

Da, îmi mai aduc aminte de tipii ăia ciudați care treceau pe-acolo. Fetele care pe la ora prânzului căutau pe cineva să le invite la masă și vorbeau cu bătrînul meu, care glumea cu ele în franceză, și fetele mă mîngîiau pe cap și plecau. O dată, la masa de lîngă noi s-a așezat o americană cu fetița ei, și amîndouă mîncau înghețată, și eu mă tot uitam la fată și era grozav de drăguță și i-am zîmbit și mi-a zîmbit, dar asta a fost tot, pentru că după aceea le-am căutat în fiecare zi pe ea și pe maică-sa și mă gîndeam cum să-i vorbesc și mă-ntrebam: dacă aș fi cunoscut-o i-ar fi dat voie maică-sa să meargă cu mine la Tremblay sau la Auteuil? dar de atunci nu le-am mai văzut niciodată. Cred însă că n-ar fi ieșit oricum nimic, fiindcă, tot gîndindu-mă așa, mi-am adus aminte că socotisem că mijlocul cel mai bun de a intra în vorbă cu ea era să o întreb: „Mă scuzați, dar poate că vă interesează ce cal va cîștiga azi la cursele din Enghien?“, și m-ar fi luat drept un escroc, și nu un om care vrea într-adevăr să-i spună ce cal cîștigă.

Stăteam la Café de la Paix, bătrînul și cu mine, și chelnerul era foarte atent cu noi, pentru că bătrînul meu bea *whisky*, care costa cinci franci paharul, și asta însemna că la socoteală avea să ia un bacșiș gras. Bătrînul bea atunci mai mult ca oricînd, dar

nu mai călărea de loc, și pe lîngă asta mai și zicea că *whisky*-ul îl face să slăbească. Eu însă observam că totuși se îngrașă. O rupsesse cu băieții din Maisons și se părea că nu-i place altceva decît să stea cu mine acolo, pe bulevard. În fiecare zi pierdea bani la curse. Cînd pierdea, după ultima cursă rămînea mofluz pînă ajungeam la masa noastră și-și bea primul *whisky*, după aceea devenea iar vesel.

Se apuca să citească *Paris Sport*, și deodată se uita la mine peste ziar și mă-ntreba: „Unde ți-e fata, Joe?“, glumind pe chestia că-i spusese povestea cu fata de la masa vecină. Și eu mă-nroșeam, dar îmi făcea plăcere să glumească despre asta. Mă bucuram.

— Fii cu ochii-n patru, Joe, zicea el, o să se-ntoarcă.

Mă-ntreba tot felul de lucruri, și de multe ori rîdea de ce-i spuneam. Și după aceea începea să-mi povestească despre cursele de cai în care alergase în Egipt, sau la St. Moritz pe gheață, asta înainte de a muri mama, și cum era în timpul războiului cînd se organizau curse adevărate în sudul Franței, fără premii, pariuri sau public, fără nimic, numai așa, ca să se antreneze caii. Alergări în toată regula, cu jockey care mînau caii ca niște diavoli. Doamne, eram în stare să stau să-l ascult vorbind pe bătrîn ore întregi, mai ales după ce băuse un păhăruț, două. Îmi povestea cum vîna dihori în Kentucky pe vremea cînd era băiat și ce timpuri erau altădată în

America, înainte ca totul să se fi dus de rîpă. Și-mi zicea :

— Joe, cînd o să punem mîna pe bani, o să te întorci în America și o să te duci la școală.

— Da, de ce să mă-ntorc acolo ca să merg la școală, cînd totul s-a dus de rîpă ? îl întrebam.

— Asta-i altceva, zicea el, și chema chelnerul și-i plătea, și luam un taxi, care ne ducea la Gara St. Lazare, și ne urcam în trenul de Maisons.

Într-o zi, la Auteuil, după o cursă cu obstacole, bătrînul meu cumpără cu 30.000 de franci calul care cîștigase cursa. Trebui să ofere ceva mai mult ca să-l poată obține, dar pînă la urmă grajdul acceptă să-i cedeze calul, și într-o săptămînă bătrînul avu permisul și culorile proprii. Doamne, ce mîndru eram că bătrînul meu a devenit proprietar ! Se aranjă cu Charles Drake ca să-i dea un loc în grajd și încetă să se mai ducă la Paris și începu din nou să alerge și să asude, și el și cu mine eram tot personalul de grajd. Numele calului nostru era Gilford, cal de rasă irlandeză, care știa să sară bine și frumos. Bătrînul își făcuse socoteala că, antrenîndu-l și călărindu-l chiar el, Gilford avea să fie un bun plasament. Eram mîndru de toate astea și ziceam că Gilford e un cal tot atît de bun ca și War Cloud. Știa să sară bine și era un murg care alerga foarte repede pe teren plat dacă-l îndemnai s-o facă și era și frumos.

Da, îl iubeam mult de tot. Cînd alergă prima dată cu bătrînul, se plasă al treilea într-o cursă cu

obstacole pe 2.500 de metri, și cînd bătrînul descălecă, asudat și fericit, în boxa plasaților și se duse să se cîntărească mă simțeam atît de mîndru de el, ca și cum ar fi fost prima cursă în care să se fi plasat de cînd îl știam. Vă dați seama : cînd cineva n-a mai alergat la curse de multă vreme, parcă nu-ți mai vine să crezi că a alergat vreodată. De data asta era cu totul altceva, fiindcă la Milano chiar cursele mai importante păreau să nu-l impresioneze pe bătrîn, și cînd cîștiga nici măcar nu se bucura, acumina însă abia reușeam să adorm în noaptea dinaintea cursei și știu că și bătrînul era agitat, chiar dacă nu arăta. E cu totul altceva să călărești pentru tine.

A doua oară, bătrînul meu alergă cu Gilford la Auteuil într-o duminică ploioasă, în Prix du Marat, o cursă de 4.500 metri cu obstacole. După ce-o porni spre start, am șters-o, ducîndu-mă sus la tribună, cu binoclul cel nou, cumpărat de bătrîn, ca să-i văd cum aleargă. Luară startul de la celălalt capăt al pistei, și de la început se produsură încurcături. Un cal cu clape la ochi se tot agita pe acolo și se cabra, și la un moment dat rupse și coarda, totuși reușii să-l văd pe bătrîn îmbrăcat cu tunică noastră neagră cu cruce albă și cu șapca neagră pe cap, cum îl mîngîie pe Gilford. Și deodată, o porniră și dispărură pe sub copaci, și gongul suna într-una, și obloanele ghișeurilor de pariuri mutuale se coborau cu zgomot. Dumnezeuule, eram atît de agitat, că mi-era teamă să mă uit la ei, dar mi-am îndreptat

totuși binoclul spre locul în care ar fi trebuit să apară de după copaci, și iată-i apărînd, și tunica neagră era a treia și zburau cu toții peste obstacole, ca niște păsări. Apoi dispărură din nou și apărură iar, coborînd dealul în galop, și alergau cu toții frumos și repede, sărind ușor și toți o dată peste garduri, și se îndepărtară în goană. Arătau de parcă ai fi putut merge pe spatele lor, atît de strîns și de lin goneau. Apoi se arcuiră pe deasupra dublei banchete irlandeze, și cineva căzu. N-am putut vedea cine e, dar imediat calul se ridică și o porni singur în galop peste cîmp, iar ceilalți, tot în pluton, înconjurau marea turnantă din stînga înaintea de a porni iar în linie dreaptă. Săriră peste zidul de piatră și alergau grămadă pe pistă înspre șanțul cu apă, care era drept în fața tribunelor. Îi văzui venind și strigai la bătrîn, cînd trecu pe lîngă tribună și era înaintea celorlalți cu o lungime și călărea mult în fața plutonului, ușor ca o maimuțică, și se apropiau de șanț. Săriră grămadă, cu toții, gardul cel înalt din fața apei, dar aici se produse o învîlmășeală, și doi cai izbutiră să se desprindă și-și continuară cursa, iar alți trei rămaseră trîniți unul peste celălalt. Pe bătrîn nu-l văzui nicăieri. Un cal se ridică sprijinindu-se în genunchi, și jocheul îl trase de hățuri și-l încălecă, cravașîndu-l, ca măcar să izbutască să se plaseze. Celălalt cal se ridică singur, zvîrlind cu capul, și o porni cu hăturile atîrnînde, iar jocheul, clătinîndu-se pe picioare, se tîrî spre marginea pistei și se rezemă de gard. Și atunci Gil-

ford, care zăcea trînit peste bătrînul meu, se rostogoli într-o parte și se ridică și o porni poticnindu-se, în trei picioare, copita celui de-al patrulea atîrnîndu-i în aer, și acolo în iarbă îl văzui strivit pe bătrînul meu, zăcînd cu fața în sus într-un lac de sînge. Am coborît în fugă de la tribună și mi-am făcut loc cu greu în înghesuiala aceea și am ajuns la gard, dar un polițist mă prinse și mă ținu în loc, și doi brancardieri voinici se duseră să-l ridice pe bătrînul meu, și dincolo, de partea cealaltă a pistei, departe, am zărit trei cai înșirați unul după altul, cum apar pe după copaci și sar peste un obstacol.

Cînd l-au adus înăuntru, bătrînul meu era mort, și în timp ce doctorul îi asculta inima cu o chestie pe care și-o băgase în urechi am auzit răsunînd undeva pe cîmp o împușcătură, ceea ce însemna că-l omorîseră pe Gilford. Cînd au adus brancarda în infirmerie m-am așezat pe jos lîngă bătrîn și agățîndu-mă de brancardă am plîns, și-am plîns, și arăta atît de palid și de pierit și atît de îngrozitor de mort și nu puteam să nu mă gîndesc că de vreme ce bătrînul meu murise, n-avea rost să-l mai fi omorît și pe Gilford. Rana de la copită s-ar fi putut vindeca. Nu știu, poate. Și-l iubisem atît de mult pe bătrînul meu.

Și atunci intrară doi indivizi, și unul mă mîngîie pe spate, și după aceea se duseră și se uitară la bătrîn și luară un cearșaf și-l acoperiră, și unul telefonă, vorbind în franceză, și ceru să se trimită o ambulanță ca să-l ia și să-l ducă la Maisons. Și eu

nu mă puteam opri din plîns și plîngeam și mai că mă-neca plînsul, și George Gardner intră și se așază lîngă mine pe podea și mă luă de umeri și-mi zise :

— Liniștește-te, Joe. Hai, dragul meu, scoală-te și vino să așteptăm ambulanța.

Ne-am dus la poartă, George și cu mine, și eu încercam să mă opresc din bocit, și George îmi șterse obrazul cu batista lui, și stăteam amîndoi acolo, ceva mai departe, și lumea ieșea pe poartă, și doi indivizi se apropiară de noi în timp ce așteptam ca lumea să plece, și unul din ei număra un teanc de bilete de pariu mutual și-i spuse celuilalt :

— Ei, vezi că pînă la urmă și-a găsit-o și Butler ?

— Puțin îmi pasă, zise celălalt. Escrocul ăsta și-a primit plata pe care a meritat-o.

— Și-a găsit-o, asta-i, spuse celălalt, și rupse teancul de bilete în două.

Și George Gardner se uită la mine, să vadă dacă am auzit, și eu auzisem totul, și-mi zise :

— Nu te uita, Joe, la ce spun derbedeii ăștia. Bătrînul tău era un om minunat.

Știu și eu. S-ar părea că atunci cînd se apucă oamenii să facă ceva praf, nu mai rămîi cu nimica.

O PISICĂ ÎN PLOAIE

În hotel locuiau numai doi americani. Nu cunoșteau pe nimeni din cei pe lîngă care treceau pe scări cînd coborau sau urcau în camera lor. Camera se afla la etajul doi, și una dintre ferestre dădea spre mare. Cealaltă — spre grădina publică și monumentul eroilor căzuți în război. În grădina publică erau palmieri înalți și bănci vopsite în verde. Pe vreme frumoasă întîlneai întotdeauna pe alei cîte un pictor stînd în fața șevaletului. Pictorilor le plăcea cum arată palmierii și culorile luminoase ale hotelurilor așezate cu fața spre grădini și spre mare. Italienii veneau de departe ca să admire monumentul celor căzuți în război. Era de bronz și lucea în ploaie. Ploaia picura de pe frunzele palmierilor. Apa se aduna în băltoace pe aleile așternute cu pietriș. Valurile mării, năvăleau de-a lungul plăjii, și apoi se retrăgeau, ca să revină iar și să se spargă de-a

lungul plăjii bătute de ploaie. Mașinile plecaseră din piața de lângă monumentul eroilor căzuți în război. De cealaltă parte a pieței, în ușa unei cafe-
nele, un chelner stătea și privea piața pustie.

Soția americanului stătea la fereastră și se uita afară. În grădină, chiar sub fereastra lor, o pisică se ghemuise sub o masă verde șiroind de ploaie. Pisica încerca să se strângă cât mai mult, ca să nu se ude.

— Mă duc jos să iau pisicuța aia, spuse nevasta americanului.

— Mă duc eu, se oferi soțul, din pat.

— Nu, o iau eu. Sărmana pisicuță, cum încearcă să se ferească de ploaie sub masă.

Soțul își continuă lectura, stînd rezemat pe două perne puse în capul patului.

— Vezi să nu te uzi, zise el.

Soția coborî, și cînd trecu pe lângă administrație, hotelierul se ridică și se-nclină. Biroul lui era la celălalt capăt al camerei. Hotelierul era un om bătrîn și foarte înalt.

— *Il piove*¹, spuse soția.

Îi plăcea hotelierul.

— *Si, si, signora*², *brutto tempo*. E o vreme foarte urîtă.

Stătea în picioare, la birou, în celălalt capăt al camerei întunecoase. Soției îi plăcea. Îi plăcea aerul teribil de serios cu care asculta orice reclamație. Îi

¹ Ploaia (it.).

² Da, da, doamnă (it.).

plăcea demnitatea omului. Îi plăcea felul în care voia s-o servească. Îi plăcea felul în care înțelegea să fie hotelier. Îi plăceau fața lui bătrînă și greoaie și mîinile lui mari.

Plăcîndu-i hotelierul, deschise ușa și se uită afară. Ploua și mai tare. Un om într-o manta de ploaie de cauciuc traversa piața pustie, îndreptîndu-se spre cafenea. Pisica trebuia să fie undeva la dreapta. Putea ajunge pînă acolo mergînd pe sub streășină. Și cum stătea așa în ușă, o umbrelă se deschise în spatele ei. Era camerista, care făcea curat în camera lor.

— Să nu vă udați, zîmbi fata vorbind italienește. O trimisese, desigur, hotelierul.

Urmată de cameristă, care-i ținea umbrela deschisă deasupra capului, merse pe aleea așternută cu pietriș, pînă ajunse în dreptul ferestrei lor. Masa era la locul ei, verde și strălucitoare în ploaie, dar pisica dispăruse. Și deodată fu foarte dezamăgită. Camerista se uită la ea.

— *Ha perduto qualche cosa, signora?*¹

— Aici era o pisică, spuse tînăra americană.

— O pisică?

— *Si, il gatto*².

— O pisică? rîse camerista. O pisică în ploaie?

— Da, zise ea, stătea sub masă. Și deodată: Oh, și doream atît de mult s-o găsesc! Voiam o pisicuță.

¹ Ați pierdut ceva, doamnă? (It.)

² Da, pisica (it.).

Cînd îi vorbea în engleză, camerista o privea cu o expresie de încordare pe față.

— Haideți, *signora*. Să mergem înăuntru. O să vă udați.

— Da, s-ar putea, zise tînăra americană.

Se-ntoarseră pe aleea așternută cu pietriș și intrară în hotel. Camerista rămase afară, să închidă umbrela. Cînd tînăra americană trecu prin fața administrației, *il padrone*¹, de la biroul lui, se înclină. Femeii i se urcă un nod în gît. *Il padrone* o făcea să se simtă în același timp și tare mărunță, și foarte importantă. O clipă, avu sentimentul că e o ființă extraordinar de importantă. Urcă. Deschise ușa camerei. George stătea în pat și citea.

— Ai găsit pisica ? o întrebă el, lăsînd jos cartea.

— Plecase.

— Unde s-o fi dus oare ? zise el, odihnindu-și ochii obosiți de lectură.

Femeia se așeză pe pat.

— O doream atît de mult. Nu știu de ce o doream atît de mult. Tare-aș fi vrut s-o găsesc pe biata pisicuță. Nu-i de loc plăcut să fii o biată pisicuță care stă afară în ploaie.

George se apucase să citească din nou.

Femeia se duse și se așeză în fața oglinzii mesei de toaletă, privind-se în oglinda de mînă. Își examinează profilul, întîi dintr-o parte, apoi din cealaltă. După aceea își examinează ceafa și gîtul.

¹ Proprietarul (it.).

— Nu crezi c-ar fi o idee bună să-mi las părul să crească ? întrebă femeia, uitîndu-se iar cum arată din profil.

George își ridică privirea și-i văzu ceafa cu părul tăiat scurt, băiețește.

— Mie îmi place așa cum e.

— M-am săturat, spuse ea, m-am săturat să tot arăt a băiat.

George își schimbă poziția în pat. De cînd începuse să vorbească, n-o mai părăsise din ochi.

— Ești grozav de drăguță, zise el.

Femeia puse oglinda pe masa de toaletă, se duse la fereastră și privi afară. Se-ntuneca.

— Vreau să-mi las părul pe ceafă, lung și mătăsos, și să-mi fac un coc mare, ca să-l simt, spuse ea. Vreau să am o pisicuță care să-mi stea în poală, și cînd o mîngîi să toarcă.

— Mdaa ? făcu George din pat.

— Și vreau să mănînc la o masă pe care să fie așezate tacîmurile mele de argint, și vreau și lumînări. Și vreau să fie primăvară, și vreau să-mi pieptăn părul în fața oglinzii, și vreau o pisicuță, și vreau niște rochii noi.

— O, mai taci odată și ia-ți ceva să citești. spuse George.

Și se apucă din nou să citească.

Nevastă-sa se uita afară pe fereastră. Se întunecase de-a binelea și ploua într-una peste palmieri.

— În orice caz, vreau o pisică, zise ea. Vreau o pisică. Acuma vreau o pisică. Dacă nu pot avea

părul lung și dacă nu mă pot distra, măcar să am o pisică.

George n-o mai asculta. Citea. Nevasta lui se uita afară pe fereastră, la luminile care se aprinseseră în piață.

Cineva bătu la ușă.

— *Avanti!*¹ spuse George. Își ridică privirea de pe carte.

În ușă stătea camerista. Ținea strâns în brațe o pisică mare, cu părul galben-cenușiu.

— Mă scuzați, zise ea, *il padrone* mi-a spus s-o aduc pentru *signora*.

SAT INDIAN

La malul lacului fusese trasă încă o barcă. Cei doi indieni stăteau și așteptau.

Nick și tatăl lui se așezară la pupa bărcii, indienii o împinseră în apă, și unul din ei urcă și trecu la rame. Unchiul George se instalează la pupa bărcii venite din sat. Indianul cel tânăr împinse barca în apă și urcă în ea ca să vîslească.

Cele două bărci o porniră în întuneric. Nick auzea furcheții celeilalte bărci scîrțîind în negură, mult înaintea lor. Indienii tăiau apa cu lovituri repezi de vîslă. Nick se lăsase pe spate, și tatăl lui îl luase de umeri. Pe apă era rece. Indianul trăgea la rame din greu, dar cealaltă barcă se auzea mereu înaintea lor în beznă.

— Unde mergem, tăticule? întrebă Nick.

— În sat, la indieni. E o femeie acolo, tare bolnavă.

¹ Intră! (It.)

— Aha, făcu Nick.

Cînd ajunseră în cealaltă parte a golfului, barca din sat era sus, pe mal. În întuneric, unchiul George își fuma trabucul. Indianul cel tînăr le trase barca pe țarm. Unchiul George le dădu celor doi indieni cîte-o țigară de foi.

Depărtîndu-se de mal, trecură printr-o pajiște scaldată în rouă, mergînd după indianul cel tînăr, care ținea în mînă un felinar. După aceea intrară în pădure și o apucară pe o cărăruie care ducea către drumul buștenilor, și de aici în sus, înspre munți. Pe drumul buștenilor era mult mai multă lumină, deoarece copacii fuseseră tăiați de o parte și de cealaltă a drumului. Indianul cel tînăr se opri, stinse felinarul, și apoi o porniră cu toții mai departe.

La o cotitură, le ieși înainte un cîine lătrînd. Ceva mai încolo se zăreau luminile colibelor unde trăiau indienii care munceau la pădure. O ceată de cîini se repezi la ei. Cei doi indieni îi alungară. În fereastra primei colibe din marginea drumului pîlpîia o lumină. O bătrînă stătea în pragul ușii, cu o lampă în mînă.

Înăuntru, pe o laviță de lemn, zăcea o tînără indiană. De două zile se chinuia să nască. Toate babele din sat încercaseră să-i dea o mînă de ajutor. Bărbații, ca să n-o mai audă gemînd și văitîndu-se, ieșiseră în drum și stăteau acolo în întuneric și fuma. Cînd Nick și cei doi indieni intrară în colibă după tatăl lui și după unchiul George, femeia țipa de durere. Zăcea pe lavița de jos, și pătura se ro-

tunjea peste pîntecele ei enorm. Capul îi era întors spre perete. Bărbatul ei zăcea pe o laviță suprapusă. În urmă cu trei zile se tăiasse rău la picior cu securea. Fuma din lulea. În odaie mirosea greu.

Tatăl lui Nick spuse să se pună apă la încălzit, și pînă să se încălzească apa vorbi cu Nick.

— Femeia asta trebuie să nască, Nick.

— Știu, spuse Nick.

— Nu știi. Ascultă ce-ți spun. Acuma ea trece prin așa-numitele chinuri ale facerii. Pruncul vrea să se nască, și ea vrea să-l nască. Toți mușchii i se încordează ca să dea naștere pruncului. Cînd țipă, asta se-ntîmplă.

— Înțeleg, spuse Nick.

În clipa aceea, femeia țipă.

— Oh, tăticule, nu poți să-i dai ceva ca să nu mai țipe? Întrebă Nick.

— Nu. N-am nici un anesteziec, zise tatăl său. Dar țipetele ei n-au nici o importanță. Și eu nici nu le aud, pentru că n-au nici o importanță.

Bărbatul, pe lavița de sus, se întoarse cu fața la perete.

Femeia din bucătărie îi făcu semn doctorului că apa s-a încălzit. Tatăl lui Nick intră în bucătărie și turnă într-un lighean cam jumătate din apa din ceainicul cel mare. În apa rămasă în ceainic puse cîteva lucruri pe care le scoase dintr-o batistă.

— Astea trebuie să fiarbă, spuse el, și începui să-și spele mîinile în apa caldă din lighean cu o bucată de săpun adusă din sat. Nick privea mîinile tatălui

său, care se frecau una pe cealaltă cu săpunul. În timp ce-și spăla mâinile cu grijă și temeinic, tatăl lui îi vorbea.

— Vezi, Nick, pruncii se nasc de obicei cu capul înainte, dar uneori nu se întâmplă chiar așa. Și atunci se ivesc o mulțime de complicații pentru toată lumea. S-ar putea să fie nevoie s-o operez pe femeia asta. Aflăm noi repede dacă e nevoie sau nu.

Când fu mulțumit de felul în care-și spălase mâinile, se duse în cealaltă încăpere și se apucă de treabă.

— Nu vrei să dai la o parte pătura aia, George? zise el. N-aș vrea s-o ating.

Mai târziu, când începu să opereze, unchiul George împreună cu trei indieni o ținură pe femeie să nu se miște. Femeia îl mușcă pe unchiul George de braț, și unchiul George zise: „Putoare afurisită!“, și indianul cel tânăr, care vîslise în barca unchiului George, începu să rîdă. Nick ținea ligheanul, ca taică-său să-l aibă la îndemînă. Operația dură multă vreme.

Tatăl lui ridică pruncul și-l plesni cu palmele, ca să-l facă să respire, și-l dădu apoi bătrînei indiene.

— Vezi, Nick, e băiat, zise el. Cum îți place munca de infirmier?

Nick spuse:

— Merge.

Se uita în altă parte, să nu vadă ce face tatăl lui.

— Așa. Acuma-i în regulă, zise tatăl lui, și puse ceva în lighean.

Nick nu se uită să vadă ce e.

— Și acuma, zise tatăl lui, să facem și câteva cusături. Dacă vrei, poți să te uiți; dacă nu vrei, nu te uita. O să cos tăietura pe care am făcut-o.

Nick nu se uită. De mult îi pierise orice curiozitate.

Tatăl lui termină și se ridică. Unchiul George și cei trei indieni se ridicară și ei. Nick duse ligheanul în bucătărie.

Unchiul George își privi brațul. Indianul cel tânăr, amintindu-și despre ce e vorba, zîmbi.

— O să-ți pun niște apă oxigenată, George, zise doctorul.

Se aplecă peste femeie, care stătea acum liniștită, cu ochii închiși. Fața îi era foarte palidă. Habar n-avea ce i se întâmplase și nici ce e cu pruncul.

— Mîine dimineată vin din nou, zise doctorul îndreptîndu-se din mijloc. Pe la amiază o să vină infirmiera din St. Ignace și o să ne-aducă tot ce-avem nevoie.

Era înfierbîntat și vorbăreț ca jucătorii de fotbal în vestiar, după joc.

— Operația asta e bună pentru revista medicală, George, spuse el. Să faci o cezariană cu briceagul și să coși rana cu un fir subțire de undiță de vreo trei metri...

Unchiul George stătea în picioare, rezemat de perete, și-și privea brațul mușcat.

— Ce mai încolo-ncoace, ești cineva, asta-i, zise el.

— Și acum, să vedem ce mai face și fericitul tată. De obicei suportă foarte greu poveștile astea, spuse doctorul. Trebuie să recunosc însă că a fost de ajuns de liniștit.

Dădu la o parte pătura, pe care indianul și-o trăsese peste cap. Când își trase mîna, era umedă. Se urcă pe marginea laviței, cu lampa într-o mîna, să vadă ce s-a întîmplat. Indianul zăcea cu fața la perete. Își tăiasе beregata, de la o ureche la cealaltă. Sîngele se adunase într-o băltoacă în locul în care trupul îndoise scîndura laviței sub greutatea lui. Capul i se odihnea pe brațul stîng. Briciul, deschis, cu tăișul în afară, căzuse pe pătură.

— George, ia-l pe Nick afară, zise doctorul.

Nu mai era nevoie. Când tatăl lui, cu lampa în mîna, mișcase capul indianului, Nick, din pragul bucătăriei, văzuse limpede ce e pe lavița de sus.

Începea să se facă ziuă cînd o porniră pe drumul buștenilor înapoi, spre lac.

— Îmi pare foarte rău, Nickie, că te-am luat cu mine, zise tatăl lui, căruia îi pierise tot entuziasmul postoperator. Îngrozitor prin cîte te-am făcut să treci.

— Întotdeauna nasc femeile atît de greu? Întrebă Nick.

— Nu, asta se întîmplat foarte, foarte rar.

— Dar el de ce s-a omorît, tăticle?

— Nu știu, Nick. Cred că n-a putut suporta ce se întîmplă.

— Și mulți bărbați se omoară, tăticle?

— Nu prea mulți.

— Dar femei?

— Aproape niciodată.

— Chiar niciodată?

— Ba da. Cîteodată.

— Tăticle...

— Da.

— Unde s-a dus unchiul George?

— Vine și el, n-avea nici o grijă.

— Tăticle, e greu să mori?

— Nu, cred că e de ajuns de ușor. Depinde.

Ședeau în barcă, Nick la pupă, tatăl lui vîslea. Soarele urca încet deasupra munților. Un pește sări, făcînd cercuri în apă. Nick încercă apa cu mîna. În răcoarea pătrunzătoare a dimineții, i se păru caldă.

Ședea la pupa bărcii, tatăl lui vîslea, și în dimineața care se ridica pe lac era foarte sigur că n-avea să moară niciodată.

DOCTORUL ȘI SOȚIA DOCTORULUI

Dick Boulton venise din satul indienilor la tatăl lui Nick, ca să-i taie lemne. Fiul lui, Eddy, și un alt indian, un anume Billy Tabeshaw, îl însoțeau. Ieșind din pădure intrară prin poarta din dos, Eddy cu fierăstrăul cel lung pe umăr. Fierăstrăul se bălăbănea pe umărul lui și scotea un sunet muzical. Billy ducea două țapine, iar Dick ținea sub braț trei securi.

Dick se-ntoarse și închise poarta. Ceilalți doi își continuară drumul spre malul lacului, unde buștenii zăceau îngropați în nisip.

Buștenii se desprinseseră de plutele uriașe pe care vasul *Magic* le remorca pe lac în jos, către fabrica de cherestea, și fuseseră aduși de ape la mal. Dacă nu i-ar fi luat nimeni, oamenii de pe *Magic* ar fi trecut mai devreme sau mai târziu pe lângă țărm, cu o barcă, i-ar fi reperat, le-ar fi înfipt la capăt câte-o

țepușă de fier, terminată cu o verigă, și i-ar fi tras în larg, ca să facă o nouă plută. Se putea întâmpla totuși să nu vină nimeni să-i ia, deoarece plata oamenilor făcea mai mult decât cei câțiva bușteni. Și dacă nu-i lua nimeni, buștenii rămâneau pe mal, să se umfle de apă și să putrezească.

Tatăl lui Nick presupunea întotdeauna că așa aveau să se petreacă lucrurile, de aceea angajă câțiva indieni din tabără să vină să taie buștenii cu fierăstrăul și să-i despice, ca să aibă lemne de foc și butuci de ars în cămin. Dick coborî spre lac, ocolind casa doctorului. Pe mal erau patru bușteni de fag, pe jumătate îngropați în nisip. Eddy atîrnă fierăstrăul de o cracă, într-un copac. Dick puse cele trei securi pe micul debarcader de lângă țărm. Dick era metis, și mulți dintre fermierii din jurul lacului ziceau că e alb de-a binelea. Era tare leneș, dar când se apuca să lucreze, muncea, nu glumă. Scoase o bucată de tutun din buzunar, mușcă din ea și spuse ceva în *ojibway*¹ lui Eddy și lui Billy Tabeshaw.

Cei doi își înfipseră țapinele într-un buștean, ca să-l răsucească pe loc. Se lăsară cu toată greutatea pe coada țapinelor. Bușteanul se mișcă în nisip. Dick Boulton se-ntoarse către tatăl lui Nick :

— Ei bine, doctore, zise el, să știi c-ai șterpelit o cantitate frumușică de lemne.

— Ce vorbă mai e și asta, Dick ? spuse doctorul. Asta-i lemn adus de ape.

¹ Limba unui trib indian din America ; descendenții acestuia locuiesc astăzi în rezervații, în Minnesota, S.U.A. și în Canada.

Eddy și Billy Tabeshaw clintiseră bușteanul din stratul acela de nisip umed și-l rostogoleau înspre apă.

— Băgați-l în apă, le strigă Dick Boulton.

— De ce faceți asta? întrebă doctorul.

— Îl spălăm. Îl curățăm de nisip, să nu se strice fierăstrăul. Vreau să văd al cui e, răspunse Dick.

Bușteanul plutea pe apă.

Sprijiniți în coada țăpinelor, Eddy și Billy Tabeshaw asudau de căldură. Dick îngenunchie în nisip și se uită la capătul bușteanului unde lemnul era marcat cu ciocanul.

— E-al lui White și Mac Nally, zise el ridicându-se și ștergându-și genunchii pantalonilor.

Doctorul îl privi foarte încurcat.

— Atunci, mai bine nu-l tăia, zise el scurt.

— Nu te-nfierbînta, doctore, zise Dick. Nu te-nfierbînta. Puțin îmi pasă pe cine ciupești. Nu-i treaba mea.

— Dacă crezi că buștenii ăștia-s furați, lasă-i aici și întoarce-te-n sat cu scule cu tot, spuse doctorul.

I se urcase tot sîngele-n obraz.

— Nu lua vînt, doctore, zise Dick. Scurpă zeama de tutun pe buștean. Saliva se prelinse în apă și se subție. Știi la fel de bine ca și mine că buștenii-s furați. Mie însă puțin îmi pasă.

— Foarte bine. Dacă crezi că buștenii-s furați, ia-ți lucrurile și șterge-o.

— Dar, doctore...

— Ia-ți odată lucrurile și șterge-o.

— Ascultă, doctore.

— Dacă-mi mai zici o dată „doctore“, te fac să-ți înghiți colții.

— A, n-aș crede una ca asta, doctore.

Dick Boulton se uită la doctor. Dick era un om voinic. Știa prea bine cît de voinic e. Nu se ferea de bătaie. Îi plăcea treaba asta. Eddy și Billy Tabeshaw, rezemați în coada țăpinelor, se uitau la doctor. Doctorul își mușca barba cu buza de jos și se uita la Dick Boulton. Apoi se-ntoarse și urcă spre casă. Se vedea după spate cît era de furios. Se uitau cu toții cum urcă și intră în casă.

Dick spuse ceva în *ojibway*. Eddy izbucni în rîs, dar Billy Tabeshaw rămase tot atît de serios ca și pînă atunci. Nu știa englezește, dar cînd se certaseră cei doi îl trecuseră sudorile. Era gras și avea o mustață rară, de parc-ar fi fost un chinez. Apucă țăpinele, Dick strînse securile, și Eddy luă fierăstrăul din copac. Plecară, trecînd prin fața casei, și ieșiră pe poarta din dos, intrînd în pădure. Dick lăsă poarta deschisă. Billy se-ntoarse și o închise. Disparură apoi printre copaci.

În casă, stînd pe pat în camera sa, doctorul observă un vraf de reviste medicale trîntite pe podea, lîngă birou. Plicurile revistelor erau încă nedesfăcute. Se înfurie.

— Nu te-apuci din nou de lucru, dragă? Întrebă nevasta doctorului, din camera cu storurile trase, în care stătea culcată.

— Nu !
 — S-a întâmplat ceva ?
 — Am avut o discuție cu Dick Boulton.
 — O, făcu soția sa. Sper că nu ți-ai ieșit din fire, Henry.
 — Nu, zise doctorul.

— „Ia aminte că acel ce mintea-și stăpânește e mai presus decât cel ce supune o cetate“, îi spuse soția sa. Era o adeptă a Științei creștine¹. *Biblia*, ultimul număr din *Science and Health*² și din *Quarterly*³ stăteau pe o masuță lângă pat, în camera ei.

Bărbatul nu-i răspunse nimic. Ședea pe pat și curăța o pușcă de vânătoare. Umplu magazia cu cartușe mari și galbene și le împinse din nou afară. Cartușele se-mprăștiară pe pat.

— Henry, îl strigă soția sa. Și după o pauză strigă iar : Henry !

— Da, răspunse doctorul.

— Nu i-ai zis nimic lui Boulton care să-l facă să se-nfurie, nu-i așa ?

— Nu, spuse doctorul.

— Și de la ce s-a pornit discuția, dragă ?

— De la o nimica toată.

¹ Doctrină religioasă fondată pe principiile teosoafei americane Mary Baker Eddy (1821—1910) după care rugăciunea continuă învinge prin forța minții minciuna, boala și moartea.

² Știință și sănătate.

³ Revistă engleză cu apariție trimestrială, având un caracter politic și literar.

— Spune-mi, Henry. Te rog să nu încerci să-mi ascunzi ceva. De la ce s-a pornit discuția ?

— Atunci, iată despre ce e vorba. Dick îmi dădorează o mulțime de bani fiindcă i-am vindecat femeia de pneumonie și bănuiesc că și-a căutat un motiv ca să nu trebuie să-și plătească datoria muncind.

Nevasta doctorului tăcea. Doctorul își ștergea pușca atent, cu o cârpă. Băga cartușele la loc și trase arcul magazinei. Ședea cu pușca pe genunchi. Ținea mult la pușca asta. Și atunci se auzi glasul soției sale, venind din camera cu storurile trase.

— Nu cred, dragă, pur și simplu nu pot să cred că ar fi cineva în stare să facă așa ceva în mod intenționat.

— Nu ? spuse doctorul.

— Nu. Nu pot să cred că ar fi cineva în stare să facă așa ceva în mod intenționat.

Doctorul se sculă și puse pușca într-un colț, pe după instrumentar.

— Ieși, dragă ?

— M-aș duce să fac o plimbare, spuse doctorul.

— Dacă-l vezi, dragă, pe Nick, te-aș ruga să-i spui că mama lui vrea să-l vadă.

Doctorul ieși pe verandă. În urma lui oblonul ușii se trânti. O auzi pe nevastă-sa râsuflând adânc când se trânti ușa.

— Iartă-mă, zise el în fața ferestrei cu storurile trase.

— Nu-i nimic, dragă.

Ieși în zăpușeala de-afară și trecu pe poartă, apoi o apucă pe cărarea dinspre pădurea de brazi. În pădure era răcoare, cu toată arșița din ziua aceea. Îl găsi pe Nick șezînd la rădăcina unui copac și citind.

— Maică-ta ar vrea să te duci să stai de vorbă cu ea, îi spuse el.

— Dar eu vreau să merg cu tine, zise Nick.

Tatăl se uită în jos la el.

— Bine. Atunci, hai. Dă-mi cartea s-o pun în buzunar.

— Tăticule, știu un loc unde sînt veverițe negre, zise Nick.

— Bine, spuse tatăl lui. Să ne ducem acolo.

SFÎRȘITUL UNEI POVEȘTI

Hortons Bay fusese pe vremuri un oraș forestier. Zgomotul marilor fierăstraie de la fabrica de cherestea de pe malul lacului se auzea în tot orașul. Și deodată, buștenii din care se făcea cherestea se terminară. Goeletele folosite pentru transportul cherestelei intrară în golf și încărcară tot bratul adunat grămezi în curtea fabricii. Stivele de cherestea fură ridicate. Din clădirea cea mare a fabricii fură scoase toate mașinile care puteau fi demontate, și oamenii care lucraseră în fabrică le transportară pe bordul unuia dintre vase. Goeleta o porni în larg, ducînd cele două mari fierăstraie, platforma mobilă, care zvîrlea buștenii în gura fierăstraielelor circulare, cilindrii, roțile, curelele de transmisie și tot felul de fiare aruncate peste încărcătura de cherestea depozitată în pîntecele vasului. Magaziile deschise ale calei fură acoperite cu o prelată legată strîns cu funia, și

goeleta o porni, cu pînzele umflate, în larg, ducînd cu ea tot ceea ce făcuse ca fabrica să fie fabrică, și Hortons Bay un oraș.

Barăcile cu un etaj, cantina, magazinul societății, birourile și clădirea cea mare a fabricii rămaseră părăsite în mijlocul a zeci de pogoane de rumeguș care acoperea cîmpia mlăștinoasă de pe malul golfului.

După zece ani, din fabrică nu mai rămase nimic decît ruinele de piatră albă ale fundațiilor, ivindu-se printre mlaștini, în fața ochilor lui Nick și Marjorie, care treceau cu barca pe lîngă malul lacului. Pescuiau pe marginea canalului acolo unde albia coboară brusc, și apa scăzută, străbătută de bancuri de nisip, ajunge, dintr-o dată întunecată, pînă la douăsprezece picioare. Pescuiau cu lingura, în drum spre locul unde aveau să pună undițele de adînc pentru păstrăvii-curcubeu.

— Uite, Nick, vechea noastră ruină, spuse Marjorie.

Vîslind, Nick se uită la pietrele albe care se zăreau printre copaci.

— Da, uite-o, zise el.

— Îți mai aduci aminte cînd era fabrica aici? îl întreabă Marjorie.

— Abia îmi mai aduc aminte, răspunse Nick.

— Parc-ar fi mai degrabă un castel, zise Marjorie.

Nick tăcu. Continuă să vîslească pe lîngă mal, și ruinele se pierdură în urmă. Și atunci Nick o porni de-a curmezișul golfului.

— Nu mușcă, zise el.

— Nu, spuse Marjorie.

Era atentă tot timpul la undiță, chiar atunci cînd vorbea. Îi plăcea foarte mult să pescuiască. Îi plăcea foarte mult să pescuiască cu Nick.

Un păstrăv mare ieși la suprafață chiar lîngă barcă. Nick trase cu putere de-o vîslă, ca să întoarcă barca în așa fel încît momeala care se răsuca undeva, de parte, să treacă prin locul în care păstrăvul își căuta mîncarea. În clipa în care spinarea păstrăvului se ivi din unde, roșioarele țîșniră înnebunite. Zeci de stropi îi împrășcară, de parcă s-ar fi tras în apă. Un alt păstrăv se ivi în cealaltă parte, căutîndu-și hrană.

— Umblă după mîncare, zise Marjorie.

— Da, dar nu vor să muște.

Nick vîsli în cerc, ca să treacă prin locurile unde vîneau cei doi pești, apoi se îndreptă spre promontoriu. Marjorie nu strînse firul pînă nu ajunseră la mal.

Trasă barca sus pe mal, și Nick scoase o găleată plină cu bibani vii. Peștii înotau în apa din găleată. Nick prinse vreo trei, le tăie capul și-i curăță de solzi, în timp ce Marjorie, care bijbia cu mîna prin găleată, prinse doar unul, îi tăie capul și-l curăță de solzi. Nick se uită la ea.

— Nu trebuie să le scoți și înotătoarea ventrală. Așa sînt buni de momeală, dar cu înotătoarea ventrală sînt și mai buni.

Luă bibanii curățați de solzi și-i înfipse în cîrlige. Fiecare undiță avea cîte două cîrlige. Apoi Marjorie, cu firul între dinți, vîsli spre celălalt mal al canalului, uitîndu-se înapoi la Nick, care, stînd pe mal, ținea undița în mîna și dădea drumul firului de pe mulinetă.

— Ajunge, strigă el.

— Să-i dau drumul în apă ? strigă Marjorie, ținând firul în mână.

— Da, dă-i drumul.

Marjorie zvîrli firul peste copastie și se uită cum se cufundă momeala în apă.

Se-ntoarse și puse un nou cîrlig în același fel. De fiecare dată, Nick fixa vergeaua de oțel de cîte o buturugă mai grea și-o proptea în așa fel încît să aibă o anumită înclinație. Strînse un fir care se lăsase și-l întinse ca o strună pînă la locul în care momeala se odihnea pe albia nisipoasă a canalului, și după aceea puse pîdică mulinetei. Cînd păstrăvul avea să-și caute hrana pe fund și avea să muște din momeală fugind cu ea, firul ținut de mulineta împiedicată avea să înceapă a zbîrni.

Marjorie vîsli ceva mai departe de promontoriu, ca să nu miște firele. Trăgea din răspuțeri la rame, și barca acostă mai încolo, pe plajă. Valuri mărunte se izbiră de mal. Marjorie sări din barcă, și Nick trase barca sus, pe țarm.

— Ce e, Nick ? îl întrebă Marjorie.

— Știi și eu ? spuse Nick, adunînd vreascuri pentru foc.

Făcură un foc de vreascuri, și Marjorie se duse să ia o pătură din barcă. Briza de seară ducea fumul spre promontoriu, așa că Marjorie întinse pătura pe jos, între foc și lac.

Marjorie se așeză pe pătură cu spatele la foc și-l așteptă pe Nick. Băiatul veni și se așeză lîngă ea. În

spatele lor erau pîlcurile de copaci tineri de pe promontoriu, iar în față, golful și gurile râului Hortons. Încă nu se-ntunecase. Lumina focului ajungea pînă spre apă. Cele două vergele înclinate deasupra apei întunecate se vedeau limpede. Flăcările sclipeau pe oțelul mulinetelor.

Marjorie desfăcu coșul cu mîncare.

— Nu prea am poftă să mănînc, zise Nick.

— Hai, Nick, vino și mănîncă.

— Bine.

Mîncară în tăcere și se uitau la cele două undițe și la sclipirile focului în apă.

— Diseară o să fie lună plină, zise Nick.

Se uita peste apă spre munții care începeau să se profileze pe cer. Știa că, dincolo de munți, luna urca.

— Știu, zise Marjorie cu mulțumire în glas.

— Tu știi totul, spuse Nick.

— O, Nick, încetează te rog ! Te rog, te rog, Nick, nu te mai purta așa !

— N-am ce face, zise Nick. Așa e. Tu știi totul. Asta mă sîcîie. Știi bine că e așa.

Marjorie tăcu.

— Te-am învățat totul. Știi bine că știi totul. De altfel, ce nu știi tu ?

— Oh, taci odată, zise Marjorie. Uite, răsare luna.

Ședeau pe pătură și nici nu se atingeau, și se uitau cum răsare luna.

— De ce trebuie să spui tot felul de prostii ? întrebă Marjorie. De fapt, despre ce e vorba ?

- Nu știu.
- Ba știi, sînt sigură.
- Nu, nu știu.
- Hai, spune, ce e ?

Nick privea luna, care se înălța deasupra munților.

- Nu mai merge.

Îi era teamă să se uite la Marjorie. Și apoi se uită. Seda cu spatele la el. Se uită la spatele ei.

- Nu mai merge. De loc.

Fata tăcea. Nick continuă :

— Mă simt ca și cum înăuntrul meu s-ar fi dus totul dracului. Nu știu, Marge. Nu știu ce să-ți spun. Se uită la spatele ei.

- Și dragostea, nu mai merge nici dragostea ?

- Nu, zise Nick.

Marjorie se sculă. Nick rămase pe pătură, cu capul rezemat în mîini.

— O să iau barca, îi zise Marjorie. O să mergi pe jos de-a lungul promontoriului.

- Bine, zise Nick. Să-ți împing barca în apă.

- Nu-i nevoie, zise fata.

Stătea în barcă, pe apă, cu fața luminată de lună. Nick se-ntoarse și se trînti pe pătură, cu fața în jos, lîngă foc. O auzea pe Marjorie vîslind.

Stătu așa multă vreme. Stătea tot acolo cînd îl auzi pe Bill că vine, făcîndu-și drum printre copaci. Îl simți că se apropie de foc. Nici Bill nu-l atinse.

- Chiar a plecat ? întrebă Bill.

- Da, zise Nick, stînd pe pătură cu fața în jos.

- Ți-a făcut vreo scenă ?

- Nu, nu mi-a făcut nici o scenă.

- Cum te simți ?

— Oh, lasă-mă-n pace, Bill ! Du-te și lasă-mă-n pace.

Bill își alese un sandvici din coșul cu mîncare și se duse să se uite la undițe.

CAMPIONUL

Nick se ridică în picioare. N-avea nimic. Se uită lung după luminile vagonului, care dispăreau la o cotitură a căii ferate. De o parte și de alta a liniilor, apă, mlaștini și pîlcuri de zădă neagră.

Își pipăi genunchiul. Pantaloni era rupt, și pielea jupuită. Pe mîini avea zgîrieturi și sub unghii îi intrase nisip și zgură. Se duse la marginea căii ferate, coborî taluzul și se spală pe mîini. Se spală îndelung cu apă rece, pînă își scoase murdăria de sub unghii. Se lăsă pe vine și-și spală genunchiul.

Afurisitul ăla de frînar. Odată și-odată o să-i pice în mînă. O să-l țină minte. Frumos se mai purtase.

— Ia vino-ncoa, puștiule, i-a zis. Vino să-ți dau ceva.

Și el se prinsese. Ca un dobitoc ce era.

A doua oară n-avea să-l mai ducă nimeni în halul ăsta.

— Ia vino aici, puștiule, să-ți dau ceva.

Și deodată, zdup, și se pomeni aterizînd de-a bușilea pe taluzul căii ferate.

Nick se frecă la un ochi. Ce-o să i se mai umfle. O să i se facă o vînație de toată frumusețea. Îl și durea. Afurisitul ăla de frînar.

Își pipăi ochiul umflat cu degetele. Ce să-i faci, o să aibă o vînație la ochi. Asta e. Scăpase de ajuns de ieftin din toată povestea asta. Ar fi vrut să vadă cum arată ochiul. Totuși, nu se putea vedea în apă. Se-ntunecase și era departe tare de orice așezare. Își șterse mîinile de pantaloni, se ridică și urcă taluzul.

O porni înainte pe calea ferată. Se mergea ușor. Nisipul și pietrișul fuseseră îndesate și bătătorite bine între traverse. Terasamentul neted străbătea mlaștinile, asemeni unui dig. Nick mergea înainte. Trebuia să ajungă undeva.

Cînd trenul de marfă își încetinise viteza, trecînd prin fața depoului de lîngă Walton Junction, Nick sărise în el. Și trenul, dimpreună cu Nick, trecuse prin Kalkaska cînd începuse să se întunece. Acum trebuia să fie aproape de Mancelona. Patru sau cinci kilometri de mlaștini. Mergea între linii, continuîndu-și drumul pe pietrișul dintre traverse, mlaștina ivindu-se spectrală prin ceața care se lăsa. Îl durea ochiul și-i era foame. Mergea mereu înainte, lăsînd în urmă kilometri de cale ferată. De o parte și de alta a drumului mlaștini și iar mlaștini.

În față, un pod. Nick îl trecu, și ghetetele sunară a gol pe tăblia de fier. Jos, printre traverse, se zărea apa neagră. Nick lovi cu piciorul un bulon deșurubat, care căzu în apă. Dincolo de pod începeau munții. Înalți și întunecoși, de ambele părți ale căii ferate. Ceva mai departe licărea un foc.

Mergînd între linii, Nick se apropie cu precauție de locul unde zărise focul, care ardea la cîțiva pași de calea ferată, mai jos de taluz. De departe nu-i văzuse decît lucirea. Calea ferată trecea printr-un luminiș, și acolo unde ardea focul se întindea o pajiște, care se pierdea printre desișuri de pădure. Nick coborî taluzul și o luă prin desiș, ca să se apropie de foc la adăpostul copacilor. Era o pădure de fagi, și mergînd printre copaci călca pe jir. Focul pîlpîia vesel chiar la marginea desișului. Lîngă foc ședea un om. Nick rămase după copac și se uită la el. Părea să fie singur. Ședea cu capul în mîini și se uita la foc. Nick ieși din desiș și se-ndreptă spre foc.

Omul ședea și se uita țintă la flăcări. Cînd Nick se opri lîngă el, omul nici nu se clinti.

— Hello, zise Nick.

Omul se uită în sus la el.

— De unde ai vînația asta ? îl întrebă omul.

— M-a zvîrlit din tren un frînar.

— Din trenul de marfă ?

— Da.

— L-am văzut pe măgarul ăla, zise omul. A trecut pe-aici acum vreun ceas și jumătate. Mergea pe aco-perișul vagoanelor, bătînd din brațe și cîntînd.

— Măgarul !

— Trebuie să-i fi făcut o mare plăcere cînd te-a zvîrlit din tren, zise omul cu seriozitate.

— Lasă, c-o să-l zvîrl și eu.

— Cînd mai trece pe-aici, trage-n el cu o piatră, îl sfătui omul.

— O să-i arăt eu lui.

— Ești un tip colțos, nu-i așa ?

— Nu, zise Nick.

— Voi puștii sînteți cu toții colțoși.

— Cînd n-ai încotro, spuse Nick.

— Păi asta ziceam și eu.

Omul se uită la Nick și zîmbi. La lumina focului, Nick îi văzu obrazul diform. Nasul îi era turtit, ochii, ca două crăpături, și gura, strîmbă. Nu observă toate acestea din primul moment, dar își dădu seama că obrazul omului avea un aer ciudat și că era mutilat. Pielea obrazului avea o culoare galben-verzuie. La lumina focului părea lipsită de viață.

— Nu-ți place mutra mea ?

Nick nu știa ce să zică.

— Ba da, spuse el.

— Ia uită-te aici ! zise omul, și-și scoase șapca din cap.

N-avea decît o ureche. Groasă și lipită de țeastă. În locul celeilalte nu era decît un ciot.

— Ai mai văzut vreodată așa ceva ?

— Nu, zise Nick.

I se cam făcuse greață.

— Țineam la bătaie, spuse omul. Ce, nu crezi, puștiule, că țineam ?

— Mai e vorbă !

— Toți și-au frînt laba dînd în mine, zise omulețul. Dar n-au putut să-mi facă nimic.

Se uită la Nick.

— Stai jos, îl pofti el. Nu vrei să mănînci ceva ?

— Nu vă deranjați, zise Nick, mă duceam spre oraș.

— Știi ceva ? zise omul. Spune-mi Ad.

— Bine !

— Știi, zise omulețul, eu nu-s chiar teafăr.

— Dar ce ai ?

— Sînt nebun.

Își puse șapca în cap. Lui Nick îi veni să rîdă.

— Ba ești teafăr, zise el.

— Nu, nu sînt. Sînt nebun. Spune-mi, ai fost vreodată nebun ?

— Nu, zise Nick. Și cum îți vine ?

— Habar n-am, spuse Ad. Cînd te-apucă nu mai știi ce-i cu tine. Știi cine sînt eu ?

— Nu.

— Ad Francis.

— Fără glumă ?

— Nu crezi ?

— Ba da.

Nick simți că omul nu minte.

— Știi de ce-i băteam pe toți ?

— Nu.

— Inima mea bate mai încet. Patruzeci de bătaii pe secundă. Ia-mi pulsul.

Nick ezita.

— Hai, zise omul, și-l luă de mînă. Apucă-mă de încheietura mîinii. Și pune degetul aici.

Încheietura mîinii era groasă, și mușchii jucau pe os. Nick simți sub degete bătaia rară a pulsului.

— Ai ceas ?

— Nu.

— Nicî eu, zise Ad. N-are nici un haz dacă n-ai ceas.

Nick dădu drumul mîinii.

— Știi ce ? zise Ad. Apucă-mă din nou de mînă. Numeri tu, și număr și eu pînă la șaizeci.

Cînd simți sub deget bătaia puternică și lentă a pulsului, Nick începu să numere. Îl auzea pe omuleț numărînd rar, cu glas tare : unu, doi, trei, patru, cinci și așa mai departe...

— Șaizeci, spuse Ad. Un minut. Tu unde ai ajuns ?

— La patruzeci, zise Nick.

— E-n regulă, zise Ad mulțumit. Nu se grăbește niciodată.

Un bărbat coborî taluzul și, trecînd prin poiană, se îndreptă spre foc.

— Hello, Bugs ! zise Ad.

— Hello ! răspunse Bugs.

Glasul era al unui negru. Nick își dăduse seama că e un negru după cum mergea. Se opri cu spatele la ei și se aplecă deasupra focului. Se ridică.

— Bugs, prietenul meu, zise Ad. E nebun și el.

— Îmi pare bine, spuse Bugs. De unde spuneți că sînteți ?

— Din Chicago, zise Nick.

— E un oraș frumos, spuse negrul. N-am înțeles bine, cum vă cheamă ?

— Adams, Nick Adams.

— Auzi, Bugs, zice că n-a fost nebun niciodată.

— Nici nu știe ce bucurie îl așteaptă, spuse negrul. Stătea lângă foc și despacheta ceva.

— Cînd mîncăm, Bugs ? Întrebă boxerul.

— Îndată.

— Ți-e foame, Nick ?

— Mi-e o foame de lup.

— Auzi, Bugs ?

— De obicei, aud cam tot ce se spune.

— Nu te-am întrebat asta.

— Știu. Am auzit ce-a spus domnul.

Punea felii de șuncă într-o tigaie cu mîner și picioare. Cînd tigaia se-ncălzi și grăsimea începu să sfîrșie, Bugs se ciuci lângă foc pe picicarele lui lungi de negru, întoarse feliile de șuncă și sparse cîteva ouă deasupra tigăii, aplecînd-o mereu într-o parte și în cealaltă, ca ouăle să fie bine stropite cu grăsimea aceea fierbinte.

— Dacă sînteți bun, *Mister Adams*, vreți să tăiați pîinea ? E-n sacul acela, zise negrul întorcîndu-se spre Nick.

— Desigur.

Nick băgă mîna în sac și scoase o pîine. Tăie șase felii. Ad, care îl privea atent, se aplecă înainte.

— Nick, dă-mi și mie cuțitul, zise el.

— Nu, nu ți-l dă, spuse negrul. Țineți-l bine, *Mister Adams*.

Boxerul se trase la loc.

— Dacă sînteți bun, *Mister Adams*, vreți să-mi dați pîinea ? zise Bugs.

Nick i-o întinse.

— Vă place pîinea muiată în grăsime ? Întrebă negrul.

— Mai întreb ?

— Atunci, să mai așteptăm puțin. La sfîrșitul mesei e mai bună. Așa.

Negrul luă o bucată de șuncă, o puse pe o felie de pîine, și peste ea un ochi.

— Dacă sînteți bun, puneți pe deasupra încă o felie de pîine, și dați-i sandviciul lui *Mister Francis*.

Ad luă sandviciul și începu să mănînce.

— Fii atent, oul e moale, îl preveni negrul. Și acum, sandviciul acesta e pentru dumneavoastră, *Mister Adams*. Celălalt, pentru mine.

Nick mușcă din sandvici. Negrul ședea în fața lui, lângă Ad. Șunca prăjită și fierbinte cu ouă era delicioasă.

— Chiar îi era foame lui *Mister Adams*, zise negrul.

Omulețul pe care, după nume, Nick îl știa a fi fost campion de box, tăcea. De cînd intervenise negrul în chestia aceea cu cuțitul, nu mai scosese nici un cuvînt.

— Pot să vă ofer o felie de pîine bine muiată în grăsime fierbinte ? Întrebă Bugs.

— Da, mulțumesc.

Omulețul cu fața palidă se uita la Nick.

— Dumneata nu vrei, *Mister Adolph Francis* ? Îl întreabă Bugs, aplecat deasupra tigăii.

Ad tăcea. Se uita la Nick.

— *Mister Francis*, se auzi din nou glasul potolit al negrului.

Ad tăcea. Se uita la Nick.

— Vorbesc cu dumneata, *Mister Francis*, zise negrul, cu glasul blînd.

Ad continua să-l privească pe Nick. Șapca îi era trasă pe ochi. Nick se simțea prost.

— Cum dracu îndrăznești să te porți în halul ăsta ? Îi zvîrli în față glasul aspru de sub șapcă. Cine dracu crezi c-ai mai fi ? Nu ești decît un mucos, și nimic altceva. Vii aici fără să te fi poftit nimeni și mănînci pîinea altuia, și cînd omul îți cere să-i dai cuțitul te porți ca un mucos.

Alb la față, omul îl privea furios, și ochii abia i se vedeau de sub șapcă.

— Știi că ești bine ! Ș-apoi, cine dracu te-a mai chemat să dai buzna aici ?

— Nimeni.

— Chiar așa e, nimeni. Și nimeni nu ți-a zis să rămîi. Vii aici, te uiți ca un mucos la mine, îmi fumezi țigările și-mi bei vinul, și după aia mai vorbești și obraznic. Cum dracu crezi că o să se termine povestea asta ?

Nick tăcea. Ad se ridică de jos.

— Să-ți spun eu cum, derbedeu fricos din Chicago. O să-ți aranjez mutra. Ai înțeles ?

Nick se dădu înapoi. Omulețul se îndreptă greoi spre el, avea picioarele plate și pășea întîi pe piciorul stîng, și apoi îl tîra pe cel drept după el.

— Dă, zise el clătînîndu-și capul. Hai, dă.

— Nu vreau să dau.

— Să știi că așa nu scapi. O să-ți trag o mamă de bătaie, de n-ai s-o poți duce. Ai înțeles ? Hai, zi-i odată.

— Lasă-te păgubaș, spuse Nick.

— Așa, derbedeule ? Bine.

Omulețul se uită în jos, la picioarele lui Nick. Și atunci, negrul, care-l urmărise îndeaproape din clipa în care plecase de lîngă foc, ridică brațul și-l lovi la baza craniului. Omul căzu cu fața înainte, și Bugs zvîrli în iarbă măciuca învelită în pînză. Omul zăcea pe jos, cu fața în iarbă. Negrul îl luă în brațe, capul îi atîrna, și-l duse lîngă foc. Fața lui Ad, cu ochii holbați, era groaznică. Bugs îl așează cu grijă pe jos.

— Dacă sînteți bun, *Mister Adams*, vreți să-mi dați găleata aceea cu apă ? zise el. Mi-e teamă că l-am lovit prea tare.

Negrul luă apă în căușul palmelor și-l stropi pe Ad pe obraz și-i frecă ușor urechea. Omul închise ochii.

Bugs se ridică.

— Acum e-n regulă, zise el. Nu-i nici un motiv de îngrijorare. Îmi pare rău, *Mister Adams*.

— Nu-i nimic. Nick se uită la omul care zăcea lîngă foc. Văzu măciuca în iarbă și o ridică. Era mlădiaoasă și avea un mîner flexibil. Era acoperită cu o

piele neagră, uzată, și vârful, mai tare, era înfășurat într-o batistă.

— Mînerul e făcut din os de balenă, zise negrul zîmbind. Azi nu se mai fac din astea. Nu știam cît de bine puteți să vă apărați și în orice caz nu voiam să-l loviți prea tare sau să-l însemnați și mai rău decît e.

Negrul zîmbi din nou.

— Totuși, dumneata l-ai lovit.

— Eu știu cum trebuie s-o fac. N-o să-și mai aducă aminte de nimic. Cînd se înfurie în halul ăsta, trebuie să-l lovesc, ca să-l facă să-i treacă.

Nick se tot uita la omulețul care zăcea lîngă foc, cu ochii închiși.

— N-aveți de ce să fiți îngrijorat, *Mister Adams*. L-am mai văzut așa de multe ori.

— Din ce pricină a înnebunit ? întrebă Nick.

— O, sînt atîtea, răspunse negrul de lîngă foc. Nu vreți să beți o ceașcă de cafea, *Mister Adams* ?

Îi întinse ceașca și netezi haina, pe care o pusese sub capul omului care zăcea în nesimțire.

— A încasat prea multe bătaii, asta-i una la mîină, începu negrul sorbind din cafea. Într-un anume fel, asta l-a prostit numai. Apoi a venit povestea cu sora sa, care îi era manager, și mereu se scria despre ei prin ziare tot felul de povești cu frați și surori și cît de mult își iubea ea fratele și cît de mult își iubea el sora, și după aceea s-au căsătorit la New York și au avut din pricina asta o mulțime de neplăceri.

— Îmi aduc aminte.

— Cu siguranță. Bineînțeles, nici vorbă că nu erau frate și soră, dar povestea asta nu le plăcea multora, oricum ar fi fost, și au început să se certe, și într-o zi ea a plecat și nu s-a mai întors.

Își bău cafeaua și-și șterse buzele cu mîna aceea cu palma trandafirie.

— Atunci a înnebunit de-a binelea. Nu mai vreți o cafea, *Mister Adams* ?

— Mulțumesc.

— Am văzut-o de două ori, continuă negrul. Era o femeie grozav de bine. Îi semăna de ajuns de mult ca să poată fi luați drept gemeni. Dacă obrazul nu i-ar fi aranjat în halul ăsta, Ad n-ar arăta rău de loc.

Se opri. După cît se părea, povestea se terminase.

— Unde l-ai cunoscut ? întrebă Nick.

— La închisoare, spuse negrul. După plecarea fetei, se lega mereu de toată lumea, așa că a fost închis. Eu eram acolo pentru că tăiasem pe unul.

Zîmbi și continuă cu glasul blînd :

— Mi-a plăcut de la bun început, și cînd am ieșit l-am căutat. Îi place să creadă că sînt și eu nebun, dar mie puțin îmi pasă. Îmi place să fim împreună și-mi place să mă plimb prin țară, și nu trebuie să mă apuc de furtișaguri ca s-o fac. Îmi place să trăiesc ca un domn.

— Și ce faceți amîndoi ? întrebă Nick.

— A, nimic. Ne plimbăm, asta-i tot. Ad are bani.

— Trebuie să fi cîștigat o mulțime de bani.

— Cred și eu. Totuși, i-a cheltuit pe toți. Sau i s-au luat. Ea-i trimite bani.

Ațîță focul.

— E o femeie, grozav de drăguță, zise el. Seamănă de ajuns de bine cu el ca să fie luați drept gemeni.

Negrul se uită la omulețul care zăcea în iarbă și respira greu. Părul blond îi căzuse pe frunte. În somn, fața lui mutilată avea un aer copilăros.

— Acum, *Mister Adams*, îl pot trezi oricînd. Dacă nu vă supărați, ar fi bine, cum să vă spun, s-o ștergeți. Nu-mi place să nu fiu ospitalier, dar s-ar putea să se înfurie din nou dacă o să vă vadă aici. Mi-e silă cînd trebuie să-l dobor, dar cînd o ia razna n-am încotro. Trebuie, cum să vă zic, să-l țin departe de ceilalți oameni. N-o să vă supărați, nu-i așa, *Mister Adams*? Nu, n-are rost să-mi mulțumiți, *Mister Adams*. V-aș fi spus ce-i cu el, dar am văzut că i-ați plăcut atît de mult, încît m-am gîndit că n-o să se întîmple nimic. Mergeți pe calea ferată, și la vreo doi kilometri de-aici o să dați de-un oraș. I se spune Mancelona. La revedere. Aș fi vrut să vă pot pofti să petreceți noaptea asta cu noi, dar pur și simplu nu se poate. Nu vreți să luați o bucată de șuncă cu puțină pîine? Nu? Atunci, luați un sandvici, și toate acestea le spuse cu vocea aceea joasă, plăcută și politicoasă de negru.

— Bine. Și acuma, la revedere, *Mister Adams*. La revedere și noroc.

Nick se îndepărtă de foc, trecu prin poiană și se îndreptă spre calea ferată. O dată aflat dincolo de lumina focului, se opri și ascultă. Glasul jos și potolit al negrului se auzea vorbind. Nu putea deosebi ce spune. Și apoi îl auzi pe omuleț zicînd :

— Tare mă mai doare capul, Bugs.

— O să-ți treacă, *Mister Francis*, îl liniști glasul negrului. Bea numai cafeaua asta.

Nick urcă taluzul și o porni înainte pe calea ferată. Și atunci își dădu seama că ține în mînă un sandvici cu șuncă, și-l puse în buzunar. Ajuns la capătul urcușului, înainte ca linia ferată s-o cotească printre munți, se uită înapoi și zări departe în poiană focul licărind.

MR. ȘI MRS. ELLIOT

Mr. și Mrs. Elliot încercau din răspuțeri să facă un copil. Încercau ori de câte ori era în stare Mrs. Elliot să reziste la treaba asta. Încercaseră la Boston, după căsătorie, apoi încercară pe vapor, în timpul traversării. Pe vapor totuși nu prea des, deoarece Mrs. Elliot se simțea foarte rău. Îi era rău, și când îi era rău, îi era rău așa cum numai femeilor din Sud le este rău. Adică femeilor din sudul Statelor Unite. Ca orice femeie din Sud, Mrs. Elliot se descompunea foarte repede sub influența răului de mare, a călătoriilor făcute noaptea și a sculatului de dimineață devreme. Pe vapor, multă lume o lua drept mama lui Elliot. Cei care știau că sînt căsătoriți credeau că e însărcinată. În realitate, ea avea patruzeci de ani. Când începu să călătorească însă, îmbătrîni subit.

Păruse mult mai tînără, de fapt păruse a fi o femeie fără vîrstă cînd, după ce-i făcuse curte vreo

cîteva săptămîni, Elliot se însurase cu ea, și asta la multă vreme după ce o cunoscuse în mica ei ceai-nărie, înainte de a o săruta într-o seară.

Pe vremea cînd se-nsurase, Hubert Elliot își pregătea teza de doctorat în drept la Universitatea din Harvard. Era poet și avea un venit anual de aproape zece mii de dolari. Scria foarte repede poeme foarte lungi. Avea douăzeci și cinci de ani, și pînă a se-nsura cu Mrs. Elliot nu se culcase cu nici o femeie. Voia să se păstreze neprihănit, ca să poată aduce soției sale în dar aceeași neprihănire a minții și a trupului pe care o aștepta din partea ei. Pentru el, asta însemna a trăi curat. Făcuse curte cîtorva fete înainte de a o săruta pe Mrs. Elliot și le spunea întotdeauna, mai devreme sau mai tîrziu, că a dus o viață curată. Aproape toate fetele încetau să se mai uite la el. Era șocat și chiar îngrozit cînd vedea cu cîtă ușurință se logodeau și se măritau fetele cu oameni despre care nu puteau să nu știe că se tîrîseră prin șanțuri. O dată încercă să pună în gardă o fată pe care o cunoștea, împotriva unui tînăr despre care avea dovezi aproape sigure că fusese un stricat în timpul universității, și rezultatul fu un incident cu totul neplăcut.

Pe Mrs. Elliot o chema Cornelia. Îl învățase să-i spună Calutina, porecla ei de acasă, din Sud. Mama lui plînsese cînd, după nuntă, o aduse pe Cornelia acasă, dar se bucură foarte mult cînd află că aveau să se stabilească în străinătate.

Cînd îi mărturisi că s-a păstrat neprihănit pentru ea, Cornelia îi spuse „Dragul meu băiat dulce“ și-l strînse la piept mai tare ca oricînd. Și Cornelia era neprihănită.

— Sărută-mă încă o dată așa, îi spuse ea.

Hubert îi explică atunci că învățase să sărute așa ascultînd ce-i povestise o dată un coleg. Era încîntat de cîtă experiență are și o repetară pînă la istovire. Cîteodată, după ce se sărutau așa multă vreme, Cornelia îi cerea să-i spună încă o dată că se păstrase cu adevărat neprihănit pentru ea. Declarația o stîrnea iar.

La început, lui Hubert nici prin gînd nu-i trecea să se însoare cu Cornelia.

Nu se gîndise niciodată la ea ca la o viitoare soție. Îi fusese doar o bună prietenă, și într-o zi, în timp ce dansau după muzica unui gramofon în cămăruța din fundul ceainăriei, iar în față, în ceainărie, stătea o prietenă de-a ei, Cornelia îl privise drept în ochi, și el o sărutase. Nu-și mai amintea de loc cînd anume hotărîseră să se căsătorească. Dar se căsătoriseră.

Noaptea nunții și-o petrecură într-un hotel din Boston. Amîndoi fură dezamăgiți, dar pînă la urmă Cornelia adormi. Hubert nu putu să adoarmă și ieși de vreo cîteva ori pe coridor, învîrtindu-se în sus și-n jos în noul halat Jaeger, pe care și-l cumpăraseră anume pentru voiajul de nuntă. În fața camerelor erau înșiruite, de-a lungul coridorului, tot felul de perechi de pantofi, pantofi mai mici sau mai mari.

Vederea lor făcu să-i bată inima mai tare și se grăbi să se-ntoarcă în camera sa, dar Cornelia dormea. Nu voia s-o scoale din somn, și peste puțin timp se potoli și el și adormi liniștit.

A doua zi se duseră s-o vadă pe mama lui, și în ziua următoare plecară cu vaporul în Europa. Ar fi putut încerca să facă un copil, dar Cornelia nu era în stare să încerce treaba asta prea des, deși voiau un copil mai mult ca orice pe lumea asta. Debarcară la Cherbourg, și de aici plecară la Paris. Încercară și la Paris să facă un copil. După aceea se hotărîră să se ducă la Dijon, unde se țineau niște cursuri de vară și unde plecaseră mulți din cei cu care călătoriseră pe vapor. Își dădură seama că n-au ce să facă la Dijon. Totuși, Hubert scria mereu alte poeme, și Cornelia le bătea la mașină. Toate erau foarte lungi. Era foarte sever și nu-i trecea cu vederea nici o greșeală, și pentru o singură greșeală de mașină o puneă să rebată întreaga pagină. Cornelia plîngea mereu, și înainte de a pleca din Dijon încercară de mai multe ori să facă un copil.

Se-ntoarseră la Paris, ca și cea mai mare parte a prietenilor lor de pe vapor. Se săturaseră de Dijon, și, oricum, acumă puteau spune că după ce studiaseră la Harvard¹, Columbia² sau Wabash³, învăța-

¹ Cea mai veche instituție de învățămînt din S.U.A., datînd din anul 1636, astăzi una dintre cele mai mari universități din Statele Unite.

² Universitate din New York, înființată în 1754.

³ Universitate particulară din statul Indiana, S.U.A., înființată în 1832.

seră și la Universitatea din Dijon, de pe Côte d'or¹. Mulți ar fi preferat să se ducă în Languedoc, la Montpellier sau la Perpignan, dac-ar fi fost și pe-acolo universități. Dar toate aceste localități erau prea îndepărtate. Dijon în schimb era numai la patru ore și jumătate de Paris și se putea lua masa în tren.

Așa că vreo câteva zile se întâlneau la Café du Dôme, evitând La Rotonde², care era peste drum, deoarece acolo se îngrămădeau tot felul de străini, și după aceea soții Elliot închiriară un castel în Touraine, în urma unui anunț apărut în *New York Herald*. La vremea asta, Elliot avea un număr oarecare de prieteni care-i admirau poezia, și Mrs. Elliot reușise să-l convingă să o cheme pe prietena ei din Boston, aceea care fusese în ceainărie. După sosirea prietenei sale, Mrs. Elliot deveni mult mai vioaie și plînsă fericite împreună de multe ori. Prietena era cu câțiva ani mai mare decât Cornelia și-i zicea *Honey*³. Și ea făcea parte dintr-o foarte veche familie din Sud.

Însoțiți de câțiva prieteni de-ai lui Elliot, care-i spuneau Hubie, cei trei se instalară în castelul din Touraine. Castelul se afla într-o regiune de șes, foarte călduroasă, care li se păru că seamănă cu

¹ Coasta de aur; dealuri acoperite de podgorii bogate, în sudul orașului Dijon, care au dat denumirea unui departament din estul Franței.

² Local vestit din cartierul Montparnasse din Paris, unde se aduna boema timpului.

³ Miere (engl.); apelativ pentru o persoană iubită.

Kansasul¹. Elliot avea acum aproape atâtea poeme cîte îi trebuiau ca să facă o carte. Urma s-o publice la Boston și îi și trimisese editorului, cu care făcuse contractul, un cec.

În scurtă vreme, prietenii începură a pleca înapoi la Paris. Regiunea nu se dovedise chiar atît de plăcută pe cît li se păruse la început. Și curînd plecară toți, urmîndu-l pe un tînăr poet, bogat și necăsătorit, într-o localitate de pe malul mării, lîngă Trouville. Și acolo fură cu toții fericiți.

Elliot rămase la castelul din Touraine, deoarece îl închiriasse pentru toată vara. El și Mrs. Elliot se străduiră din răspuțeri să facă un copil în patul acela larg și tare din dormitorul imens și înăbușitor. Mrs. Elliot încercă să scrie fără să se uite la claviatura mașinii, dar își dădu seama că, pe măsură ce bătea mai repede, făcea tot mai multe greșeli. Așa că de fapt prietena ei bătea acum mai toate manuscrisele. Lucra foarte curat și repede și se părea că-i place să scrie la mașină.

Elliot începuse să bea vin alb și locuia într-o cameră separată. Noaptea scria multe versuri, și dimineața era sleit de puteri. Mrs. Elliot dormea împreună cu prietena ei în imensul pat medieval. De multe ori plîngeau împreună. Seara ședeau cu toții la masă în grădină, sub un platan, vîntul de seară bătea, Elliot bea vin alb, și Mrs. Elliot vorbea cu prietena ei, și toată lumea era foarte fericită.

¹ Stat din centrul S.U.A.

PE CHEI LA SMYRNA

Cel mai ciudat lucru, îmi spunea el, era să-i auzi cum urlau în fiecare noapte pe la miezul nopții. De ce urlau la ora aia, nu știu. Eram în port, și ei stăteau grămadă pe chei, și la miezul nopții începeau să urle. Ca să-i liniștim, îi orbeam cu reflectorul. Șiretlicul ăsta nu dădea greș niciodată. Măturam cheiul cu reflectorul de două sau de trei ori, în sus și-n jos, și încetau. O dată eram ofițer de serviciu pe chei și văd că se apropie de mine un ofițer turc, furios nevoie-mare, fiindcă unul dintre marinarii noștri îl insultase foarte grav. I-am spus că omul va fi trimis pe vas și va fi aspru pedepsit. I-am cerut să mi-l arate pe marinarul cu pricina. Și-mi arată un ajutor de tunar, un băiat foarte de treabă. Zicea că fusese insultat într-un mod îngrozitor și de mai multe ori; îmi vorbea prin interpret. Nu-mi puteam închipui de unde știa ajutorul de tunar atât de bine

turcește încît să-l poată insulta. L-am chemat la mine și l-am întrebat:

— N-ai vorbit cumva cu vreun ofițer turc?

— N-am vorbit cu nici unul, domnule comandant.

— Sînt convins că e așa, i-am zis, dar mai bine te-ai duce pe vas și n-ai mai coborî azi la țarm.

După aceea i-am spus turcului că omul fusese trimis pe vas și va fi tratat cu cea mai mare severitate. A, desigur, cu cea mai mare asprime. Părea să fie în culmea bucuriei. Devenisem prieteni, nu glumă.

Dar lucrul cel mai groaznic, spunea el, erau femeile cu pruncii morți în brațe. Nu le puteai face să-i lepede. Țineau în brațe pruncii morți de șase zile. Nu-i lepădau. N-aveai ce să le faci. Pînă la urmă, a trebuit să-i luăm cu forța. Și cazul acela extraordinar, cu femeia aceea bătrînă. I l-am povestit unui doctor, și spunea că mint. Îi evacuum de pe chei, trebuia să evacuăm morții, și bătrîna asta zăcea pe un fel de brancardă. Mi-au zis:

— Nu vreți să vedeți ce-i cu ea, domnule comandant?

Așa că m-am uitat la ea, și în clipa aceea muri și înțepeni pe loc. Picioarele i se întinseră, și trupul i se lungi, înțepenind cu totul. Exact ca și cum ar fi murit peste noapte. Era moartă de-a binelea și absolut rigidă. I-am spus unui prieten medic și mi-a zis că e imposibil să se fi întîmplat așa ceva.

Stăteau cu toții acolo pe chei și nu părea să fi fost vreun cutremur sau ceva de felul ăsta, pentru că ei habar n-aveau ce intenții are turcul. Habar n-aveau ce era în stare să facă turcul ăla bătrîn. Îți aduci aminte cînd ne-au dat ordin să încetăm evacuările? Nu mi-a fost de loc ușor în dimineața aceea cînd am intrat în port. Avea nu știu cîte baterii și-ar fi putut să ne facă zob. Trebuia să intrăm, mergînd foarte aproape de chei, să aruncăm ancora, și după aceea să bombardăm cartierul turcesc al orașului. Ei ne-ar fi făcut praf, dar și noi am fi făcut orașul praf și pulbere. Și totuși, au tras cîteva salve cu obuze oarbe cînd am intrat în port. Și atunci a venit Kemal¹ și l-a destituit pe comandantul turc. Pentru că-și depășise atribuțiile, sau ceva de genul acesta. Se cam înfierbîntase. Și s-ar fi putut întîmpla o mare nenorocire.

Îți aduci aminte cum arăta portul? Pe apă pluteau o mulțime de lucruri atrăgătoare. Atunci a fost singura dată în viața mea cînd mi s-a întîmplat să visez tot felul de lucruri. Nu te impresionau atît femeile care nășteau, cît femeile cu pruncii morți în brațe. Și totuși nășteau. Surprinzător cît de pu-

¹ Atatürk Kemal Mustafa (1881—1938), lider al Partidului Popular republican, primul președinte al Republicii Turce (1923—1938), reprezentant al intereselor burgheziei naționale. A participat la revoluția „Junilor turci” (1908), apoi a condus revoluția burgheză națională din 1919, care s-a terminat cu izgonirea armatelor anglo-grecești și a sultanului (1922), cu proclamarea republicii (1923).

țini mureau. Le acopereai cu ceva și le lăsaî în pace. Alegeau întotdeauna colțul cel mai întunecat al calei și nășteau acolo. Nu le mai păsa de nimic din moment ce nu mai stăteau pe chei.

Și grecii erau niște băieți drăguți. Cînd s-au evacuat, n-au putut lua cu ei toate animalele de po-vară, așa că le-au frînt picioarele dinainte și le-au aruncat în apa scăzută de lîngă mal. Toți catîrii aceia cu picioarele dinainte frînte, aruncați în apa aceea mică. Toată povestea asta a fost de ajuns de plăcută. Pe cuvîntul meu că da, chiar foarte plăcută.

REVOLUȚIONARUL

În anul 1919 călătorea cu trenul prin Italia, avînd la el o adeverință emisă de conducerea partidului, scrisă cu creionul chimic pe o foaie de pînză cerată. Adeverința spunea că e un tovarăș care a suferit foarte mult sub albi, la Budapesta, și cerea tovarășilor să-l ajute prin toate mijloacele. Folosea adeverința drept bilet de tren. Era tare sfios și foarte tînăr, și feroviarii și-l treceau unii celorlalți de la un tren la altul. N-avea bani și-i dădeau de mîncare după teighea, în ospătăriile căilor ferate.

Italia îl încîntase. E o țară frumoasă, spunea el. Oamenii sînt foarte cumsecade. Vizitase multe orașe, mersese mult pe jos și văzuse multe tablouri. Cum-părase reproduceri după Giotto¹, Masaccio² și Piero

¹ Ambrogio sau Angiolotto di Bondone, zis Giotto (1266 ?—1336), cunoscut pictor italian.

² Tomaso Guidi (Masaccio) (1401—1428), pictor italian.

della Francesca¹ și le purta la el, învelite într-un exemplar din ziarul *Avanti*. Nu-i plăcea Mantegna².

Se prezentase la noi la Bologna, și l-am luat cu mine pînă la Romagna, unde trebuia să mă întîlnesc cu cineva. Am făcut împreună o călătorie plăcută. Era pe la începutul lui septembrie, și cîmpia era foarte frumoasă. Era maghiar, un băiat foarte drăguț și foarte timid. Oamenii lui Horthy îl chinuiseră groaznic. Vorbea puțin despre asta. În ciuda celor ce se petrecuseră în Ungaria, credea cu tărie în revoluția mondială.

— Și cum merge mișcarea în Italia ? mă întrebă el.

— Foarte prost, i-am răspuns.

— Dar o să meargă mai bine, îmi spuse el. Aveți tot ce vă trebuie. E țara de care sîntem cu toții siguri. De aici o să pornească totul.

N-am mai spus nimic.

La Bologna ne-am despărțit. El lua trenul de Milano, și de acolo pleca la Aosta, ca să treacă apoi în Elveția. I-am vorbit de tablourile lui Mantegna care se aflau la Milano. Nu, spuse el, cu multă timiditate, nu-i plăcea Mantegna. I-am scris unde să mănînce în Milano și i-am dat adresele tovarășilor. Mi-a muțumit foarte mult, dar se și gîndea cum avea să treacă peste munte. Ținea foarte mult să traverseze trecătoarea cît mai era vreme bună. Îi plăceau munții toamna. Ultimele știri pe care le-am aflat despre el spuneau că elvețienii îl băgaseră la închisoare în apropiere de Sion.

¹ Piero Borghese, zis Piero della Francesca (1416—1492), pictor italian.

² Andrea Mantegna (1431—1506), pictor și gravor italian.

SOLDATUL S-A ÎNTORS ACASA

Krebs plecă în război de pe băncile unui colegiu metodist din Kansas. O fotografie ni-l arată printre colegii săi, avînd cu toții același guler înalt și elegant. În 1917 se înrolă într-un regiment de pușcași ai marinei și se-ntoarse în Statele Unite abia în vara anului 1919, o dată cu cea de-a doua divizie de pe Rin.

O altă fotografie ni-l arată pe Rin, cu două nemțoaice și un caporal. Krebs și caporalul poartă niște uniforme cam scurte. Nemțoaicele nu sînt drăguțe. Rinul nu se vede în fotografie.

Cînd Krebs se întoarse în orașul său natal din Oklahoma, eroii nu mai erau primiți sărbătorește. Venea acasă mult prea tîrziu pentru așa ceva. La întoarcerea lor din război, concetățenii săi fuseseră primiți cu multă căldură. Un val de isterie îi cuprinsese atunci pe oamenii din oraș. Acuma, atitudinea lor era alta. Oamenii păreau să-l considere

pe Krebs cam ridicol că venea atît de tîrziu, cu ani după terminarea războiului.

La început, Krebs, care luptase la Belleau, Soissons, în Champagne, la St.-Mihiel și în Argonne¹, nu voi să vorbească de loc despre război. Mai tîrziu simți nevoia s-o facă, dar nimeni nu voia să-l asculte. Oamenii auziseră prea multe povești despre atrocitățile războiului ca să mai fie mișcați de niște fapte reale. Krebs își dădu seama că pentru a fi ascultat trebuia să mintă, și după ce minți de două ori i se făcu și lui silă de război și de poveștile din război. Din pricina acestor minciuni, îl năpădi un dezgust profund pentru tot ce i se întîmplase în timpul războiului. Toate acele clipe care-l făceau, cînd se gîndea la ele, să se simtă calm și cu cugetul curat ; îndepărtatele clipe în care făcuse un singur lucru, singurul lucru pe care trebuia să-l facă orice bărbat în chip firesc și cu ușurință, deși ar fi putut face și altceva, își pierduseră acum puterea lor de a-i dărui o liniște prețioasă, și apoi pieriră cu totul.

Minciunile lui erau cu totul neînsemnate și constau în faptul că-și atribuia niște lucruri pe care le văzuseră, le făcuseră sau le auziseră alții și că prezentau drept sigure niște fapte îndoielnice, „întîmplare“ oricărui soldat. Minciunile lui nu făcuseră senzație nici

¹ Localități din Franța unde s-au dat lupte la care au participat trupele americane, în cadrul operațiunilor desfășurate de armatele aliate la sfîrșitul primului război mondial, operații care au dus la izgonirea ocupanților germani din acest sector al frontului de luptă.

măcar în sala de biliard. Cunoscuții lui, care auziseră relatări amănunțite despre nemțoaicele din pădurea Argonne, legate cu lanțuri de mitraliere, și care, orbiți de șovinism, nu puteau înțelege sau nu puteau arăta vreun interes față de niște mitraliori germani care n-ar fi legați în lanțuri, nu fură de loc mișcați de povestirile lui.

Experiența căpătată ca rezultat al exagerărilor și al neadevărului îl dezgustă pe Krebs și de aceea, când se întâlnea din întâmplare cu cineva care fusese într-adevăr pe front și, cu prilejul vreunei serate, stăteau de vorbă câteva minute la garderobă, adopta poza degajată a soldatului trecut prin multe, aflat printre camarazii lui și spunea că-i fusese întotdeauna frică, îngrozitor de frică. În felul acesta pierdu totul.

În perioada aceasta, era către sfârșitul verii, dormea dimineța târziu, se scula și se ducea în oraș la bibliotecă să ia o carte, mînca la prînz acasă, citea pe veranda dinspre stradă pînă îl apuca plictiseala, și după aceea se ducea iar în oraș, ca să-și petreacă în sala de biliard, întunecoasă și răcoroasă, cele mai calde ore din zi. Îi plăcea să joace biliard.

Seara exersa la clarinet, hoinărea prin oraș, citea, și după aceea se culca. Pentru cele două surori mai mici ale lui rămăsese totuși un erou. Dacă ar fi vrut, măicăsa i-ar fi adus micul dejun la pat. Adeseori venea cînd el mai stătea în pat și-l ruga să-i povestească cum a fost în război, dar nu-l asculta niciodată cu atenție. Pe tatăl lui nu-l interesau de loc poveștile astea.

Înainte de a pleca în război, lui Krebs nu i se dăduse niciodată voie să conducă mașina familiei. Tatăl său ținea o agenție imobiliară și voia să aibă mașina la îndemînă în caz că ar fi trebuit să-și ducă la țară clienții, să le arate vreun teren sau vreo fermă. Mașina era parcată întotdeauna în fața clădirii lui First National Bank, în care, la etajul doi, era biroul tatălui său. Nu-și luaseră altă mașină nici acum, după război.

În oraș nu se schimbase nimic, în afara fetelor, care se făcuseră mari. Trăiau însă într-o lume atît de complicată de existența unor prietenii de mult încheigate și a unor rivalități mereu schimbătoare, încît Krebs nu se simțea nici atît de energic și nici atît de curajos ca să pătrundă înăuntrul ei. Îi plăcea totuși să le privească. Erau atît de multe fete drăguțe. Aproape toate aveau părul tăiat scurt. Cînd plecase, numai fetițele sau fetele de moravuri ușoare purtau părul scurt. Toate purtau sweatere și bluze cu gulerul rotund, olandez. Așa era moda. Îi plăcea să le privească de pe veranda dinspre stradă cum se plimbau pe celălalt trotuar. Îi plăcea să se uite la ele cum se plimbă în umbra copacilor. Îi plăceau gulerele lor olandeze, care se vedeau pe deasupra sweaterelor. Îi plăceau ciorapii lor de mătase și pantofii lor cu tocuri joase. Îi plăcea cum erau pieptănate și cum mergeau.

Cînd se plimba prin oraș, fetele nu-l prea atrăgeau. Nu-i plăceau cînd le vedea în cofetăria Grecului. De fapt nici nu prea le dorea. Erau prea complicate. La mijloc era însă altceva. Vag, ar fi vrut să aibă o

prietenă, dar nu voia să lupte ca să și-o cîștige. I-ar fi plăcut să aibă o prietenă, dar nu voia să-și piardă prea multă vreme ca s-o cucerească. Nu voia să se bage în tot felul de intrigi și manevre diplomatice. Nu voia să fie obligat să facă curte. Nu mai voia să spună minciuni. Nu făcea.

Nu voia să accepte nici un fel de urmări. Nu voia să mai știe de ele. Voia să trăiască de aci înainte fără nici un fel de urmări. Și de fapt nici nu simțea nevoia să aibă o prietenă. Treaba asta o învățase în armată. Era cu totul normal să zici că nu mai poți trăi fără o fată. Mai toți spuneau asta. Dar nu era adevărat. N-aveai nevoie de nici o fată. Aici era tot hazul. Mai întîi venea unul și se lăuda că fetele nu-i spun nimic, că nu se gîndește la ele niciodată și că-l lasă absolut rece. Apoi venea altul și se lăuda că nu se poate lipsi de ele, că are nevoie de ele mereu și că fără o fată în pat nu poate trăi. Totul era însă o minciună. Și într-un caz, și într-altul. N-aveai nevoie de nici o fată dacă nu te gîndeai la asta. Treaba asta o învățase în armată. Și apoi, mai devreme sau mai tîrziu, tot te alegeai cu una. Cînd ești copt pentru așa ceva, găsești una întotdeauna. Nu trebuie să te gîndești cum o să fie. Mai devreme sau mai tîrziu, vine și asta. Treaba asta o învățase în armată.

Firește că i-ar fi plăcut să aibă o prietenă dacă ar fi venit la el și n-ar fi vrut să stea de vorbă. Dar aici, acasă, totul era prea complicat. Știa că n-ar mai fi putut încerca asta niciodată. Nu merita nici o osteneală. Asta era cu franțuzaicele sau cu hem-

țoaicele. Nu era nevoie de atîta pălăvrăgeală. Nici nu puteai vorbi prea mult și nici n-aveai nevoie să vorbești. Totul era simplu și te-nțelegeai de minune. Se gîndi cum fusese în Franța și apoi se apucă să se gîndească și cum a fost în Germania. În general, în Germania îi plăcuse mai mult. Nu voise să plece din Germania. Nu voia să se întoarcă acasă. Și totuși, venise acasă. Ședea pe veranda dinspre stradă.

Îi plăceau fetele care se plimbau pe celălalt trotuar. Îi plăceau cum arată mai mult decît oricare franțuzaică sau nemțoaică. Dar lumea în care trăiau ele nu era și lumea lui. I-ar fi plăcut să fie prieten cu una din ele. Dar nu făcea să încerci așa ceva. Și erau atît de drăguțe. Îi plăceau cum arată. Îl atrăgeau. Dar nu suporta pălăvrăgeala. Nu o dorea în mod deosebit pe vreuna din ele. Îi plăcea totuși să le privească. Nu, nu face. Nu acuma, cînd lucrurile încep iar să fie cum trebuie.

Ședea acolo pe verandă și citea o carte despre război. Era o lucrare de istorie, în care se vorbea despre toate luptele la care luase și el parte. Nu mai citise pînă atunci o carte atît de pasionantă. I-ar fi plăcut să aibă mai multe hărți. Un sentiment plăcut îl năpădi la gîndul lucrărilor de istorie cu hărți la scară mare pe care avea să le citească de acum înainte. Acum învăța și el cu adevărat ce e războiul. Fusese un soldat cum scrie la carte. Asta era totuși altceva.

Într-o dimineață, la vreo lună după ce se-ntorsese acasă, maică-sa intră în camera lui și se așeză pe pat. Își tot netezea șorțul.

— Aseară am vorbit cu tatăl tău, Harold, zise ea, și e cu totul de acord să-ți dea mașina ca să te plimbi cu ea serile.

— Daa ? făcu Krebs pe jumătate treaz. Să mă plimb cu mașina ? Daa ?

— Da. Tatăl tău se gîndea mai demult că ai putea lua mașina cînd vrei să te plimbi seara prin oraș, dar de vorbit am vorbit doar aseară.

— Pariez că tu l-ai împins s-o facă, spuse Krebs.

— Nu. Dimpotrivă, tatăl tău mi-a propus să discutăm despre această chestiune.

— Daa ? Pariez totuși că tu l-ai hotărît s-o facă, zise Krebs, și se ridică în capul oaselor.

— Nu cobori să-ți iei micul dejun, Harold ? îl întrebă maică-sa.

— Mă-mbrac și vin.

Maică-sa plecă, și în timp ce se spăla, se bărbierea și se îmbrăca pentru a coborî în sufragerie să-și ia micul dejun, o auzi prăjind ceva la bucatărie.

Mîncă, și soră-sa îi aduse corespondența.

— Iată-l și pe Hare. Ce ți s-a întîmplat, Somnorigilă ? De ce te-ai mai sculat ?

Krebs o privi lung. O iubea. Era sora la care ținea cel mai mult.

— Ai ziarul de azi ? o întrebă el.

Fata îi dădu *The Kansas City Star*, și Krebs scoase banderola de hîrtie cafenie și deschise ziarul la pagina sportivă. Îl îndoi și-l rezemă de cana cu apă, punînd farfuria cu fiertura de cereale în față, ca să-l țină drept. Așa îl putea citi în timp ce mîncă.

— Harold, se ivi maică-sa în pragul bucătăriei, Harold, te rog să nu boțеști ziarul. Tatăl tău nu poate citi ziarul dacă-i boțit.

— N-o să-l boțesc, zise Krebs.

Sora sa se așezase la masă și se uita la el cum citește.

— După amiază jucăm *baseball* pe pajiștea școlii, îi zise ea. Eu-s la aruncat.

— Grozav, zise Krebs. Și ești în formă ?

— Arunc mai bine decît mulți băieți. Și la toți le zic că tu m-ai învățat. Celelalte fete nu fac prea multe parale.

— Zău ?

— Le-am zis fetelor că ești drăguțul meu. Nu-i așa că ești drăguțul meu, Hare ?

— Mai e vorbă ?

— Și nu se poate ca fratele să-ți fie drăguț, pur și simplu pentru că ți-e frate ?

— Știu și eu ?

— Trebuie să știi. Dacă aș fi de ajuns de mare și ai vrea, n-ai putea să fii drăguțul meu ?

— Desigur. Gata, ești drăguța mea.

— Chiar sînt drăguța ta ?

— Desigur.

— Mă iubești ?

— Ohoho.

— Și o să mă iubești întotdeauna ?

— Firește.

— Vii să mă vezi jucînd *baseball* ?

— Poate.

— O, Hare, nu mă iubești. Dacă m-ai iubi, ai ține să vii să mă vezi cum joc.

Mama lui Krebs intră în sufragerie. Venea din bucătărie, aducînd o farfurie cu două ochiuri cu costiță și o farfurie cu colțunași umpluți cu hrișcă.

— Du-te, Helen, zise ea. Vreau să vorbesc cu Harold.

Puse farfuria cu ochiuri în fața lui Krebs și aduse o cană cu sirop de arțar pentru colțunași. Apoi se așeză la masă, în fața lui Krebs.

— Ce-ar fi, Harold, să lași puțin ziarul deoparte? Krebs împături ziarul și-l puse deoparte.

— Te-ai hotărît ce ai de gînd să faci, Harold? Îl întrebă maică-sa, scoțîndu-și ochelarii de pe nas.

— Nu, zise Krebs.

— Nu crezi c-ar fi timpul s-o faci?

Maică-sa nu-i vorbea din meschinărie, ci părea într-adevăr să fie necăjită.

— Nu m-am gîndit la asta, zise Krebs.

— Dumnezeu are de lucru pentru fiecare om, spuse maică-sa. În Împărăția Lui nu-i loc pentru cei ce trîndăvesc.

— Eu nu trăiesc în Împărăția Lui.

— Toți trăim în Împărăția Lui.

Încurcat, Krebs se-nfurie, ca de obicei.

— M-am frămîntat atît de mult din cauza ta, Harold, continuă maică-sa. Știu că te-au încercat multe ispite și știu cît de slabi sînt bărbații. Îmi aduc aminte ce ne povestea iubitul tău bunic, tatăl meu,

despre războiul civil¹ și de aceea m-am rugat pentru tine. Mă rog pentru tine, Harold, toată ziua.

Krebs se uita la costița grasă care se sleia în farfurie.

— Și tatăl tău e necăjit, continuă maică-sa. I se pare că nu mai ai nici un fel de ambiție, că n-ai nici un scop în viață. Charley Simmons, care-i de vîrsta ta, are o slujbă bună, și în curînd o să se căsătorească. Toți băieții s-au aranjat, toți vor să ajungă undeva și-ți poți da seama și tu că băieți ca Simmons vor face, fără îndoială, cinste societății.

Krebs tăcea.

— Nu te uita așa la mine, Harold, îi spuse maică-sa. Știi că te iubim și-ți spun lucrurile astea numai spre binele tău. Tatăl tău nu vrea să-ți stînjenească libertatea. El e de părere că ar trebui să ai voie să conduci mașina. Dacă ai vrea să te plimbi cu mașina cu vreo fată drăguță, nu ne-ar face decît plăcere. Vrem să te bucuri de viață. Dar trebuie să te hotărâști, Harold, să te apuci de lucru. Tatăl tău n-are nici o preferință. Cum spune el, orice muncă este onorabilă. Dar trebuie să începi prin a face ceva. M-a rugat pe mine să-ți vorbesc în dimineața asta, și după aceea poți să te duci să vorbești cu el la birou.

¹ Război dus între statele din nordul S.U.A. (Uniunea Nordului) și cele din Sud (Confederația Sudului) în perioada 1861—1865, pentru abolirea sclaviei și soluționarea altor divergențe economice. Victoria Uniunii antisclavagiste a Nordului a dus la victoria modului de producție capitalist asupra modului de producție feudal, caracteristic pentru marile latifundii din Sud.

— Asta-i tot ? zise Krebs.

— Da. Nu o iubești pe mama ta, dragul meu băiat ?

— Nu, zise Krebs.

Din cealaltă parte a mesei, maică-sa se uită lung la el. Ochii îi străluceau. Începu să plîngă.

— Nu iubesc pe nimeni, spuse Krebs.

N-avea nici un rost. Nici nu putea să-i spună, nici nu putea s-o facă să-nțeleagă despre ce e vorba. Făcuse o prostie că-i spusese ce i-a spus. O jignise numai. Se duse la ea și o luă de braț. Plîngea cu capul în mîini.

— N-am vrut să spun asta, zise el. Mă supărase numai ceva. N-am vrut să spun că nu te iubesc.

Mama lui continua să plîngă. Krebs o luă după umeri.

— Nu mă crezi, mamă ?

Mama lui clătină din cap.

— Te rog, te rog, mamă. Te rog, crede-mă.

— Bine, spuse maică-sa cu glasul întretăiat de plîns. Își ridică ochii spre el. Te cred, Harold.

Krebs o sărută pe cap. Mama se-ntoarse spre el.

— Sînt mama ta, zise ea. Cînd erai mic de tot te-am purtat lîngă inima mea.

Lui Krebs i se făcu rău și-l năpădi o senzație vagă de greață.

— Știu, mămico, spuse el. Am să-ncerc să fiu pentru tine un fiu bun.

— Nu vrei să-ngenunchem și să te rogi împreună cu mine, Harold ?

Îngenuncheară lîngă masa din sufragerie, și mama lui Krebs începu să se roage.

— Hai, roagă-te și tu, Harold, îl îndemnă ea.

— Nu pot, zise Krebs.

— Încearcă, Harold.

— Nu pot.

— Vrei să mă rog eu pentru tine ?

— Da.

Așa că maică-sa se rugă pentru el, și după aceea se ridicară de jos, și Krebs o sărută pe maică-sa și plecă de acasă. Încercase să se ferească de toate complicațiile astea. Și totuși, nimic din toată povestea asta nu-l mișcase. Îi păruse rău că maică-sa se necăjește atîta, și de aceea o mințise. Avea să plece la Kansas City să-și caute o slujbă, și atunci o să fie mulțumită. Poate c-o să-i mai facă o scenă înainte de a pleca. N-o să se mai ducă pe la taică-său la birou. De data asta o s-o lase baltă. Voia să ducă o viață lipsită de orice complicații. Și era cît pe-acî să reușească. Acuma însă totul se terminase. O să se ducă s-o vadă pe Helen jucînd *baseball* pe pajiștea școlii.

O OPERAȚIE SIMPLĂ¹

De partea cealaltă a văii Ebrului se înălțau munții albi și prelungi. De partea asta nu se simțea nici un pic de răcoare, nu se zărea nici un copac, iar gara dintre cele două linii de cale ferată se afla în plin soare. Un petic de umbră caldă se lungea pe după clădirea gării, și în fața ușii deschise a bufetului atârna o perdea din mărgelile de bambus, ca să nu intre muștele. Americanul și fata ședeau la o masă, afară la umbră. Era o căldură înăbușitoare, și expresul de Barcelona trebuia să sosească peste patruzeci de minute. Oprea două minute în haltă și apoi pleca mai departe, spre Madrid.

— Ce-am putea bea? întrebă fata.

Își scosese pălăria și o pusese pe masă.

¹ În original, titlul ar suna astfel: „Munți care arată a niște elefanți albi“.

— E tare cald, zise bărbatul.

— Să bem o bere.

— *Dos cervezas*¹, spuse bărbatul prin perdea.

— Mari? întrebă din ușă o femeie.

— Da, două mari.

Femeia aduse două pahare cu bere și două suporturi de pîslă. Puse suporturile și paharele de bere pe masă și se uită la cei doi. Fata privea înspre lanțul de munți. În lumina soarelui, munții erau albi, iar pămîntul, uscat și cenușiu.

— Parc-ar fi niște elefanți albi, spuse ea.

— N-am văzut niciodată așa ceva, zise omul, și-și bău berea.

— Eram sigură că n-ai văzut.

— Aș fi putut totuși să văd: Așa că siguranța ta nu dovedește nimic.

Fata se uită la perdeaua de mărgelile.

— E scris ceva pe ea. Ce scrie?

— „Anis del Toro“. Numele unei băuturi.

— Ce-ar fi să vedem ce gust are?

— Chelner, strigă bărbatul prin perdea.

Femeia veni la ei.

— Patru *reales*², zise ea.

— Dă-ne două „Anis del Toro“.

— Cu apă?

— Să-i pună și apă?

— Nu știu, spuse fata. E bun cu apă?

¹ Două pahare cu bere (sp.).

² Monedă spaniolă.

- E foarte bun.
- Cu apă ? Întrebă femeia.
- Da, cu apă.
- Are gust de mentă, zise fata, și puse paharul pe masă.
- Așa se-ntâmplă cu toate.
- Da, zise fata. Toate au gust de mentă. Mai ales lucrurile pe care le-ai așteptat multă vreme ; cum ar fi absintul de pildă.
- Oh, termină odată.
- Tu ai început, zise fata. Eu mă amuzam. Mă distrăm de minune.
- Bine, atunci, hai să încercăm să ne distrăm.
- Foarte bine. Asta și-ncercam. Ziceam că munții arată ca niște elefanți albi. Nu-i o idee deșteaptă ?
- Este.
- Am vrut să văd și eu ce gust are băutura asta nouă. Că asta-i cam tot ce facem... ne uităm în jurul nostru și bem mereu alte băuturi.
- Să zicem.
- Fata se uită înspre munți.
- Ce munți frumoși, zise ea. De fapt, nu prea arată a elefanți albi. Mă gândeam mai ales la culoarea pielii lor, așa cum se vede printre copaci.
- Mai bem ceva ?
- Da.
- O adiere caldă împinse spre masă șirurile de mărgele.
- Berea e bună și rece, spuse bărbatul.

- Ce plăcut e, zise fata.
- De fapt e o operație grozav de simplă, Jig, zise bărbatul. Și de fapt nici nu e operație.
- Fata se uită în jos, la pământul în care se înfundau picioarele mesei.
- Știam că n-ai să te opui, Jig. Nici nu e cine știe ce. Îți suflă numai aer înăuntru.
- Fata nu zicea nimic.
- O să merg cu tine și-o să stau tot timpul cu tine. Ți se suflă numai aer înăuntru, și după aceea totul e perfect normal.
- Și după aceea ce-o să facem ?
- După aceea o să ne simțim foarte bine. Ca și până acum.
- Și ce te face să crezi asta ?
- Păi asta e singurul lucru care ne chinuie. Singurul lucru care ne face să nu fim fericiți.
- Fata se uită la perdeaua de mărgele, întinse mâna și apucă două șiraguri de mărgele.
- Și crezi că după aceea o să ne simțim iar bine și o să fim iar fericiți ?
- Sînt convinși că-șa o să fie. N-ai de ce să-ți fie teamă. Am cunoscut o mulțime de oameni care au făcut treaba asta.
- Și eu, zise fata. Și după aceea au fost cu toții cum nu se poate mai fericiți.
- Bine, spuse bărbatul, dacă nu vrei s-o faci nu te silește nimeni. Dacă nu vrei, nu te oblig. Știu însă că e un lucru foarte simplu.
- Și chiar vrei s-o faci ?

— Cred că e cel mai bun lucru pe care l-ai putea face. Dar nu țin s-o faci dacă într-adevăr nu vrei.

— Și dacă o fac, ai să fii fericit și totul va fi ca și pînă acum și ai să mă iubești?

— Dar te iubesc și acum. Știi bine că te iubesc.

— Știu. Dar dacă o fac, o să-ți placă să spun că munții seamănă cu niște elefanți albi?

— O să-mi placă foarte mult. Îmi place și-acuma, dar nu pot să mă gîndesc la asta. Știi cum sînt cînd sînt necăjit.

— Și dacă o fac, n-ai să mai fii necăjit?

— Din pricina asta n-am să fiu necăjit, pentru că e un lucru foarte simplu.

— Atunci, o fac. Pentru că mie mi-e totuna.

— Ce vrei să spui?

— Puțin îmi pasă ce se întîmplă cu mine.

— Ei bine, mie îmi pasă.

— O, da. Dar mie nu-mi pasă. Și-am s-o fac, și totul va fi bine și frumos.

— Dacă lucrurile stau așa, atunci nu vreau s-o faci.

Fata se ridică și se duse spre celălalt capăt al peronului. Pe malul celălalt, de-a lungul Ebrului, se vedeau lanuri de grâu și copaci. Departe, departe, dincolo de fluviu, se-nălțau munții. Umbra unui nor trecu peste lanurile de grâu, și fata se uita printre copaci la apa fluviului.

— Și cînd te gîndești că ne-am putea bucura de toate lucrurile astea, spuse ea. Și cînd te gîndești că ne-am putea bucura de toate și că pe zi ce trece

facem totul ca lucrul ăsta să fie din ce în ce mai puțin posibil.

— Ce-ai zis?

— Ziceam că ne-am putea bucura de toate.

— Ne putem bucura de toate.

— Nu, nu putem.

— Putem să ne bucurăm de tot ce există pe lume.

— Nu, nu putem.

— Putem merge oriunde.

— Nu, nu putem. Lumea nu mai e a noastră.

— Ba e a noastră.

— Nu, nu e. Și o dată ce ți-au luat-o, nu ți-o mai dau înapoi niciodată.

— Da, dar nu ne-a luat-o nimeni.

— Bine, așteaptă și-ai să vezi.

— Vino înapoi la umbră, zise el. N-are rost să te superi în halul ăsta.

— Nu mă supăr de loc, spuse fata. Știu numai cum arată lucrurile.

— Nu vreau să faci nici un lucru pe care să-l regreti după aceea...

— Sau care să-mi facă rău, îl întrerupse fata. Știu. Ce-ar fi să mai bem o bere?

— Bem. Dar trebuie să-ți dai seama că...

— Îmi dau seama, zise fata. N-am putea să tăcem oleacă?

Ședeau la masă, și fata privea munții de dincolo de coasta pustie a văii, iar bărbatul se uită înții spre ea și apoi spre masă.

— Trebuie să-ți dai seama, zise el, că nu țin s-o faci dacă nu vrei. Sînt cu totul de acord să accept această idee dacă ție-ți spune ceva.

— Și ție nu-ți spune nimic? Am putea foarte bine să ne înțelegem ca și pînă acum.

— Firește că-mi spune. Dar eu nu vreau pe nimeni altcineva decît pe tine. Pe nimeni altcineva. Și știu că e un lucru foarte simplu.

— Da, tu știi că e foarte simplu.

— Poți spune ce vrei, dar eu știu asta bine.

— N-ai vrea să faci ceva pentru mine?

— Pentru tine sînt în stare să fac orice.

— Atunci, n-ai vrea te rog te rog te rog te rog te rog te rog să taci?

Bărbatul tăcu și-și îndreptă privirea spre bagaje așezate lîngă zidul gării. Pe valize erau lipite etichetele tuturor hotelurilor în care-și petrecuseră nopțile.

— Dar eu nu vreau s-o faci, zise el. Mi-e totuna dacă o faci sau nu.

— Să știi că țiș, zise fata.

Femeia se ivi de după perdea cu două pahare de bere, pe care le puse pe suporturile de pîslă umede.

— Trenul sosește în cinci minute, spuse ea în spaniolă.

— Ce-a zis? Întrebă fata.

— Că trenul sosește în cinci minute.

Fata îi zîmbi femeii, ca să-i mulțumească.

— Ar fi bine să duc bagajele pe celălalt peron, zise bărbatul.

Fata-i zîmbi.

— Bine. După aceea vino să ne terminăm berea.

Bărbatul luă cele două valize grele, străbătu peronul, ocoli clădirea gării și le așeză pe peronul opus. Apoi se uită în lungul liniei, să vadă dacă vine trenul, Dar nu se zărea nimic.

Întorcîndu-se, trecu prin sala bufetului, în care oamenii stăteau și beau așteptînd trenul. Bău un *anis* la bar și se uită în jur. Oamenii așteptau liniștiți trenul. Ieși, dînd la o parte perdeaua de mărgele. Fata ședea la masă și-i zîmbi.

— Te simți mai bine?

— Excelent. N-am nimic. Mă simt excelent.

UCIGAȘII

Ușa restaurantului lui Henry se deschise, și doi bărbați intrară în local. Se așezară în fața barului.

— Ce doriți? îi întrebă George.

— Nu știu, spuse unul dintre cei doi. Al, tu ce-ai vrea să mănânci?

— Nu știu, zise Al. Nu știu ce-aș vrea să mănânc.

Afară se-ntuneca. În fața vitrinei se aprinse un felinar. Cei doi bărbați așezați în fața barului se uitau peste lista de mâncare. De la celălalt capăt al barului, Nick Adams îi privea. Vorbea cu George când intraseră cei doi.

— Mie să-mi dai un filé de porc cu sos de mere și cartofi piuré, zise primul.

— Încă nu-i gata.

— Atunci, de ce dracu îl mai puneți pe listă?

— Fileul e pentru masa de seară. La ora șase vi-l pot servi.

George se uită la ceasul de pe peretele din spatele barului.

— E abia cinci.

— Ceasul arată cinci și douăzeci, spuse cel de-al doilea.

— Merge înainte cu douăzeci de minute.

— Ducă-se dracului de ceas, zise primul. Ce-ai de mâncare?

— Vă pot servi gustări de tot felul, spuse George. Ochiuri cu șuncă, ochiuri cu costiță, ficat cu costiță sau un cotlet.

— Mie dă-mi niște crochete de pui cu mazăre verde, sos *crème* și cartofi piuré.

— Și asta-i tot pentru masa de seară.

— Va să zică, tot ce vrem să mîncăm e pentru masa de seară? Așa se lucrează pe-aici?

— Vă pot servi ochiuri cu șuncă, ochiuri cu costiță, ficat...

— Mie dă-mi ochiuri cu șuncă, zise omul căruia celălalt îi spusese Al.

Purta pălărie tare și un pardesiu negru, încheiat la două rînduri. Avea o față mică și albă și-și ținea buzele strînse. La gît avea un fular de mătase și purta mănuși.

— Mie să-mi dai niște ochiuri cu costiță, spuse cel de-al doilea.

Era cam de aceeași statură ca și Al. Nu semănau la față, dar erau îmbrăcați ca doi gemeni. Amîndoi purtau pardesie puțin cam prea strînse pe corp.

Şedeau aplecaţi cu pieptul înainte şi cu coatele reze-
mate pe bar.

— Ce-ai de băut ?

— Bere argintie, *bevo* şi *ginger ale*¹.

— Te-am întrebat ce-ai de băut.

— Ce v-am spus.

— Vesel mai e şi oraşul ăsta, spuse celălalt. Şi
cum îi spune ?

— Summit.

— Ai auzit vreodată vorbindu-se de oraşul ăsta ?
Îl întreabă Al pe amicul lui.

— Nu, zise amicul.

— Şi seara ce faceţi pe-aici ? întreabă Al.

— Iau masa de seară, îi spuse amicul lui. Vin
aici şi iau cu toţii faimoasa masă de seară.

— Aşa e, zise George.

— Şi după tine, e bine aşa, nu ? îl întreabă Al pe
George.

— Desigur.

— Şi t-ei fi crezând un şmecher, nu ?

— Desigur.

— Ei bine, nu eşti, zise cel de-al doilea. Al, tu
ce crezi ?

— E un bleg, spuse Al. Se întoarse spre Nick.
Cum te cheamă ?

— Adams.

— Altr şmecher, zise Al. Nu-i aşa, Max, că e un
şmecher ?

¹ Limonadă cu ghimber.

— Oraşul ăsta e plin de şmecheri, zise Max.

George puse pe bar cele două farfurii, una cu
ochiuri cu şuncă, alta cu ochiuri cu costiţă. Alături
puse două farfurioare cu cartofi prăjiţi şi închise
ghişeuul dinspre bucătărie.

— Care-i a ta ? întreabă Al.

— Ai şi uitat ?

— Ochiuri cu şuncă.

— Aşa, băiatule, zise Max.

Se aplecă şi luă farfuria cu ochiuri cu şuncă.
Amândoi mâncau cu mânuşile pe mână. George se
uita la ei cum mănâncă.

— Şi la ce te chiorăşti aşa ? îl întreabă Max pe
George.

— La nimic.

— Pe dracu. Te chiorai la mine.

— Poate că băiatu a vrut să glumească, Max,
spuse Al.

George rîse.

— Tu să nu rîzi, îi zise Max. Mă-nţelegi ? Tu
n-ai dreptul să rîzi.

— Bine, zise George.

— Şi lui i se pare că e bine, se-ntoarse Max spre
Al. I se pare că-i bine. Asta-i bună.

— Ce să mai vorbim, e un om cu păreri, zise Al.
Continuare să mănânce.

— Şi cum îl cheamă pe şmecheru de la capătul
barului ? îl întreabă Al pe Max.

— Hei, şmechere, îi zise Max lui Nick. Ia treci
după bar lângă amicul tău.

— Da de ce ? întrebă Nick.
 — Așa.
 — Treci mai bine după bar, măi băiete, zise Al. Nick trecu după bar.
 — Da de ce ? întrebă George.
 — Nu te privește pe tine, zise Al. Cine-i în bu-
 cătărie ?
 — Negrul.
 — Cine-i ăsta, negrul ?
 — Negrul care gătește mîncarea.
 — Spune-i să vină aici.
 — Ce ți-a venit ?
 — Spune-i să vină aici.
 — Dar unde crezi că te afli ?
 — Știm al dracului de bine unde ne aflăm, zise
 omul căruia i se spunea Max. Avem noi mutre de
 proști ?
 — Hai, că vorbești prostii, îi zise Al. Ce dracu
 te-ai apucat să discuți cu mucosu ăsta ? Ia ascultă,
 îi spuse el lui George, zi-i negrului să vină aici.
 — Ce vreți să-i faceți ?
 — Nimic. Pune-ți căpățîna la treabă, băiete. Ce
 să-i facem unui negru ?
 George deschise ghișeul dinspre bucătărie.
 — Sam, zise el. Vino o clipă aici.
 Ușa bucătăriei se deschise, și negrul intră în restau-
 rant.
 — Ce este ? întrebă el.
 Cei doi oameni de după bar îi aruncară o privire.
 — Nimic, cioroiule. Stai acolo, zise Al.

În picioare, cu șorțul încins pe dinainte, Sam,
 negrul, se uită la cei doi oameni din fața barului.

— Da, domnule, zise el.

Al coborî de pe scaun¹.

— Eu o să mă duc în bucătărie cu negrul și cu
 șmecherul ăstălalt, zise el. Hai, cară-te-n bucătărie,
 cioroiule. Și tu, șmechere.

Al se duse după Nick și după Sam, bucătarul, în
 bucătărie. Ușa se-nchise după ei. Numitul Max șe-
 dea în fața lui George. Nu se uita la el, ci la oglinda
 prelungă din spatele barului. Localul fusese transfor-
 mat din bar în restaurant.

— Și-acuma, șmechere, zise Max uitîndu-se în
 oglindă, de ce taci ?

— Ce-nseamnă toată povestea asta ?

— Hei, Al, strigă Max, șmecherul ăsta de-aici vrea
 să știe ce-nseamnă toată povestea asta.

— Și de ce nu-i spui ? se auzi glasul lui Al din
 bucătărie.

— Și tu ce crezi c-o fi însemnînd toată povestea
 asta ?

— Nu știu.

— Dar ce crezi ?

Max se uita într-una în oglindă.

— Mai bine n-aș spune.

— Hei, Al, șmecherul ăsta zice că mai bine n-ar
 spune ce crede că-nseamnă toată povestea asta.

— Bine, am auzit, zise Al din bucătărie.

¹ E vorba de scaunele înalte care sînt așezate în fața barului.

Ridicase micul oblon al ghișeului și-l proptise cu un borcan de sos de tomate.

— Ascultă aici, șmechere, îi zise el din bucătărie lui George. Dă-te ceva mai încolo, și tu, Max, treci ceva mai la stînga.

Parcă era un fotograf care se pregătea să facă o poză.

— Ia zi, șmechere, spuse Max. Și acum ce crezi c-o să se-ntîmple?

George tăcu.

— O să-ți spun eu. O să-l curățăm pe-un suedez. Cunoști cumva un suedez solid cu numele de Ole Andreson?

— Da.

— Vine aici să mănînce în fiecare seară, nu-i așa?

— Cîteodată vine.

— Pe la șase, nu?

— Dacă vine.

— Asta știm, șmechere, zise Max. Altceva mai știi? Te duci vreodată la cinema?

— Cîteodată.

— Ar trebui să te duci mai des. Unui șmecher ca tine, cinematograful i-ar prinde bine.

— De ce vrei să-l omorîți pe Ole Andreson? Ce v-a făcut?

— Nici n-a avut cînd să ne facă ceva. Nu ne-a văzut niciodată la față.

— Și-o să ne vadă doar o singură dată, zise Al din bucătărie.

— Atunci, de ce vrei să-l omorîți? Întrebă George.

— O să-l omorîm ca să-i facem un serviciu unui prieten. Chiar așa, șmechere, ca să facem un serviciu unui prieten.

— Gura, zise Al din bucătărie. Vorbești al dracului de mult.

— Păi, ca să-l distrez pe șmecheru ăsta. Nu-i așa?

— Vorbești al dracului de mult, zise Al. Negrul și șmecherul meu se distrează singuri. I-am legat ca pe două călugărițe.

— Vrei să zici c-ai fost la vreo mînaștire?

— Mai știi?

— Ai fost. Poate la vreo sinagogă.

George se uită la ceas.

— Dacă vine cineva îi spui că bucătarul e plecat, și dacă nu se lasă păgubaș, îi spui că te duci tu să gătești. Ai înțeles, șmechere?

— Bine, am înțeles, zise George. Și după aceea ce-o să faceți cu noi?

— Depinde, zise Max. Asta nu se poate ști niciodată dinainte.

George se uită la ceas. Era șase și-un sfert. Ușa dinspre stradă se deschise. Un vatman intră în restaurant.

— Hello, George, zise el. Pot să mănînc ceva?

— Sam e plecat, spuse George. Se-ntoarce într-o jumătate de ceas.

— Atunci, mă duc în altă parte, zise vatmanul. George se uită la ceas. Era șase și douăzeci.

— Mi-ai plăcut, băiete, zise Max. Ești un ade-vărat *gentleman*.

— Știa că-i zbor creierii, spuse Al din bucătărie.

— Nu, zise Max. Nu din cauza asta. Așa e el. E un băiat drăguț. Îmi place.

La șase și cincizeci și cinci de minute, George spuse :

— Nu mai vine.

Între timp, intraseră în restaurant încă doi clienți. Prima dată, George se duse în bucătărie și făcu un sandvici cu ouă cu șuncă pentru un om care voia să-l ia cu el la drum. În bucătărie, Al, cu pălăria tare dată pe ceafă, ședea lângă ghișeu pe-un scaun de spătarul căruia se rezema țeava retezată a unei puști de vânătoare. Pe jos, într-un colț, Nick și cu bucătarul ședeau legați spate-n spate, în gură cu câte-un căluș făcut dintr-un șervet. George făcu sandviciul, îl înveli în hîrtie pergament, îl puse într-o pungă, îl aduse în local, și omul plăti și plecă.

— Șmecheru ăsta se pricepe la toate, zise Max. Știe să gătească, și multe alte lucruri. O s-o faci fericită, băiete, pe fata pe care-ai s-o iei de nevastă.

— Daa ? făcu George. Amicul vostru Ole Andre-son n-are de gînd să vină.

— Îi mai dăm zece minute, zise Max.

Max se uita atent la oglindă și la ceas. Acele ceasului arătară ora șapte, și apoi șapte și cinci minute.

— Hai, Al, zise Max. Să mergem. Nu mai vine.

— Să-i mai dăm cinci minute, zise Al din bu-cătărie.

În aceste cinci minute intră în local un alt client, și George îi spuse că bucătarul e bolnav.

— Atunci, ce dracu nu angajați un altul ? întrebă omul. Păi ce-i aici, nu restaurant ?

Plecă.

— Hai, Al, zise Max.

— Ce facem cu cei doi șmecheri și cu cio-roiul ăla ?

— Lasă-i în pace.

— Crezi că-i bine așa ?

— Da. Gata, am terminat cu povestea asta.

— Mie nu-mi place treaba asta, zise Al. Treabă de mîntuială. Vorbești prea mult.

— Ei, și ce ? zise Max. Trebuie să ne mai și distrăm, nu ?

— Totuși, vorbești prea mult, spuse Al.

Ieși din bucătărie. Țeava retezată a puștii de vî-nătoare îi umfla ușor pieptul pardesiului, prea strîmt. Își netezi pardesiul cu mîinile înmănușate.

— Sal'tare, băiete, îi zise el lui George. Ai un noroc chior.

— Asta așa e, zise Max. Ar trebui să joci la curse, băiete.

Cei doi ieșiră din local. George se uită după ei, urmărindu-i cu privirea prin vitrină, cum trec pe sub felinar și traversează strada. Cu pardesiile lor strîmte și cu pălăriile tari, aveau aerul unor actori de revistă. George se duse la bucătărie și-i dezlegă pe Nick și pe bucătar.

— Mie mi-ajunge povestea asta, zise Sam, bucătarul. Mi-ajunge.

Nick se sculă de jos. Pentru prima dată i se pusese un căluș în gură.

— Ei, făcu el. Ce dracu a mai fost și asta?

Încerca s-o facă pe curajosul.

— Voiau să-l omoare pe Ole Andreson, zise George. Voiau să-l împuște dacă venea să ia masa.

— Pe Ole Andreson?

— Da, da.

Bucătarul își pipăia colțurile gurii cu degetul cel mare.

— Au plecat? Întrebă el.

— Mda, zise George. Au plecat.

— Nu-mi place povestea asta, spuse bucătarul. Nu-mi place de loc.

— Știi ce? îi spuse George lui Nick. Ar fi bine să te duci la Ole Andreson.

— Mă duc.

— Ar fi mai bine să nu te-amesteci în povestea asta, zise Sam, bucătarul. Mai bine ai sta deoparte.

— Dacă nu vrei, nu trebuie să te duci, zise George.

— Nu te băga în povestea asta, că n-o să iasă bine, zise Sam, bucătarul. Lasă-te păgubaș.

— Mă duc la el, îi zise Nick lui George. Unde stă?

Bucătarul le întoarse spatele.

— Tinerii știu întotdeauna mai bine ce trebuie să facă, spuse el.

— Stă în gazdă la Hirsch, îi zise George lui Nick.

— Mă duc acolo.

Afară, lumina felinarului strălucea printre ramurile desfrunzite ale unui copac. Nick o porni pe linia tramvaiului, și la primul felinar coti pe o stradă laterală. A treia casă de pe stradă era pensiunea Hirsch. Nick urcă două trepte și sună. O femeie se ivi în ușă.

— Ole Andreson e acasă?

— Vrei să-l vezi?

— Da, dacă e acasă.

Nick o urmă pe femeie, urcă scara, și după aceea se opri la capătul coridorului. Femeia bătu în ușă.

— Cine-i acolo?

— E cineva care vrea să vă vadă, *Mr. Andreson*, zise femeia.

— Eu sînt, Nick Adams.

— Intră.

Nick deschise ușa și intră în cameră. Ole Andreson stătea întins în pat, îmbrăcat. Fusese boxer de categorie grea și era mai lung decît patul. Ședea culcat, cu capul rezemat pe două perne. Nu se uită la Nick.

— Ce s-a întîmplat? Întrebă el.

— Eram la „Henry“, începu Nick, și au intrat doi tipi și ne-au legat, pe mine și pe bucătar, și spuneau că o să te omoare.

Aşa cum vorbea, parcă era un fleac. Ole Andreson tăcea.

— Ne-au băgat în bucătărie, continuă Nick. Voiau să te-mpuşte când ai fi venit la cină.

Ole Andreson se uita la perete şi nu zicea nimic.

— George a fost de părere că ar fi bine să vin să-ţi spun ce-a fost.

— În chestia asta sînt cu mîinile legate, zise Ole Andreson.

— Să-ţi spun cum arătau.

— Nu vreau să ştiu cum arătau, zise Ole Andreson. Se uita la perete. Îţi mulţumesc că ai venit să-mi spui ce s-a întîmplat.

— Pentru nimic.

Nick se uita la omul acela voinic, care stătea lungit în pat.

— Nu vrei să mă duc s-anunţ poliţia?

— Nu. N-ajută la nimic.

— Ți-aş putea fi de folos cu ceva?

— Nu. Nimic nu-mi poate fi de folos.

— Poate că era numai o farsă.

— Nu, nu e o farsă.

Ole Andreson se întoarce cu faţa la perete.

— Ce e mai rău, spuse el vorbind spre perete, e că nu mă pot hotărî să ies din casă. Am stat în casă toată ziua.

— N-ai putea pleca din oraş?

— Nu, zise Ole Andreson. M-am săturat să tot alerg de colo pînă colo.

Se uită la perete.

— Acuma, nu mai e nimic de făcut.

— Şi nu se poate să aranjezi într-un fel lucrurile astea?

— Nu. Am scrîntit-o. Vorbea cu acelaşi glas monoton. Nu mai e nimic de făcut. După cîtva timp o să mă hotărăsc şi eu să ies din casă.

— Atunci, am plecat, mă duc la George, spuse Nick.

— La revedere, zise Ole Andreson fără să se uite la Nick. Îţi mulţumesc că ai venit.

Nick ieşi din cameră. Închise uşa şi-l mai văzu o dată pe Ole Andreson, cu hainele pe el, stînd lungit în pat şi uitîndu-se la perete.

Jos, gazda îi spuse :

— A stat închis în cameră toată ziua. Mi se pare că nu se simte bine. I-am zis : „Domnule Andreson, într-o zi frumoasă de toamnă cum e asta ar trebui să te duci să te plimbi“, dar el, nimic.

— Nu vrea să iasă din casă.

— Îmi pare rău că nu se simte bine, zise femeia. E un om tare cumsecade. Ştiţi, a fost boxer.

— Ştiu.

— N-ai zice, dacă n-ai vedea cum arată la faţă, spuse femeia.

Stăteau şi vorbeau în faţa uşii dinspre stradă.

— E un om foarte liniştit.

— Ei, bună seara, Mrs. Hirsch, spuse Nick.

— Eu nu sînt *Mrs. Hirsch*. Ea e proprietara casei. Eu sînt îngrijitoarea, *Mrs. Bell*.

— Atunci, bună seara, *Mrs. Bell*, zise Nick.

— Bună seara.

Nick ieși pe strada cufundată în întuneric, ajunse la colțul unde era felinarul, și apoi se îndreptă spre restaurantul lui Henry. George era înăuntru, la bar.

— L-ai văzut pe Ole ?

— Da. Stă în cameră și nu vrea să iasă din casă.

Cînd auzi glasul lui Nick, bucătarul deschise ușa dinspre bucătărie.

— Nici nu vreau să aud ce spui, zise el și închise ușa la loc.

— I-ai spus ce-a fost ? întrebă George.

— Desigur. I-am spus, dar el știa totul.

— Și ce-are de gînd să facă ?

— Nimic.

— O să-l omoare.

— Și eu cred c-o să-l omoare.

— O fi fost amestecat în vreo afacere murdară la Chicago.

— După cît se pare, a fost.

— Păcătoasă poveste.

— Groaznică, zise Nick.

Tăcură amîndoi. George luă un șervet și șterse barul.

— Mă-ntreb ce-o fi făcut, zise Nick.

— O fi tras pe sfoară pe cineva. Pentru asta, la ei se omoară.

— Să știi că plec din oraș, zise Nick.

— Da, zise George. Ai face foarte bine.

— Nu pot să mă-mpac cu gîndul că stă în camera lui și știe ce-l așteaptă. E prea groaznic.

— Mai bine, zise George, nu te-ai mai gîndi la asta.

CHE TI DICE LA PATRIA?¹

În primele ore ale dimineții, șoseaua de piatră care străbătea trecătoarea era netedă și încă neprăfuită. În vale se vedeau colinele, acoperite de stejari și castani, și departe, la orizont, marea. De cealaltă parte se înălțau munții, cu crestele înzăpezite.

Ieșind din trecătoare am coborât printr-o regiune de păduri. La marginea drumului zăceau, grămadă, saci cu cărbuni de lemn, și printre copaci se zăreau colibele cărbunarilor. Era într-o duminică, și șoseaua când cobora, când urca, pierzând mereu din înălțime și făcându-și drum printre hățișuri și sate.

La marginea satelor se-ntindeau podgoriile. Cîmpurile erau cafenii, și butucii, deși și neîngrijiți. Casele erau albe, și bărbații, îmbrăcați în haine de duminică, jucau popice pe uliță. Pe zidurile unora

¹ Ce-ți spune patria? (It.)

din case se cățarau crengi de peri, puse pe spaliere, ca niște candelabre fixate de pereții albi. Perii fuseseră stropiți cu soluție de piatră vînată, și pereții caselor erau mînjiți cu pete de un albastru-verzui, metalic. Vița-de-vie creștea în mici poieni, care înconjura satele, dincolo de ele începeau pădurile.

Într-un sat, cam la vreo douăzeci de kilometri mai sus de Spezia, dădurăm peste un grup de oameni care se adunaseră în piață, și un tînăr, cu o valiză în mînă, se apropie de mașină și ne spuse să-l ducem pînă la Spezia.

— N-avem decît două locuri în mașină, și amîndouă sînt ocupate, i-am zis. Mașina noastră e un Ford de tip vechi.

— O să stau pe scara mașinii.

— O să-ți fie greu.

— Nu-i nimic. Trebuie să merg la Spezia.

— Să-l luăm? îl întrebai pe Guy.

— După cîte vezi, e hotărît să meargă, fie ce-o fi, zise Guy.

Prin ferăstruica mașinii, tînărul ne întinse un pachet.

— Aveți grijă de asta, zise el.

Doi oameni îi legară valiza în spatele mașinii, deasupra valizelor noastre. Dădu mîna cu toți cei de față și ne spuse că pentru el, ca fascist și ca om obișnuit să călătorească, nimic nu e greu, și se urcă pe scara din partea stîngă a mașinii, ținîndu-se cu brațul drept trecut prin ferăstruică.

— Puteți porni, zise el.

Oamenii din piață îi făcură semn cu mâna. Cu mâna liberă, el le răspunse.

— Ce-ă zis ? mă întrebă Guy.

— Că putem porni.

— Nu-i drăguț ? zise Guy.

Șoseaua mergea pe marginea unui râu. Dincolo de râu se înălțau munții. Soarele topea bruma înghețată pe firele de iarbă. Era frumos și rece, și prin geamul deschis aerul pătrundea în mașină.

— Crezi că-i place să stea acolo afară ? mă-ntrebă Guy privind înaintea noastră pe șosea.

În lături nu se mai putea uita, fiindcă pasagerul nostru îi bloca vederea. Tînărul se profila într-o parte a mașinii ca figurile acelea de la prova vaselor. Își ridicase gulerul hainei și-și trăsese pălăria pe urechi, și nasul părea să-i fi înghețat, din cauza vîntului.

— Cine știe, poate că o să se sature să tot stea acolo, zise Guy. În partea aceea e cauciucul ăla prăpădit.

— A, dacă plesnește, ne lasă-n pace, i-am zis. N-o să-și murdărească el costumul de voiaj.

— N-am nimic cu el, zise Guy, numai că nu-mi place cum se apleacă la viraje.

Pădurile rămăseseră în urmă, șoseaua se depărtase de râu și urca ; radiatorul fierbea ; tînărul se uita sîcîit și bănuitor la aburii și la apa aceea ruginie care țîșnea din radiator ; motorul hîrîia ; Guy apăsă cu amîndouă picioarele pe pedala vitezei înțîi, mereu mai sus, înapoi și înainte, și iar mai sus,

și în cele din urmă am ajuns pe platou. Hîrîitul încetă, și în liniștea aceea neașteptată se auzi bolbo-roseala zgomotoasă a radiatorului. Eram pe creasta ultimei înălțimi de deasupra Speziei și a mării. Șoseaua cobora în serpentine scurte, abia rotunjite. La cotituri, oaspetele nostru se apleca în afară, mai să tragă mașina greoaie după el.

— N-ai cum să-i spui să nu mai facă așa. Instinctul lui de conservare acționează.

— Marele instinct italian.

— Cel mai de seamă instinct italian.

Coboram de-a lungul serpentinelor, prin praful gros care se așternea pe ramurile măslinilor. La picioarele noastre, de-a lungul mării, se desfășura priveliștea Speziei. Apropiindu-se de oraș, șoseaua nu mai cobora. Pasagerul nostru își băgă capul pe ferăstruica mașinii.

— Aș vrea să mă opresc aici.

— Oprește, i-am spus lui Guy.

Am tras la marginea drumului. Tînărul coborî, se duse în spatele mașinii și-și luă valiza.

— Mă opresc aici, așa că n-o să aveți nici o complicație din cauză că ați transportat pasageri. Pachetul meu.

Îi dădui pachetul. Băgă mâna în buzunar.

— Cît vă datorez ?

— Nimic.

— Cum asta nimic ?

— Știu eu cum, i-am zis.

— Atunci, mulțumesc, zise tînărul, nu „vă mulțumesc” sau „vă mulțumesc foarte mult”, sau „mii de mulțumiri”, formule care se foloseau altădată în Italia ori de cîte ori îți dădea cineva vreun mers al trenurilor sau îți explica încotro s-o apuci.

Tînărul folosise cea mai simplă formulă: „mulțumesc”, și se uită bănuitor după noi cînd Guy o porni. Îi făcui semn cu mîna. Era prea plin de importanță ca să-mi răspundă. Ne continuaram drumul spre Spezia.

— Iată un tînăr care o să ajungă departe în Italia, i-am zis lui Guy.

— În orice caz, spuse Guy, cu noi a și făcut douăzeci de kilometri.

O masă la Spezia

Am intrat în Spezia și am pornit-o în căutarea unui loc unde să mîncăm. Strada pe care treceam era largă, și casele, înalte, aveau zidurile galbene. Ne-am luat după linia de tramvai și am ajuns în centrul orașului. Pe zidurile caselor era zugrăvit cu șablonul chipul lui Mussolini, cu ochii bulbucați, și sub el era scris de mînă „Viva”¹, cei doi „v” fiind trași cu vopsea neagră prelinsă pe zid. Străzile laterale duceau spre port.

¹ Trăiască (it.); cuvîntul se scria *vv*.

Era o zi frumoasă, și oamenii ieșiseră să-și facă plimbarea de duminică. Caldărîmul fusese stropit, și-n praf se zăreau încă dîre de umezeală. Ca să evităm un tramvai, am mers pe lîngă trotuar.

— Să mîncăm undeva într-un local mai modest, spuse Guy.

Ne-am oprit în fața a două restaurante. Am coborît pe trotuarul celălalt și am cumpărat niște ziare. Cele două restaurante erau ușă-n ușă. O femeie care stătea în pragul unuia ne zîmbi, și traversaram strada și intraram în restaurant.

Localul era întunecos, și în fundul sălii, la o masă, ședeau trei fete și o bătrînă. În fața noastră, la o altă masă, era un marinar. Stătea acolo, dar nu mîncea și nici nu bea. Ceva mai departe, un tînăr într-un costum albastru ședea la o masă și scria. Părul, dat cu briantină, îi lucea, și tînărul era foarte spilcuit.

Lumina venea prin ușă și prin fereastra în care erau aranjate, ca într-o vitrină, zarzavaturi, fructe, cotlete și antricoate. O fată veni și luă comanda, și o altă fată se duse să stea la ușă. Observam că sub halat nu avea nimic pe ea. Fata care ne servea îl luă de gît pe Guy în timp ce ne uitam peste lista de mîncăruri. Erau cu totul trei fete, și fiecare dintre ele se ducea, pe rînd, să stea în pragul ușii. Bătrîna de la masa din fund le spuse ceva și se așezară din nou în jurul ei.

Din sală se intra direct în bucătărie. Nu se vedea nici o altă ușă. Intrarea în bucătărie era mascată

cu o perdea. Fata care ne luase comanda veni din bucătărie cu farfuriile cu *spaghetti*. Le puse pe masă, ne aduse o sticlă cu vin roșu și se așază la masă.

— Ei, îi spusei lui Guy, ai vrut să mănânci într-un local mai modest.

— O fi modest, dar nu-i de loc simplu.

— Ce spuneți? ne întrebă fata. Sînteți nemți?

— Nemți din sud, i-am zis. Nemții din sud sînt niște oameni blînzi și iubitori.

— Nu înțeleg ce spui.

— Cum se obișnuiește pe-aici? mă întrebă Guy. Trebuie s-o las să mă ia de gît?

— Desigur. Mussolini a desființat bordelurile. Aici te afli într-un restaurant.

Fata purta o rochie dintr-o bucată. Se aplecă peste masă, își puse mîinile pe sîni și zîmbi. Zîmbea mai frumos cu o parte a feței decît cu cealaltă și se-ntoarse spre noi cu partea care zîmbea frumos. Farmecul acestei părți fusese accentuat prin cine știe ce întîmplare, care făcuse ca partea cealaltă a nasului să rămînă turtită și netedă, de parcă ar fi fost din ceară caldă. Nasul însă nu părea de loc a fi din ceară caldă. Dimpotrivă, era foarte rece și solid, numai că era turtit.

— Îți plac? îl întrebă ea pe Guy.

— Te adoră, i-am zis. Dar nu știe italienește.

— *Ich spreche deutsch*¹, spuse fata și-l mîngîie pe cap pe Guy.

— Vorbește-i doamnei în limba ta natală, Guy.

¹ Știu nemțește (germ.).

— De unde sînteți? întrebă doamna.

— Din Potsdam.

— Și mai rămîneți aici cîtăva vreme?

— Aici, în acest preafrumos oraș?

— Spune-i că trebuie să plecăm, zise Guy. Spune-i că sîntem grav bolnavi și n-avem nici un ban.

— Prietenul meu e un misogin, i-am zis, un neamț bătrîn și misogin.

— Spune-i că-l iubesc.

I-am spus.

— Ce-ar fi să mai taci odată și s-o luăm din loc? mă-ntrebă Guy.

Doamna îl luase de gît și cu celălalt braț.

— Spune-i că-i al meu, zise ea.

I-am spus.

— Nu vrei să plecăm odată de-aici?

— Vă certați, zise doamna. Nu țineți unul la celălalt.

— Sîntem nemți, i-am spus eu mîndru, nemți de viță veche din sud.

— Spune-i că e un băiat frumos, spuse doamna. Guy are treizeci și opt de ani și e oarecum mîndru de faptul că în Franța e luat drept voiajor comercial.

— „Ești un băiat frumos“, i-am zis.

— Cine zice asta? mă-ntrebă Guy. Tu, sau ea?

— Ea. Eu nu fac altceva decît să-ți traduc. Nu pentru asta m-ai luat să călătoresc cu tine?

— Mă bucur c-o spune ea, zise Guy. N-aș fi vrut să fiu silit să te las și pe tine aici.

— Mai știi? Spezia e un oraș care-mi place.

- Spezia, spuse doamna. Vorbiți despre Spezia.
- Drăguț oraș, am zis.
- Asta-i țara mea. Spezia e casa mea, și Italia, țara mea.
- Spune că Italia e țara ei.
- Spune-i că arată întocmai ca și țara ei, zise Guy.
- Ce aveți la desert ? am întrebat-o pe fată.
- Fructe, zise ea. Banane.
- Banane ? Strașnic, zise Guy. Au coajă.
- A, ia banane, zise doamna.
- Și îl îmbrățișă pe Guy.
- Ce spune ? întreabă Guy, ferindu-și obrazul.
- E bucuroasă că iei banane.
- Spune-i că nu mai iau banane.
- *Signor* nu mai ia banane.
- Ah, zise doamna dezamăgită, nu mai ia banane.
- Spune-i că în fiecare dimineață fac¹ o baie rece.
- *Signor* face în fiecare dimineață o baie rece.
- Nu înțeleg, zise doamna.
- În fața noastră, marinarul stătea la locul lui. Nimeni nu-i dădea nici cea mai mică atenție.
- Socoteala, te rog, i-am zis fetei.
- O, nu se poate. Mai stați.
- Ascultă, interveni tânărul spilcuit de la masa la care scria, lasă-i să plece. Indivizii ăștia doi nu fac nici două parale.

¹ Joc de cuvinte. În engleză se zice „a lua o baie”.

Doamna mă luă de mână.

- Nu vrei să mai stați ? Nu-i spui să mai stea ?
- Trebuie să plecăm, i-am zis. Trebuie să ajungem în noaptea asta la Pisa, sau, dacă va fi posibil, la Florența. Acolo, ne vom putea distra, seara. Acuma, însă, sîntem în plină zi. Și ziua trebuie să călătorim.
- Să mai stați puțin e plăcut.
- Să călătorim se poate numai în timpul zilei.
- Ascultă, zise tânărul spilcuit. Nu te mai osteni să vorbești cu indivizii ăștia. Îți spun eu că nu fac nici două parale, și eu știu ce spun.
- Adu-ne nota, am zis.
- Fata luă nota de la bătrîna, ne-o aduse și se-ntoarse la masa din fundul sălii. O altă fată ieși din bucătărie, traversă sala și se duse să stea în pragul ușii.
- Nu te mai ocupa de indivizii ăștia doi, spuse cu glas plictisit tânărul spilcuit. Vino și mănîncă. Nu fac nici două parale.
- Plătirăm și ne ridicarăm de la masă. Fetele, bătrîna și tânărul spilcuit se așezară împreună la masă. Marinarul ședea cu capul în mîini. Nimeni nu-i adresase vreun cuvînt în tot timpul cît mîncasem. Fata ne aduse restul, pe care i-l număraseră bătrîna, și se duse înapoi la masă. Am lăsat un bacșiș pe masă și-am plecat. Eram în mașină, gata s-o pornim, cînd fata veni la ușă și rămase în prag. Am plecat și i-am făcut semn cu mîna. Nu-mi răspunse, dar rămase în ușă, uitîndu-se după noi.

Ploua cu găleata când am trecut prin mahalalele Genovei, și chiar mergînd foarte încet în urma tramvaielor și a camioanelor, tot împrășcam cu noroi pe trotuare, așa că oamenii când ne vedeau venind se refugiau în pragul ușilor. În San Pier d'Arena, cartierul industrial de la marginea Genovei, există o stradă largă, pe care se circulă în amîndouă sensurile, și noi mergeam prin mijlocul ei, pentru a evita să-i stropim cu noroi pe oamenii care veneau de la lucru. În stînga noastră se vedea Mediterana. Marea era agitată, valurile se spărgeau de țarm, și vîntul spulbera spuma mării de pereții mașinii. Albia unui rîu, care la sosirea noastră în Italia fusese seacă și plină de pietre, era acum înecată de un torent cafeniu, gata-gata să se reverse peste maluri. Șuvoaiele cafenii decolorau marea, și când valurile, spărgîndu-se de mal, se răsfirau și se limpezeau, lumina străbătea unda gălbuie, iar spuma de pe creste, luată de vînt, se spulbera pe șosea.

O mașină grea trecu pe lîngă noi în mare viteză, și o pleasnă de apă noroioasă ne împrășcă parbrizul și radiatorul. Ștergătorul automat al parbrizului se mișca în sus și-n jos, întinzînd o peliculă fină de noroi pe geam. Ne-am oprit la Sestri, să luăm prînzul. Restaurantul nu era încălzit, așa că am rămas cu pardesiile pe noi și cu pălăriile în cap. Prin fereastră, ne uitam la mașină. Era plină de noroi, și

alături se aflau cîteva bărci trase sus pe mal, ca să fie la adăpost de furia valurilor. În restaurant, când respirai îți ieșeau aburi din gură.

*Pasta asciuta*¹ era bună, vinul avea gust de piatră vînată și-l îndoirăm cu apă. După macaroane, chelnerul ne aduse o friptură cu cartofi prăjiți. În fundul restaurantului sedeau la o masă un bărbat și o femeie. El, un om de vîrstă mijlocie, ea, tînără și îmbrăcată în negru. În tot timpul mesei, femeia se distră suflînd în aerul rece și umed. Bărbatul se uita la ea și clătina din cap. Mîncau fără să vorbească și, pe sub masă, omul o ținea de mînă. Femeia era drăguță și amîndoi păreau să fie foarte triști. Alături de ei era o valiză.

Luasem ziarele și i-am citit cu glas tare lui Guy știrile cu privire la luptele din Shanghai. După masă, Guy, condus de un chelner, plecă în căutarea unui loc care nu se afla în restaurant, iar eu m-am apucat să curăț cu o cîrpă parbrizul, farurile și plăcuțele cu numărul mașinii. Guy se-ntoarse și plecarăm. Chelnerul îl dusese undeva într-o casă veche de peste drum. Locatarii îl priviseră bănuitori, iar chelnerul rămăsese cu el, ca să nu fure cumva ceva.

— Deși nu știu cum aș fi putut fura ceva, nefiind instalator, zise Guy.

Am ieșit din oraș, și când să trecem peste creasta unei coline, o rafală puternică de vînt ne izbi mașina, gata-gata, s-o răstoarne.

¹ Macaroane (it.).

— Bine că nu ne împinge în mare, spuse Guy.
— Să știi chiar că undeva pe-aici s-a înecat Shelley¹.

— Mai jos, pe lângă Viarreggio, preciză Guy. Mai ții minte pentru ce-am venit în țara asta?

— Da, dar n-am găsit ce-am căutat.

— La noapte n-o să mai fim în Italia.

— Da, dacă trecem de Ventimiglia.

— O să vedem. Nu prea aș vrea să merg cu mașina în timpul nopții prin locurile astea.

Eram în primele ore ale după-amiezii, și soarele se ascundea după nori. Jos, marea albastră era brăzdată de crestele albe ale valurilor care alergau spre Savona. Înapoi, în larg, apele cafenii și albastre se uneau, și departe, în fața noastră, un vas de coastă se îndrepta spre țarm.

— Se mai vede Genova? mă întrebă Guy.

— Da, firește.

— După prima colină mai înaltă, n-o s-o mai vezi.

— O s-o mai vedem încă o bună bucată de vreme. Se mai vede încă, dincolo de oraș, și capul Portofino.

În cele din urmă, nu mai văzurăm Genova. Când am ajuns sus pe platou, ne-am uitat înapoi, dar nu se mai zărea decât marea, și jos, înspre golf, plaja cu vasele de pescuit, iar sus, pe coasta dealului, un oraș, și-n depărtare, capurile de pe coastă.

¹ Percy Bysshe Shelley (1792—1822), mare poet romantic revoluționar englez; a murit înecându-se în golful Spezia, din Italia.

— Nu se mai vede, i-am zis lui Guy.

— O, de multă vreme.

— Dar pentru asta a trebuit să ajungem de ajuns de departe.

Un stîlp cu o placă pe care erau un S și cuvintele *Svolta pericolosa*¹ răsări în fața noastră. Șoseaua ocolea colina, și vîntul bătea prin crăpătura parbrizului. Dedesubt, de-a lungul mării, se întindea o fîșie netedă de pămînt. Vîntul uscaser noroiul, și roțile începuseră să stîrnească praful de pe drum. Pe șosea trecurăm pe lângă un fascist care mergea cu bicicleta, purtînd la șold un revolver greu. Mergea prin mijlocul drumului, așa că a trebuit să-l ocolim. Când am trecut pe lângă el, se uită lung după noi. În fața noastră era o barieră de cale ferată, și cînd am ajuns la ea, bariera coborî.

În timp ce așteptam, fascistul de pe bicicletă ne ajunse din urmă. Trenul trecu, și Guy porni motorul.

— Stați, strigă din spatele mașinii omul de pe bicicletă. Numărul mașinii e acoperit de noroi.

Coborîi din mașină cu o cîrpă în mînă. Curățasem plăcuța la prînz.

— Numărul se vede, i-am zis.

— Crezi?

— Păi ce, nu-l vezi?

— Nu, din cauza noroiului.

Am șters plăcuța cu cîrpa.

— Așa e bine?

¹ Curbă periculoasă (it.).

— Douăzeci și cinci de lire.

— Ce ? am zis. Numărul se vedea de ajuns de bine. Plăcuța e murdară numai din cauza halului în care sînt drumurile.

— Nu-ți plac drumurile din Italia ?

— Sînt tare murdare.

— Cincizeci de lire. Scurpă în drum. Mașina ta e murdară, și tu ești un murdar.

— Bine. Dă-mi o chitanță semnată.

Scoase un chitanțier cu foi duble și perforate, așa că o parte a chitanței putea fi dată celui amendat, iar cealaltă, completată, rămînea la cotor. Nu avea carbon, așa că la cotor nu rămînea scris ce se trecea pe chitanța înmînată celui amendat.

— Dă-mi cincizeci de lire.

Scrise ceva cu creionul chimic, rupse chitanța și mi-o dădu. O citii.

— Păi aici scrie numai douăzeci și cinci de lire.

— Am greșit, zise el, și făcu din douăzeci și cinci, cincizeci.

— Și acuma, schimbă și la cotor. Scrie și acolo cincizeci.

Zîmbi, cu frumosul său zîmbet italianesc, și scrise ceva pe cotorul chitanțierului, ținîndu-l în așa fel încît să nu pot vedea ce scrie.

— Hai, pleacă, zise el, pînă nu se murdărește plăcuța din nou.

Am mai mers vreo două ore, după ce se întunecă, și în noaptea aceea am dormit la Mentone. Orașul

avea un aer vesel, era curat, drăguț și bine întreținut. Merseserăm cu mașina de la Ventimiglia la Pisa și Florența, trecînd prin regiunea Romagna pe la Rimini, și ne întorseserăm prin Forlì, Imola, Bologna, Parma, Piacenza și Genova înapoi la Ventimiglia. Întreaga călătorie durase numai zece zile. Firește, într-o călătorie atît de scurtă n-am avut posibilitatea să ne dăm seama cum stau lucrurile cu oamenii și care e situația în țară.

CINCIZECI DE BĂTRINE

- Și cum îți mai merge, Jack ? l-am întrebat.
- L-ai văzut pe Walcott ? zice el.
- Numai la sală.
- Știi, zice Jack, cu tipul ăsta trebuie să am noroc, nu glumă.
- Nu poate să te bată, Jack, zice Soldier.
- Al dracului aș vrea să nu poată !
- Nu te bate nici dac-ar avea pumnul plin de alice.
- Dac-ar fi plin de alice n-aș zice nimic, zice Jack. Nu m-aș supăra.
- Nu mi se pare că-i chiar atât de greu să-l bați, i-am zis.
- Te cred și eu, zice Jack. Nu ține el așa multă vreme. Nu ține el ca tine și ca mine, Jerry. Dar acum e-n formă.
- Îl atingi cu stînga și-l faci praf.

- Să vedem, zice Jack. Desigur. Dacă apuc s-o fac.
- Aranjează-l cum l-ai aranjat pe Richie Lewis.
- Richie Lewis, zice Jack. Marmonul ăla !

Eram toți trei, Jack Brennan, Soldier Bartlett și cu mine, la bar la Hanley. La masa de lîngă noi ședeau două tîrfe care băuseră zdravăn.

— Ce înseamnă asta marmon ? întrebă una din tîrfe. Ce vrei să spui cu asta : marmon, irlandez vagabond ce ești ?

— Păi, zise Jack, așa e.

— Marmoni, continuă tîrfa. Cînd îi auzi, numai de asta vorbesc namilele astea de irlandezi. Ce-i asta marmoni ?

— Haideți, zice Jack. Hai s-o luăm din loc.

— Marmoni, continua să vorbească tîrfa. V-a văzut cineva făcînd cînte vreodată ? Vă coase nevasta buzunarele în fiecare dimineață. Irlandezii ăștia cu marmonii lor. Richie Lewis putea să te bată și el.

— Vezi să nu, zice Jack. Și tu ai fi dînd ceva de pomană, nu ?

Ieșirăm. ăsta era Jack. Cînd voia să spună ceva, nu se-ncurca de loc.

Jack începu să se antreneze la ferma lui Danny Hogan, undeva în Jersey. Era frumos pe-acolo, dar lui Jack nu-i prea plăcea. Nu-i făcea nici o plăcere să fie departe de nevastă și de copii și mai tot timpul era nemulțumit și posomorît. Pe mine mă iubea și ne înțelegeam de minune și se-mpăca și cu Hogan, dar după cîtva timp Soldier Bartlett începu să-i calce pe nervi. Într-un loc ca ăsta, un tip care-și bate joc de

ceilalți devine cu timpul de nesuportat, mai ales când bancurile lui sînt și nesărate. Soldier își bătea joc de Jack într-una și se lua de el tot timpul. Glumele lui nici nu prea aveau haz și nici nu erau prea reușite, așa că Jack începuse să se enerveze. Lucrurile se petreceau cam așa. După ce-și termina exercițiile la greutăți și la sac, Jack își punea mănușile.

— Vrei să te bați ? îl întreba el pe Soldier.

— Desigur. Și cum vrei să te bat ? îi răspundea Soldier. Să te-ating mai tare, așa ca Walcott ? Sau să te trimit la podea de vreo cîteva ori ?

— Chiar așa, zicea Jack.

Dar nu-i plăceau de loc glumele astea.

Într-o dimineață ieșiserăm cu toții să mărșăluim pe șosea. Ajunseserăm de ajuns de departe, și acum ne întorceam spre casă. Alergam întâi trei minute, și după aceea mergeam un minut, și apoi alergam iar trei minute. Jack n-a fost niciodată ceea ce se cheamă un sprinter. Pe ring avea mișcări de ajuns de repezi, dar la mers nu se arăta niciodată prea iute de picior. Și de cîte ori ne reluam mersul cu pas obișnuit, Soldier își bătea joc de el. Când am ajuns pe creasta dealului, la fermă, Jack zise :

— Soldier, cred c-ar fi mai bine să pleci la oraș.

— Ce vrei să spui ?

— Du-te mai bine la oraș, și stai acolo.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— M-am săturat de trîncănelile tale.

— Daa ? făcu Soldier.

— Da, zise Jack.

— Și ce-o să te mai sature cînd o să te aranjeze Walcott.

— Da, poate c-o să mă satur. Dar de tine, unul, sînt sigur că m-am săturat.

Așa, că Soldier plecă cu trenul în dimineața aceea. L-am însoțit pînă la gară. Era cam amărît.

— Ce i-am făcut ? Glumeam și eu ca omul, zise el. Stăteam pe peron și așteptam trenul. N-ar trebui să se poarte așa cu mine, Jerry.

— E nervos și se-nfurie repede, i-am spus. Altfel, e băiat de treabă.

— Pe dracu-i de treabă. N-a fost niciodată băiat de treabă.

— Mă rog, i-am zis. La revedere, Soldier.

Trenul intrase în gară. Se urcă pe scară, cu valiza în mîna.

— Salutare, Jerry, zise el. O să fii la New York înainte de meci ?

— Nu cred.

— O să ne vedem atunci.

Întră în compartiment, conductorul făcu semn cu mîna, și trenul plecă. M-am întors la fermă cu șareta. Jack ședea pe terasă și-i scria soției. Venise poșta și mi-am luat ziarele și m-am dus în celălalt capăt al terasei și m-am apucat să citesc. Hogan ieși din casă și se apropie de mine.

— S-a certat cu Soldier ?

— Nu s-au certat. Pur și simplu i-a spus să plece.

— Era de așteptat, zise Hogan. Soldier nu i-a plăcut prea mult niciodată.

— Nu. Nu-i prea plac oamenii.
— E un tip de ajuns de rece, zise Hogan.
— Știu și eu?! Cu mine s-a purtat întotdeauna foarte frumos.

— Și cu mine, zise Hogan. N-am nimic cu el. Totuși, e un tip rece.

Hogan ieși pe porțiță și am rămas pe terasă, să citesc ziarele. Venise toamna, și locurile sînt frumoase acolo în Jersey, sus pe deal, și după ce-am citit ziarele am stat așa și m-am uitat în jur și-n spre șoseaua din vale care ocolea pădurea și pe care treceau mașinile, ridicînd nori de praf. Vremea era frumoasă, și locurile admirabile. Hogan se ivi în pragul ușii și-i spusei :

— Ia zi, Hogan, vînat se găsește pe-aici ?
— Nu. Numai vrăbii.
— Ai citit ziarul ? l-am întrebat pe Hogan.
— E ceva nou ?
— Sande a mai găbjit trei cîștigători, ieri.
— Am aflat asta aseară, prin telefon.
— Va să zică îi urmărești de-aproape.
— O, nu, țin doar legătura cu ei, zise Hogan.
— Și ce-i cu Jack ? îi zic. Joacă și el ?
— El ? Il vezi pe el jucînd ?

În clipa aceea, Jack se apropie de noi cu scrisoarea în mînă. Purta un pulover pe el, o pereche de pantaloni uzați și ghetă de box.

— N-ai o marcă, Hogan ? întrebă el.
— Dă-mi scrisoarea, zise Hogan. O expediez eu.
— Spune-mi, Jack, i-am zis, tu nu jucai la curse ?

— Ba bine că nu.
— Știam eu că jucai. Mi-aduc aminte că te vedeam la Sheepshead.

— Și de ce te-ai lăsat ? întrebă Hogan.

— Pierdeam.

Jack se așeză pe jos lîngă mine și se rezemă de-un stîlp. Închise ochii, din cauza soarelui.

— Nu vrei un scaun ? îl întrebă Hogan.

— Nu. Așa e mai bine.

— E o zi frumoasă, zisei. E frumos pe-aici, la țară.

— Eu tare-aș mai vrea să fiu la oraș, cu soția.

— Păi, nu mai ai de stat decît o săptămînă.

— Da, zise Jack. Așa e.

Ședeam amîndoi pe terasă. Hogan se dusesese înăuntru, la birou.

— Ce părere ai, sînt în formă ? mă întrebă Jack.

— Păi, nu prea, i-am spus. Mai ai o săptămînă, și-ai să fii în formă.

— Nu mă duce.

— Atunci, i-am zis, află că nu ești în formă.

— Nu pot dormi.

— Într-o zi, două îți revii tu.

— Nu, zise Jack. Am insomnii.

— Ce te frămîntă ?

— Îi duc dorul nevestei.

— Spune-i să vină aici.

— Nu. Sînt prea bătrîn pentru așa ceva.

— O să facem o plimbare lungă înainte de a te culca și o să obosești bine.

— Să obosesc, zise Jack. Mă simt obosit tot timpul.

Aşa fu toată săptămîna. Nu dormea noaptea şi se scula dimineaţa simţindu-se tare obosit, ştiţi cum, ca atunci cînd nici pumnii nu poţi să-i strîngi.

— E moale ca o cîrpă, zise Hogan. Nu face nici două parale.

— Nu l-am văzut niciodată pe Walcott, i-am zis.

— O să-l cureţe, spuse Hogan. O să-l frîngă în două.

— Ce să-i faci, fiecăruia îi vine rîndul.

— Totuşi, nu aşa, spuse Hogan. O să creadă că nu s-a antrenat de loc. Şi reputaţia fermei mele o să fie ştirbită.

— Ai auzit ce-au scris reporterii despre el?

— Eu să nu aud ! Ziceau că e la pămînt. Că n-ar trebui să fie lăsat să se bată.

— Şi, ca de obicei, n-au dreptate, nu-i aşa ?

— De obicei, nu. De data asta însă, au dreptate.

— De unde dracu ştiu ei cînd cineva e în formă sau nu ?

— Ei, zise Hogan, nu-s chiar atît de proşti.

— N-or fi făcut altceva decît să-l găsească pe Willard la Toledo. Uite, Lardner asta o face acum pe deşteptu, dar ia întrebă-l cînd l-a găsit pe Willard la Toledo.

— Aş, asta n-a fost pe-aici, zise Hogan. Asta se ocupă numai de meciurile mari.

— Puţin îmi pasă cine o fi fost, i-am zis. Da de unde dracu scot ei că se pricep ? Or fi ştiind ei să scrie, dar de priceput, nevoie.

— Totuşi, nici tu nu crezi că Jack e-n formă, nu ? mă întrebă Hogan.

— Da. S-a terminat cu el. Numai asta i-ar mai lipsi, să-l dea Corbett drept câştigător.

— Ei, află că o să-l dea, zice Hogan.

— Sînt sigur c-o să-l dea.

În noaptea aceea, Jack nu dormi de loc. A doua zi era ultima zi dinaintea meciului. După micul dejun am ieşit din nou pe terasă.

— Cînd nu dormi, la ce te gîndeşti, Jack ? l-am întrebat.

— Mă frămînt, zice Jack. Mă frămînt din cauza proprietăţii pe care o am în Bronx ¹, din cauza aceleia din Florida. Mă gîndesc ce-o să fie cu puştii. Mă gîndesc la nevastă. Uneori mă gîndesc şi la meciuri. La marmonul ăla de Richie Lewis, şi mă înfurii. Am nişte acţiuni, şi astea îmi dau griji. La ce dracu nu mă gîndesc ?

— Lasă, i-am zis, mîine seară totul se va termina.

— Desigur, zise Jack. Şi asta te-ajută mai mult de-o grămadă, nu-i aşa ? Te gîndeşti la asta, şi totul se aranjează, nu-i aşa ?

Toată ziua fu supărat şi furios. N-am lucrat de loc. Jack se plimbă puţin, ca să se relaxeze. Apoi boxă cu umbra cîteva runduri. Nu arată mai bine

¹ Cartier din New York.

nici după asta. Sări coarda un timp. Nu putea să asude.

— Ar fi mai bine să nu mai facă nimic, zise Hogan. Stăteam și ne uitam cum sare coarda. Nu mai asudă de loc ?

— Nu poate să asude.

— Crezi că are ceva la plămîni ? Cu greutatea stă bine, nu-i așa ?

— Nu, n-are nimic la plămîni. I-au slăbit însă balamalele.

— Ar trebui să asude, zise Hogan.

Jack se apropie de noi sărind coarda. Sărea în fața noastră, înainte și-napoi, încrucișându-și brațele la fiecare trei sărituri.

— Ei, zice el, ce tot croncăniți acolo ?

— Cred că n-ar mai trebui să lucrezi, zice Hogan. O să fii frînt de oboseală.

— Și asta o să fie îngrozitor, nu ? zice Jack, și sare mai departe, izbind cu putere coarda de podea.

În după-amiaza aceea își făcu apariția la fermă John Collins. Jack era sus, în camera lui. John venise de la oraș. Cu mașina și cu doi prieteni de-ai lui. Mașina se opri și coborîră din ea toți trei.

— Unde-i Jack ? mă întrebă John.

— Sus, la el în cameră, se odihnește.

— Se odihnește ?

— Da, i-am zis.

— Și cum stă ?

Mă uitai la cei doi indivizi care erau cu John.

— Sînt prieteni de-ai lui, spuse John.

— Stă de ajuns de prost.

— Dar ce are ?

— Nu doarme.

— Fir-ar al dracului, zise John. Păi, irlandezu ăsta n-a putut să doarmă niciodată.

— Îi merge prost.

— Pe dracu, zise John. Așa e el întotdeauna. De zece ani mă ocup de el, și niciodată nu i-a mers mai bine.

Tipii care erau cu el izbucniră în rîs.

— Să-ți prezint pe *Mr. Morgan* și pe *Mr. Steinfeld*, zice John. *Mr. Doyle*. Îl antrenează pe Jack.

— Îmi pare bine, zic eu.

— Ce-ar fi să mergem să-l vedem pe Jack ? zice cel pe care-l chema Morgan.

— Să-l vedem cum arată, spune Steinfeld.

O pornirăm pe scări.

— Unde-i Hogan ? mă întrebă John.

— E afară, în șură, cu doi clienți, i-am zis.

— E multă lume pe-aici ? întrebă John.

— Numai ăștia doi.

— E liniște și pace pe-aici, nu-i așa ? zice Morgan.

— Da, e liniște.

Ajunserăm la camera lui Jack. John bătu în ușă.

Nici un răspuns.

— Poate că doarme, zic.

— Ce dracu l-a apucat să doarmă ziua-n amiaza mare ?

John apăsă pe clanță și intrarăm înăuntru. Jack

dormea în pat, pe burtă, cu fața în perna pe care o ținea în brațe.

— Hei, Jack, îi zice John.

Capul lui Jack se mișcă puțin. Jack, zice John, aplecându-se peste el. Jack își înfundă și mai tare nasul în pernă. John îl atinse pe umăr. Jack se ridică și se uită la noi. Era nebărbierit și purta un pulover vechi.

— Dumnezeu! De ce nu mă lăsați să dorm? îi zice el lui John.

— Nu te-nfură, zice John. N-am vrut să te scol.

— O, nu, spune Jack. Sint convins că nu.

— Îi cunoști pe Morgan și pe Steinfeld? întrebă John.

— Îmi pare bine, spune Jack.

— Cum te simți, Jack? îl întrebă Morgan.

— Foarte bine, zice Jack. Cum dracu vrei să mă simt?

— Chiar arăți foarte bine, zice Steinfeld.

— Da, nu-i așa? spune Jack. Ia ascultă, se-ntoarce el spre John. Ești managerul meu. Încasezi pentru treaba asta o sumă frumoșică. De ce dracu n-ai fost aici când au venit reporterii? Vrei ca eu și cu Jerry să vorbim cu ei?

— Păi, îmi boxa Lew, la Philadelphia, spuse John.

— Și ce-mi pasă mie ce dracu făcea el? zice Jack. Ești managerul meu. Încasezi pentru treaba asta o sumă frumoșică, nu? Și la Philadelphia nu te-ai

’dus ca să câștigi bani pentru mine. Atunci, de ce dracu nu ești aici când am nevoie de tine?

— Era Hogan aici.

— Hogan, zice Jack. Hogan e la fel de prost ca și mine.

— Ia spune-mi, Soldier Bartlett n-a fost pe-aici și-a lucrat un timp cu tine? zise Steinfeld ca să mai schimbe vorba.

— Da, a fost, zice Jack. Cred și eu c-a fost.

— Ia zi, Jerry, îmi spune John, n-ai vrea să te duci să-l găsești pe Hogan și să-i spui că-l rog să vină pe-aici într-o jumătate de ceas?

— Ba vreau.

— Și de ce dracu nu rămîne și el cu noi? zice Jack. Stai aici, Jerry.

Morgan și Steinfeld se uitară unul la altul.

— Fii calm, Jack, îi zice John.

— Mă duc mai bine să-l caut pe Hogan, spun.

— Bine, dacă vrei tu să pleci, du-te, zice Jack. Dar să știi că nici unul dintre tipii ăștia nu-ți poate spune să pleci.

— Mă duc să-l caut pe Hogan.

Hogan era în sala de gimnastică din șură, cu cei doi elevi ai lui, care se aflau pe ring, cu mânușile în mînă. Nici unul n-avea curaj să dea în celălalt, de teamă să nu încaseze și el în schimb.

— Pentru azi ajunge, zise Hogan când mă văzu venind. Opriți masacrul. Domnilor, duceți-vă să faceți un duș, și Bruce o să vă maseze.

Se dădură jos printre corzi, și Hogan se apropie de mine.

— A venit John Collins, cu doi prieteni, să-l vadă pe Jack, îi zic.

— I-am văzut venind cu mașina.

— Cine-s cei doi tipi care-s cu John?

— Niște șmecheri, zise Hogan. Nu-i știi?

— Nu.

— Unu-i Happy Steinfeld, și celălalt e Lew Morgan. Țin pe undeva un tripou.

— Am lipsit de pe-aici multă vreme, zic.

— Știu, zise Hogan. Happy Steinfeld ăsta e un mare pungaș.

— Am auzit de el.

— E un tip destul de abil, zise Hogan. Amîndoi sînt niște șmecheri clasa una.

— Știi, vor să ne vadă într-o jumătate de ceas.

— Vrei să spui că nu vor să ne vadă pînă într-o jumătate de ceas?

— Exact.

— Hai în birou, zise Hogan. Să-i ia dracu pe toți șmecherii ăștia.

Cam după vreo treizeci de minute, Hogan și cu mine ne ducem sus. Batem la ușa camerei lui Jack. Înăuntru, oamenii discutau.

— O clipă, strigă cineva dinăuntru.

— Ce dracu mai e și cu chestia asta? zise Hogan. Cînd o să vreți să mă vedeți, o să mă găsiți jos, la birou.

Cineva descuie ușa, Steinfeld deschise.

— Intră, Hogan, zice el. Hai să bem un păhărel cu toții.

— Așa da, mai merge, spune Hogan.

Intrarăm. Jack sedea pe pat. John și Morgan sedeau pe niște scaune. Steinfeld stătea în picioare.

— Ce tipi misterioși mai sînteți și voi, zise Hogan.

— Hello, Danny, zice John.

— Hello, Danny, zice Morgan, și-i dă mîna lui Hogan.

Jack nu zice nimic. Stă acolo pe pat și tace. Nu-i cu ceilalți. E numai cu el. Poartă un pulover vechi albastru, pantaloni, și-i încălțat cu ghetete de box. E nebărbierit. Steinfeld și Morgan arată ca niște fanți. Și John arată ca un fante. Jack stă printre ei și arată mai necioplît și mai irlandez ca oricînd.

Steinfeld scoase o sticlă, și Hogan aduse niște pahare și băurăm cu toții. Jack și cu mine am băut numai cîte un pahar, iar ceilalți băură, unul după altul, cîte două-trei pahare.

— N-ar fi rău să mai păstrați ceva ca să aveți la întors acasă, zise Hogan.

— N-avea tu grijă. Avem berechet.

După paharul ăla, Jack nu mai bău nimic. Se ridicase în picioare și se uita la ei. Morgan se așezase pe pat în locul lui.

— Bea, Jack, îl îndemnă John și-i întinse paharul și sticla.

— Nu, zise Jack. Nu mi-au plăcut niciodată hrămurile astea.

Rîseră cu toții. Jack nu rîse.

Cînd au plecat erau cu toții bine făcuți. Jack stătea pe terasă și se uita la ei cum urcă în mașină. Îi făcură semn cu mîna.

— La revedere, zise Jack.

Ne-am dus apoi la cină. În timpul mesei, Jack n-a zis nimic altceva decît: „Dă-mi, te rog, asta“, „Dă-mi, te rog, aia“. Cei doi elevi ai lui Hogan mîncău la aceeași masă cu noi. Erau niște băieți tare drăguți. După ce-am terminat masa, am ieșit pe terasă. Se întunecase mai devreme.

— Nu vrei să facem o plimbare, Jerry ? mă-ntrebă Jack.

— Ba da.

Ne-am pus hainele și-am pornit-o. Pînă la șoseaua principală era un drum de ajuns de lung, și după aceea am mai făcut încă vreo doi kilometri pe șosea. Mașinile treceau pe lîngă noi și ne dădeam la o parte pînă ne depășeau. Jack tăcea. La un moment dat, cînd a trebuit să intrăm în niște tufișuri ca să lăsăm să treacă o mașină mai mare, Jack spuse :

— Dă-o-ncolo de plimbare. Hai să ne-ntoarcem la fermă.

Am luat-o pe un drum lateral, care tăia peste deal și peste cîmpie și ducea în spatele fermei. Pe creasta dealului se vedeau luminile casei. Am în-conjurat casa, și în ușă cine era ? Hogan.

— A fost bună plimbarea ? întrebă Hogan.

— Grozavă, zise Jack. Ascultă, Hogan, n-ai ceva de băut ?

— Am, dar de ce ?

— Trimite-mi ceva de băut sus la mine în cameră, zice Jack. Am de gînd să dorm în noaptea asta.

— Ești major, te privește, zise Hogan.

— Hai sus, Jerry, spune Jack.

Sus, Jack se așeză pe pat cu capul în mîini.

— Și asta-i viață ?

Hogan aduse o sticlă de *whisky* și două pahare.

— Vrei să bei bere ?

— Da ce-ți închipui, că vreau să mă-mbolnăvesc ?

— Întrebam și eu așa, zise Hogan.

— Nu bei ? spuse Jack.

— Nu, mulțumesc, zise Hogan, și plecă.

— Dar tu, Jerry ?

— Am să beau și eu un pahar cu tine, i-am zis. Jack turnă *whisky* în cele două pahare.

— Și acuma, zise el, s-o luăm încet și ușor.

— Pune puțină apă în *whisky*, i-am zis.

— Ai dreptate, zise Jack. O să fie mai bun așa.

Băurăm cîte două pahare fără să scoatem o vorbă. Jack se apucă să-mi umple din nou paharul.

— Nu, i-am zis, mi-e mi-ajunge.

— Bine, spuse Jack.

Și-și umplu paharul și-i adăugă puțină apă. Se mai luminase la față.

— Ce poame și tipii ăștia de după amiază. ăștia doi nu vor să riște de loc.

Și apoi, după cîtva timp :

— În sfârșit, or fi avînd și ei dreptate. La ce dracu să riști? Nu mai vrei să bei? mă întrebă el. Hai, bea și tu.

— Nu mai merge, Jack. Așa mă simt foarte bine.

— Numai un pahar, zise Jack, care-ncepuse să se moaie.

— Bine, fie.

Jack îmi turnă, și lui își umplu paharul vîrf.

— Știi, zise el, grozav îmi place să beau. Dacă n-aș fi boxat aș fi băut zdravăn.

— Te cred.

— Știi, m-am lipsit de multe ca să pot boxa.

— În schimb, ai cîștigat o grămadă de bani.

— Te cred și eu, asta am și vrut. Știi, Jerry, mă lipsesc de multe lucruri.

— Adică?

— Uite, zise el, cum ar fi nevasta. Lipsesc atît de mult de-acasă. Nici pentru fetele mele nu e mai bine. „Cine-i bătrînul vostru?” o să le întrebe vreunul dintre băieții ăia din lumea bună. „Bătrînul nostru e Jack Brennan.” Asta n-o să le ajute de loc.

— Pe dracu, i-am zis, important e să aibă bani, asta e.

Își mai turnă un pahar. Sticla era aproape goală.

— Mai pune puțină apă în el, i-am zis.

Jack turnă în pahar puțină apă.

— Știi, zice el, nici nu-ți poți închipui cît de greu mi-e fără nevastă.

— Te cred.

— Habar n-ai. Nu-ți poți închipui ce-i aia.

— Totuși, e mai ușor aici la țară decît la oraș.

— Pentru mine, acuma n-are nici o importanță unde mă aflu. Tu nu-ți poți închipui ce-i aia.

— Hai mai bea, și-o să-ți treacă.

— Nu cumva m-am îmbătat? Vorbesc prostii?

— Da de unde, te ții de ajuns de bine.

— Nu-ți poți închipui ce-i aia. Nimeni nu poate să-și închipuie cum vine asta.

— Afară de nevastă-ta.

— Ea știe, spuse Jack. Știe ea, cum să nu știe? Te cred și eu că știe.

— Mai toarnă puțină apă în pahar, i-am zis.

— Jerry, zice Jack, habar n-ai cum devine chestia asta.

Era beat turtă. Se uita țintă în ochii mei. Privirea îi era puțin cam prea fixă.

— O să dormi bine, i-am zis.

— Ascultă, Jerry, zice Jack. Vrei să faci ceva bani? Pariază pe Walcott.

— Da?

— Ascultă, Jerry, zice Jack, și pune paharul pe masă. Acuma nu sînt beat. Știi cît pariez pe el? Cincizeci de bătrîne.

— Ăștia-s bani, nu glumă.

— Cincizeci de bătrîne, zise Jack. Doi la unu. Și-o să cîștig douăzeci și cinci de mii de dolari. Pariază și tu, Jerry.

— N-ar fi o afacere proastă.

— Cum o să-l bat ? zice Jack. Nu-i nici o șmecherie la mijloc. Cum o să-l bat ? Și de ce să nu fac bani din afacerea asta ?

— Mai pune puțină apă-n pahar, i-am zis.

— După meciul ăsta am terminat-o, zice Jack. Am terminat cu boxul. Trebuia s-o încasez și eu pînă la urmă. Și atunci, de ce să nu fac bani din afacerea asta ?

— Bineînțeles.

— Nu dorm de-o săptămînă, zice Jack. Stau treaz toată noaptea și-mi frămînt creierii. Nu pot dormi, Jerry. Habar n-ai ce-i asta să nu poți dormi.

— Desigur că n-am.

— Nu pot să dorm. Asta-i tot. Nu pot să dorm. Ce rost are să te tot îngrijești ani și ani de zile, dacă pînă la urmă tot nu poți să dormi ?

— Asta-i rău.

— Habar n-ai cum vine asta, Jerry, cînd nu poți să dormi.

— Mai toarnă puțină apă în pahar, i-am zis.

Ei, și cam pe la vreo unsprezece, Jack nu mai era bun de nimic, așa că l-am băgat în pat. Era făcut bine, și acuma n-avea cum să nu doarmă. L-am ajutat să se dezbrace și l-am băgat în pat.

— O să dormi ca un buștean, i-am zis.

— Așa da, acuma o să dorm, zice Jack.

— Noapte bună, Jack.

— Noapte bună, Jerry, îmi răspunde el. Ești singurul meu prieten.

— Bine, bine.

— Ești singurul meu prieten, zice Jack, singurul meu prieten.

— Ei, și-acuma dormi.

— Dorm, zice Jack.

Jos, Hogan ședea la biroul lui și citea ziarele. Se uită la mine.

— Ei, ți-ai băgat prietenul în pat ?-mă întrebă el.

— E beat turtă.

— E mai bine așa decît să nu doarmă, spune Hogan.

— Desigur.

— Totuși, n-o să-ți vină de loc ușor să le explici toate astea reporterilor sportivi, zise Hogan.

— Ei, mă duc și eu la culcare, îi zic.

— Noapte bună, spune Hogan.

Dimineață cobor cam pe la vreo opt și-mi iau micul dejun. Hogan, cu cei doi elevi ai lui, făcea exerciții în șură. M-am dus și m-am uitat la ei.

— Unu ! Doi ! Trei ! Patru ! număra Hogan în locul lor. Hello, Jerry, îmi zise el. Jack s-a sculat ?

— Nu. Mai doarme încă.

M-am întors în camera mea, ca să-mi fac bagajele pentru întoarcerea în oraș. Pe la vreo nouă și jumătate l-am auzit pe Jack, care stătea în camera vecină, că se scoală. Cînd l-am auzit coborînd, m-am dus după el. Jack se așezase la masă. Venise și Hogan și stătea în picioare lîngă el.

— Cum te simți, Jack ? l-am întrebat.

— Binișor.

— Ai dormit bine ? întrebă Hogan.

— Am dormit grozav, răspunse Jack. Mi-e limba cleioasă, dar capul nu mă doare.

— Așa. Asta înseamnă că *whiskey*-ul era bun.

— Pune-l la socoteală, zice Jack.

— Când vrei să ajungi în oraș? îl întreabă Hogan.

— Înainte de prânz, zice Jack. Cu trenul de unsprezece.

— Șezi, Jerry, spuse Jack.

Hogan ieși din cameră.

M-am așezat la masă. Jack mânca un grepfrut. Când dădea peste vreun sîmbure îl scuipa în linguriță și apoi îl puneă în farfurie.

— Cred că eram amețit bine azi-noapte, începu el.

— Ei, ai băut și tu ceva mai mult.

— Mi se pare c-am spus o mulțime de prostii.

— Nu cine știe ce.

— Unde-i Hogan? întreabă el. Își terminase grepfrutul.

— E în față, la birou.

— Ce ți-am spus despre pariuri în legătură cu meciul de mîine? mă-ntrebă Jack.

Ținea lingurița și tot lovea cu ea coaja grepfrutului.

Fata aduse ochiuri cu șuncă și luă farfuria cu grepfrutul.

— Mai adu-mi un pahar de lapte, îi zise Jack.

Fata ieși din cameră.

— Mi-ai spus că ai pariat cincizeci de bătrîne pe Walcott, i-am zis.

— Așa e, zise Jack.

— Aștia-s bani, nu glumă.

— De aia nici nu mi-e chiar la îndemînă toată povestea asta, spuse Jack.

— Și dacă se-ntîmplă ceva?

— Nu se-ntîmplă, zise Jack. E mort după titlu. Au dat lovitura cu el.

— Nu se știe niciodată.

— Ba da. Ține la titlu. Pentru el, asta face toți banii.

— Cincizeci de bătrîne e o sumă, i-am zis.

— Afacerile-s afaceri. N-am cum să cîștig. Știi prea bine că n-am cum să cîștig.

— Atîta vreme cît mai ești pe ring, mai sînt șanse.

— Nu, zice Jack. Eu unul am terminat-o. Acuma e vorba numai de afaceri.

— Cum te simți?

— De ajuns de bine. Somnul ăsta era ce-mi trebuia.

— Cine știe, poate c-o să te ții bine.

— O să le ofer un spectacol clasa-ntîi.

După micul dejun, Jack vorbi la telefon cu nevastă-sa. În timp ce Jack era în cabină și vorbea, Hogan îmi spuse:

— E pentru prima dată că o cheamă de cînd e aici.

— Păi îi scrie în fiecare zi.

— Cred și eu, zice Hogan, o scrisoare costă numai doi cenți.

Hogan își luă rămas bun de la noi, și Bruce, maseurul negru, ne duse la gară cu șaretă.

— La revedere, *Mr. Brennan*, îi zise Bruce lui Jack la gară. Sînt sigur c-o să-l faceți praf.

— La revedere, zise Jack, și-i dădu lui Bruce doi dolari.

Bruce îl masase tot timpul. Părea cam dezamăgit. Jack observă că mă uit la Bruce, care ținea cei doi dolari în mînă.

— Totul e trecut în notă, zise el. Hogan mi-a luat bani și pentru masaj.

Cît am mers cu trenul, Jack n-a scos o vorbă. Ședea în colțul canapelei, cu biletul în panglica de la pălărie, și se uita pe fereastră. O singură dată se-ntoarse spre mine și-mi zise :

— I-am spus nevestei că o să stau în seara asta la hotelul Shelby. E foarte aproape de Garden¹. O să mă duc acasă mîine dimineată.

— Bună idee, i-am zis. Spune-mi, Jack, nevastă-ta te-a văzut vreodată cum boxezi ?

— Nu, zise Jack. Nu m-a văzut niciodată.

Probabil că se aștepta la o bătaie groaznică dacă nu voia să se ducă acasă după meci. În oraș, am luat un taxi și ne-am dus la hotel. Veni un *boy* și ne luă bagajele, și apoi ne-am dus la recepție.

— Cît costă o cameră pe zi ? întrebă Jack.

— N-avem decît camere cu două paturi, spuse funcționarul. Vă pot da o cameră frumoasă, cu două paturi, care să vă coste zece dolari.

¹ Madison Square Garden — cunoscut stadion newyorkez.

— E cam mult.

— Avem camere cu două paturi și la șapte dolari.

— Cu baie ?

— Bineînțeles.

— Dacă vrei, rămîi cu mine, Jerry, zice Jack.

— O, nu. Am să dorm la cumnatul meu.

— Nu-ți cer nimic pentru asta, zice Jack. Voiam doar să nu dau banii de pomană.

— Vă rog să vă treceți numele în registru, zice funcționarul. Se uită la nume. *Mister Brennan*, aveți camera 238.

Am luat ascensorul și am urcat. Camera era frumoasă și spațioasă și avea două paturi și o ușă care dădea în baie.

— Nu-i rău de loc, zice Jack.

Boy-ul care ne însoțise trase perdelele și ne aduse bagajele. Jack stătea de lemn, așa că i-am dat eu băiatului douăzeci de cenți. Ne-am spălat, și Jack propuse să ieșim să mîncăm ceva.

Am prînzit la restaurantul lui Jimmy Hanley. Mîncau acolo o mulțime de băieți. Cînd eram cam pe la jumătatea mesei, sosi și John, și se așeză la masa noastră. Jack nu prea vorbea.

— Cum stai cu greutatea, Jack ? îl întrebă John, vîzînd ce masă copioasă înghițise.

— Chiar dăc-aș rămîne cu hainele pe mine, și tot așa sta bine, zise Jack.

Cu greutatea n-avea niciodată probleme. Era de la natură un boxer de categorie grea și nu se îngrășa niciodată. Și la ferma lui Hogan mai slăbise ceva.

— A, da, ăsta-i singurul lucru de care nu trebuie să ai grijă niciodată, zise John.

— Da, singurul, zice Jack.

După masă ne-am dus la Garden, la cântar. Boxerii care luau parte la meci trebuia să aibă șaizeci și opt de kilograme, după amiază la ora trei. Jack se urcă pe cântar încins cu un prosop în jurul mijlocului. Limba cântarului nu se clinti din loc. Walcott se cântărise și stătea pe-aproape, înconjurat de o mulțime de oameni.

— Ia să vedem cât ai, Jack, zise Freedman, managerul lui Walcott.

— Da, dar după *el*, zise Jack, și arată cu capul spre Walcott.

— Zvîrle prosopul, zise Freedman.

— Cât am? Întrebă Jack pe băieții care stăteau la cântar.

— Șaizeci și șase de kilograme, spuse grasul care stătea la cântar.

— Ai slăbit binișor, Jack, zice Freedman.

— Cântărește-l și pe *el*, spune Jack.

Walcott se apropie. Era un tip blond, cu umeri largi și brațe de halterofil. Cu picioarele nu stătea prea bine. Jack era cu jumătate de cap mai înalt ca el.

— Hello, Jack, zice el.

Fața îi era crestată de tot felul de cicatrici.

— Hello, zice Jack. Cum te simți?

— Bine, spune Walcott.

Își zvîrli prosopul și se urcă pe cântar. Avea cei

mai largi umeri și cel mai lat spate din câte văzusem vreodată.

— Șaizeci și șapte de kilograme și nouă sute grame.

Walcott coborî de pe cântar și rînji la Jack.

— Vezi, îi zice John, Jack are cu vreo două kilograme mai puțin ca tine.

— Diseară, băiete, diferența o să fie și mai mare, zice Walcott. Acuma mă duc să mănînc.

Ne-am întors în vestiar, și Jack s-a îmbrăcat.

— Nu prea are o mutră simpatică, îmi zice Jack.

— După cum arată, s-ar părea că a fost atins de multe ori.

— A, da, zice Jack. Nu-i greu să-l atingi.

— Unde vă duceți? Întrebă John, văzînd că Jack s-a îmbrăcat.

— Înapoi la hotel, zice Jack. Ai avut grijă de toate?

— Da, zice John, totul e în ordine.

— Mă duc să mă odihnesc puțin, zice Jack.

— Vin și eu să te iau pe la vreo șapte fără un sfert, și ne ducem să mîncăm.

— Bine.

La hotel, sus în cameră, Jack se descălță, își scoase haina și se întinse în pat. Eu mă apucau să scriu o scrisoare. M-am uitat la el de vreo două ori. Nu dormea. Stătea întins, nemișcat, și din cînd în cînd deschidea ochii. În cele din urmă, se sculă.

— Jerry, nu vrei să jucăm o partidă de *cribbage*?¹

— Desigur că vreau.

Deschise valiza și scoase cărțile și un carnețel. Jucaram *cribbage* și pierdui trei dolari. John bătu la ușă și intră în cameră.

— Nu vrei să joci un *cribbage*, John? îl întrebă Jack.

John își puse pălăria pe masă. Era udă. Și haina îi era udă.

— Plouă? întrebă Jack.

— Toarnă, zice John. Am luat un taxi și s-a împotmolit în îmbulzeala asta de mașini, așa că am luat-o pe jos.

— Hai, vino să jucăm o partidă, zice Jack.

— Ar trebui să te duci să mănânci.

— Nu mă duc, zice Jack. Încă nu mi-e foame.

Așa că se așezară să joace *cribbage*, și într-o jumătate de ceas Jack câștigă un dolar și cincizeci de cenți.

— Ei, și-acuma să mergem la masă, zice Jack. Se duse la fereastră și se uită afară.

— Mai plouă?

— Da.

— Să mîncăm aici la hotel, zice John.

— În regulă, zice Jack. Hai să mai jucăm o partidă, ca să vedem cine plătește masa.

¹ Joc de cărți la care participă doi pînă la cinci jucători. Jocul constă în distribuirea a cîte șase cărți fiecărui jucător și efectuarea a diferite combinații.

După un timp, Jack se scoală și spune:

— John, plătești tu masa, și am coborît și am luat masa în sala cea mare a restaurantului.

După masă am urcat în cameră, și Jack jucă din nou *cribbage* cu John, și câștigă doi dolari și cincizeci de cenți. Jack era foarte bine dispus. John adusese o valiză cu tot echipamentul necesar. Jack își scoase cămașa și gulerul și-i puse o flanelă și-un pulover pe deasupra, ca să nu răcească, și băgă echipamentul și halatul de baie în valiză.

— Ești gata? îl întrebă John. Să le spun să ne cheme un taxi.

După cîteva clipe, telefonul sună și ni se spuse că taxiul ne așteaptă.

Am coborît cu liftul, am traversat holul, am urcat în taxi și ne-am dus la Garden. Ploua cu găleata, dar străzile erau pline de oameni. În sală nu mai era nici un loc liber. Abia cînd am trecut spre vestiar am văzut cît de plin e stadionul. Ringul era parcă la un kilometru de noi. Stadionul era cufundat în întuneric. Numai reflectoarele luminau ringul.

— Tot e bine că, pe ploaia asta, n-au încercat să bage meciul în parc.

— E ceva lume, zice Jack.

— Meciul ăsta ar fi putut atrage mult mai multă lume decît e aici.

— Nu poți să știi niciodată cum va fi vremea, zise Jack.

John veni pînă la ușa vestiarului, deschise și-și băgă capul înăuntru. Jack ședea cu halatul de baie pe el, cu brațele încrucișate pe piept și privea în jos. John era însoțit de doi asistenți, care se uitau peste umărul lui. Jack ridică capul.

— A urcat pe ring? întrebă el.

— Chiar acuma s-a dus într-acolo, zise John.

Am pornit-o și noi. Walcott tocmai urca pe ring, și lumea îl primi cu aplauze furtunoase. Se strecură printre frînghii și apropiindu-și pumnii îi ridică, în semn de salut, zîmbind mulțimii, întîi într-o parte a ringului și după aceea în cealaltă parte, și apoi se așază. Și Jack fu primit cu destul de multe aplauze cînd trecu printre spectatori. Jack e irlandez, și irlandezii au întotdeauna o galerie bună. La New York, irlandezii, chiar dacă nu fac o rețetă tot atît de bună ca evreii sau italienii, sînt totuși aplaudați. Jack urcă, se aplecă pentru a trece printre frînghii, și atunci Walcott se apropie și-i ținu frînghia ca să poată trece. Publicului îi plăcu gestul foarte mult. Walcott puse mîna pe umărul lui Jack și rămaseră așa cam o secundă.

— Va să zică, ai de gînd s-o faci pe campionul cu succes de public? îi spuse Jack. Ia-ți laba asta împutită de pe umărul meu.

— Hai, n-o face pe nebunul, zice Walcott.

Publicului, însă, povestea asta i se păruse grozavă. Ce frumos se comportă băieții înaintea de meci. Uite cum își urează noroc unul celuilalt.

Solly Freedman veni în colțul nostru și se uită la Jack, care își bandaja mîinile, și John se duse în colțul lui Walcott. Jack își trecu degetul cel gros prin tăietura bandajului, și după aceea își înfășură mîna cu grijă, ca să nu strîngă prea tare. Apoi am prins bandajul cu leucoplast, o dată în jurul încheieturii mîinii și de două ori peste degete.

— Ei, zice Freedman, de ce pui atîta leucoplast?

— Ia pipăie-l, spune Jack. Ce zici, nu-i moale? Atunci, ce-o faci pe mîrlanul?

Freedman nu se mișcă de lîngă noi pînă ce Jack nu-și bandajă și cealaltă mîna, și unul din asistenți i-aduse mînușile, și eu i le îmbrăcai și-ncepui să-i în-nod șireturile.

— Ia zi, Freedman, îl întrebă Jack, ce neam mai e și Walcott ăsta?

— Nu știu, zice Solly. E danez, sau ceva de felul ăsta.

— E din Boemia, interveni asistentul care adusese mînușile.

Arbitrul îi cheamă în mijlocul ringului, și Jack se duce într-acolo. Walcott vine zîmbind. Se apropie unul de altul, și arbitrul le pune mîna pe umeri.

— Hello, popularitate, îi zice Jack lui Walcott.

— Ia mai las-o.

— De ce-ți spui Walcott? îl întrebă Jack. Nu știi că ăsta a fost negru?

— Fiți atenți... începe arbitrul, și zi-i, și zi-i, cum se obișnuiește în asemenea împrejurări.

La un moment dat, Walcott îl întrerupe. Îl apucă pe Jack de braț și zice :

— Pot să-l lovesc dacă mă ține așa ?

— Ia-ți laba de pe mine, spune Jack. Nu se filmează.

După aceea se-ntoarseră amândoi la colțurile lor. I-am scos halatul lui Jack, și el, ținându-se cu mâinile de frînghii, își îndoi genunchii de două ori și-și frecă ghetetele în praful de sacîz. Gongul sună, și Jack, întorcîndu-se rapid, o porni spre centrul ringului. Walcott veni spre el, își atinseră mânușile, și, cum își lăsă Walcott mâinile jos, Jack îi și repezi în obraz două stîngi. Nimeni n-a boxat vreodată mai bine ca Jack în ziua aceea. Walcott îl urmărea mereu, cu bărbia înaintea și cu capul în piept. Rezista la orice lovitură și-și ținea mâinile destul de jos. Tot ce știa era să se bage în om și să dea. Dar de fiecare dată cînd se apropia de el, Jack îl atingea cu stînga. Parcă era un automat. Jack ridica stînga, și-n clipa următoare pumnul lovea obrazul lui Walcott. De vreo trei-patru ori, Jack îl atinse și cu dreapta, dar îl lovi la umăr sau mai sus, pe creștet. Walcott era din ăia care știu să-ncaseze. Singurul lucru de care se temea era să nu dea peste unul ca el. Oriunde dădeai, dădeai ca-ntr-un zid. Puțin îi păsa de-o stîngă în obraz.

După vreo patru runde, Jack îl umplu de sînge și-l creștă bine pe obraz, dar de fiecare dată cînd reușea să se-apropie de el, Walcott îl atingea atît de tare, încît lui Jack îi apărură sub coaste două pete

roșii. Cînd se apropia de el, Jack îl ținea cu o mîină, și cu cealaltă îi atingea cîteva *uppercut*-uri. Dar și cînd Walcott își libera mîinile dădea în Jack de se auzea pînă în stradă. Un adevărat bătaș.

Și lucrurile merg așa încă trei runde. Nici unul nu scoate un cuvînt. Se bat tot timpul. Între runde îl masam pe Jack și-i făceam tot ce trebuie. Nu arăta de loc strălucit, dar pe ring așa era el întotdeauna. Nu se mișca prea mult, și stînga aia a lui lucra de parc-ar fi fost automată. Ca și cum era conectată la obrazul lui Walcott, și Jack n-avea altceva de făcut decît să vrea să-l atingă. Jack era întotdeauna calm în lupta corp la corp și nu-și irosea puterile. Știa totul despre lupta corp la corp și trăgea toate avantajele din asta. La un moment dat, cînd erau în colțul nostru, l-am văzut cum îl ține pe Walcott, cum își liberează dreapta și-i expediază un *uppercut*, care-i atinge nasul cu dosul mînușii. Lui Walcott începu să-i curgă sîngele șiroi și se sprijini cu nasul de umărul lui Jack, ca să-l umple și pe el de sînge, și Jack își săltă o dată umărul și i-l repezi în nas, și după aceea făcu același lucru cu dreapta.

Walcott era grozav de furios. Și după cinci runde îl ura de moarte pe Jack. Jack nu era furios, adică nu era mai furios ca de obicei. Ce-i drept, obișnuia să-i facă pe cei cu care lupta să urască boxul. Din pricina asta îl și ura atît de mult pe Richie Lewis. Nu reușise niciodată să-l scoată din sărite, pentru că Richie știa întotdeauna două-trei figuri noi pe care Jack nu le știa. Jack era de neclintit pe ring

atîta vreme cît se simțea în putere. Desigur că se purta urît cu Walcott. Avea haz totuși că Jack părea a fi un adevărat boxer clasic. Și asta din pricină că știa tot felul de lucruri de acest fel.

După runda a șaptea, Jack zise :

— Să știi că nu-mi mai simt stînga.

Și din clipa aia începu să mănînce bătaie. În primele clipe nu se observă nimic. Dar în loc să conducă el lupta, o conducea Walcott, în loc să fie la adăpost, înghițea mereu. Nu-l mai putea ține la distanță cu stînga. Aparent nu se schimbase nimic, numai că loviturile lui Walcott care înainte treceau pe lîngă el, acum îl nimereau din plin. Încasa niște lovituri groaznice.

— Ce rundă e ? întrebă Jack.

— A unsprezecea.

— Nu mai pot rezista, zice Jack. Mă lasă picioarele.

Walcott îl ciocănea de multă vreme. Și Jack era ca un jucător de *baseball* care stopează mingea, dar simte și șocul loviturii. Walcott începuse să-l atingă serios. Parcă era o mașină de cărat pumni. Jack nu mai încerca altceva decît să-i blocheze loviturile. Nu se vedea totuși ce bătaie groaznică înghițea. Între runde îi masam picioarele. Simțeam cum îi zvînesc mușchii sub mîini în timp ce-l masam. Era dărîmat al dracului.

— Care-i situația ? îl întrebă el pe John, întorcîndu-și spre el fața umflată.

— Meciul e-al lui.

— Cred c-o să rezist eu pînă la urmă, zice Jack. N-o să reușească șopîrlanul ăsta să mă facă să nu rezist.

Lucrurile mergeau așa cum își închipuise. Știa că nu poate să-l învingă pe Walcott. Nu mai avea putere s-o facă. Totuși, era liniștit. De bani era sigur, și acuma voia s-o sfîrșească așa, pe placul lui. Nu voia să fie făcut *knock-out*.

Gongul sună și-l împinserăm pe ring. Jack se mișca greoi. Walcott se-ndreptă spre el. Jack îi repezi o stîngă în obraz, Walcott o încasă, se desprinse, și pe dedesubt începu să dea în Jack. Jack încercă să-l oprească, dar era ca și cum ai fi încercat să oprești cu mîna un fierăstrău mecanic. Jack fentă și încercă să-l lovească cu dreapta, dar nu reuși. Walcott îl atinse solid cu stînga, și Jack căzu. Căzu în mîini și pe genunchi și se uită la noi. Arbitrul începu să numere. Jack ne privea și dădea din cap. La opt, John îi făcu semn. Nu se mai auzea nimic, din cauza mulțimii. Jack se ridică. Arbitrul îl ținea pe Walcott cu brațul în timp ce număra.

Cînd Jack se ridică, Walcott se-ndreptă spre el.

— Fii atent, Jimmy, îl auzii pe Solly Freedman că-i strigă.

Walcott se apropie de Jack, privindu-l lung. Jack îl atinse cu stînga. Walcott dădu doar din cap și-l împinse pe Jack în frînghii, îl măsură din ochi, îl atinse ușor cu stînga într-o parte a capului și-l lovi cu dreapta cît mai tare și cît mai jos putu el. Trebuia să-l fi lovit cel puțin cu doisprezece centimetri

sub centură. Crezui că lui Jack o să-i iasă ochii din cap. Se holbă și-și căscă gura.

Arbitrul îl apucă pe Walcott de braț. Jack făcu un pas înainte. Dacă se prăbușea, cele cincizeci de bătrâne se duceau dracului. Pășea de parcă toate măruntaiele ar fi fost gata-gata să-i iasă din burtă.

— N-a fost o lovitură joasă, zise el. A fost un accident.

Mulțimea urla atât de tare, că nu se mai auzea nimic.

— N-am nimic, zice Jack.

Erau chiar în fața noastră. Arbitrul se uită la John și apoi dă din cap.

— Fă-te-ncoa, liftă spurcată, îi zice Jack lui Walcott.

John se aplecă peste frînghii. Stătea cu prosopul pregătit, gata să-l arunce pe ring. Jack stătea în picioare, ceva mai departe de frînghii. Făcu un pas înainte. Vedeam cum îi curge sudoarea pe obraz, de parcă l-ar fi stors cineva, și cum îi alunecă broboanele de-a lungul nasului.

— Vino să te bați, îi zice Jack lui Walcott.

Arbitrul se uită la John și-i face semn lui Walcott să se-apropie.

— Vino-ncoa, bestie, zice el.

Walcott se apropie. Nici el nu știa ce să mai facă. Nu crezuse că Jack o să reziste. Jack îl atinse cu stînga în obraz. Urletele devin din ce în ce mai puternice. Acuma sînt în fața noastră. Walcott îl lovește de două ori. Obrazul lui Jack e cel mai

însălmîntător lucru pe care l-am văzut vreodată... Ce înfățișare are! Se străduie din răputeri să nu se prăbușească, și asta i se vede pe obraz. Se gîndește tot timpul la asta și-și ține cu mîna pîntecele zdrobit.

Și deodată, începu să dea în Walcott. Obrazul lui era însălmîntător. Porni să-l lovească ținîndu-și mîinile jos și repezindu-se în el. Cînd Walcott își lăsa garda mai jos, Jack îl atinge nebunește la cap. Și deodată îi repede stînga în plex, și cu dreapta îl lovește exact unde-l lovise și celălalt, mult sub centură. Walcott se prăbușește la pămînt și, ținîndu-și pîntecele cu amîndouă mîinile, se rostogolește, încovrigîndu-se, pe jos.

Arbitrul pune mîna pe Jack și-l împinge în colțul lui. John sare pe ring. Urletele și strigătele se dezlănțuie și mai tare. Arbitrul discută cu judecătoreii, și crainicul se urcă pe ring cu megafonul și anunță:

— Walcott. Prin descalificarea adversarului pentru lovitură nepermisă.

Arbitrul se-ntoarce spre John și-i zice:

— Ce puteam face? Jack n-a vrut să accepte lovitura nepermisă, și acuma, cînd abia se mai ține pe picioare, îl lovește el sub centură.

— Ar fi pierdut oricum, spune John.

Jack stă pe scaun. I-am scos mînușile și se ține de burtă cu amîndouă mîinile. Stînd așa jos și rezemat, fața lui nu mai arată atât de groaznic.

— Du-te și spune-le că-ți pare rău, îi șoptește John. Asta face impresie bună.

Jack se ridică, și sudoarea i se prelinge pe obraji. Îi pun halatul pe umeri, și sub halat se ține cu o mână de burtă și traversează ringul. Pe Walcott l-au ridicat de pe jos și-l masează. În jurul lui s-au adunat mulți oameni. Nimeni nu-i vorbește lui Jack. Se apleacă peste Walcott.

— Îmi pare rău, zice Jack. N-am vrut să te lovesc sub centură.

Walcott nu-i răspunde nimic. E teribil de dărmăt.

— Ei, și-acuma ești campion, îi spune Jack. Sper că asta o să te bucure al dracului de mult.

— Lasă-l în pace, zice Solly Freedman.

— Hello, Solly, spune Jack. Îmi pare rău că i-am dat băiatului tău o lovitură sub centură.

Freedman tace și se uită la el.

Jack se-ndreaptă spre colțul lui, cu mersul acela ciudat și sacadat. L-am scos printre corzi, pe lângă masa presei, și l-am dus jos, printre rîndurile de bănci. O mulțime de oameni încercau să-l bată pe umăr pe Jack cînd trecurăm printre ei. Jack, cu halatul pe umeri, trece printre oameni și se-ndreaptă spre vestiar. Walcott repurtase o victorie care era pe gustul publicului. Așa se paria la Garden și așa se câștigau banii.

O dată ajunși în vestiar, Jack se-ntinse pe canapea și-și închise ochii.

— Să mergem la hotel și să chemăm doctorul, zice John.

— Zob m-a făcut pe dinăuntru, zice Jack.

— Îmi pare al dracului de rău, spune John.

— Lasă, nu-i nimic, zice Jack.

Și zace pe canapea, cu ochii închiși.

— E clar că au vrut să te tragă pe sfoară, spuse John.

— Prietenii tăi, Morgan și Steinfeld, zise Jack. Grozavi prieteni mai ai.

Zace acolo, cu ochii deschiși. Pe față are aceeași expresie înspăimîntătoare de om stors de puteri.

— Curios ce repede poți gîndi cînd e vorba de atîția bani, zice Jack.

— Ești cineva, mă băiete, spune John.

— Aș, zice Jack. A fost un fleac.

DUPĂ MARE

- Bine, spuse bărbatul. Și atunci ?
- Nu, spuse fata, nu pot.
- Vrei să spui că nu mai ai poftă.
- Nu pot, zise fata. Asta-i tot ce vreau să spun.
- Vrei să spui că nu mai ai poftă.
- Bine, zise fata. Fie cum vrei tu.
- Nu-i de loc cum vreau eu. Ce-aș mai dori să fie cum vreau eu.

— Multă vreme a fost cum ai vrut tu.

Era devreme, și în afară de ei doi, așezați la o masă într-un colț, în cafenea nu se mai afla decât barmanul. Vara era pe sfârșite și amândoi erau bronzăți, așa că păreau a nu avea ce căuta la Paris. Fata purta un *tailleur* de *tweed*, și obrazul ei avea o culoare brună-aurie, catifelată. Părul blond, tăiat scurt, îi scotea și mai bine în relief frumusețea frunții. Bărbatul o privea.

— O s-o omor, zise el.

— Te rog, zise fata.

Avea mâini foarte delicate, și bărbatul se uita la ele. Erau subțiri, bronzate și foarte frumoase.

— Da. Pe Dumnezeuul meu c-o omor.

— Asta n-o să te facă mai fericit.

— Nu se putea să ți se-ntîmple altceva ? Nu puteai să intri într-o altă încurcătură ?

— După cât se pare, nu, zise fata. Și ce-ai de gând să faci acuma ?

— Ți-am zis.

— Nu, vorbesc serios.

— Nu știi, zise bărbatul. Fata se uită la el și-i întinse mîna. Bietul meu Phil, spuse ea.

Phil se uită la mîinile ei, dar nu le atinse.

— Nu, mulțumesc, zise el.

— Nu te mîngîie cu nimic dacă-ți spun că-mi pare rău ?

— Nu.

— Sau să-ți explic despre ce e vorba ?

— Mai bine să n-aud așa ceva.

— Te iubesc foarte mult.

— Da, asta o și dovedește.

— Îmi pare rău, zise ea, că nu-nțelegi.

— Înțeleg. Asta-i nenorocirea. Înțeleg.

— Știu că-nțelegi, zise ea. Și, firește, e și mai rău.

— Desigur, zise el privind-o. O să-nțeleg asta într-una. Zi și noapte. Mai ales noaptea o să-nțeleg. În privința asta să n-ai nici o grijă.

— Îmi pare rău.

— Dac-ar fi vorba de-un bărbat...

— Te rog, nici nu poate fi vorba de-un bărbat. Știi bine că nu e așa. N-ai încredere în mine?

— Ai haz, zise el. Să am încredere în tine. Asta chiar are haz.

— Îmi pare rău. E tot ce-ți pot spune, zise ea. Dar cînd amîndoi știm despre ce e vorba, ce rost are să ne prefacem că nu știm?

— N-are, firește.

— Dacă ai nevoie de mine, mă-ntorc la tine.

— Nu, n-am nevoie.

Cîteva clipe tăcură amîndoi.

— Nu-i așa că nu crezi că te mai iubesc? întrebă fata.

— Să terminăm cu prostiile, zise bărbatul.

— Și chiar nu crezi că te iubesc?

— Atunci, de ce nu mi-o dovedești?

— Înainte nu erai așa. Niciodată nu mi-ai cerut să-ți dovedesc ceva. Asta nu se face.

— Tare mai ești ciudată.

— Tu însă nu. Ești un bărbat admirabil și mi se frînge inima că trebuie să plec și să te las...

— Firește că trebuie.

— Da, spuse ea. Trebuie, și tu știi bine că așa e. Bărbatul tăcu, și fata se uită la el și-i întinse din nou mîna. Barmanul stătea la celălalt capăt al barului. Fața-i era albă, și vesta la fel. Îi cunoștea pe amîndoi și-și zicea că sînt o pereche de tineri tare drăguți. Văzuse multe perechi de tineri drăguți despărțindu-se și alte perechi formîndu-se, care nu mai erau tot

atît de drăguțe. Dar nu la asta se gîndea, ci la curse. Într-o jumătate de oră o să poată trimite pe cineva peste drum, să afle dacă a ieșit calul pe care pariasse.

— N-ai vrea să fii bun cu mine și să mă lași totuși să plec? întrebă fata.

— Dar tu ce crezi că am de gînd să fac?

Doi oameni intrară în local și se duseră la bar.

— Ce doriți? îi întrebă barmanul.

— Chiar nu mă poți ierta de loc? Cînd știi despre ce e vorba? întrebă fata.

— Nu.

— Nu crezi că tot ce a fost între noi ar trebui să ne facă să ne înțelegem mai bine?

— „Viciul este un monstru cu o înfățișare atît de groaznică, zise tînărul, cu glasul amar, încît pentru a fi... nu știi ce, trebuie doar să-l vezi. Și apoi... mai nu știi ce încă... și după aceea... îl cuprindem.“ Nu-și mai amintea exact cuvintele. Nu mai țin minte cum era citatul.

— Să nu-i spunem viciu, spuse fata. Asta nu-i prea frumos din partea ta.

— Atunci, perversiune.

— Arăți foarte bine, James, îi spuse unul dintre clienți barmanului.

— Și dumneavoastră arătați foarte bine.

— Dragul meu James, zise celălalt client, te-ai îngrășat.

— E groaznic, spuse barmanul, ce mă-ngraș.

— James, nu uita să pui și coniac, zise primul client.

— Nu, domnule, n-aveți nici o grijă.

Cei doi clienți care stăteau la bar se uită la cei doi tineri și apoi din nou la barman. Era mai bine să te uiți la barman.

— Aș prefera să nu folosești cuvinte de felul acesta, zise fata. Nu-i nevoie să folosești un asemenea cuvânt.

— Și cum ai vrea să-i spun ?

— Nu-i nevoie să-i spui în nici un fel. Nu-i nevoie să-i dai nici un nume.

— Dar asta-i numele cel mai potrivit.

— Nu, zise ea. Sîntem făcuți din tot felul de lucruri. Și tu știai asta. Și ai folosit această știință de ajuns de bine.

— Nu-i nevoie s-o mai spui încă o dată.

— Ba da, pentru că asta îți dă și explicația de care ai nevoie.

— Bine, zise el. Bine.

— Vrei să spui rău. Știu. Da, nu-i bine. Dar am să mă-ntorc. Ți-am spus c-am să mă-ntorc. Am să mă-ntorc imediat după asta.

— Nu, n-ai să te-ntorci.

— Mă voi întoarce.

— Nu, n-ai să te-ntorci. Nu la mine.

— Ai să vezi.

— Da, spuse el. Asta-i nenorocirea. Că pînă la urmă o să te-ntorci.

— Fără-ndoială c-am să mă-ntorc.

— Atunci, pleacă.

— Chiar să plec ?

Nu-l putea crede, dar glasul ei era fericit.

— Pleacă.

Glasul îi sună ciudat în urechi. O privea, îi privea linia buzelor, pomeții arcuiți, ochii și părul care-i pornea de pe marginea frunții, lobul urechii și gîtul.

— Nu, nu-i adevărat. O, ești tare dulce. Ești prea bun cu mine.

— Și cînd ai să te-ntorci, să-mi povestești totul.

Glasul îi suna ciudat. Nu și-l recunoștea. Fata se uită repede la el. Avea un aer hotărît.

— Chiar vrei să plec ? Întrebă ea cu glasul grav.

— Da, îi răspunse el cu aceeași gravitate. Imediat. Glasul îi era schimbat, și gura i se uscaseră. Acuma.

Fata se ridică și plecă cu pași repezi, fără să se mai uite înapoi. Bărbatul o privea. Nu mai arăta la fel ca înainte de a-i fi spus să plece. Se ridică de la masă, luă cele două suporturi și se duse cu ele la bar.

— Sînt un alt om, James, zise el barmanului. Uită-te la mine, și-ai să vezi că sînt cu totul altul.

— Da ? făcu James.

— Viciul, zise tînărul bronzat, e un lucru ciudat, James.

Se uită pe ușă afară. O văzu trecînd strada. Și uitîndu-se în geamul vitrinei văzu că într-adevăr arăta cu totul altfel ca înainte. Cei doi clienți care stăteau la bar se dădură mai încolo, pentru a-i face loc.

— Asta așa e, domnule, zise James.

Cei doi clienți se dădură ceva mai încolo, ca să poată sta în voie. Tînărul se văzu în oglinda din spatele barului.

— Ți-am zis eu, James, că sînt un alt om, spuse el.

Și uitîndu-se în oglindă văzu că într-adevăr așa și era.

— Arătați foarte bine, domnule, îi spuse James. Ați avut, desigur, o vară foarte plăcută.

UN LOC CURAT ȘI BINE LUMINAT

Era tîrziu, și în afară de bătrînul care ședea în umbra copacului luminat de becurile electrice, în cafenea nu mai era nimeni. În timpul zilei strada era plină de praf, dar la căderea nopții roua înghițea praful, și bătrînului îi plăcea să stea pînă tîrziu, fiindcă era surd, și noaptea, cînd se potoleau toate zgomotele, simțea că e altfel ca ziua.

Cei doi chelneri din cafenea știau că bătrînul e cam făcut și, deși era un client bun, știau că atunci cînd se-mbată rău pleacă fără să plătească, așa că se uitau mereu la el.

— Săptămîna trecută a încercat să se sinucidă, spuse un chelner.

— De ce ?

— De disperare.

— De ce era disperat ?

— Așa, fără nici un motiv.

— De unde știi că n-avea nici un motiv ?

— E plin de bani.

Ședeau amândoi, aproape de ușă, la o masă așezată lângă perete și se uitau pe terasa cu mese goale, unde nu mai era nimeni în afară de bătrîn, care ședea în umbra copacului ale cărui frunze se mișcau ușor în vînt. O fată și un soldat trecură pe stradă. Lumina felinarului sclipi pe cifra de alamă de pe gulerul soldatului. Fata era cu capul gol și mergea grăbită lângă el.

— O să-l agațe patrula.

— Ce contează, dacă o să capete ce vrea ?

— Ar trebui s-o șteargă de pe stradă. O să-l prindă patrula. Acum cinci minute au trecut pe-aici.

Bătrînul, care ședea în umbră, bătu cu paharul în farfurioară. Chelnerul mai tînăr se duse la el.

— Ce doriți ?

Bătrînul se uită la el.

— Încă un coniac.

— O să vă-mbătați, spuse chelnerul.

Bătrînul îl privi lung. Chelnerul plecă.

— O să stea toată noaptea, îi spuse el colegului său. Mi-e somn. N-ajung niciodată să mă culc înainte de ora trei. De ce n-o fi murit săptămîna trecută ?

Chelnerul luă de pe tejgheaua dinăuntru sticla de coniac și o farfurioară și se duse afară, la masa bătrînului. Puse farfurioara jos și-i umplu paharul.

— Mai bine-ai fi murit săptămîna trecută, îi spuse el surdului. Bătrînul îi făcu semn cu degetul.

— Încă puțin, zise el.

Chelnerul turnă pînă ce coniacul începu să se verse peste marginea paharului, prelingîndu-se în farfurioara de deasupra teancului de farfurioare.

— Mulțumesc, spuse bătrînul.

Chelnerul luă sticla și o duse înăuntru. Apoi se așeză la masă, lângă colegul său.

— Acum e beat de-a binelea, zise el.

— Se-mbată în fiecare seară.

— De ce-a vrut să se omoare ?

— De unde să știu ?

— Ce-a făcut ?

— S-a spînzurat cu o frînghie.

— Și cine i-a tăiat frînghia ?

— Nepoată-sa.

— De ce-au făcut-o ?

— De teamă pentru sufletul lui.

— Are mulți bani ?

— Mulți de tot.

— O fi avînd vreo optzeci de ani.

— Eu aș zice că-i trecut de optzeci.

— Tare aș vrea să plece. Nu ajung niciodată să mă culc înainte de ora trei. Asta-i oră de culcare ?

— Stă fiindcă-i place să stea.

— El e singur. Dar eu nu. Am o nevastă, care m-așteaptă în pat.

— Odată a avut și el o nevastă.

— Acuma la ce i-ar mai folosi ?

— Nu se știe. Poate că s-ar simți mai bine dac-ar avea o nevastă.

— Păi are nepoată-sa grijă de el.

— Știu. Spuneai că i-a tăiat frîghia.

— N-aș vrea să ajung atît de bătrîn. Bătrînii sînt niște ființe dezgustătoare.

— Nu întotdeauna. Bătrînul ăsta e un om curat. Bea fără să verse o picătură din pahar. Chiar acuma, cînd e beat. Ia uită-te la el.

— Nu vreau să mă uit la el. Aș vrea să plece odată. Nu-i pasă de loc de oamenii care muncesc.

Bătrînul își ridică privirea, se uită spre piață și apoi spre chelneri.

— Încă un coniac, zise el arătînd cu degetul spre pahar.

Chelnerul care se grăbea veni la masă.

— Gata, spuse el, vorbind cu sintaxa aceea sumară pe care o folosesc proștii cînd se adreșează unor oameni beți sau unor străini. Acuma nu mai. Acuma închis.

— Încă unul, repetă bătrînul.

— Nu. Gata.

Chelnerul șterse marginea mesei cu șervetul și clătină din cap.

Bătrînul se ridică, numără încetișor farfurioarele, scoase din buzunar un portmoneu de piele, plăti și-i dădu chelnerului un bacșiș de o jumătate de *peseta*¹.

Chelnerul se uită după el cum se-ndepărta, un om foarte bătrîn care mergea cam nesigur, dar cu un aer foarte demn.

¹ Unitate monetară spaniolă, în circulație din anul 1868

— De ce nu l-ai lăsat să mai stea să bea ? Țl întrebă chelnerul care nu se grăbea. Trăgeau obloanele. Nu-i nici două și jumătate.

— Vreau să mă duc acasă să mă culc.

— Și ce mai conta o oră ?

— Pentru mine, mai mult decît pentru el.

— O oră e o oră.

— Vorbești și tu ca un bătrîn. N-are decît să-și cumpere o sticlă și s-o bea acasă.

— Nu-i același lucru.

— Nu-i, așa e, fu de acord chelnerul cu nevastă. Nu voia să fie nedrept. Se grăbea numai.

— Dar ție ? Ție nu ți-e teamă să te duci acasă înaintea de ora obișnuită ?

— Vrei să mă insulti, sau ce te-a apucat ?

— Nu, *hombre*¹, glumeam și eu așa.

— Nu mi-e teamă, spuse chelnerul care se grăbea, ridicîndu-se după ce trăsese oblonul de fier. Am încredere. Am toată încrederea în ea.

— Ești tînăr, plin de încredere și ai și-o slujbă, zise chelnerul mai în vîrstă. Ai tot ce-ți trebuie.

— Și ție ce-ți lipsește ?

— Totul, în afară de slujbă.

— Ai tot ce am și eu.

— Nu. Eu n-am știut niciodată ce-i aia încredere, și nu sînt tînăr.

— Termină cu prostiile astea și hai să-nchidem odată.

¹ Omule (sp.).

— Eu fac parte dintre oamenii aceia cărora le place să stea târziu la cafenea, spuse chelnerul mai în vîrstă. Cei care nu vor să se ducă la culcare. Cei care au nevoie noaptea de lumină.

— Eu vreau să mă duc acasă să mă culc.

— Sîntem doi oameni diferiți, spuse chelnerul mai în vîrstă. Se îmbrăcase să plece. Nu-i numai o chestie de tinerețe și de încredere, deși și lucrurile astea sînt foarte frumoase. De fiecare dată nu-mi vine să închid gîndindu-mă că poate are vreun om nevoie de cafe-neaua asta.

— Dar, *hombre*, există *bodegas*¹ deschise toată noaptea.

— Nu mă-nțelegi. Cafeneaua asta e curată și plăcută. E bine luminată. Lumina de aici e foarte bună, și acum mai e și umbra frunzelor.

— Noapte bună, zise chelnerul mai tînăr.

— Noapte bună, îi răspunse celălalt. Închizînd lumina, continuă conversația de unul singur. Desigur că lumina are importanță, dar trebuie ca și localul să fie curat și plăcut. Nu e nevoie și de muzică. Asta-i clar, de muzică nu e nevoie. Nu poți să stai așa, în picioare, la bar și să mai fii și demn, deși la ora asta găsești numai chestii din astea. De ce-i era teamă? Nu era vorba nici de teamă, nici de spaimă. Era un nimic pe care-l cunoștea prea bine. Căci totul era nimic, și omul era tot nimic. Doar asta era, și tot ce-i trebuia era lu-

¹ Localuri (sp.).

mină și o oarecare curățenie și ordine. Unii trăiau în acest nimic și nu-și dădeau seama, dar el știe că totul e *nada y pues nada y nada y pues nada*¹. Nada noastră carele ești în nada, nada numele tău, nada împărția ta, nada voia ta, precum în nada, așa și pre nada. Dă-ne nouă astăzi nada noastră cea de toate zilele și ne nada nouă greșalele noastre, precum și noi nada greșitălor noștri, și nu ne nada pe noi în nada, ci ne izbăvește de nada, *pues nada*. Slavă ție, nimic plin de nimic, nimicul fie cu tine. Zîmbi și se așează în fața unui bar, pe care trona un espresso lucitor.

— Ce doriți? Întrebă barmanul.

— Nada.

— *Otro loco mas*², zise barmanul, și plecă.

— O cafea mică, ceru chelnerul.

Barmanul îi turnă cafeaua.

— Lumina e foarte puternică și plăcută, dar barul nu-i lustruit, spuse chelnerul.

Barmanul se uită la el, dar nu-i zise nimic. Era prea târziu ca să mai facă conversație.

— Doriți încă o *copita*³, întrebă barmanul.

— Nu, mulțumesc, răspunse chelnerul și ieși.

Nu-i plăceau barurile și *bodegas*. O cafenea curată, bine luminată era cu totul altceva. Și acum, fără să se

¹ Nimic și după aceea nimic și nimic și după aceea nimic (sp.).

² Încă un nebun (sp.).

³ Ceșcuță (sp.).

mai gîndească la asta, avea să se ducă acasă, în camera lui. Avea să stea întins în pat, și în cele din urmă, spre ziuă, avea să adoarmă. Mai la urma urmei, își zise el, probabil că numai insomnia e de vină. Mulți oameni trebuie să sufere de insomnie.

MAMA UNEI „FETIȚE”

Cînd îi murise tatăl, era un puști, și managerul lui îl înmormîntă o dată pentru totdeauna. Adică îi cumpără un loc de veci la cimitir. Cînd îi muri însă mama, managerul se gîndi c-ar putea să vină o vreme cînd n-aveau să mai fie atît de legați unul de altul. Trăiau împreună, el fiind, firește, „fetița”, n-ați bănuît lucrul ăsta, desigur, el era „fetița”. Așa că îi luă un loc numai pentru cinci ani.

Ei, și cînd se-ntoarse în Mexic, după călătoria făcută în Spania, primi o înștiințare. Spuneau că e prima dată cînd i se aduce la cunoștință că au trecut cei cinci ani și-l întrebau dacă nu vrea să facă formele necesare pentru a prelungi durata concesiunii. Locul de veci costa numai douăzeci de dolari. Pe vremea aceea, țineam eu casa, și i-am zis: „Lasă-mă, Paco, să mă ocup eu de treaba asta”. Dar el mi-a spus că nu, o să aibă el grijă. O

să aranjeze el totul. Era vorba de maică-sa și voia să facă el ce trebuia.

Și iată că după o săptămână sosește a doua înștiințare. I-o citesc și-i zic că-mi închipuisem c-a aranjat treaba asta.

Nu, îmi zise el, nu aranjase nimic.

— Lasă-mă să mă ocup eu de chestia asta, i-am zis. Banii sînt aici, în casă.

Nu, zise el. Să nu-i spună nimeni ce are de făcut. Când o să aibă timp, o să aranjeze el totul.

— Ce rost are să cheltuiești bani atunci cînd nu trebuie?

— Bine, i-am zis, vezi însă să nu uiți.

Pe vremea aceea avea un angajament pentru șase meciuri, luînd pentru fiecare meci cîte patru mii de pesos¹, în afară de ce-i revenea din încasări. Numai în capitală cîștigase mai mult de cincisprezece mii de dolari. Era însă tare zgîrcit, ce să-i faci.

A treia înștiințare veni după o săptămână, și i-o citii. În caz că nu plătea suma necesară pînă în sîmbăta următoare, mormîntul mamei sale urma să fie deschis, și rămășițele ei pămîntești aveau să fie aruncate în groapa comună. Îmi spuse că după amiază, cînd se duce în oraș, pune el la punct chestia asta.

— De ce nu vrei să mă lași să mă ocup eu de treaba asta? l-am întrebat.

¹ Dolari mexicani.

— Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala, zise el. Asta-i treaba mea, și o să fac eu tot ce e nevoie.

— Bine. Dacă lucrurile stau așa, vezi-ți singur de treburile tale.

Scoase banii din casă, deși pe atunci avea întotdeauna la el cel puțin o sută de pesos, și-mi spuse că va aranja el totul. Plecă în oraș cu banii, așa că mi-am închipuit, cum era și firesc, că a făcut ce trebuia să facă.

O săptămână mai tîrziu, sosește o scrisoare, în care se spune că n-au primit nici un răspuns la înștiințarea finală, așa că resturile pămîntești ale mamei sale au fost aruncate în groapa comună.

— Isuse Cristoase, i-am spus, mi-ai spus că o să plătești suma necesară și ai luat și banii din casă ca să plătești, și acum uite ce s-a întîmplat cu maică-ta! Dumnezeu, i-a gîndește-te puțin! Maică-ta în groapa comună. De ce nu m-ai lăsat să mă ocup eu de treaba asta? Le-aș fi trimis banii imediat după prima înștiințare.

— Nu-i treaba ta. E vorba de mama mea.

— Nu-i treaba mea, de acord, dar era treaba ta. Ce sînge o fi avînd în vine un om care acceptă să i se întîmple așa ceva mamei sale? Nici nu meriți să fi avut mamă.

— E mama mea, zise el. Acuma, mi-e cu mult mai dragă ca înainte. Nu mai trebuie să mi-o închipui îngropată undeva într-un loc anume și să fiu trist din pricina asta. Acum e lîngă mine, în

aer, oriunde aş fi, ca păsările şi ca florile. Acum va fi întotdeauna cu mine.

— Isuse Cristoase, ce sînge ți-o mai fi curgînd prin vine, zău nu ştiu. Nici nu vreau să te mai aud vorbind.

— Oriunde-aş fi, e cu mine, zise el. De-acuma n-o să mai fiu trist niciodată.

Pe vremea aceea cheltuia o mulțime de bani cu femeile, încercînd să treacă drept bărbat şi să prostească oamenii, dar cei care ştiau ce-i cu el nu se lăsau înșelați. Îmi datora peste șase sute de *pesos* şi nu mi-i dădea înapoi.

— De ce-i vrei acuma? mă-ntreba el. N-ai încredere în mine? Sîntem, sau nu prieteni?

— Nu-i vorba dacă sîntem prieteni sau dacă am încredere în tine. E vorba că am făcut pentru tine, cît ai fost plecat, tot felul de cheltuieli din banii mei, şi acuma am nevoie de banii ăştia şi ai de unde să mi-i dai înapoi.

— Nu-i am.

— Îi ai, i-am zis, sînt acuma în casă şi ai de unde să mi-i dai.

— Am nevoie de banii ăia pentru altceva, spuse el. Tu n-ai de unde ştii de cîți bani am eu nevoie.

— Cît timp ai fost în Spania, eu am stat aici şi mi-ai zis să plătesc tot ce va fi de plătit în legătură cu casa, şi nu mi-ai trimis nici un ban, şi am făcut tot felul de plăți, care se urcă la peste șase sute de *pesos*, din banii mei, şi acuma am nevoie de ei, şi tu ai de unde să mi-i dai înapoi.

— O să ți-i dau în curînd. Pentru moment însă, am mare nevoie de ei.

— În ce scop?

— Mă privește.

— Atunci, de ce nu-mi dai un acout?

— Nu pot. Am mare nevoie de banii ăştia. Dar o să-ți dau banii înapoi.

În Spania nu susținuse decît două meciuri, nu-l prea înghițiseră acolo, se lămuriseră repede ce-i cu el, şi-şi făcuse șapte costume pentru ring, așa era el, dar le împachetase atît de prost, încît la întoarcere patru din ele se stricaseră, din cauza apei de mare, şi nu le mai putea purta.

— Dumnezeuule, i-am zis. Te duci în Spania, stai acolo un sezon întreg şi nu te bați decît de două ori. Cheltuiești pe haine toți banii pe care i-ai luat, ca după aceea apa de mare să ți le strice într-un asemenea hal încît să nu le mai poți purta. Şi după un sezon ca ăsta mai şi spui că treburile tale te privesc numai pe tine. De ce nu-mi dai banii pe care mi-i datorezi, ca să plec odată?

— Vreau să rămîi cu mine, zise el, şi o să-ți dau banii înapoi. Acuma, însă, am nevoie de ei.

— Şi atît de mare ți-e nevoia de bani, încît nici n-ai putut plăti pentru maică-ta locul de veci la cimitir. Nu-i așa?

— Sînt fericit că s-a întîmplat așa cu mama, zise el. Tu nu mă poți înțelege.

— Slavă Domnului, i-am zis. Dacă nu-mi dai banii pe care mi-i datorezi, îi iau singur din casă.

— Casa am s-o țin eu, zise el.

— Nu, n-ai s-o ții.

Și în după-amiaza aceleiași zile veni la mine cu un derbedeu, un calic, consătean de-al lui, și-mi spuse :

— Iată un *paesano*¹ care are nevoie de bani ca să se ducă acasă, fiindcă maică-sa e grav bolnavă.

Individul era un derbedeu prăpădit, din același loc cu el, înțelegeți, un necunoscut pe care nu-l mai văzuse niciodată pînă atunci, dar voia să o facă în fața lui pe marele matador, care e generos cu un consătean.

— Dă-i cincizeci de *pesos* din casă, îmi zise el.

— Abia mi-ai spus că n-ai bani ca să-mi plătești datoria. Și acum vrei să-i dai derbedeului ăstuia cincizeci de *pesos* ?

— Mi-e consătean și e la mare ananghie.

— Tîrfo, i-am zis, și i-am dat cheile casei. Ia-i singur. Plec în oraș.

— Ce te-nfurii ? mi-a spus. O să-ți dau banii înapoi.

Am scos mașina ca să mă duc în oraș. Era mașina lui, dar Paco știa că mă pricep s-o conduc mai bine ca el. Tot ce făcea el făceam și eu, dar mai bine. Și el știa asta. Nu știa nici măcar să scrie și să citească. Mă duceam la cineva să văd cum aș putea să-l fac să-mi plătească datoria. Ieși din casă și-mi spuse :

¹ Țăran (it.).

— Vin cu tine și o să-ți dau și banii. Sîntem doar prieteni buni. De ce să ne certăm ?

Am plecat spre oraș. Eu conduceam. Cînd să intrăm în oraș, scoase din buzunar douăzeci de *pesos* și mi-i întinse.

— Uite banii, zise el.

— Tîrfă fără mamă, l-am repezit eu, și i-am spus ce să facă cu banii ăia. Îi dai derbedeului ăluia cincizeci de *pesos*, și după aceea îmi oferi mie douăzeci, cînd îmi datorezi șase sute. Nu iau nici un ban de la tine. Știi tu ce să faci cu banii ăștia.

Am coborît din mașină, fără un *peso* în buzunar, și nu știam nici măcar unde aveam să dorm în noaptea aceea. Mai tîrziu m-am dus cu un prieten și mi-am luat lucrurile de la el. N-am mai vorbit cu el pînă în anul acesta. Într-o seară, ducîndu-mă la cinematograful Callao de pe Gran Via din Madrid, l-am întîlnit plimbîndu-se cu trei prieteni. Mi-a întins mîna.

— Hello, bătrîne, ce mai faci ? Oamenii spun că mă vorbești de rău. Că spui tot felul de povești pe socoteala mea.

— Nu spun altceva decît că n-ai avut niciodată mamă. Țta-i lucrul cel mai grav pe care-l poți spune cuiva în Spania cînd vrei să-l insulți.

— Asta-i adevărat, zise el. Biata maică-mea a murit cînd eu eram atît de mic, încît mi se pare că n-am avut mamă niciodată. E un lucru tare trist.

Aşa-s „fetițele“. N-ai cum să le jignești. Nimic, dar absolut nimic nu le poate jigni. Cheltuiesc o mulțime de bani pentru ei sau din orgoliu, dar de plătit nu plătesc niciodată. Încearcă să-l faci pe vre-unul să-ți plătească. I-am spus de la obraz, acolo pe Gran Via, în fața celor trei prieteni ai lui, tot ce gîndeam despre el, și acum, cînd îl întîlnesc, îmi vorbește de parc-am fi prieteni. Oare ce fel de sînge o fi curgînd prin vinele unui om ca ăsta ?

O AȘTEPTARE DE-O ZI

Intrase în cameră ca să închidă fereastra în timp ce mai stăteam în pat și băgai de seamă că-i e rău. Tremura, fața-i era palidă, și mergea anevoie, ca și cum i-ar fi venit greu să se miște.

— Ce-i cu tine, *Schatz*¹ ?

— Mă doare capul.

— Atunci, du-te mai bine și culcă-te la loc.

— Nu mă culc. N-am nimic.

— Du-te și culcă-te. După ce mă-mbrac, vin să văd ce ai.

Cînd am coborît însă, era îmbrăcat și ședea lîngă cămin, avînd aerul unui foarte bolnav și nefericit băiat de nouă ani. I-am pus mîna pe frunte și mi-am dat seama că are febră.

— Du-te sus și culcă-te, i-am zis, nu ți-e bine.

¹ Comoară (germ.).

- Ba da, mi-e bine.
- Cînd veni, doctorul îi luă temperatura.
- Cît are ?
- O sută doi.¹

Jos, doctorul ne lăsă trei feluri de pilule de culori diferite și ne spuse cum și cînd să le ia. Unele erau pentru scăderea temperaturii, altele pentru purgație, și celelalte pentru combaterea acidității. „Microbii gripei, ne explică el, nu pot trăi decît într-un mediu acid.“ Părea să știe totul despre gripă și ne spuse că în cazul în care febra nu va trece de o sută patru grade, n-avem de ce să fim îngrijorați. E vorba de o epidemie de gripă într-o formă ușoară și nu există nici un pericol, cu condiția de a se evita pneumonia.

Întorcîndu-mă în camera băiatului, i-am notat temperatura pe o foaie de hîrtie și mi-am însemnat orele la care trebuia să-i dăm pilulele acelea.

— Vrei să-ți citesc ceva ?

— Da. Dacă vrei, zise băiatul. Fața îi era albă ca varul, și sub ochi avea pete întunecate. Stătea în pat, nemișcat, și părea a fi cu totul indiferent la tot ce se întîmplă în jurul lui.

Începui să-i citesc din *Cartea piratilor* a lui Howard Pyle, dar îmi dădui seama că nu mă urmărește de loc.

— Cum te simți, *Schatz* ? l-am întrebat.

— Pînă acum, la fel, zise el.

¹ Este vorba de gradația termometrului Fahrenheit. Conform acestei gradații, 102° corespunde cu 38,3° Celsius.

Mă așezai pe marginea patului și continuai să citesc, așteptînd să se facă ora la care trebuia să-i dau încă o pilulă. Ar fi fost normal să adoarmă, dar cînd m-am uitat la el privea țintă înainte, cu un aer foarte ciudat.

— De ce nu-ncerci să dormi ? Cînd o să trebuie să iei doctoria, o să te scol.

— Prefer să rămîn treaz.

După cîtva timp îmi spuse :

— Papa, dacă te necăjește, nu trebuie să stai cu mine.

— Nu mă necăjește de loc.

— Nu, vreau să spun că nu trebuie să stai dacă o să te necăjească după aceea.

Mi-am zis că aiurează un pic, și la unsprezece, după ce i-am dat pilulele prescrise, am plecat pentru cîtva timp de-acasă.

Era o zi luminoasă și rece, pămîntul fusese acoperit cu o zăpadă topită care din cauza frigului înghețase, și copacii golași, tufișurile, maldărele de vreascuri, iarba și pămîntul fuseseră poleite cu gheață. Luai cu mine setterul irlandez, ca să ne plimbăm puțin pe șosea și pe malul pîrîului înghețat, dar era greu să stai în picioare sau să mergi pe suprafața aceea lucioasă ca sticla, și cîinele cel roșcat aluneca mereu, iar eu căzui rău de vreo două ori, și o dată pușca îmi zbură de pe umăr și alunecă departe pe gheață.

Sub un mal înalt de lut, acoperit cu tufișuri, gonirăm un stol de prepelițe, și cînd își luară zborul

și dispărură pe după creasta malului, omorîi vreo două. Cîteva prepelițe se cocoțară pe crengile copacilor, dar celelalte se împrăștiară printre maldărele de vreascuri și trebuia să sari de cîteva ori pe movițele acoperite cu gheață ca să le faci să zboare de-acolo. Ivindu-se în timp ce abia îți țineai echilibrul pe vreascurile acelea elastice și acoperite de polei, le nimereai cu greu, așa că împușcai două și pierdui cinci și o pornii înapoi, bucuros că am găsit un stol atît de aproape de casă și fericit că mai rămăseseră atît de multe pentru altă dată.

Acasă mi se spuse că băiatul nu dăduse voie nimănui să intre în camera lui.

— N-ai voie să intri, îmi zise el. Nu trebuie să ieși ce am eu.

M-am apropiat de pat și-am văzut că stă în aceeași poziție în care-l lăsasem, alb la față, dar cu pomeții îmbujorați de febră, privind țintă înainte, ca și pînă atunci.

I-am luat temperatura.

— Cît am ?

— Aproape o sută.

Avea o sută doi și patru linii.

— Înainte am avut o sută doi, îmi zise el.

— Cine a zis asta ?

— Doctorul.

— Cu temperatura stai bine, i-am spus. N-ai de ce să fii îngrijorat.

— Nu sînt îngrijorat, îmi zise, dar nu pot să nu mă gîndesc într-una la asta.

— Nu te mai gîndi. Nu mai pune totul la inimă.

— Așa și fac, zise el uitîndu-se drept înainte.

Era limpede că se petrecea ceva cu el care-l făcea să fie atît de încordat.

— Ia pilula asta cu puțină apă.

— Crezi că folosește la ceva ?

— Desigur.

M-am așezat, am deschis cartea despre *Pirați* și-am început să-i citesc, dar mi-am dat seama că nu mă urmărește, așa că m-am oprit.

— Și la ce oră crezi c-o să mor ? mă-ntrebă el.

— Ce ?

— Cît timp o să mai treacă pînă o să mor ?

— N-ai să mori, dar ce te-a apucat ?

— Ba da, o să mor. L-am auzit eu cînd a spus : o sută doi.

— Cînd ai o sută doi, nu mori. Vorbești prostii.

— Ba eu știu că da. La școală, în Franța, băieții mi-au spus că la patruzeci și patru de grade mori. Și eu am o sută doi.

Așteptase într-una, de la ora nouă, să moară.

— Bietul meu *Schatz*, i-am zis. Dragul meu *Schatz*. Asta e ca și cu milele și kilometrii. N-o să mori. Termometrul ăsta e altfel gradat. La celelalte, temperatura normală e de treizeci și șapte. La ăsta — nouăzeci și opt. Da, da, așa-i. Cum e cu milele

și kilometrii. Știi tu, cum socotim noi câți kilometri am făcut cu mașina când am mers șaptezeci de mile.

— Aha, făcu el.

Privirea lui, ațintită spre capătul patului, începu să-și piardă puțin câte puțin din fixitatea ei. Și în cele din urmă încordarea lui cedă, și a doua zi era foarte moale și plîngea foarte ușor, din pricina a tot felul de nimicuri fără importanță.

CAPITALA LUMII

Madridul e plin de băieți cu numele de Paco, diminutiv de la Francisco, și în oraș circulă o anecdotă cu un tată care a venit la Madrid și a inserat la mica publicitate a ziarului *El Liberal* următorul anunț: PACO VINO MARȚI LA PRÎNZ LA HOTEL MONTANA ȚI-AM IERTAT TOTUL TATA, și după aceea a fost nevoie de un întreg escadron din Guardia Civil¹ ca să-i împrăștie pe cei opt sute de tineri care se adunaseră în fața hotelului. Dar Paco, cel care servea la masă în pensiunea Luarca, n-avea tată care să-l ierte și nici nu făcuse nimic rău ca să aibă ce să-i ierte tatăl său. Avea două surori mai mari, cameriste la Luarca; intraseră în serviciu pentru că erau din același sat nenorocit ca și o fostă cameristă din pensiune, care se dovedise cinstită și muncitoare și făcuse astfel ca satul

¹ Jandarmeria din Spania.

și produsele lui să capete un renume bun ; și aceste surori îi plătiseră drumul cu autobuzul pînă la Madrid și-i găsiseră serviciul acesta de *picolo*. Venea dintr-un sat din Extremadura, în care condițiile de viață erau neînchipuit de primitive, hrana pe sponci, iar confortul, cu totul necunoscut, și de cînd se știa pe lume muncise din greu.

Era un băiat bine făcut, cu părul tare negru, ușor cîrlionțat, avea o dantură sănătoasă și o piele pe care surorile o invidiau, un zîmbet spontan și deschis. Iute de picior, își făcea treaba bine și-și iubea surorile, pe care le găsea frumoase și de neînțeles ; îi plăcea Madridul, pentru el încă un oraș de basm, și-i plăcea serviciul, care, făcut la lumina strălucitoare a candelabrelor, cu fețele de masă imaculate, în haina de seară și cu mîncarea îmbelșugată de la bucătărie, îi părea a fi minunat de frumos.

În pensiune locuiau și luau masa în sufragerie cam opt pînă la douăsprezece persoane, dar pentru Paco, cel mai tînăr dintre cei trei chelneri care serveau la masă, singurele ființe care existau de fapt erau toreadorii.

Locuiau în acea pensiune matadori de mîna a doua, deoarece casa din Calle San Jeronimo se bucura de un renume bun, servea o mîncare excelentă, și camerele nu costau prea mult. Toreadorul trebuie să dea impresia dacă nu de prosperitate, cel puțin de respectabilitate, deoarece decența și demnitatea sînt mai presus decît curajul, fiind printre virtuțile cele mai de preț în Spania, și toreadorii

rămîneau la Luarca pînă la ultima lor *peseta*. Nu se întîmplase niciodată ca vreun toreador să plece de la Luarca pentru a se muta la un hotel mai bun sau mai scump ; toreadorii de mîna a doua nu ajung niciodată toreadori de mîna întâia, și o dată plecat de aici, omul se prăbușea foarte repede, fiindcă oricine se descurca cît de cît putea rămîne la pensiune, iar nota nu li se prezenta clienților decît în cazuri cunoscute de proprietăreasă ca fiind absolut disperate.

Pe vremea aceea locuiau la Luarca trei matadori, doi picadori¹ foarte buni și un excelent *banderillero*². Asta la Luarca însemna pentru picadori sau *banderilleros*, care-și aveau familiile la Sevilla și trebuia să-și găsească locuință la Madrid numai pentru durata sezonului de primăvară, a face lux, dar erau bine plătiți de către toreadorii care-i angajaseră și care aveau contracte ferme pentru sezonul apropiat, și fiecare dintre acești trei luptători secunzi avea să strîngă probabil mai mulți bani decît oricare dintre cei trei matadori. Din cei trei matadori, unul era bolnav și căuta să ascundă acest fapt, cel de-al doilea nu mai era la modă, iar al treilea era un laș.

¹ *Picadore* : călăreț înarmat cu o lance ; rolul lui este de a întărita taurul, fără a încerca să-l doboare ; picadorul este primul luptător din arenă care înfruntă atacul taurului.

² Luptător care azvîrle în gîtul taurului un pumnal prevăzut cu ghimpi, numit *banderilla*.

Lașul fusese cîndva, pînă la teribil de groaznică lovitură de corn pe care i-o dăduse un taur în josul pîntecelui, în primele sale lupte ca matador independent, un om excepțional de curajos și deosebit de priceput și mai păstra încă multe din figurile dezinvolve ale zilelor lui de glorie. Era peste măsură de vesel și rîdea mereu, cu sau fără rost. Pe vremuri, cînd mai avea succese, îi plăcuse foarte mult să facă farse, acuma însă se potolise. Farsele cer o anumită siguranță, pe care el n-o mai avea. Acest matador avea o față inteligentă, foarte deschisă și se purta cu multă eleganță.

Matadorul bolnav avea o grijă deosebită să nu se vadă că e bolnav și căuta să mănînce conștiincios cîte ceva din toate felurile care se serveau la masă. Avea foarte multe batiste, pe care și le spăla singur în camera sa, și în ultimul timp își vindea costumele de luptă. Vînduse unul, foarte ieftin, înainte de Crăciun, și un altul, în prima săptămînă a lunii aprilie. Costumele costaseră foarte mult, fuseseră păstrate cu grijă întotdeauna, și-i mai rămăsese doar unul. Înainte de a se fi îmbolnăvit, fusese un toreador plin de promisiuni, ba chiar făcea senzație, și, deși nu știa să citească, avea tăieturi din ziare, care spuneau că atunci cînd debutase la Madrid, luptase mai bine decît Belmonte. Mîncă singur la o masă mică și aproape că nu-și ridica de loc privirile din farfurie.

Matadorul care fusese cîndva la modă era foarte scund, negricios și avea un aer foarte demn. Și el

mîncă singur la o masă izolată, zîmbea foarte rar și nu rîdea niciodată. Era originar din Valladolid, unde oamenii sînt foarte serioși, și avea talent, dar stilul lui de luptă se demodase înainte de a fi reușit să fie îndrăgit de public datorită calităților sale: curajul și o calmă stăpînire de sine, așa că numele lui pe afiș nu atrăgea pe nimeni la luptele cu taurii. Noutatea apariției sale consta în faptul că era atît de scund încît nici nu vedea ce se întîmplă dincolo de greabănul taurului, dar mai erau și alți toreadori scunzi, și el nu reușise niciodată să se impună gustului public.

Dintre picadori, primul era un om slăbuț, cu profil vulturesc, cărunt, cu o înfățișare delicată, dar cu picioare și mîini de oțel, încălțat întotdeauna cu cizme de văcar. Seară de seară stătea și bea fără măsură și se uita cu ochii pierduți după toate femeile din pensiune. Celălalt era un uriaș, cu obrazul smead, frumos, cu părul negru ca un indian și cu mîini enorme. Amîndoi erau picadori renumiți, deși despre primul se spunea că-și pierduse mult din pricepere din cauza băuturii și a chefurilor, iar despre cel de-al doilea că era atît de încăpățînat și certăreț, încît nu putea lucra cu același matador mai mult de un singur sezon.

Banderillero-ul era un om între două vîrste, cărunt, iute ca argintul-viu, în ciuda anilor, și care la masă arăta ca un om de afaceri înfloritor. Picioarele îl mai țineau destul de bine ca să poată face față sezonului apropiat, și cînd aveau să-l

lase era destul de inteligent ca să-și mai găsească încă multă vreme o altă slujbă. Singura deosebire avea să fie că, o dată pierdută iuțeala de picioare, avea să se teamă mereu de ceva, în timp ce acum era întotdeauna calm și sigur de sine, atât în arenă, cât și în afara ei.

În seara aceea, nu mai rămăseseră în sufragerie decât picadorul cu profil vulturesc, care bea fără măsură, negustorul cu fața însemnată din naștere, care vindea ceasuri la licitație în toate bîlciurile și târgurile Spaniei, care și el bea peste măsură, și doi preoți din Galicia¹ care ședeau într-un colț, la o masă, și beau, dacă nu prea mult, în orice caz de ajuns. Pe vremea aceea, la Luarca vinul era inclus în prețul pensiunii, și chelnerii aduseseră din nou câteva sticle de vin de Valdepeñas la masa negustorului, apoi la aceea a picadorului și în sfîrșit la aceea a celor doi preoți.

Cei trei chelneri stăteau la capătul sălii. Regula casei spunea că trebuiau să rămîna de serviciu pînă plecau toți clienții de la mesele de care răspundeau, dar chelnerul care servea la masa celor doi preoți trebuia să se ducă la o întrunire anarho-sindicalistă, și Paco fusese de acord să-l înlocuiască.

Sus, matadorul bolnav stătea singur, trîntit pe pat cu fața în jos. Matadorul care nu mai era la modă ședea și se uita pe fereastră, pregătindu-se să se ducă pînă la cafenea. Matadorul cel laș încerca s-o

¹ Provincie din nord-vestul Spaniei.

convîngă pe sora mai mare a lui Paco, care era în camera lui, să facă un lucru pe care fata, rîzînd, refuza să-l facă. Matadorul îi spunea :

— Hai odată, sălbăticiune mică.

— Nu, zicea fata. De ce-aș face-o ?

— Ca să-mi faci o plăcere.

— Ai mîncat, și acuma mă vrei pe mine ca desert.

— Numai o dată. Ce rău poate să-ți facă așa ceva ?

— Lasă-mă-n pace. Lasă-mă-n pace, îți spun.

— E un lucru atât de neînsemnat.

— Lasă-mă-n pace, îți spun.

Jos, în sufragerie, cel mai înalt dintre chelneri, care întîrziase la întrunire, zicea :

— Ia uitați-vă cum beau porcii aia negri.

— Nu-i frumos să vorbești așa, spuse cel de-al doilea chelner. Sînt niște clienți serioși și care nu se-mbată.

— Ba e, zise înaltul. Două sînt nenorocirile care s-au abătut asupra Spaniei : taurii și preoții.

— În orice caz, nu orice taur și nu orice preot.

— Ba da, zise chelnerul cel înalt. Numai lovind individul poți lovi clasa. De aceea e necesar să distrugi și un taur anume, și un preot anume. Pe toți. După aceea n-o să mai rămîna nici unul.

— Păstrează toate astea pentru întrunire, zise cel de-al doilea chelner.

— Ce barbarie mai e și-n Madridul ăsta, spuse chelnerul cel înalt. E unsprezece și jumătate, și ăștia mai stau și se-ndoapă.

— Au început să mănânce abia pe la zece, zise celălalt chelner. Știi bine că li s-au servit multe feluri de mâncare. Vinul ăsta e ieftin, și oamenii l-au plătit. De altfel, vinul nu-i tare.

— Cum să existe solidaritate între muncitori cînd sînt pe lume asemenea imbecili ca tine? întrebă chelnerul cel înalt.

— Uite ce e, spuse cel de-al doilea chelner, care era un om de cincizeci de ani. Toată viața am muncit. Și cît mai am de trăit o să trebuiască să muncesc. Nu mă plîng împotriva muncii. E firesc să muncești.

— Da, dar lipsa de lucru te omoară.

— Eu am muncit întotdeauna, spuse chelnerul cel bătrîn. Du-te la întrunire. N-ai de ce să mai stai.

— Ești un tovarăș bun, zise chelnerul cel înalt. Dar n-ai de loc nivel ideologic.

— *Mejor si me falta eso que el otro*¹, spuse chelnerul cel mai în vîrstă (înțelegînd că e mai bine să n-ai nivel decît să n-ai de lucru). Du-te la *mitin*.

Paco tăcuse tot timpul. Încă nu se pricepea la politică, dar de fiecare dată îl treceau fiorii cînd îl auzea pe chelnerul cel înalt vorbind despre necesitatea de a-i nimici pe preoți și pe cei din Guardia Civil. Chelnerul cel înalt era pentru el revoluția, și revoluția era și ea ceva romantic. Cît despre el, i-ar fi plăcut să fie un bun catolic, un revoluționar și să aibă o slujbă serioasă ca aceea de acumă, fiind în același timp și toreador.

¹ Mai bine să-mi lipsească asta decît altceva. (sp.).

— Du-te la miting, Ignacio, zise el. O să văd eu de treburile tale.

— Amîndoi, adăugă chelnerul mai în vîrstă.

— Nu e treabă nici măcar pentru un om, zise Paco. Du-te la miting.

— *Pues me voy*¹ zise chelnerul cel înalt. Și mulțumesc.

Între timp, sus, sora lui Paco se desprinsese din îmbrățișarea matadorului cu aceeași dibăcie ca și un luptător din strînsoarea adversarului și-i spunea, supărată acumă de-a binelea :

— Ia te uită la flămînzii ăștia. Un toreador ratat. Curajos nevoie-mare. Dacă ai ce-ți trebuie, mai folosește-le și-n arenă.

— Așa vorbesc numai tîrfele.

— Tîrfa e și ea o femeie, dar eu nu sînt o tîrfă.

— O să fii.

— Nu din cauza ta.

— Lasă-mă-n pace, zise matadorul, care, respins și refuzat, simțea cum îl cuprinde din nou lașitatea.

— Să te las? Există ceva care să nu te fi lăsat? zise sora. Nu vrei să-ți fac patul? Sînt plătită pentru asta.

— Lasă-mă-n pace, spuse matadorul, cu fața lui mare și frumoasă contorsionată, de parcă i-ar fi venit să plîngă. Tîrfo. Tîrfă murdară.

— Matadorule, zise ea închizînd ușa. Dragul meu matador.

¹ Ei bine, acum plec (sp.).

Înăuntru, matadorul ședea pe pat. Fața îi rămăsese contorsionată, și în arenă își transforma strîmbătura asta într-un zîmbet permanent, ce-i înspăimînta pe spectatorii din primele rînduri care știau ce se petrece de fapt. Și asta, spuse el cu glas tare. Și asta. Și asta.

Își mai amintea de vremea cînd era în formă, și asta nu fusese decît acum trei ani. Își mai amintea cum îi cădea, grea, pe umeri, tunică brodată cu fir de aur, în după-amiaza aceea caldă de mai cînd vorbea în arenă la fel ca și la cafenea, și cum îndreptase lama spadei cu vîrfurile ce se-nfunda spre locul acela plin de praf de pe greabănul taurului, unde mușchii se rotunjeau acoperiți de peri scurți, locul acela de deasupra coarnelor mari știrbite la vîrf de izbiturile date-n copaci, care se coborau acum sub apăsarea lui, și cum sabia intra ușor ca într-o bucată de unt ceva mai tare, și cum împingea cu palma mînerul spadei, cu brațul stîng lăsat în jos, cruciș, cu umărul stîng înainte, cu toată greutatea trupului pe piciorul stîng, și deodată simți că nu mai stă cu toată greutatea pe picior. Centrul de greutate i se mutase în josul pîntecelui, și cînd taurul ridicase capul, cornul dispăruse în trupul lui și se răsucise așa de două ori în aer, pînă veniseră să-l ia de-acolo. Așa că acum, în momentul în care trebuia să ucidă taurul, și asta i se întîmpla de ajuns de rar, nu se mai putea uita la coarne, și mai la urma urmei, ce știa o tîrfă prin ce trecea el înainte de a intra în arenă? Și prin ce trecuseră

ăia care rîdeau de el? Erau cu toți niște tîrfe și n-aveau decît să vorbească.

Jos, în sufragerie, picadorul ședea și se uita la preoți. Dacă ar fi fost pe acolo vreo femeie, s-ar fi uitat la ea. Cînd nu era nici o femeie, îi făcea plăcere să se uite la vreun străin, vreun *ingles*, dar pentru că nu erau nici femei și nici străini, se uita stăruitor, mulțumit și obraznic la cei doi preoți. Și pe cînd îi privea așa, negustorul de ceasuri, însemnat din naștere, se ridică și, împăturindu-și șervetul, plecă, lăsînd mai mult de jumătate din vinul pe care-l comandase. Dacă nota i-ar fi fost plătită, ar fi băut toată sticla.

Cei doi preoți nu se uitau de loc la picador. Unul dintre ei spunea:

— Stau aici de zece zile, tot așteptînd să-l văd, și cît e ziua de lungă fac anticameră, dar el nu mă primește.

— Și ce-i de făcut?

— Nimic. Ce poți să faci? Nu poți să te ridici împotriva autorităților.

— Eu stau de două săptămîni și n-am făcut nimic. Aștept, și nimeni nu vrea să mă primească.

— Venim dintr-o provincie dată uitării. Cînd terminăm banii, o să plecăm.

— În provincia noastră dată uitării. Ce-i pasă Madridului ce se întîmplă în Galicia? Sîntem o provincie săracă.

— Iată de ce a făcut ce-a făcut fratele nostru, Basilio.

— Totuși, nu am toată încrederea în cinstea lui Basilio Alvarez.

— La Madrid îți dai seama cum trebuie să iei toate lucrurile. Madridul ucide Spania.

— Măcar de-ar vrea să ne primească cineva și să ne refuze.

— Nu. Întîi trebuie să fii umilit și istovit de atîta așteptare.

— Bine, o să vedem noi. O să aștept și eu, cum au mai așteptat și alții.

În clipa aceea, picadorul se ridică, se-ndreptă spre masa preoților, se proțăpi în fața lor, cărunt și cu profilul lui vulturesc, și se uită fix la ei, zîbind.

— Un toreador, zise unul dintre preoți.

— Și încă unul faimos, spuse picadorul, și ieși din sufragerie, mergînd țănoș și zîbindu-și foarte mulțumit, în haina lui cenușie, strîmtă în talie, cu picioarele crăcănate, în pantalonii înguști, încălțat cu cizmele lui de văcar care bocăneau pe podea.

Trăia în lumea mărginită și strîmtă a meseriei lui, într-o lume a îndemînării personale, a victoriei de fiecare seară înecată în alcool și a insolenței. Și acum își aprinse o țigară și, trăgîndu-și pălăria peste ochi în coridor, plecă la cafenea.

Dîndu-și seama dintr-o dată că erau ultimii oameni care mai stăteau în sufragerie, preoții plecară imediat după picador, și Paco cu chelnerul mai în vîrstă rămaseră singuri. Strînseră lucrurile rămase pe la mese și duseră sticlele la bucătărie.

Băiatul care spăla vasele era în bucătărie. Avea cu trei ani mai mult decît Paco și era foarte cinic și acru.

— Nu bei ? îl întrebă chelnerul mai în vîrstă, și turnîndu-i într-un pahar vin de Valdepeñas îi întinse paharul.

— De ce nu ? spuse băiatul, și luă paharul.

— Tu, Paco ? întrebă chelnerul mai în vîrstă.

— Mulțumesc. Și toți trei băură.

— O să plec, spuse chelnerul mai în vîrstă.

— Noapte bună, îi ziseră cei doi băieți.

Plecă și-i lăsă singuri. Paco luă unul din șervetele de care se folosiseră preoții și, stînd drept, cu călcîiele bine înfipite în podea, aplecă șervetul și, urmărindu-și mișcarea cu capul, își roti brațele într-o *veronica*¹ lentă și circulară. Se învîrti și, ducînd piciorul ușor înainte, făcu mișcarea a doua, apropiindu-se astfel și mai mult de taurul imaginar, și făcu o a treia mișcare, încet, perfect ritmată și grațioasă, și trase apoi șervetul spre el și se răsuci, ferindu-și coapsele din calea taurului printr-o *media-veronica*².

Spălătorul de vase, pe care-l chema Enrique, îi aruncă o privire critică și batjocoritoare.

— Cum e taurul ? îl întrebă el.

— Foarte curajos, răspunse Paco. Uite.

¹ Mișcare la luptele cu tauri, în care toreadorul ține capul cu amîndouă mîinile și stă cu spatele la taur.

² Pasă din luptele de tauri care se execută foarte aproape de corpul animalului.

Cu trupul drept și suplu, făcu încă patru pase desăvârșite, dezinvolt, grațios și elegant.

— Și taurul? Întrebă Enrique rezemându-se de chiuveță, cu paharul în mână și încins cu șorțul la brâu.

— Se ține încă bine.

— Mă-mbolnăvești.

— De ce?

— Ia privește aici.

Enrique își scoase șorțul și, întărîtând taurul imaginar, desenă cu trupul în aer patru *veronicas* în stil gitan, desăvârșite și languroase, terminându-le cu o *rebolera*¹, datorită căreia șorțul trecu filfiind în cerc pe lângă nasul taurului, în timp ce băiatul se-ndepărta.

— Ei, ai văzut? Și spăl vase.

— De ce?

— De frică, zise Enrique. *Miedo*². Așa cum ți-ar fi și ție în arenă cu taurul.

— Nu, zise Paco. Mie nu mi-ar fi frică.

— *Lecche*³, zise Enrique. Fiecărui om i se face frică. Toreadorul știe însă să-și stăpânească frica, și în felul ăsta poate lupta cu taurul. Am luat parte la o luptă de amatori, dar mi-a fost atât de frică, încât fugeam într-una dintr-un loc într-altul, fără să mă pot opri. Chestia asta li s-a părut tuturor foarte caraghioasă. Așa că și ție o să-ți fie frică. Dacă n-ar

¹ Mișcare din luptele de tauri, executată cu capa.

² Frică (sp.).

³ Lașule (sp.).

exista și frica asta, orice lustragiu din Spania ar deveni toreador. Iar ție, care ești băiat de la țară, o să-ți fie frică și mai rău ca mie.

— Nu, n-o să-mi fie, zise Paco.

Prea de multe ori făcuse treaba asta în gând. Prea de multe ori văzuse el coarnele, botul umed al taurului, urechile fremătându-i, și apoi capul plecându-se și atacînd, prea de multe ori auzise bocănitul copițelor și taurul înfuriat trecînd pe lângă el în timp ce-și rotea capa, atacînd din nou în vreme ce el învîrtea capa iar și iar și iar și iar, ca să termine prin a-l suci pe taur în jurul lui printr-o minunată *media-veronica*, și apoi să se îndepărteze cu mersul degajat, cu perii de pe pielea taurului prinși în fireturile de aur ale tunicii cînd trecuse foarte aproape de el, și taurul stînd imobil, hipnotizat, și mulțimea aplaudînd. Nu, n-avea să-i fie frică. Altor, da. Nu lui. Știa că n-avea să-i fie frică. Chiar dacă avea să-i fie vreodată frică, știa că treaba asta avea s-o poată totuși face. Era convins de asta.

— N-o să-mi fie frică, zise el.

Enrique spuse din nou:

— *Lecche*.

Și apoi:

— Ce-ar fi să încercăm?

— Cum?

— Știi, zise Enrique. Tu te gîndești la taur, dar nu te gîndești și la coarne. Taurul e atât de puternic, încît coarnele lui taie ca un cuțit, te străpung ca o baionetă și te doboară ca o măciucă. Uite, zise el

deschizînd sertarul mesei, și scoase două cuțite ascuțite de tăiat carnea. O să leg cuțitele astea de picioarele unui scaun. Și după aceea o s-o fac pe taurul, ținînd scaunul în fața capului. Cuțitele sînt coarnele. Dacă ai să faci pasele astea și atunci, e-n regulă.

— Dă-mi șorțul tău, zise Paco. O să facem treaba asta în sufragerie.

— Nu, se opuse Enrique, încetînd dintr-o dată să mai fie acru. N-are rost, Paco.

— Ba da, zise Paco. Nu mi-e frică.

— O să-ți fie, cînd ai să vezi cuțitele cum se apropie de tine.

— O să vedem, spuse Paco. Dă-mi șorțul.

Și pe cînd Enrique înfășura strîns, cu două șervete murdare, mînerile celor două cuțite cu lama grea și ascuțită ca briciul și le lega, fixîndu-le bine, de picioarele scaunului, și apoi le înnodea, cele două cameriste, surorile lui Paco, se îndreptau spre cinema, ca s-o vadă pe Greta Garbo în *Anna Christie*. Unul din cei doi preoți ședea în izmene și flanea și-și citea liturghierul, iar celălalt, în cămașă de noapte, își spunea rugăciunile de seară. Cu excepția celui bolnav, toți toreadorii își făcuseră apariția de fiecare seară la Café Fornos, unde picadorul solid, cu părul negru, juca biliard, matadorul cel scund și serios ședea împreună cu *banderillero*-ul între două vîrste și cu alți oameni serioși, la miasă, avînd în față o cafea cu lapte.

Picadorul alcoolic și cărunț ședea la masă, cu un pahar de rachiu de *cazalas* în față, și se uita satisfăcut la o masă la care matadorul cel laș ședea împreună cu un alt matador, care părăsise lupta cu spada pentru a deveni din nou *banderillero*, și cu două prostituate bătrîne în meserie.

Negustorul de ceasuri vorbea cu niște prieteni la un colț de stradă. Chelnerul cel înalt era la întrunirea anarho-sindicalistă și aștepta un moment potrivit ca să ia cuvîntul. Chelnerul mai în vîrstă ședea pe terasa cafenelei Alvarez și bea un țap de bere. Stăpîna pensiunii Luarca dormea în patul ei, întinsă pe spate, cu perna între picioare; mare, grasă, cinstită, curată, ființă de treabă și foarte religioasă, care nu încetase niciodată să se gîndească la soțul ei, mort acum douăzeci de ani, și să se roage zilnic pentru el. Singur în camera sa, matadorul cel bolnav zăcea în pat cu fața-n jos și-și ținea o batistă la gură.

În sufrageria pustie, Enrique făcu ultimul nod la șervetele cu care erau prinse cuțitele de picioarele scaunului și ridică scaunul în aer. Îndreptă picioarele cu cuțitele legate înaintea și apoi ridică scaunul cu cuțitele în sus, de o parte și de alta, pe deasupra capului.

— E greu, zise el. Asculță-mă, Paco. E pericol mare. Lasă-te păgubaș.

Asuda.

Paco stătea în fața lui, ținând de ambele capete șorțul desfăcut. Ridicase degetul gros în sus și lăsase arătătorul în jos, ca să atragă privirea taurului.

— Ataci direct, zise el. Învîrtește-te ca un taur. Atacă ori de cîte ori vrei s-ataci.

— Cum o să știi cînd să te oprești din pasă? E mai bine să faci trei pase și să închei cu o *media*.

— Bine, zise Paco. Dar atacă direct. Hei, *torito* ¹! Hai vino, tăurașule!

Cu capul plecat, Enrique se năpusti spre el, și Paco își răsuci șorțul chiar în clipa în care lama cuțitului îi trecu pe lîngă pîntece, și cînd trecu, lama fu pentru el un corn adevărat cu vîrf alb, negru și neted, și cînd Enrique trecu pe lîngă el și se întoarse pentru a ataca din nou, era chiar trupul masiv, înfierbîntat și însîngerat al taurului, care bocăni pe lîngă el și se răsuci ca o pisică și atacă iar, în timp ce el își învîrtea încet capul. Și taurul se întoarse și atacă iar, și, pîndind vîrfurile amenințător, Paco pași înainte cu stîngul ceva mai mult decît ar fi trebuit, și cuțitul nu mai trecu pe lîngă el, ci alunecă în el ușor ca într-o ploscă de vin din piele, și deodată țîșni un șuvoi fierbinte pe deasupra și în jurul neașteptatei și lăuntrice rigidități a oțelului și-l auzi pe Enrique urlînd. *Ay! Ay!* Stai să-l scot! Stai să-l scot!

Și Paco se prăbuși peste scaun, ținînd încă șorțul în mîini, și Enrique trăgea de scaun și lama cuțitului se răsucea în el, în el, Paco.

¹ Tăuraș (sp.).

Cuțitul era acum afară, și el zăcea pe podea într-o băltoacă de sînge, care se lărgea mereu.

— Pune șervetul peste rană. Ține-l strîns! zicea Enrique. Ține-l strîns. Alerg după doctor. Trebuie să oprești hemorăgia.

— Ar trebui s-avem o ventuză de cauciuc, zise Paco. Văzuse așa ceva la luptele de tauri.

— Am atacat direct, spuse Enrique plîngînd. N-am vrut decît să-ți arăt cît de periculos e.

— Nu te necăji, zise Paco, cu un glas care părea că vine de departe. Dar adu odată doctorul.

În arenă te ridicau și te duceau, alergînd, la sala de operații. Și dacă artera femorală se scurgea înainte de a ajunge acolo, chemau preotul.

— Înstiințează-l pe unul din preoți, zise Paco, apăsînd tare șervetul jos, pe pîntece. Nu-i venea să creadă că i se întîmplase așa ceva lui.

Enrique alerga pe Carrera San Jeronimo către stația de salvare, deschisă toată noaptea, și Paco rămăsese singur, șezînd la început, apoi ghemuindu-se, și apoi prăbușindu-se pe podea, pînă se sfîrși, simțind cum se scurge viața din el ca apa murdară din baie cînd scoți dopul. Îi era frică și se simțea tare slăbit și încerca să zică o rugăciune și-și aduse aminte cum începea, dar înainte de a fi zis, est de repede putea: „O, Doamne, mă căiesc din adîncul sufletului că te-am nesocotit pe tine, carele ești toată dragostea mea, și sînt hotărît să...” se simți peste măsură de slăbit, se întinse cu fața în jos și se

sfârși foarte repede. O arteră femorală tăiată se scurge mult mai repede decât s-ar crede.

Și când veni doctorul de la stația de salvare, însoțit de un polițist care-l ținea pe Enrique de braț, cele două surori ale lui Paco erau încă la cinematograful de pe Gran Via, și erau profund dezamăgite de filmul cu Greta Garbo, care o arăta pe celebra actriță evoluând într-un decor mizerabil, în timp ce ele se așteptau s-o vadă, ca de obicei, înconjura de un lux orbitor, plin de strălucire. Oamenilor din sală nu le plăcea de loc filmul și protestau fluierând și bătând din picioare. Toți ceilalți oameni din pensiune făceau aproape aceleași lucruri pe care le făceau când se întâmplase accidentul, în afară de cei doi preoți, care-și terminaseră rugăciunile și se pregăteau să se culce, și picadorul cel cărunț care se mutase la masa celor două prostituate bătrâne în meserie. Ceva mai târziu, plecă cu una din ele. Era aceea căreia matadorul cel laș îi plătise să bea.

Paco însă n-avea să știe nimic din toate acestea, nici ce aveau să facă toți acești oameni a doua zi sau în oricare din zilele ce aveau să vină. De fapt n-avusese habar nici cum trăiau și nici cum aveau să sfârșească. Nici nu-și dăduse seama că aveau să se sfârșească cu toții. Murise, așa cum spun spaniolii, plin de iluzii. Nu avusese vremea să și le piardă, și nici măcar să-și spună rugăciunea din urmă.

N-avusese timp nici măcar să fie dezamăgit de filmul cu Greta Garbo, care vreme de o săptămână dezamăgi întreg Madridul.

Kilimanjaro este un munte acoperit de zăpadă, înalt de 19.710 picioare, și se spune că e cel mai înalt munte din Africa. Vârful dinspre apus e numit Masai „Ngâje Ngâi”, Casa Domnului. Foarte aproape de vârful dinspre apus se află hoitul uscat și înghețat al unui leopard. Nimeni n-a reușit să explice ce căuta leopardul la această altitudine.

ZĂPEZILE DE PE KILIMANJARO

— Lucrul cel mai grozav e că nu se mai simte nici o durere, zise el. După asta îți și dai seama că a început.

— Și chiar crezi că a început?

— Categorie. Îmi pare totuși foarte rău că mirosul... Te supără, nu?

— Încetează! Încetează, te rog.

— Ia privește-le, zise el. Oare ce le atrage așa, văzul sau mirosul?

Patul de campanie pe care bărbatul zăcea lungit se găsea în umbra unui copac de mimoze, și privirea lui, care trecea din umbră în lumina orbitoare a câmpiei, zări cele trei păsări mari stînd nerușinat pe vine și alte douăsprezece zburînd în văzduh, aruncînd, în trecere, umbre care lunecau rapid.

— Se-nvîrt pe-aici din ziua în care s-a stricat camionul, spuse el. Astăzi însă e prima dată cînd au coborît pe pămînt. La început le-am privit cu luare-aminte cum zboară, gîndindu-mă că le voi descrie poate vreodată, într-o nuvelă. Acuma, gîndul acesta mi se pare caraghios.

— Te-aș ruga să încetezi, zise ea.

— Vorbesc și eu așa. Mi-e mai ușor dacă vorbesc. Dar n-aș vrea să te sîcîi.

— Știi că nu mă sîcîi, spuse ea. Numai că am devenit teribil de nervoasă, fiindcă nu sînt în stare să fac nimic. Am putea, totuși, s-o scoatem la capăt pînă vine avionul.

— Sau pînă nu vine.

— Spune-mi, te rog, ce pot să fac. Trebuie să existe ceva ce-aș putea să fac.

— Ai putea să-mi amputezi piciorul, ceea ce ar opri înaintarea cangrenei, deși mă îndoiesc. Sau ai putea să mă-mpuști. Acum știi să tragi. Te-am învățat doar să tragi, nu-i așa?

— Nu mai vorbi așa, te rog. N-aș putea să-ți citesc ceva?

— Ce să-mi citești?

— Oricare carte necitită încă din valiza cu cărți.

— Nu pot fi atent la lectură, zise el. E mai simplu să stăm de vorbă. Ne certăm, și așa timpul trece.

— Eu nu mă cert. Eu nu vreau să mă cert nici odată. Hai să nu ne mai certăm. Oricît am fi de nervoși. Poate că se vor întoarce azi cu un alt camion. Poate că vine avionul.

— Nu mai vreau să mă clintesc de-aici, zise bărbatul. N-are rost să ne mai mișcăm de-aici decît ca să-ți fie ție mai ușor.

— Asta e o lașitate.

— Nu poți lăsa un om să moară în liniște și pace, fără să-l insulți? Ce rost are să mă insulți?

— N-ai să mori.

— Nu fi proastă. Sînt pe moarte. Întreabă lighioanele astea afurisite.

Și ridică privirea spre locul unde stăteau păsările acelea uriașe și dezgustătoare, cu capetele goale ascunse în pene. Planînd, o a patra pasăre coborî și, atingînd pămîntul, fugi la început cu pași repezi, apoi, legănîndu-se, se îndreptă spre celelalte.

— Se rotesc așa în jurul oricărei tabere. De obicei nici nu le iei în seamă. Dacă nu te dai bătut, nu mori.

— Unde-ai mai citit și asta? Tare proastă mai ești.

— Ce-ar fi să te mai gîndești și la altcineva?

— Dumnezeu mare, zise el. Ce altceva am făcut pînă acum?

Apoi se-ntinse și rămase așa liniștit, uitîndu-se înspre tufișurile de dincolo de cîmpie, deasupra căreia aerul fierbinte vibra. Cîteva gazele se profilau mărunte și albe în lumina aurie, și departe, departe, se zărea o turmă de zebre, albe pe fondul verde al tufărișurilor. Tabăra era situată într-un loc plăcut, la poalele unui deal, în umbra unor copaci înalți, cu apă bună de băut și în apropierea unei bălți aproape secate, de unde, dimineața, își luau zborul cocoșii-sălbatici de nisipuri.

— N-ai vrea să-ți citesc ceva? întrebă ea. Ședea într-un șezlong lîngă patul lui de campanie. Uite că se pornește vîntul.

— Nu, mulțumesc.

— Poate că vine camionul.

— Puțin îmi pasă de camion.

— Mie îmi pasă.

— Ție îți pasă de foarte multe lucruri de care mie nu-mi pasă.

— Nu chiar de atît de multe, Harry.

— Ce-ar fi să bem ceva?

— Nu-ți face bine. În *Black*¹ se recomandă să se evite orice băutură alcoolică. N-ar trebui să bei.

— Molo! strigă el.

— Da, *Bwana*.²

¹ Cunoscut dicționar medical.

² *Stăpine* (în limba swahili).

— Adu-mi un *whisky-soda*.

— Da, *Bwana*.

— N-ar trebui să bei, zise ea. Vezi, asta înseamnă să te dai bătut. Cînd ți se spune că-ți face rău... Știu bine că-ți face rău.

— Nu-i adevărat, zise el. Îmi face bine.

Va să zică, totul s-a sfîrșit, își zise el. Va să zică n-o să mai termine nimic. Va să zică așa se sfîrșea, cu sîcîiala asta dacă să bea sau nu. De cînd se pornise cangrena la piciorul drept, nu-l mai durea, și o dată cu durerea dispăruse și groaza, și acum nu mai simțea decît o imensă oboseală și furie că așa se sfîrșește totul. Nu era prea curios față de ceea ce avea să urmeze acum. Îl obsedase ani de zile, dar acum, în sine, lucrul acesta nu mai însemna nimic. Era ciudat cît de ușor devenise totul din pricină că era de ajuns de obosit.

Acum n-avea să mai scrie niciodată despre acele lucruri pe care le păstrase pentru clipa în care ar fi știut de ajuns de mult ca să le scrie bine. În orice caz, n-avea să mai dea greș niciodată încercînd să le scrie. Poate că nici nu ești în stare să le scrii, și de aceea le amîi mereu. Acuma, însă, n-avea să mai știe adevărul niciodată.

— Ce bine-ar fi fost să nu fi venit aici, zise femeia. Îl privea ținînd paharul în mînă și-și mușca buzele. La Paris nu ți s-ar fi întîmplat așa ceva. Întotdeauna mi-ai spus că-ți place să stai la Paris. Am fi putut rămîne la Paris sau am fi putut merge

În altă parte. Aș fi mers oriunde. Ți-am spus că merg oriunde vrei. Dacă ai fi vrut să vinezi am fi putut să mergem în Ungaria și ne-am fi simțit foarte bine.

— Iar banii tăi afurisiți.

— Asta nu-i drept, zise ea. Au fost întotdeauna și ai tăi, ca și ai mei. Am părăsit totul și am mers oriunde ai vrut tu să mergem și am făcut ce-ai vrut tu să fac. Dar tare-aș fi vrut să nu fi venit niciodată aici.

— Spuneai că locurile astea îți plac foarte mult.

— Îmi plăceau când n-aveai nimic. Dar acum le urăsc. Nu înțeleg de ce a trebuit să se întâmple tocmai asta cu piciorul tău. Ce am făcut ca să ni se întâmple așa ceva nouă?

— Mi se pare că mai întâi am uitat să mă dau cu iod după ce m-am zgâriat. Apoi, n-am dat zgîrieturii nici o atenție, fiindcă la mine rănila nu se infectează niciodată. Iar mai târziu, când lucrurile au început să se înrăutățească, probabil că apa aceea oxigenată, pe care am folosit-o în lipsă de alte antiseptice, a paralizat vasele capilare, și așa a pornit cangrena. Se uită la ea. Mai e și altceva?

— Nu asta voiam să spun.

— Dacă am fi angajat un mecanic bun în locul nenorocitului ăstuia de șofer *Kikuyu*¹, ar fi controlat uleiul, și lagărul acela nu s-ar fi topit.

— Nu asta voiam să spun.

¹ Denumirea unui trib din Africa răsăriteană, ai cărui membri vorbesc limba populației bantu și se ocupă cu agricultura.

— Dacă nu ți-ai fi părăsit lumea ta, blestemații tăi de prieteni din Old Westbury, Saratoga¹, Palm Beach² ca să vezi de mine...

— Dar te iubeam. Asta nu-i drept. Te iubesc și acum. Am să te iubesc întotdeauna. Tu nu mă iubești?

— Nu, zise bărbatul. Nu cred. Nu te-am iubit niciodată.

— Harry, ce-i asta? Ți-ai ieșit din minți?

— Nu. Nu mai am din ce să-mi ies.

— Nu bea asta, zise ea. Dragul meu, te rog eu, nu bea. Trebuie să facem tot ce se poate face.

— Fă tu, spuse el. Eu sînt obosit.

Și acum i se ivi în minte o gară din Karagaci, și stătea în picioare cu ranița în spate, și farurile Simplon-Orient-ului tăiau întunericul, și el pleca din Tracia, atunci, după retragere. Acesta era unul din lucrurile pe care le păstrase ca să le scrie, și dimineața, la micul dejun, privind pe fereastră și văzînd zăpada căzută în munții aceia din Bulgaria și secretara lui Nansen întrebîndu-l pe bătrîn dacă asta era zăpadă și bătrînul uitîndu-se și spunînd „Nu, asta nu-i zăpadă. E prea devreme ca să ningă.” Și secretara repetînd celorlalte fete „Nu-i, vedeți, nu-i zăpadă”, și ele spunînd „Nu-i zăpadă, ne-am înșe-

¹ Sat situat la vest de New York, pe râul Hudson.

² Oraș situat în sud-estul peninsulei Florida, unde se află o elegantă plajă.

lat". Dar era zăpadă de-a binelea, și el îi trimise să meargă prin zăpadă cînd se efectua schimbul de populație. Și se tîrîră prin zăpadă în iarna aceea, pînă muriră.

Zăpada căzuse și în săptămîna aceea de Crăciun în anul în care locuiseră acolo sus în Gauertal, în casa tăietorului de lemne, care avea o sobă mare de porțelan ce ocupa jumătate din cameră, și ei dormeau pe niște saltele umplute cu frunze de fag, cînd venise acolo, tîrîndu-se prin zăpadă, dezertorul cu picioarele însîngerate. Spunea că poliția e pe urmele lui și i-au dat ciorapi de lînă și i-au ținut de vorbă pe jandarmi, pînă ce urmele au fost acoperite de ninsoare.

În Schrunz, în ziua de Crăciun, zăpada era atît de strălucitoare încît te dureau ochii cînd te uitai afară pe fereastra cîrciumii și-i vedeai pe oameni venind acasă de la biserică. Acolo au urcat ei pe drumul bătătorit de sănii și îngălbenit de urină, care mergea de-a lungul rîului, printre munții abrupti, acoperiți de pini, cu schiurile grele pe umeri, și apoi au coborît pe ghețarul de deasupra lui Madlener-Haus, și zăpada era moale și plăcută la vedere ca o glazură de tort și ușoară ca pulberea, și-și amintea cum alunecau fără zgomot, coborînd panta vertiginos, ca niște păsări.

Fuseseră blocați atunci de zăpezi, la Madlener-Haus, timp de o săptămînă, cît viscolise, și jucau cărți în fumul lămpii cu gaz, și mizele urcau mereu pe măsură ce Herr Lenz pierdea mai mult. În cele

din urmă pierdu totul. Totul, banii școlii de schi, cîștigul din timpul sezonului și chiar și propriul său capital. Parcă-l vedea înaintea ochilor cu nasul lui lung, luînd cărțile în mînă și deschizînd „sans voir”¹. Pe vremea aceea se juca într-una. Jucai cînd nu era zăpadă, și cînd cădea prea multă jucai iar. Se gîndi la timpul pe care-l pierduse în viața lui jucînd.

Dar nu scrisese nici un rînd despre asta, nici despre ziua aceea luminoasă și rece de Crăciun, cu munții ce se înălțau dincolo de cîmpia deasupra căreia Johnson zburase peste linii ca să bombardeze trenul cu ofițeri austrieci permisionari, mitraliindu-i în timp ce se împrăstiau și fugeau care-ncotro. Își aducea aminte că după aceea Johnson venise la popotă și începuse să le povestească ce făcuse. Și se făcuse o tăcere adîncă, și cineva spusese: „Ești o bestie criminală și sîngeroasă!”

Cu aceeași austrieci pe care-i omorîseră atunci, schiase el mai tîrziu. Nu, nu cu aceeași. Hans, cu care schiase în tot anul acela, fusese în Kaiser-Jägers², și cînd s-au dus să vîneze iepuri împreună în văioaga aceea de deasupra joagărului vorbisera de luptele de la Pasubio și despre atacul de la Pertica și Asalone, și nu scrisese nici un cuvînt despre asta. Nici despre Monte Corno, nici despre Siete Commum, nici despre Arsiedo.

Cîte ierni petrecuse în Voralberg și în Arlberg? Patru, și-și aduse aminte de omul care voia să le

¹ Fără să vadă (fr.).

² Regimente de vînători din armata austro-ungară.

vîndă o vulpe cînd fuseseră în Bludenz, de data asta ca să cumpere cadouri, și de gustul de sîmbure de cireșe al Kirsch-ului acela bun, și de alunecarea tăcută și rapidă pe pojghița de gheață a zăpezii prăfuite și cum cîntau „Hi! Ho! zise Rolly!” cînd coborau ultima pantă dinspre povîrnișul acela abrupt, pe care-l luau în linie dreaptă și treceau livada în trei întoarceri și apoi peste șanț și de aici pe drumul înghețat din spatele hanului. Își desfăceau legăturile și-și scoteau schiurile dintr-o smucitură, și le reze-mau de peretele din birne al hanului, la lumina lămpii care se zărea prin fereastră, dincolo de care, înăuntru, în fumul și căldura mirosind a vin nou, se cînta la acordeon.

— La Paris unde-am stat? o întrebă pe femeie, care ședea, în clipa aceea lîngă el în Africa într-un șezlong.

— La Crillon. Știi bine.

— De ce-aș ști?

— Pentru că întotdeauna am stat acolo.

— Nu. Nu întotdeauna.

— Acolo și la Pavillon Henri Quatre din St. Germain¹. Spuneai că-ți place foarte mult acolo.

— Dragostea e un morman de bălegar, zise Harry. Și eu sînt cocoșul care se urcă deasupra ca să strige cucurigu.

— Dacă trebuie să pieri, zise ea, e absolut necesar să ucizi tot ce rămîne în urmă? Adică să iei totul

¹ Cartier aristocratic din Paris.

cu tine? Trebuie să-ți ucizi calul și nevasta și să dai foc șei și armurii?

— Da, spuse el. Banii tăi blestemăți erau armura mea. Gîrbaciul și armura mea.

— Încetează.

— Bine. Am să-ncetez. Nu vreau să te jignesc.

— Acum e puțin cam târziu.

— Cu atît mai bine. O să continui să te jignesc. E mai amuzant. Singurul lucru care-mi plăcea într-adevăr să-l fac cu tine, acum nu-l mai pot face.

— Nu, asta nu-i adevărat. Ție-ți plăcea să faci multe lucruri, și tot ce voiai tu să fac, făceam.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, încetează odată cu lăudăroșenia asta!

Se uită la ea și o văzu că plînge.

— Ascultă, spuse el. Crezi că-mi place să fac asta? Nici nu știu de ce o fac. E ca și cum ai încerca să ucizi ca să rămîi în viață. Cînd am început să vorbim, n-aveam nimic. Nici prin gînd nu-mi trecea să încep toată istoria asta, și acum m-a apucat nebunia și mă port cu tine cu mai multă cruzime ca oricînd. Nu lua în seamă, draga mea, ce spun. Te iubesc cu adevărat. Tu știi că te iubesc. N-am iubit pe nimeni așa cum te iubesc pe tine.

Și iar se înfundă în obișnuita minciună din care-și cîștiga pîinea cea de toate zilele.

— Ce drăguț ești.

— Ești o tîrfă, zise el. O tîrfă bogată.¹ Asta-i

¹ În engleză, cuvintele rimează (*rich-bitch*).

poezie. Acum sînt plin de poezie. Putreziciune și poezie. Poezie putredă.

— Încetează, Harry. De ce trebuie să te porți ca un diavol ?

— Nu-mi place să las nimic în urmă, spuse bărbatul. Nu-mi place să las în urmă tot felul de lucruri.

Se-nserase, și el dormise. Soarele dispăruse dincolo de munte, și umbra coborîse peste cîmpie. Vietăți mărunte își căutau hrana pe lîngă tabără ; se uita la ele cum se depărtau de tufișuri aplecîndu-și grăbit capetele și dînd mereu din coadă. Păsările nu mai stăteau pe pămînt. Se cocoțaseră toate într-un copac. Acum erau mult mai multe. *Boy*-ul lui personal ședea lîngă pat.

— *Memsahib*¹ plecată vîneze, spuse *boy*-ul. *Bwana* vrea ?

— Nimic.

Plecaseră să vîneze și, știind cît de mult îi place să se uite la animale, se duseseră cît mai departe, ca să nu tulbure liniștea peticului acestuia de cîmpie pe care-l avea sub ochi. Se gîndea la toate, își zise el. La tot ce știa, sau citise sau auzise cîndva.

Nu era ea vinovată că atunci cînd o întîlnise era un om sfîrșit. De unde să știe femeia că nu crezi

¹ Termen original din India, provenit din cuvîntul hindus *sahib* (domn, stăpîn) și *ma'am*, formă colocvială a cuvîntului englez *madam* (doamnă) ; doamnă, apelativ pentru o femeie albă.

nimic din ce spui ; că vorbești din obișnuință și ca să te simți bine ? Dă cînd nu mai credea ce spune, minciunile lui aveau un succes mai mare la femei decît atunci cînd le spunea adevărul.

Nu mințea chiar atît de mult, dar nu avea ce adevăruri să le spună. Își trăise viața și totul se terminase, și după aceea o luase iar de la capăt, cu alți oameni și cu ceva mai mulți bani, bucurîndu-se de ce era mai bun în aceleași locuri și în alte cîteva noi.

Dacă nu te gîndeai la nimic, totul mergea de minune. Înăuntrul tău nu se putea clinti nimic, așa că nu te prăbușeai din cauza asta, cum li se întîmpla celor mai mulți dintre ei, și-ți ziceai că puțin îți pasă de lucrul pe care-l făceai pînă atunci, acum, că nu-l mai puteai face. Dar ție îți spuneai că ai să scrii despre oamenii ăștia, despre cei foarte bogați ; că nu făceai cu adevărat parte dintre ei și că erai o iscoadă în țara lor ; că aveai s-o părăsești și aveai să scrii despre ea, și de data asta totul avea să fie scris de cineva care cunoaște bine lucrurile despre care scrie. Dar el n-avea să facă asta niciodată, fiindcă fiecare zi de nescris, de confort, în care era ceea ce îi era silă să fie, îi tocea îndemînarea și-i slăbea voința de lucru, așa că pînă la urmă nu mai lucra de loc. Oamenii pe care-i cunoștea acum erau cu mult mai agreabili cînd nu lucra. Africa era locul în care, în vremurile bune ale vieții sale, fusese foarte fericit, așa că venise aici cu gîndul s-o pornească iar

de la început. Organizaseră acest *safari*¹ cu un minimum de confort. Nu duceau lipsă de nimic, dar nu se lăfăiau în lux, și se gândise că în felul acesta avea să-și revină. Că într-un fel sau altul avea să dea jos grăsimea care i se grămădise pe suflet, tot așa cum boxerul se duce în munți să se antreneze ca să topească grăsimea de pe el.

Ei îi plăcuse ideea. Spunea că-i încântată. Îi plăcea tot ce era deosebit, tot ce presupunea o schimbare de peisaj, figurile noi și lucrurile atrăgătoare. Și avusese iluzia că puterea și voința de muncă îi revin. Acuma, că totul se termina așa, și știa bine că asta era, nu trebuia să se răsucescă asemeni unui șarpe care-și mușcă coada fiindcă i-a fost zdrobită șira spinării. Nu era vina femeii. Dacă n-ar fi fost ea, ar fi fost o alta. Dacă trăise din minciună, trebuia să-ncerce să moară în minciună. Dincolo de deal se auzi o împușcătură.

Trăgea foarte bine această bună, această bogată tîrfă, această binevoitoare administratoare și distrugătoare a talentului său. Prostii. Talentul și-l distrusese singur. De ce s-o învinuiască pe această femeie, care-l ținea atît de bine? Își distrusese talentul nefolosindu-l, trădîndu-se pe sine și tot ceea ce crezuse, bînd atîta, că-și tocise ascuțimea simțurilor, din lenevie, din indolență, din snobism, din mîndrie și din prejudecată, în fel și chip. Ce erau toate astea? Un catalog de cărți vechi? Și talentul lui, de

¹ Călătorie, expediție, în special o expediție avînd ca scop vînătoarea (l. arabă).

fapt, ce era? Era un talent adevărat, dar în loc să-l folosească, îl comercializase. Nu era vorba de ceea ce făcuse, ci de ce-ar fi putut face. Și el se hotărîse să-și cîștige existența altfel, și nu cu condeiul sau cu creionul în mînă. Era de asemeni ciudat, nu-i așa, că atunci cînd se îndrăgostea de o femeie, femeia aceea era întotdeauna mai bogată decît cea dinainte. Dar acuma, cînd nu mai iubea, cînd mințea numai, așa cum o mințea pe această femeie de acuma, care era cea mai bogată din toate, care avea tot aurul din lume, care avusese un bărbat și copii, care avusese amanți și fusese dezamăgită și care-l iubea mult ca scriitor, ca om, ca pe-un camarad și ca pe-un bun de care ești mîndru, era ciudat că acum, cînd n-o iubea de loc și o mințea, era în stare să-i dea mai mult pentru banii ei decît atunci cînd iubise cu adevărat.

„Sîntem cu toții, probabil, creați pentru ceea ce facem, se gîndi el. Cum îți cîștigi existența, în asta constă talentul fiecăruia dintre noi.“ Într-o formă sau alta, el vînduse de cînd se știa vitalitate, și cînd sentimentele proprii nu prea intră în joc dai mult prea mult pentru banii primiți. Descoperise asta, dar n-avea să mai scrie despre asta niciodată. Nu, n-avea să mai scrie, deși merita să scrie despre asta.

În clipa aceea o zări trecînd prin cîmpie și apropiindu-se de tabără. Era îmbrăcată cu *jodhpurs*¹

¹ Pantaloni de călărie, strîmți de la genunchi pînă la încheietura piciorului, gen de îmbrăcăminte folosită în Jodhpur, fost stat din nord-vestul Indiei, care astăzi face parte din statul Rajasthan, India.

și-și purta carabina pe umăr. Cei doi *boy* o urmau, ducând o gazelă atârnată de o prăjină. Arăta încă bine, se gândi el, și avea un corp atrăgător. Avea un talent deosebit la pat și-i plăcea să se culce, nu era drăguță, dar îi plăcea obrazul ei, citea enorm, îi plăcea să călărească și să vîneze și, desigur, bea prea mult. Soțul îi murise cînd era încă o femeie relativ tînără, și un timp se dedicase celor doi copii ai săi, — care deveniseră de curînd majori și care n-aveau nevoie de ea și erau stingheriți de prezența ei — grajdului, cărților și băuturii. Îi plăcea să citească seara înainte de cină, și în timp ce citea bea *whisky and soda*. La vremea cînei era de ajuns de bine făcută, și după ce bea încă o sticlă de vin la masă, era de ajuns de beată ca să poată dormi.

Asta se întîmpla înainte de a avea amanți. După ce începuse să aibă amanți, nu mai bea atît de mult, fiindcă nu trebuia să fie beată ca să poată dormi. Dar amanții o plictiseau. Fusesse căsătorită cu un bărbat care n-o plictisise niciodată, și bărbații ăștia o plictiseau de moarte.

Apoi, unul din cei doi copii fusese ucis într-un accident de avion, și după asta renunță la amanți, și băutura nefiind un anestezic trebui să-și refacă viața. Dintr-o dată, o apucă o spaimă teribilă că rămîne singură. Dar voia să fie cu cineva pe care să-l respecte.

Totul începuse în modul cel mai simplu. Îi plăcea ce scria el și-l invidiase dintotdeauna pentru viața pe care o ducea. Credea că face numai ceea ce vrea

să facă. Cum îl câștigase treptat-treptat și cum se îndrăgostise de el în cele din urmă, toate acestea făceau parte din mersul unei adevărate progresii, în cursul căreia ea își clădise o nouă viață, iar el își negociase cî-i mai rămăsese din vechea lui viață.

Făcuse acest schimb pentru a dobîndi siguranță și confort, fără îndoială, dar și pentru mai ce încă ? Nu știa. Ar fi putut să-i procure orice ar fi vrut el. Știa asta. Și mai era și o femeie teribil de drăguță. Îi plăcea să se culce cu ea mai mult decît cu oricare alta ; mai degrabă cu ea pentru că era mai bogată, pentru că era foarte atrăgătoare și înțelegătoare și pentru că nu-i făcea scene niciodată. Și acuma viața aceasta, pe care ea și-o refăcuse iar, lua sfîrșit, pentru că el nu se dăduse cu iod acum două săptămîni cînd îl zgîriase un ghimpe la genunchi în timp ce încercau să se apropie de o cireadă de antilope pentru a le fotografia, cum stăteau atente, cu capetele înălțate, adulmecînd aerul cu nările deschise și ciulindu-și urechile să surprindă cel dintîi zgomot care avea să le alunge în tufișuri. De altfel și fugiseră, înainte de a izbuti să le fotografieze. Iat-o că se apropia.

Își întoarse capul ca s-o vadă.

— Hello, zise el.

— Am împușcat o gazelă, îi spuse ea. O să-ți facă din ea o supă bună și o să le spun să pregătească și piuré de cartofi cu *Klim*. Cum te simți ?

— Mult mai bine.

— Nu-i grozav? Știi că m-am gândit c-o să te simți bine? Când am plecat, dormeau.

— Am dormit foarte bine. Ai mers departe?

— Nu. După deal. Am doborât gazela asta dintr-o dată.

— Păi tu ești o ochitoare admirabilă.

— Îmi place să vînez. Mi-a plăcut Africa foarte mult. Cu adevărat. Dacă tu ai fi sănătos, aș spune că m-am simțit aici mai bine ca oriunde. Habar n-ai cît de plăcut mi-a fost să vînez cu tine. Mi-au fost dragi locurile astea.

— Și mie mi-s dragi.

— Nici nu știi, dragul meu, ce minunat e să văd că te simți mai bine. Nu puteam suporta să te văd în halul acela. Nu-i așa că n-ai să mai vorbești cu mine așa niciodată? Îmi promiți?

— Nu, zise el. Nu-mi aduc aminte ce-am spus.

— Nu cred că vrei să mă distrugi, nu-i așa? Sînt doar o femeie între două vîrste, care te iubește și vrea să facă ce vrei tu să faci. Am mai fost distrusă pînă acum de două sau de trei ori. Nu-i așa că nu vrei să mă distrugi și tu?

— Mi-ar plăcea să te distrug de vreo cîteva ori, în pat, spuse el.

— Așa da. Să fii distrusă în acest fel e foarte bine. Am fost făcute pentru a fi distruse așa. Avionul o să fie aci mîine.

— De unde știi?

— Sînt sigură. Trebuie să vină. *Boy*-ii au pregătit lemnele și iarba ca să aprindă focurile. M-am dus

azi și m-am uitat din nou. E destul loc pentru aterizare, și totul e pregătit ca să se aprindă focurile la amîndouă capete ale terenului.

— Ce te face să crezi că o să vină mîine?

— Sînt sigură că o să vină. Ar fi trebuit să și fie aici. După aceea, în oraș o să-ți îngrijească piciorul, și atunci o să ne distrugem așa cum trebuie. Nu în felul acela groaznic, cu vorbele.

— Ce-ar fi să bem ceva? A apus soarele.

— Crezi că o să-ți facă bine?

— O să beau numai un *whisky*.

— O să bem amîndoi cîte un *whisky*. Molo, *letti dui whisky-soda*! ¹ strigă ea.

— Ar fi bine să-ți pui cizmele acelea înalte, ca să te aperi de țințari, îi zise el.

— După ce-o să fac baie...

Se-nsera, și ei beau, și înainte de a se întuneca pe deplin, cînd nu mai era suficientă lumină ca să poți trage, o hienă străbătu luminișul și se-ndreptă spre deal.

— Bestia asta trece pe-aici în fiecare seară, spuse bărbatul. În fiecare seară, de două săptămîni.

— Ea urlă așa noaptea. Nu mă deranjează. Totuși, e un animal dezgustător.

Stînd așa și bînd împreună, fără să simtă nici o durere, ci numai neplăcerea de a sta întins mereu în aceeași poziție, *boy*-ii aprinzînd focul, umbra lui jucăușă alungindu-se pe pereții corturilor, fu cuprins

¹ Dă-ne două pahare de *whisky* cu sifon (engl.). Pronunția apare în mod intenționat stîlcită, în original.

iar de sentimentul acceptării acestei vieți de plăcută capitulare. *Se purta* foarte frumos cu el. În după-amiaza aceea fusese nedrept și crud. Era o femeie admirabilă, o femeie într-adevăr minunată. Și tocmai atunci îi trecu prin minte gândul că e pe moarte.

Gândul acesta îl izbi dintr-o dată; nu asemeni unei năvale de ape sau unei rafale de vînt, ci ca un gol brusc și rău mirositor, și, lucru ciudat, hiena aluneca ușor pe marginea lui.

— Ce ai, Harry? îl întrebă ea.

— Nimic, spuse el. Ce-ar fi să treci în partea cealaltă? În bătaia vîntului.

— Ți-a schimbat Molo pansamentul?

— Da. Acuma nu mai pun decît acid boric.

— Cum te simți?

— Cam amețit.

— Mă duc să fac baie, zise ea. Vin imediat. O să mîncăm, și după aceea o să ducem patul înăuntru.

„Așadar, își spuse el, am făcut bine că am încetat să ne mai certăm.“ Cu femeia asta nu se certase prea mult niciodată, în timp ce cu femeile pe care le iubise se certase atîta, încît pînă la urmă, tot certîndu-se, ucideau tot ce îi lega. Iubise prea mult, ceruse prea mult și consumase totul, pînă la epuizare.

Își aduse aminte de vremea cînd fusese la Constantinopol singur, pentru că se certase la Paris înainte de a pleca. Își petrecuse tot timpul destrăbălîndu-se, și după ce termină și cu asta, fără a fi izbutit să-și alunge singurătatea, ci doar s-o facă și mai de ne-

suportat, îi scrisese primei, aceleia care-l părăsise, o scrisoare, în care-i spunea că nu fusese în stare niciodată să-și alunge singurătatea... Că într-o zi, cînd i se părăse c-o vede în față la Régence, îl apucase dintr-o dată amețeala și leșinul, și că i se întîmpla să urmărească cîte o femeie care semăna într-un fel cu ea, tot lungul bulevardului, temîndu-se să se apropie și să vadă că nu era ea, temîndu-se să nu piardă cumva sentimentul care îl încerca. Că fiecare femeie cu care se culcase îl făcea și mai mult să-i simtă lipsa. Că nu avea nici o importanță ce făcuse ea, fiindcă știa că nu se poate lecu de dragostea pe care i-o purta. Scrisese la club această scrisoare, rece și treaz, și o expediasă la New York, rugînd-o să-î scrie la biroul lui din Paris. Așa părea mai sigur. Și în aceeași seară, lipsindu-i atît de mult încît îi venise rău și se simțise de parc-ar fi fost gol pe dinăuntru, hoinări pînă dincolo de Taxim, agăță o fată și o luă cu el la masă. Se dusesese la un local în care să poată dansa după aceea, fata dansa prost și o părăsise pentru o armeană, o tîrfa focoasă, care-și freca pîntecele de el într-un asemenea hal, de parcă-l frigea. O luase, după un scandal, de la un sublocotenent englez de artilerie. Englezul îl chemase afară și se luară la bătaie în stradă, pe caldarîm, în întuneric. Îi trase artileristului doi pumni zdaveni, în falcă, și cînd văzu că nu cade, își dădu seama că avea să urmeze o bătaie, nu glumă. Artileristul îl lovi în piept, apoi sub ochi. Îl lovi din nou cu stînga, și artileristul căzu peste el și-l apucă de haină

și-i rupse mîneca, și atunci îi trase două după ureche și-l izbi cu dreapta, împingîndu-l cît colo. Cînd se prăbuși, artileristul se izbi cu capul de caldarîm, și el o luă la fugă cu fata, fiindcă auziseră venind poliția militară. Se urcară într-un taxi și o porniră spre Rimmily Hissa, de-a lungul Bosforului, și apoi ocoliră și se-ntoarseră înapoi, mergînd noaptea pe răcoare, și se culcară, și femeia se dovedi a fi răscoaptă, precum și arăta, dar dulce, cu pielea ca petala de trandafir, siropoasă, cu pîntecele catifelat, cu sînii mari, și nu trebui să-i pună o pernă sub fese, și o părăsi înainte ca ea să se trezească, arătînd de-ajuns de prăpădit în lumina primelor ore ale dimineții și se întoarse la Pera Palace cu un ochi vînat, ducîndu-și haina pe mînă, pentru că-i lipsea o mîneacă.

În aceeași noapte plecă în Anatolia și-și aminti că mai tîrziu, în cursul acestei călătorii, călărise toată ziua printre cîmpii acoperite cu maci, pe care-i cultivau pentru a face opium, și cît de ciudate i se păreau toate și cît de înșelătoare distanțele, pînă în locul în care atacaseră sub ordinele ofițerilor nou veniți din Constantine, care habar n-aveau de nimic, și că artileria trăsese asupra trupei, și observatorul englez plînsese ca un copil.

În ziua aceea văzu pentru prima dată oameni morți care purtau fuste albe de balet și pantofi cu vîrfurile întors, avînd în vîrf un pompon. Turcii înaintau într-una și toți grămadă și-i văzuse pe oamenii aceia cu fustă alergînd și ofițerii trăgînd în ei și după aceea luînd-o și ei la goană, și el, și observatorul

englez, și alergară și ei pînă îl durură plămînii și simți în gură un gust de cocleală, și atunci se opriră după niște stînci, și de acolo îi văzură pe turci înaintînd tot așa, grămadă. Mai tîrziu văzuse lucruri la care nu s-ar fi gîndit niciodată, și mai tîrziu văzuse altele și mai groaznice. Așa că atunci cînd se întoarse la Paris nu putea vorbi despre ele și nu suporta să-i fie amintite. Și acolo, cînd trecuse pe lângă cafenea, îl văzuse pe poetul acela american cu un vraf de farfuriore în față și cu expresia aceea timpă pe fața lui ca un cartof, vorbind despre mișcarea dadaistă cu un român care zicea că-l cheamă Tristan Tzara și purta întotdeauna monoclu și avea dureri de cap, și era iar acasă cu soția lui, pe care acuma o iubea din nou, se terminase cu cearta, și-i trecuse nebunia și era bucuros că-i acasă și de la birou îi trimiseră corespondența la domiciliu. Așa că scrisoarea de răspuns la aceea pe care o scrisese veni într-o dimineață pe tavă și cînd văzu scrisul de mînă îi îngheță sîngele în vine și încercă să ascundă scrisoarea sub celelalte. Dar nevasta sa zise : „De la cine e scrisoarea asta, dragă ?” și asta fu sfîrșitul începutului acelei povești.

Își aduse aminte de clipele fericite petrecute împreună cu toate, și de certuri. Aleseră întotdeauna locurile cele mai frumoase ca să se certe. Și de ce se certaseră oare întotdeauna tocmai cînd el se simțea foarte bine ? Nu scrisese niciodată despre vreuna din aceste certuri, fiindcă la început nu voise să jignească pe nimeni, și după aceea i se pără că avea despre ce să scrie și fără asta. Dar se gîndise întotdeauna

că avea să scrie pînă la urmă și despre asta. Erau atît de multe lucruri de scris. Văzuse lumea schimbîndu-se; nu era vorba numai de evenimente, deși văzuse multe și cercetase oamenii îndeaproape, dar văzuse producîndu-se o schimbare mult mai subtilă și își amintea cum arătaseră oamenii în epoci diferite. Fusesse amestecat în toate acestea și le observase și era de datoria lui să scrie despre ele, dar acum n-avea s-o mai facă niciodată.

— Cum te simți? îl întrebă ea.

Ieșise din cort după ce făcuse baie.

— Bine.

— Crezi c-ai putea mânca acum?

În spatele ei îl văzu pe Molo ducînd masa pliantă, și pe celălalt boy ducînd farfuriile.

— Vreau să scriu, zise el.

— Ar trebui să bei puțină supă, ca să ai putere.

— O să mor în noaptea asta, spuse el. Așa că n-am nevoie de nici o putere.

— Te rog, Harry, nu fi melodramatic.

— Ce, n-ai miros? Mi-a putrezit coapsa mai mult de jumătate. Așa că, ce dracu să mai mă-ncurc cu supă? Molo, adu un *whisky-soda*.

— Bea te rog supă, spuse ea cu gingășie.

— Bine.

Supă era fierbinte. Trebui s-o țină așa în ceașcă pînă se răci ca s-o poată bea, și atunci o dădu pe gît dintr-o înghițitură.

— Ești o femeie admirabilă, zise el. Nu te uita ce spun.

Îl privi, îndreptînd spre el obrazul acela bine cunoscut și mult admirat din *Spur* și *Town and Country*, arătînd numai ceva mai rău, din cauza băuturii și a patului, dar *Town and Country* nu-i arăta niciodată sîinii aceștia frumoși și pulpele acestea vrednice și aceste mîini cu palmele înguste, ușoare și mîngîietoare, și cum o privea așa și-i vedea bine cunoscutul și plăcutul ei zîmbet; simți moartea apropiindu-se din nou. De data aceasta nu se năpusti asupra lui. Fu ca o adiere, ca o suflare care face ca flăcăriua lumînării să plîpîie și apoi să se înalțe.

— Ar fi bine să-mi aducă ceva mai tîrziu plasa, și să o atîrne aici, de crengile copacului, și să ațîțe focul. În noaptea asta nu mă duc în cort. N-are rost să mă mai muți. Noaptea e senină. N-o să plouă.

Va să zică așa mori, înconjurat de șoapte pe care nu le auzi. Bine, n-o să se mai certe. Asta putea promite. N-avea să-și strice singur experiența pe care pînă acum n-o mai încercase niciodată. Probabil totuși că va da greș. Întotdeauna dai greș. Poate că de data asta nu.

— Știi cumva să stenografiez?

— N-am învățat așa ceva niciodată, îi zise ea.

— Nu-i nimic.

N-avea vreme, firește, deși i se părea că toate pot încăpea unele într-altele, asemeni unui telescop, așa că ai putea să le cuprinzi pe toate într-un singur paragraf dacă ai ști să le potrivești bine.

Era o casă din bîrne, spoită în alb cu var, pe dealul deasupra lacului. Lîngă ușa, agățat de un stîlp, era un clopot, ca oamenii să fie chemați la masă. Îndărătul casei se-ntindea cîmpia, și dincolo de cîmpie începeau pădurile. Un șir de plopî de Lombardia ducea dinspre casă spre debarcader. Un alt rînd de plopî străjuia promontoriul. O cărare mergea pe marginea pădurii și apoi o pornea în sus, spre dealuri, și de-a lungul acestei cărări culesese el mure. După aceea casa arse, și puștile care atîrnav în panoplia de deasupra căminului, făcută din picioare de căpriori, arseseră și ele, și după aceea țevile cu plumbul topit în magazii și paturile arse zăceau în mormanul de cenușă folosită la facerea leșiei pentru marile cazane în care se fierbea săpunul și-l întrebai pe bunic dacă le poți lua ca să te joci cu ele și-ți zicea că nu. Vezi bine, puștile erau ale lui, și de atunci nu mai cumpără altele. Și nici de vînat nu mai vîină. Casa fu reconstruită în același loc, de data aceasta din scînduri vopsite în alb, și din tinda casei se vedeau plopî și lacul, dar nu se mai finură puști în casă niciodată. Țevile puștilor care atîrnaseră în panoplia de pe zidul casei din bîrne zăceau afară, în mormanul acela de cenușă, și nimeni nu se atinse de ele.

După război, închiriasem în Pădurea Neagră un rîu plin de păstrăvi, și se ajungea acolo pe două drumuri. Unul o pornea din Triberg și cobora la vale, șerpuiind de-a lungul șoselei, în umbra copacilor care străjuiau șoseaua aceea albă, și urca spre un drum

lateral care se cătăra printre dealuri, trecînd pe lîngă o mulțime de ferme mărunte și pe lîngă casele acelea mari din Schwarzwald, pînă ajungea la rîu. Aici începeam să pescuim.

Celălalt urca de-a dreptul pe povîrniș, luînd-o spre marginea pădurilor, și după aceea o ținea pe culmea dealurilor, șerpuiind printre pădurile de pini, și ieșea la marginea unei pajiști, apoi cobora de-a curmezișul pajiștii, ajungînd la un pod. Pe malurile apei creșteau mestecenî, și rîul nu era lat, ba, dimpotrivă, îngust, cu unda limpede și iute, cu ochiuri de apă liniștite, acolo unde șuvoiul mușcase din malul de sub rădăcina mestecenilor. Proprietarul hotelului din Triberg avusese un sezon foarte bun. Era un om tare drăguț și eram cu toții prieteni la cataramă. În anul următor veni inflația, și banii pe care-i adunase în anul precedent nu-i mai ajunseră ca să-și asigure cele necesare pentru deschiderea hotelului și se spînzură.

Asta se putea dicta, dar nu se putea dicta La Place Contrescarpe, unde vînzătoarele de flori vopseau florile în stradă, și vopseaua se prelingea pe caldarîm. Acolo de unde porneau autobuzele și bătrînii și femeile, întotdeauna bete de vin și de rachiu prost ; și copiii cu mucî la nas în frig ; și mirosul de murdărie și sudoare, de sărăcie și beție de la Café des Amateurs, și tîrfele de la Bal Musette care locuiau la etaj. La Concierge, care trăia cu un jandarm din Garde Républicaine, și casca lui cu coadă de cal trona întotdeauna pe-un scaun în loja ei. Chiriașa de pe sală al cărei soț era ciclist, și bucuria ei în dimineața aceea la Crê-

merie cînd a deschis L'Auto și a văzut că soțul ei a ieșit al treilea în prima lui cursă importantă Paris-Tours. Se înroșise toată și începuse să rîdă, și după aceea a urcat scările plîngînd, cu ziarul acela galben în mînă. Bărbatul femeii care ținea Bal Musette era șofer pe un taxi, și cînd el, Harry, trebuise o dată să plece în zori cu avionul, soțul îi bătuse la ușa ca să-l trezească, și au băut amîndoi cîte un pahar de vin alb la tejgheaua barului, înainte de a pleca. Atunci își cunoștea vecinii din cartier, pentru că erau toți săraci.

Prin piața aceea se-nvîrteau două feluri de oameni: bețivi și sportivi. Bețivii își înecau amarul sărăciei bînd, sportivii, făcînd exerciții. Erau urmașii comunarilor și nu era pentru ei o problemă ce politică să facă. Știau cine le-mpușcaseră părinții, rudele, frații și prietenii cînd trupele din Versailles intraseră în oraș și-l ocupaseră, după căderea Comunei, și executaseră pe toți cei care aveau mîinile bătătorite de muncă sau care purtau șapcă sau arătau a fi muncitori. Și în atmosfera aceea de sărăcie, și în acel cartier, acolo, peste drum de o Boucherie Chevaline¹ și o cooperativă de vinuri, scrisese el începutul a tot ce avea să facă după aceea. Și nu existaseră niciodată alte locuri din Paris la care să țină atît de mult ca la cartierul acela, cu copacii cu frunzișul bogat, cu casele vechi date cu var alb și cu catul de jos zugrăvit în cafeniu, cu șirul lung și verde al autobuzelor din piațeta aceea rotundă, cu vopseaua purpurie pentru flori prelinsă pe pavaj, cu coborîșul brusc înspre fluviu al străzii Cardinal Le-

¹ Măcelărie unde se vinde carne de cal (fr.).

moine și de cealaltă parte cu lumea strîmtă și îngheșuită a străzii Mouffetard. Strada care urca înspre Panthéon, și cealaltă, pe care o străbătea întotdeauna pe bicicletă, singura stradă asfaltată din tot cartierul, netedă sub cauciucuri, cu casele înalte și strîmte, și hotelul acela mizerabil în care murise Paul Verlaine. Apartamentul lor n-avea decît două odăi, și el închiriasse o cameră la ultimul etaj, care-l costa șaiszeci de franci pe lună, și unde scria, și de acolo vedea acoperișurile și coșurile caselor și colinele Parisului.

Din apartament nu se vedea decît prăvălia negustorului de lemne și cărbuni. Vindea și vin, un vin prost. Capul de cal aurit de la Boucherie Chevaline, în vitrinele căreia atîrnau leșurile galbene-aurii și roșii, și cooperativa cu zidurile vopsite în verde, unde-și cumpărau vinul; un vin ieftin și bun. În rest se vedeau zidurile tencuite și ferestrele vecinilor. Vecinii care în timpul nopții, cînd se-ntîmpla să zacă cineva pe stradă beat, gemînd și mormăind, pradă acelei tipic franceze ivresse¹, pe care propaganda se străduia să te convingă că nu există, deschideau ferestrele și începeau să vorbească.

„Unde-i sergentul? Cînd n-ai nevoie de el, animalul ăla e întotdeauna p-aici. Doarme cu vreo portă-reasă. Ia chemați l'agent²!” Pînă ce apuca vreunul dintre ei să arunce de la fereastră o găleată cu apă, și gemetele încetau. „Ce-a fost? Apă. Bună idee.” Și ferestrele se-nchideau. Marie, care era femme de mé-

¹ Beție (fr.).

² Polițistul (fr.).

nage¹ la el, protesta împotriva zilei de muncă de opt ore, spunînd: „Cînd bărbatul lucrează pînă la șase, vine acasă cam amețit și nu risipește prea mulți bani. Cînd lucrează numai pînă la cîpci, se-mbată de-a binelea în fiecare seară și rămîne fără bani. De pe urma reducerii orelor de lucru suferă numai femeia muncitorului.“

- Nu vrei să mai bei puțină supă ? Întrebă femeia.
 - Nu, mulțumesc. E foarte bună.
 - Încearcă să mai bei puțin.
 - Aș prefera un *whisky-soda*.
 - Nu-ți face bine.
 - Nu. Îmi face rău. Cuvinte și muzică de Cole Porter². Știi că ești nebună după mine.
 - Știi că-mi place să bei.
 - O, da. Numai că-mi face rău.
- „Cînd o să plece, se gîndea el, o să bea cît vreau. Nu cît o să vreau, ci cît a mai rămas pe aici.“ Ah, și ce ostenit era. Mult prea ostenit. O să doarmă puțin. Stătea liniștit, și moartea nu mai era acolo. S-o fi dus în altă parte. Mergea în doi pe biciclete, și aluneca pe stradă într-o tăcere absolută.

Nu, despre Paris nu scrisese niciodată. Nu despre Parisul la care ținea. Dar cum rămînea cu restul, cu tot ce nu apucase să scrie pînă atunci ?

¹ Femeie de serviciu (fr.).

² Compozitor american, autor de cîntece (n. în 1893).

Cu ranch¹-ul înconjurat de tufe de salvie gri-argintii, cu apa limpede și repede curgînd prin șanțurile de irigație și verdele întunecat al lucernei. Poteca urca spre dealuri, și vitele erau vara la fel de sperioase ca și căprioarele. Și toamna, cînd coborau în vale, mugetele și zgomotul continuu și greoi al turmei care se mișca încet, ridicînd nori de praf, și dincolo de munți crestele profilîndu-se net în lumina înserării, și lumina lunii, care scâlda întreaga vale cînd coborai călare pe lîngă căruțe. Acuma își amîntea cum coborîse prin pădure prin întuneric și se ținea de coada calului cînd nu mai vedea nimic, și de toate întîmplările despre care voise să scrie.

Despre băiatul acela idiot pe care-l lăsaseră la ranch, spunîndu-i să nu dea voie nimănui să ia din fîn, și despre ticălosul acela bătrîn de la Forks care-l bătuse o dată pe băiat cînd lucrase pentru el și care se oprise la ranch să ia ceva nutreț pentru vite. Băiatul refuzase să-i dea, și bătrînul îl amenințase că-l bate din nou. Băiatul luase pușca din bucătărie, și cînd bătrînul încercase să intre în grajd, îl împușcase, și cînd se întorseseră la ranch îl găsiseră înghețat în țarc, mort de-o săptămînă, și cîinii mîncaseră din el. Au învelit într-o pătură ce mai rămăsese din bătrîn, l-au urcat pe o sanie și l-au legat bine, și băiatul i-a ajutat să-l suie pe sanie și au pornit amîndoi cu schiurile pe șosea, făcînd șaizeci de mile pînă la oraș, ca să-l predea pe băiat autorităților. Și băiatul nici habar

¹ Ranch (engl.), fermă din vestul S.U.A. și al Canadei, avînd întinse pășuni, pe care cresc mari turme de animale.

n-avea că va fi arestat. Se gîndea că-și făcuse datoria și că erai prietenul lui și că va fi răsplătit. Îl ajutase să-l urce pe bătrîn pe sanie ca să se vadă cît de rău fusese și că încercase să fure niște nutreț care nu-i aparținea, și cînd șeriful îi pusese cătușele, în prima clipă băiatului nu-i venise să creadă. Apoi începuse să plîngă. Asta era una din întîmplările pe care le păstrase ca să le scrie mai tîrziu. Știa cel puțin douăzeci de povestiri bune de prin locurile acelea, și nu scrisese niciuna. De ce?

— Ai să le spui tu de ce, zise el.

— De ce, ce, dragul meu?

— Așa, nimic.

De cînd era cu el, nu mai bea atît de mult. Dar dacă ar mai fi trăit, n-ar fi scris despre ea niciodată, știa asta bine. Despre nici unul din tagma lor. Bogații erau plicticoși și beau prea mult sau jucau prea mult table. Erau plicticoși și se repetau. Își aduse aminte de bietul Julian și de teama lui respectuoasă față de ei și cum începuse o dată o povestire : „Oamenii foarte bogați nu sînt la fel ca mine și ca tine“. Și cineva îi spuse lui Julian : „Da, au mai mulți bani“. ¹ Dar Julian nu găsisese replica prea amuzantă. El credea că bogații sînt o rasă deosebită, plină de strălucire, și cînd își dădu seama că nu e așa, se simți

¹ Aluzie la discuția pe care a avut-o Hemingway cu scriitorul american Scott Fitzgerald, în legătură cu povestirea acestuia din urmă *The Rich Boy* (Băiatul bogat).

tot atît de distrus ca din pricina oricărui alt lucru care l-ar fi distrus.

Îi disprețuise pe cei care se prăbușeau. Nu însemna să-i iubești, dacă-i înțelegeai. Era în stare să suporte orice, se gîndi el, pentru că nimic nu-l putea atinge atîta vreme cît rămînea indiferent.

Foarte bine. Acuma avea să fie indiferent față de moarte. Singurul lucru care-l înspăimîntase întotdeauna era durerea. Putea suporta durerea ca orice alt om, numai să nu țină prea mult și să-l istovească, dar aici avusese de-a face cu ceva care-l chinuise îngrozitor, și tocmai cînd simțise că e gata-gata să-l frîngă, durerea încetase.

Își aduse aminte, era mult de atunci, de Williamson, ofițerul de artilerie, care în noaptea aceea, pe cînd trecea prin rețeaua de sîrmă ghimpată, fusese lovit de o grenadă aruncată de un soldat dintr-o patrulă nemțească și care, urlînd, îi ruga pe toți să-l omoare. Era un om gras, foarte curajos, și un bun ofițer, deși îi plăceau acțiunile cele mai fanteziste. În noaptea aceea însă, trecînd printre rețelele de sîrmă ghimpată, fusese surprins de lumina unui proiector, și mașele i se scurgeau printre sîrme, așa că atunci cînd îl luaseră de-acolo, viu încă, trebuiseră să i le taie ca să-l poată desprinde de sîrmă. „Împușcă-mă Harry. Pentru numele lui Dumnezeu, împușcă-mă.“ Avuseseră într-o zi o discuție despre Domnul-Dumnezeu, care nu-ți dă nimic care să nu poată fi suportat, și cineva lansase teoria că asta înseamnă că la un mo-

ment dat durerea te face să leșini de la sine. El își amintea însă întotdeauna de Williamson și de noaptea aceea. Nimic nu-l putuse face să-și piardă cunoștința și trebuise să-i dea toate pastilele de morfină pe care le păstra pentru el în caz de nevoie, dar nici pastilele nu-și făcuseră efectul imediat.

Și totuși, ce avea el acum era foarte suportabil ; și dacă n-avea să fie mai rău decât era, n-avea de ce să fie îngrijorat. Doar că ar fi preferat o societate mai plăcută.

Se gândi o clipă la societatea pe care ar fi preferat s-o aibă. „Nu, se gândi el, când tot ce faci ține prea mult și vine prea târziu, nu te poți aștepta să-i mai găsești pe oameni lângă tine. Oamenii au plecat cu toții. Petrecerea s-a sfârșit, și ai rămas acum cu gazda. Încep să mă plictisesc de moarte, ca și de toate celelalte“, se gândi el.

— Ce plictiseală, spuse el cu glas tare.

— Ce e, dragul meu ?

— Tot ce ține mult prea mult.

Se uită la obrazul femeii, aflat între el și foc. Se rezemase cu spatele de scaun, și lumina focului juca pe fața ei cu trăsături plăcute și-și dădu seama că-i e somn. Auzi hiena urlând nu prea departe de foc.

— Am scris, zise el. Dar am obosit.

— Crezi că o să poți dormi ?

— Mai mult ca sigur. De ce nu te duci să te culci ?

— Îmi place să stau aici, cu tine.

— Nu simți nimic ciudat ? o întrebă el.

— Nu. Doar că mi-e cam somn.

— Eu simt, zise el.

Simțise iar cum trecuse moartea pe lângă el.

— Știi, singurul lucru pe care nu mi l-am pierdut niciodată e curiozitatea, îi spuse.

— N-ai pierdut niciodată nimic. Ești omul cel mai complet pe care l-am cunoscut vreodată.

— Isuse Cristoase, spuse el. Ce puține lucruri știe o femeie. Și oare ce-o mai fi și asta ? Intuiția ta ?

Fiindcă, tocmai atunci, moartea se apropiase de el și-și odihnisese capul la picioarele patului de campanie și-i simțise răsuflarea grea.

— Să nu crezi niciodată istoria aceea cu hîrca și cu coasa, îi spuse el. Ar putea fi tot atît de bine doi agenți pe bicicletă sau o pasăre. Sau poate avea un rît lung de hienă.

Se urcase acum pe el, dar nu avea nici un fel de formă. Ocupa doar un loc în spațiu.

— Spune-i să plece.

Nu plecă, ci veni și mai aproape.

— Îți duhnește suflarea îngrozitor, îi spuse el. Bestie împuțită.

Se apropie și mai mult de el, și acum nu-i mai putea vorbi, și când văzu că nu-i mai poate vorbi, se apropie și mai mult, și acum încerca s-o îndepărteze fără să-i vorbească, dar se tîra și mai departe pe el, și acum îi simțea greutatea pe piept, și în timp ce stătea ghemuită pe deasupra lui și nu se putea mișca și nici vorbi, o auzi pe femeie zicînd :

— *Bwana* a adormit. Luați patul și duceți-l ușurel în cort.

Nu-i putea vorbi ca să-i spună s-o alunge, și acuma se ghemuise, tot mai grea, pe pieptul lui, de nu mai era în stare să respire. Și deodată, când ridicară patul, se simți iar bine, și greutatea de pe piept pieri.

Era dimineată, și era de cîtăva vreme dimineată, și auzi avionul. La început se văzu ca un punct, și apoi descrie un cerc larg, și *boy*-ii alergară să aprindă focurile, turnînd gaz și îngrămădind iarba ca să facă două moviște la cele două capete ale terenului acela neted, și adierea de dimineată alungă fumul spre tabără, și avionul se roti iar, de două ori, zburînd de data aceasta mai jos, apoi alunecă în zbor planat, se redresă și ateriză ușor, și iată-l venind spre el pe Compton, în pantaloni de doc, cu o haină de *tweed* și în cap cu o pălărie de fetru cafenie.

— Ce-i cu tine, bătrîne? zise Compton.

— Stau prost cu piciorul, îi spuse el. Nu iei cu noi micul dejun?

— Mulțumesc. Aș bea o ceașcă de ceai. Știi, sînt cu *Puss Moth*. N-o s-o pot lua și pe *Memsahib*. N-am decît un loc. Camionul vostru e în drum spre voi.

Helen îl luase pe Compton deoparte și-i vorbea. Compton se întoarse, mai vesel ca oricînd.

— Imediat te urcăm în avion, zise el. O să mă întorc s-o iau și pe *Mem*. Numai că mi se pare c-o să trebuie să oprim la *Arusha* ca să iau benzină. Și acuma, să plecăm.

— Și ceaiul?

— Știi, de fapt nu prea țin să-l beau.

Boy-ii ridicară patul de campanie și-l duseră spre avionetă, ocolind corturile verzi, coborînd printre stînci spre cîmpie și trecînd pe lângă focuri, care ardeau acum cu flacără mare, iarba făcîndu-se scrum și vîntul întepînd focul. Nu de-ajuns de greu să-l așeze înăuntru, dar o dată înăuntru, se rezemă pe bancheta de piele, proptindu-și piciorul de marginea banchetei pe care ședea Compton. Compton porni motorul și se urcă în avion. Ii făcu semn lui Helen și *boy*-ilor, și în timp ce zgomotul sacadat al motorului se transforma în binecunoscutul uruit asurzitor, Compie fiind atent la gropile de mistreți, avionul viră, uruind și săltînd de-a lungul terenului dintre cele două focuri, și cu o ultimă zdruncinătură se înălță, și-i văzu pe toți jos, pe pămînt, făcînd semn cu mîna, și tabăra de la poalele dealului turtindu-se, și cîmpia lătindu-se, pîlcurile de copaci și tufișurile turtindu-se, iar potecile de vînătoare alergînd netede spre băltoacele secate, și într-un loc văzu un ochi de apă de care nu știuse nimic pînă atunci. Zebrele, acuma niște spinări mici și rotunjite, și antilopele, puncte rotunde cu capete mari, care păreau să se cațere în goana lor peste cîmpie, se răsfirau pe măsură ce umbra le cuprindea, devenind tot mai mici, și mișcarea lor era parcă statică, și cîmpia, cît vedeai cu ochii, arăta cenușiu-gălbuie, și în față se vedea spatetele hainei de *tweed* a lui Compie și pălăria lui cafenie de fetru. Și apoi trecură peste primele înălțimi,

pe care antilopele mai urcau încă, și după aceea peste munți cu văi adânci, acoperite de verdele pădurilor, și povârnișuri cu păduri de bambu și apoi iar păduri dese, risipite pe creste și prin prăpăstii, și înălțimile începură să coboare și se ivi o altă câmpie, fierbinte, cafeniu-purpurie, și din cauza căldurii avionul se clătina, și Compie se uita înapoi, să vadă cum îi merge. După aceea, înaintea lor se zări un alt lanț de munți întunecați.

Și atunci, în loc să se îndrepte spre Arusha, virară la stînga, și el își închipui, firește, că aveau destulă benzină, și uitîndu-se în jos văzu un nor roz, rarefiat, care aluneca deasupra pămîntului și în aer, ca primul val de zăpadă al unui viscol venit din senin, și-și dădu seama că era un nor de lăcuste care veneau dinspre sud. Atunci începură a urca, luînd-o se pare înspre răsărit, și după aceea se întunecă și intrară într-o furtună, iar ploaia era atît de deasă, încît avea impresia că zboară printr-o cascadă, și apoi ieșiră din furtună, și Compie își întoarse capul și-i zîmbi și-i arătă ceva cu degetul și văzu înaintea lui vîrfurile pătrate al muntelui Kilimanjaro, imens cît lumea, măreț, înalt și necrezut de alb în soare. Și atunci își dădu seama că într-acolo se-ndreaptă.

Și tocmai atunci hiena încetă să schelălăiască în noapte și se porni să urle într-un chip ciudat, jalnic, aproape omenesc. Femeia auzi urletul și se foi în pat.

Nu se trezi. În visul ei se afla în casa din Long Island¹ și era noaptea dinaintea „debutului” fiicei sale în lumea bună. Și într-un fel, era și tatăl ei acolo, și se purtase foarte sever cu ea. Și atunci, urletul hienelor se auzi atît de puternic, încît se trezi, și o clipă nu-și dădu seama unde e și i se făcu tare frică. Apoi luă lanterna și o aprinse, îndreptînd-o spre celălalt pat de campanie, pe care-l aduseseră înăuntru după ce Harry adormise. Zări sub plasa împotriva țîntarilor forma trupului lui, dar cine știe cum își scosese piciorul care atîrna afară pe marginea patului. Pansamentul se desfăcuse cu totul și nu se putea uita la el.

— Molo, strigă ea. Molo ! Molo ! Apoi spuse : Harry, Harry ! Și cu glasul mereu mai tare : Harry ! Te rog ! O, Harry !

Nu-i răspunse nimeni și nu-l auzea răsuflînd.

Afară, hiena urla la fel de ciudat ca atunci cînd o trezise. Dar n-o mai auzea, din cauză că inima-i bătea cu putere.

¹ Insulă în Oceanul Atlantic, pe care se află o parte din orașul New York.

SCURTA VIAȚĂ FERICITĂ A LUI
FRANCIS MACOMBER

Acum, că era ora prînzului, ședeau cu toții sub acoperișul larg și verde al cortului-sufragerie și se prefăceau că nu s-a întîmplat nimic.

— Ce vreți : suc de lămîie, sau citronadă ? întrebă Macomber.

— Eu aș vrea un *gimlet*¹, îi spuse Robert Wilson.

— Și eu aș vrea un *gimlet*. Simt nevoia să beau ceva, zise soția lui Macomber.

— E cel mai bun lucru pe care l-am putea face, fu de acord Macomber. Spune-i să ne facă trei *gimlet-uri*.

*Mess-boy*²-ul se și apucase să le facă, scoțînd sticlele puse la răcit în sacii de pînză picurînd de ume-

¹ Băutură alcoolică, făcută cu gin, lămîie și apă.

² Băiat care servește la masă (engl.).

zeală în vîntul care sufla printre copacii ce umbreau corturile.

— Cît ar trebui să le dau ? întrebă Macomber.

— O liră e destul, îi spuse Wilson. N-are rost să-i înveți prost.

— Șeful o să le dea și celorlalți ?

— Categorie.

Cu o jumătate de ceas mai devreme, Francis Macomber fusese purtat în triumf de la marginea taberei și pînă la cortul său, pe brațele și pe umerii bucătarului, servitorilor, jupuitorului și hămalilor. Purtătorii de puști nu luaseră parte la această demonstrație. Cînd servitorii indigeni îl lăsasera la ușa cortului, Macomber dăduse mîna cu toți, primise felicitările lor, apoi intrase în cort și se așezase pe pat, și rămase acolo pînă veni nevastă-sa. Intrînd în cort, femeia nu-i spuse nimic, și Macomber plecă imediat și se duse să se spele pe față și pe mîini la lavaboul de campanie instalat afară, și apoi se-ndreptă spre cortul-sufragerie, unde se așeză într-un confortabil scaun de pînză, la umbră și în adierea vîntului.

Mrs. Macomber îi aruncă o privire rapidă lui Wilson. Era o femeie extrem de frumoasă și de îngrijită, a cărei frumusețe și poziție socială făcuseră ca în urmă cu cinci ani să i se ofere cinci mii de dolari pentru a recomanda, sub semnătură și cu o fotografie, un produs cosmetic pe care nu-l folosise niciodată. Era căsătorită cu Francis Macomber de unsprezece ani.

— Frumos leu, nu-i așa ? zise Macomber.

De data asta, nevăstă-sa se uită la el. Îi privea pe cei doi oameni ca și cum nu i-ar mai fi văzut pînă atunci.

Pe unul dintre ei, pe Wilson, vîntorul alb, știa bine că nu-l mai văzuse pînă atunci. Era un om de înălțime mijlocie, cu părul de culoarea nisipului, cu o mustață țepoasă, cu fața foarte roșie și cu niște ochi albaștri extrem de reci, avînd în colțul pleoapelor niște riduri albe abia vizibile, care-i dădeau un aer vesel cînd zîmbea. Și acum îi zîmbea, și femeia își coborî privirile și se uită la umerii care se rotunjeau sub bluza lui largă, și la cele patru mari cartușe ținute în locul unde ar fi trebuit să fie buzunarul de la piept, și la mîinile lui mari și bronzate, la pantalonii uzați, la bocancii foarte murdari, și se-ntoarse iar la fața lui roșie. Și observă cum rumeneala feței lui se oprea la dunga albă făcută de cercul marcat de conturul pălăriei *Stetson*, atîrnată acum pe unul dintre cuierile fixate pe stîlpul cortului.

— Ș-acuma beau în cinstea leului, zise Robert Wilson.

Îi zîmbi din nou femeii, și ea, fără să-i răspundă, se uită curioasă la soțul ei.

Francis Macomber era foarte înalt, foarte bine făcut, dacă nu te supăra faptul că-i prea înalt, brun, cu părul tuns scurt, cu buzele mai curînd subțiri, și trecea drept un bărbat frumos. Era îmbrăcat și el cu haine de vînătoare, ca și Wilson, numai că ale lui erau noi, avea treizeci și cinci de ani, se ținea foarte bine, era priceput la tenis și la golf, bătuse o seamă de recor-

duri la pescuit și arătase de curînd, în văzul tuturor, că e un laș.

— În cinstea leului, zise el. Nici nu știu cum să-ți mulțumesc pentru tot ce ai făcut.

Margaret, soția, își întoarse capul și se uită din nou la Wilson.

— Să nu mai vorbim de leu, zise ea.

Wilson se uită lung la ea, fără să zîmbească, dar acum femeia îi zîmbi.

— A fost o zi foarte ciudată, spuse ea. N-ar trebui să-ți pui totuși pălăria acuma, la amiază, cu toate că stai în umbra cortului? Chiar dumneata mi-ai spus asta.

— S-o pun, zise Wilson.

— Știi, ai fața foarte roșie, *Mr. Wilson*, îi spuse ea, și zîmbi iar.

— Din cauza băuturii, zise Wilson.

— Nu cred că-i din cauza asta, spuse ea. Francis bea foarte mult, dar niciodată nu-i roșu-n obraz.

— Astăzi da, încercă Macomber să glumească.

— Nu, zise Margaret. Mie mi-a roșit obrazul. Dar *Mr. Wilson* e întotdeauna roșu la față.

— Asta-i felul meu, zise Wilson. Dar, spuneți, n-ați vrea să căutăm și alt subiect de conversație în afară de frumusețea mea?

— Abia am început.

— S-o lăsăm baltă, spuse Wilson.

— Conversația o să devină din ce în ce mai dificilă, zise Margaret.

— Nu vorbi prostii, Margot, îi zise soțul.

— Nu văd de ce, spuse Wilson. Doar a fost doborât un leu grozav.

Margot se uită la amândoi, și amândoi văzură că o să izbucnească în plîns. Wilson își dăduse seama mai demult că așa o să se întîmple și-i era teamă. Lui Macomber nu-i mai era nici teamă.

— Ce-aș fi vrut să nu se întîmple. Oh, ce-aș fi vrut să nu se întîmple, zise ea, și o porni spre cortul ei.

Nu se auzea că plînge, dar i se vedeau umerii zvîcnind sub bluza roz, tropicală, pe care o purta.

— Indispoziții femeiești, îi spuse Wilson bărbatului cel înalt. Nu-i nimic. Încordare nervoasă, și lucruri din astea...

— Nu-i așa, zise Macomber. Mi se pare că de-acum înainte o să am de-a face mereu cu treaba asta.

— Aș, de unde. Hai, mai bine să bem un păhărel din licoarea asta, care te face praf, zise Wilson. Uită totul. Oricum, nu-i nimic.

— Să încercăm, spuse Macomber. Să știi, totuși, că n-am să uit ce-ai făcut pentru mine.

— N-am făcut nimic, zise Wilson. Lasă prostiile astea.

Așa că rămaseră mai departe la umbră, pe locul unde era așezată tabăra, sub un pîlc de salcîmi cu coroanele răsfirate, în spatele cărora se înălța un deal semănat cu bolovani; în fața lor se întindea o pajiște acoperită de iarbă, care cobora pînă la un rîu plin de pietre, dincolo de care era o pădure, și-și beau citronadele lor abia scoase de la gheață și evitau să

se privească, iar *boy*-ii puneau masa de prînz. Wilson își dădea seama că la ora asta *boy*-ii știau cu toții, și cînd observă că *boy*-ul personal al lui Macomber se uită curios la stăpînul lui în timp ce punea farfuriile pe masă, îl ocări în *swahili*¹. *Boy*-ul se întoarse, cu o față inexpressivă.

— Ce i-ai spus? îl întrebă Macomber.

— Nimic. I-am spus să se miște mai repede, dacă nu vrea să încaseze vreo cincisprezece, și încă din alea pe cînte.

— Ce anume? Cincisprezece lovituri de bici?

— E cu totul ilegal, zise Wilson. De obicei sînt amendați.

— Mai pui încă să-i biciuiască?

— O, da. Dacă s-ar plînge ar ieși un scandal nemaipomenit. Dar nu se plîng nimănui. Preferă să fie biciuiți decît amendați.

— Ciudat! zise Macomber.

— Nu chiar atît de ciudat, spuse Wilson. Ce-ai prefera dumneata? Să încasezi o chelfăneală zdravănă, sau să-ți pierzi salariul?

Și, simțindu-se stînjnit că a pus o asemenea întrebare, continuă, fără să mai aștepte ca Macomber să-i răspundă:

— De altfel, într-un fel sau altul, cu toții înghițim în fiecare zi cîte una.

¹ Limbă vorbită de populația bantu, populație de origine arabă, din Zanzibar, Africa Orientală.

Nici acum n-o nimerise mai bine. „Doamne-Dumnezeule“, se gîndi el, sînt un diplomat, ce mai încolo-ncoace?

— Da, înghițim mereu, zise Macomber, fără să se uite la Wilson. Îmi pare grozav de rău de toată povestea asta cu leul. N-ar trebui s-o mai știe și alții, nu-i așa? Vreau să spun... că nimeni n-o s-o afle, nu?

— Adică, dacă n-am s-o povestesc cumva la Mathaiga Club? Wilson îl privea acum cu răceală. La asta nu se așteptase. „Va să zică, își spuse el, nu-i numai laș, e și dobitoc. Și cînd te gîndești că pînă azi îmi plăcea. Dar ce se poate ști, cînd ai de-a face cu un american?“

— Nu, zise Wilson. Eu sînt vînător profesionist. Noi nu trîncănim niciodată pe socoteala clienților noștri. În privința asta poți să n-ai nici o grijă. Dar să știi că nu-i de loc elegant să ni se ceară să nu vorbim.

Se hotărîse, chiar în clipa aceea, să rupă relațiile cu ei, ceea ce ar fi făcut ca lucrurile să fie mai simple. În acest caz ar fi mîncat singur, și ar fi putut și citi în timpul mesei. Ei ar mîncea separat. I-ar călăuzi în timpul acestui *safari*, avînd cu ei cele mai oficiale relații... cum se spune asta în franceză? Cu distinsă considerație... și i-ar fi mult mai ușor decît să trebuie să mai înghiță și mofturile astea sentimentale. O să-l insulte și o s-o rupă cu el de-a binelea. După aceea o să poată citi în timpul mesei

și o să continue să le bea *whisky*-ul. Asta era și expresia folosită cînd un *safari* mergea prost. Te întîlneai cu un alt vînător alb și-l întrebai: „Cum îți merge?“, și el îți răspundea: „O, le beau încă *whisky*-ul“, și știai că totul s-a dus dracului.

— Scuză-mă, zise Macomber, și se uită la el cu obrazul acela de american care arată a adolescent pînă cînd ajunge între două vîrste, și Wilson îi observă părul tăiat scurt ca o perie, ochii frumoși abia plecați, năsul drept, buzele subțiri și bărbia frumoasă. Scuză-mă că nu mi-am dat seama de asta. Mai am încă de învățat o mulțime de lucruri.

Ei, și-acuma ce să mai faci? se-ntrebă Wilson. El era gata să o rupă o dată pentru totdeauna, și nenorocitul ăsta îi mai cere și scuze după ce-l insultase. Mai încercă o dată.

— Să nu-ți fie teamă că o să vorbesc, zise el. Trebuie să-mi cîștig existența. Știi, în Africa nici o femeie nu dă greș cînd trage într-un leu și nici un om alb nu o ia la goană.

— Eu însă am luat-o la goană ca un iepure, zise Macomber.

„Și-acuma ce dracu să mai faci cu un om care vorbește așa?“ se-ntrebă Wilson.

Se uită la Macomber cu ochii lui albaștri, impasibili, de mitralior, și celălalt îi zîmbi. Zîmbea frumos, dacă nu țineai seama că i se vedea în priviri că fusese jignit.

— Poate c-am s-o dreg cu bivolii, zise el. Acuma o să trecem la bivoli, nu-i așa ?

— Măine dimineață, dacă n-ai nimic împotriva, îi spuse Wilson.

Poate că se-nșelase. Probabil că așa o fi trebuind să încasezi. Cu americanii ăștia afurisiți nu poți să știi niciodată. Și din nou îl prețui pe Macomber. Dacă ar fi putut uita ce se-ntîmplase în dimineața aceea. Dar nu se putea. Mai nenorocită dimineață ca aia nici că se putea.

— Iat-o pe *Memsahib*, zise el.

Margot venea dinspre cortul ei, cu fața odihnită, veselă și arătînd foarte drăguță. Avea o față perfect ovală, atît de perfect ovală, că te așteptai să fie proastă. Dar nu era proastă, își zicea Wilson, de loc proastă.

— Ce mai face frumosul *Mr. Wilson*, cu fața lui roșie ? Și tu Francis, comoara mea, te simți mai bine ?

— O, nespus de bine, zise Macomber.

— Am uitat totul, zise ea așezîndu-se la masă. Ce importanță are dacă Francis se pricepe sau nu să omoare lei ? Nu asta-i ocupația lui. Asta-i ocupația lui *Mr. Wilson*. *Mr. Wilson* e într-adevăr impresionant cînd omoară orice. Și chiar știi să omori orice, nu-i așa ?

— Da, orice, zise Wilson. Pur și simplu orice.

Sînt, se gîdea el, cele mai neîndurătoare din lume, cele mai neîndurătoare, mai crude, mai rapace și

mai atrăgătoare, iar bărbații lor s-au moleșit sau și-au distrus nervii, în timp ce ele s-au călit. Sau poate că-și aleg bărbați pe care pot să-i ducă de nas. Totuși, la vîrsta la care se mărită n-au cum să știe toate astea. Se simțea foarte bine că învățase încă mai demult cum sînt americancele, fiindcă asta era foarte atrăgătoare.

— Măine dimineață mergem să vînam bivoli, îi spuse el.

— Vin și eu, spuse ea.

— Nu se poate.

— Ba da, vin. Nu-i așa că pot veni, Francis ?

— De ce nu rămîneți în tabără ?

— Pentru nimic în lume, zise ea. N-aș vrea să pierd un spectacol ca cel de azi-dimineață pentru nimic în lume.

Cînd plecase, se gîndi Wilson, cînd plecase să plîngă, ai fi zis că e o femeie extraordinară. Ai fi zis că a înțeles, că-i pare rău de el și de ea și că-și dă seama care-i de fapt situația. Lipsise doar douăzeci de minute, și iat-o acuma, aici, pur și simplu înveșmîntată în cuirasa aceea de răutate a femelelor americane. Sînt cele mai afurisite femei din lume. Într-adevăr, cele mai afurisite.

— Măine vom da în cinstea ta o altă reprezentație, zise Francis Macomber.

— N-o să veniți, spuse Wilson.

— Greșești foarte mult, îi zise ea. Și țin atît de mult să te văd acționînd din nou. Ai fost foarte

drăguț în dimineața asta. Desigur, în măsura în care a zbura creierii unei fiare e un lucru drăguț.

— Uite c-au venit cu mâncare, zise Wilson. Sînteți foarte veselă, nu-i așa?

— Și de ce nu? Doar n-am venit aici ca să mă plictisesc.

— Mda, pînă acum n-a fost de loc plictisitor, zise Wilson.

Se uita la bolovanii din albia râului și la copacii de pe pîrînișul celuilalt mal și-și aducea aminte ce se întîmplase în dimineața aceea.

— O, nu, spuse ea. A fost foarte frumos. Și mîine... Nici nu-ți închipui cu cîtă nerăbdare aștept ziua de mîine.

— Vi se servește carne de elan, zise Wilson.

— Animalele acelea mari ca niște vaci, care sar ca iepurii?

— Să zicem că sînt cam așa, zise Wilson.

— Carnea e foarte bună, zise Macomber.

— Tu l-ai doborît, Francis? întrebă ea.

— Da.

— Nu-s primejdioase, nu?

— Numai cînd dau peste tine, îi spuse Wilson.

— Mă bucur.

— Ce-ar fi să te mai lași puțin de răutățile astea, Margot? zise Macomber, tăindu-și friptura de elan și punînd piurél de cartofi, sosul și morcovii pe spatele furculiței înfipite în bucata de carne.

— Fiindcă mă rogi atît de frumos, s-ar putea să mă las

— Diseară bem șampanie în cinstea leului, zise Wilson. Acuma, la prînz, e prea cald.

— A, leul, spuse Margot. Și uitasem de el.

„Va să zică, își zise Robert Wilson, *nu-l iartă*. Sau poate că așa crede ea că face figură bună? Cum ar trebui să se poarte o femeie cînd descoperă că bărbatul ei e un laș afurisit? E al dracului de crudă, dar toate sînt așa. Ele dictează, desigur, și ca să dictezi trebuie să fii crud din cînd în cînd. Totuși, m-am cam săturat de teroarea lor blestemată.“

— Nu luați încă puțin elan? întrebă el politico.

În după-amiaza aceea, mai spre seară, Wilson și cu Macomber plecară cu mașina, cu șoferul indigen și cu doi purtători de puști. Mrs. Macomber rămase în tabără. E prea cald, spusese ea, și oricum avea să meargă cu ei a doua zi în zori. Și pe cînd mașina se-ndepărtă, Wilson se uită la ea: stătea sub copacul acela înalt și arăta mai curînd drăguță decît frumoasă în bluza ei kaki, care bătea în roz, cu părul negru dat pe spate și strîns într-un coc atîrnînd în jos spre ceafă, cu tenul proaspăt, se gîndi el, de parcă ar fi fost în Anglia. Le făcu semn cu mîna în clipa în care mașina dispăru printre ierburile înalte și ocoli printre copaci, luînd-o spre dealurile joase presărate cu tufișuri și copaci ca într-o livadă.

În tufișuri dădură peste o turmă de *impala*¹, și coborînd din mașină se apucară să urmărească un berbec bătrîn, cu coarne lungi, desfăcute larg, și

¹ Antilopă africană (în limba zulusă).

Macomber îl ucise dintr-o împuşcătură foarte onorabilă, care doborî berbecul, aflat la o depărtare de mai bine de 500 de metri, şi puse turma pe goană. Animalele fugeau înnebunite, încălecîndu-se şi sărind cu labelle trase spre corp, în salturi prelungi, atît de necrezut de aeriene de parcă totul s-ar fi petrecut în vis.

— Frumoasă lovitură, zise Wilson, şi ţinta nu-i prea mare.

— Capul face ceva ? întrebă Macomber.

— Lovitura a fost excelentă, îi spuse Wilson. Trage aşa, şi totul o să fie în regulă.

— Crezi că mâine o să dăm de bivoli ?

— Sînt toate şansele. Se duc la păscut dimineata în zori, şi dacă avem noroc o să-i surprindem la loc deschis.

— Tare-aş vrea să termin odată cu povestea asta cu leul, zise Macomber. Nu-i de loc plăcut să te vadă nevasta făcînd aşa ceva.

„Eu aş zice că e şi mai neplăcut să fi făcut aşa ceva, se gîndi Wilson, fie că era sau nu era nevasta de faţă, şi să mai şi vorbeşti de asta.“ Spuse însă :

— În locul dumitale, nu m-aş mai gîndi atîta la chestia asta. Oricui i se poate întîmpla să se piardă la primul leu. De altfel, totul a trecut.

Dar în noaptea aceea, după cină şi după un *whisky and soda* băut lîngă foc înainte de culcare, pe cînd stătea întins în patul de campanie, sub plasa împotriva ţîntarilor, şi asculta zgomotele nopţii,

Francis Macomber îşi dădu seama că nu trecuse. Nici nu trecuse, nici nu începea. Era la fel ca atunci cînd se întîmplase, cu unele amănunte mai accentuate, şi-i era groaznic de ruşine. Dar mai puternică decît ruşinea îl năpădisese o frică rece, surdă. Frica nu-l părăsise, şi o simţea asemenea unui gol rece şi vîscos care-şi făcuse loc în imensul vid unde altădată domnea încrederea în el însuşi, şi-l apucă greaţa. Şi în clipa aceea era acolo, în el.

Totul începuse în noaptea trecută, cînd se trezise din somn şi auzise leul răgînd undeva în susul rîului. Răgetul răsuna puternic şi se termina cu nişte mîrîituri înfundate, care dădeau impresia că leul e pe aproape, pe lîngă cort, şi cînd se trezi şi-l ascultă, lui Francis Macomber i se făcu frică. O auzea pe nevastă-sa respirînd liniştit, în somn. Nu era nimeni căruia să-i spună că i-e frică, nici care să-i împărtăşească spaima, şi stînd aşa culcat şi singur nu avea cum să ştie de proverbul somali¹ care spune că unui om curajos îi este întotdeauna frică de leu de trei ori : cînd îi vede pentru prima dată urmele, cînd îl aude pentru prima dată răgînd şi cînd dă cu ochii de el pentru prima dată. Şi apoi, în timp ce luau micul dejun, la lumina felinarelor, în cortul-sufragerie, înainte de răsăritul soarelui, leul răgi din nou, şi lui Francis i se păru că era la marginea taberei.

¹ Somali, din Somalia, teritoriu situat în peninsula cu acelaşi nume din partea de est a Africii.

— S-ar părea că e un leu bătrîn, trecut prin multe, zise Robert Wilson ridicîndu-și privirile din farfuria cu scrumbii afumate. Ascultați-l cum mîrîie.

— E tare aproape?

— Cam la vreo doi kilometri în susul rîului.

— O să-l vedem?

— O să mergem într-acolo.

— Răgetele lui se aud atît de departe? S-ar zice că e chiar aici, în tabără.

— Se aud al dracului de departe, zise Robert Wilson. E ciudat cît de departe se aud. Să sperăm că e un motan care o să se lase împușcat. *Boy*-ii ziceau că rătăcește pe-aici prin împrejurimi un leu foarte mare.

— Dac-ar fi să trag în el, unde ar trebui să-l lovesc ca să-l dobor? Întrebă Macomber.

— Între omoplați, zise Wilson. În gît dacă poți. Să lovești într-un os. Să-l dobori.

— Sper să-l lovesc unde trebuie, zise Macomber.

— Dumneata tragi foarte bine, îi spuse Wilson. Nu te pripi, întîi trebuie să fii sigur că-l atingi. Prima lovitură e aceea care contează.

— De la ce distanță trebuie să trag?

— E greu de precizat. Leul are și el ceva de zis în treaba asta. Nu trage pînă nu e atît de aproape încît să mergi la sigur.

— La mai puțin de trei sute de metri? Întrebă Macomber.

Wilson îi aruncă o privire rapidă.

— Da, să zicem la trei sute. S-ar putea să trebuie să tragi și la mai puțin de trei sute. În nici un caz însă peste. La trei sute e foarte bine. La distanța asta poți să-l lovești oriunde vrei. Iat-o și pe *Memsahib*.

— Bună dimineața, spuse ea. Ei, o pornim după leu?

— De îndată ce terminați micul dejun, spuse Wilson. Cum vă simțiți?

— Minunat, zise ea. Sînt teribil de nerăbdătoare.

— Mă duc să văd dacă e totul gata.

Wilson plecă. Și-n clipa aceea, leul răgi din nou.

— Ce scandalagiu, zise Wilson. Îl facem noi să tacă.

— Ce ai, Francis? Îl întrebă soția sa.

— Nimic.

— Ba da, ai ceva. Ce te frămîntă?

— Nimic.

— Spune-mi, zise ea și se uită la el. Nu te simți bine?

— Răgetele acestea afurisite, zise el. N-au încetat o clipă, toată noaptea.

— De ce nu m-ai sculat, spuse ea. Mi-ar fi plăcut să le aud și eu.

— Trebuie să-l omor odată pe afurisitul ăsta, zise Macomber nefericit.

— Păi de asta ai și venit aici, nu?

— Da. Dar mă calcă pe nervi să-l aud răgind toată noaptea.

— Bine, atunci, cum zicea și Wilson, omoară-l și termină odată cu răgetele astea.

— Firește, draga mea, zise Macomber. N-o să fie greu, nu-i așa?

— Nu cumva ți-e frică?

— O, nu. Dar răgetele astea toată noaptea m-au scos din sărite.

— O să-l omori dintr-o lovitură. O să fie ceva minunat. Sînt sigură și sînt teribil de nerăbdătoare să văd cum ai s-o faci.

— Termină-ți micul dejun, și o pornim.

— Încă nu s-a luminat, zise ea. Asta nu-i o oră de plecat.

Și tocmai în clipa aceea, leul scoase un răget, horcăind ca o tînguire care, venind din adîncul pieptului, devenea brusc guturală și continua cu niște vibrații ascendente care păreau să zguduie aerul, ca să se termine printr-un suspin și printr-un horcăit adînc și greu, pornit din adîncul pieptului.

— Ai zice că-i aci, spuse nevasta lui Macomber.

— Dumnezeu, exclamă Macomber. M-am săturat de răgetele astea afurisite.

— Sînt foarte impresionante.

— Impresionante? Însăpămîntătoare.

Robert Wilson se apropie de ei zîmbind și ținînd în mînă o carabină Gibbs 505, scurtă și urîță, cu țeava teribil de groasă.

— Să mergem, zise el. Purtătorul dumitale a luat Springfieldul și carabina cea mare. Totul a fost pus în mașină. Ai luat cartușele?

— Da.

— Sînt gata, zise *Mrs. Macomber*.

— Trebuie să-l facem să termine scandalul ăsta, spuse Wilson. Dumneata treci în față. *Memsahib* o să stea cu mine în spate.

Se urcară în mașină, și în lumina cenușie a zorilor o porniră în susul rîului, printre copaci. Macomber deschise magazia carabinei sale, și văzînd că are înăuntru cartușe blindate, o închise și puse piedica. Își dădu seama că-i tremură mîna. Căută cu mîna la pieptul bluzei, să vadă dacă mai are și alte cartușe, și-și trecu degetele peste cartușele din lăcașurile de pe tunică. Se întoarse spre Wilson, care stătea în spatele mașinii fără portiere, ca o cutie, alături de nevastă-sa, amîndoi zîmbind nerăbdători, și Wilson se aplecă înainte și-i șopti:

— Uite că păsările coboară. Înseamnă că bătrînul și-a lăsat prada.

Pe malul celălalt al rîului, Macomber văzu, pe deasupra copacilor, vulturii învîrtindu-se și repezindu-se spre pămînt.

— Sînt șanse să vină să bea la rîu, îi șopti Wilson, înainte de a se duce să-și facă siesta. Deschide bine ochii.

Mergeau încet de-a lungul malului înalt al rîului, care în locurile acelea cobora drept pînă în albia plină de bolovani și șerpuiau cu mașina printre copaci. Macomber se uita cu atenție spre celălalt mal, și deodată simți că Wilson îl apucă de braț. Mașina se opri.

— Uite-l, auzi Macomber șoapta lui Wilson. Drept în față, la dreapta. Coboară și trage. E un leu splendid.

Și atunci Macomber văzu leul. Stătea în picioare, în profil, cu capul lui mare întors spre ei. Briza ușoară a zorilor, care sufla înspre ei, prinse să-i zburlească coama întunecată, și leul părea imens în lumina cenușie a dimineții, profilat pe creasta malului, cu greabănul masiv și cu trupul suplu, umflându-se ca un burduf.

— Cât de departe e? întrebă Macomber ridicând carabina.

— Cam la vreo șaptezeci de metri. Coboară și ucide-l.

— Și de ce să nu trag de aici?

— Lei nu se doboară din mașină, îl auzi pe Wilson spunându-i la ureche. Coboară. N-o să stea acolo toată ziua.

Macomber păși peste deschizătura curbă a mașinii din dreptul banchetei din față, puse piciorul pe scară și apoi jos. Leul stătea în același loc, uitându-se majestuos și calm spre acest obiect îndesat, asemeni unui fel de superrinocer, pe care ochii lui îl distingeau doar ca o siluetă. Vântul nu ducea spre el mirosul de om și se uita cu atenție la obiectul acela mișcându-și ușor capul dintr-o parte în alta. Și atunci, observând obiectul cu pricina, fără teamă, dar șovăind totuși înainte de a coborî malul ca să bea cu un asemenea lucru în față, zări forma unui om ce se desprindea din el; întorcându-și capul ma-

siv, leul se repezi înspre copaci, ca să se adăpostească, dar auzi o bubuitură ca de tunet și simți izbitorul unui glonț blindat de 30—06, care-i mușcă pîntecele și-i sfîșie stomacul, și o greață subită și fierbinte îl năpădi. O porni la pas, greoi, pe labele lui mari, clătînindu-se cu toată greutatea pîntecelui rănit, printre copaci, spre iarba înaltă, la adăpost, și bubuitura trecu din nou pe lângă el, despicînd aerul. Și din nou auzi bubuitura aceea și simți lovitură izbindu-l jos, în coaste, și sfîșiindu-i carnea, și sîngele înspumat și fierbinte îi umplu gura, și o luă la goană spre ierburile înalte, unde se putea ascunde ca să nu fie văzut și ca să-i facă să se apropie de ajuns de mult cu lucrul acela care bubuia și să poată dintr-o săritură să-l înhațe pe omul care-l ținea în mînă.

Cînd coborîse din mașină, Macomber nu se gîndise la ce se întîmplă cu leul. Ce știa el era că mîinile îi tremurau, și cînd se-ndepărtă de mașină îi fu aproape imposibil să-și miște picioarele. Coapsele îi erau țepene, iar mușchii îi zvîcneau. Duse carabina la ochi, ținti locul în care capul leului se lega de spate și apăsă pe trăgaci. Nu se-ntîmplă nimic, deși apăsă de i se părea c-o să i se frîngă degetul. Atunci își dădu seama că nu trăsese pie-dica, și în timp ce coborî carabina ca să tragă pie-dica mai făcu, așa înțepenit cum era, încă un pas, și leul, văzîndu-i silueta desprinzîndu-se limpede de aceea a mașinii, se întorsese și o pornise la pas, și cînd trase, auzi un zgomot înfundat, ceea ce în-

semna că nimerise, dar leul continua să meargă. Macomber trase din nou și văzură cu toții trîmba de praf pe care o ridica glonțul în fața leului, care fugea. Trase din nou, aducîndu-și aminte că trebuie să țintească mai jos, și auziră cu toții izbitura glonțului, și leul o porni la goană și dispăru printre ierburile înalte înainte de a mai apuca el să tragă.

Macomber rămase așa, năpădit de o senzație de greață, cu mîinile, care țineau carabina gata de tras, tremurînd, și nevasta lui și Robert Wilson erau lîngă el. Tot lîngă el erau și cei doi purtători de pușcă, sporovăind în *wakamba*.¹

— L-am atins, spuse Macomber. L-am atins de două ori.

— O dată l-ai lovit în pîntece, și o dată undeva mai în față, zise Wilson fără entuziasm.

Purtătorii de pușcă aveau un aer foarte grav. Tăceau.

— S-ar putea să-l fi omorît, continuă Wilson. O să trebuie să mai așteptăm puțin pînă vom putea vedea care-i situația.

— Ce vrei să zici?

— Trebuie să-l mai lăsăm să se moaie înainte de a-l urmări.

— Aha, făcu Macomber.

— E un leu grozav, zise Wilson ceva mai vesel. Totuși, s-a vîrît într-un loc cam prost.

— De ce e prost?

¹ Limbă vorbită de populația wakamba, din estul Africii, populație alcătuită din păstori nomazi.

— Nu-l vezi decît cînd ești lîngă el.

— Aha, făcu Macomber.

— Hai, zise Wilson. *Memsahib* poate să rămînă în mașină. Ne ducem să vedem cum e cu urmele de sînge.

— Rămîi aici, Margot, îi zise Macomber nevastei sale.

Gura-i era uscată și-i venea foarte greu să vorbească.

— De ce? întrebă ea.

— Așa zice Wilson.

— Mergem să vedem care-i situația, spuse Wilson. Rămîneți pe loc. De aici se și vede mai bine.

— Foarte bine.

Wilson îi spuse ceva șoferului în *swahili*. Omul dădu din cap și spuse:

— Da, *Bwana*.

După asta, coborîră malul povîrnit, trecură peste rîu și se cățărară pe celălalt mal, ocolind bolovanii și stîncile și agățîndu-se de rădăcinile ieșite în afară, pînă dădură de locul de unde leul o luase la goană cînd Macomber trăsese prima oară. În iarba scurtă se zăreau urme de sînge negru, pe care purtătorii de pușcă le arătară cu vîrfurile unor nuiete verzi, și urmele acestea se îndepărtau dincolo de copacii de pe malul rîului.

— Ce facem? întrebă Macomber.

— N-avem ce face, zise Wilson. Nu putem merge cu mașina. Malul e prea abrupt. O să-l lăsăm să

mai amortească, și după aceea dumneata și cu mine o să ne ducem să vedem ce-i cu el.

— N-am putea da foc ierbii? Întrebă Macomber.

— E prea verde.

— N-am putea trimite hăitași?

Wilson îl cîntări din ochi.

— Firește că am putea, zise el. Dar ar fi cam criminal din partea noastră. Vezi, noi știm că leul e rănit. Poți hăitui un leu care nu-i rănit... Îndată ce aude un zgomot, o ia la goană... Dar un leu rănit atacă întotdeauna. Nu-l vezi pînă dai de el. Se lipește de pămînt și se ascunde într-un loc unde n-ai crede că se poate ascunde un iepure. Așa că nu poți să trimiți *boy*-ii la o asemenea distracție. Cineva va fi sigur rănit.

— Dar purtătorii de pușcă?

— A, ei vin cu noi. Asta-i *shauri*¹-a lor. Au semnat un angajament în sensul ăsta. Nu par totuși nici ei prea fericiți, ce zici?

— N-am de loc poftă să mă duc să văd ce-i cu el, zise Macomber.

Vorbise fără să-și dea seama ce spune.

— Nici eu, zise Wilson vesel. Totuși, n-avem încotro. Apoi, ca și cum i-ar fi trecut prin minte o anume bănuială, se uită repede la Macomber și-l văzu deodată cum tremură și ce față descompusă are. Desigur, nu ești obligat să mergi, zise el. Pentru asta sînt eu angajat. Și de asta sînt plătit atît de scump.

¹ Afacere (termen de origine arabă, din Africa de est).

— Vrei să spui că o să te duci singur. Și ce-ar fi să-l lăsăm acolo?

Robert Wilson, a cărui singură preocupare fusese leul și problema pe care o ridica și care nu se gîndise la Macomber decît în treacăt, și atunci își spusese că e cam fricos, se simți dintr-o dată ca și cum ar fi greșit ușa într-un hotel și ar fi văzut un lucru rușinos.

— Cum adică?

— Să-l lăsăm acolo pur și simplu.

— Adică să ne prefacem față de noi înșine că n-a fost lovit?

— Nu, să-l lăsăm în plata Domnului.

— Asta nu se face.

— De ce?

— În primul rînd pentru că suferă, asta e sigur. În al doilea rînd pentru că ar putea da altcineva peste el.

— Înțeleg.

— Dar nimic nu te obligă să ai de-a face cu toată povestea asta.

— Aș vrea să am, zise Macomber. Dar, știi, mi-e tare frică.

— Cînd o să intrăm în ierburi, o să merg eu înainte cu Kongoni, pe urmele leului. Mergi după mine, puțin într-o parte. Sînt șanse să-l auzim mîrîind. Dacă-l vedem, tragem amîndoi. N-ai de ce să te neliștești. O să te acopăr. Și de fapt, poate c-ar fi mai bine să nu vii. Ar fi mult mai bine. De ce

nu te întorci la *Memsahib* și rămii cu ea pînă termin eu chestia asta?

— Nu, vreau să merg și eu.

— Bine, zise Wilson. Dar n-are rost să vii dacă n-ai chef. Precum știi, acum asta-i *shauri*-a mea.

— Vreau să merg și eu, zise Macomber.

Se așezară sub un copac și fumară.

— Nu vrei să te duci să vorbești cu *Memsahib* cît stăm aici și așteptăm? Întrebă Wilson.

— Nu.

— Atunci, mă duc și-i spun numai să aibă răbdare.

— Bine, zise Macomber.

Ședea acolo și asuda, gura-i era uscată, simțea un gol în stomac și voia să-și găsească curajul necesar pentru a-i spune lui Wilson să se ducă și să termine cu leul acela fără el. N-avea de unde să știe că Wilson era furios că nu observase din vreme halul în care era și nu-l trimisese înapoi la nevastă. Și iată că Wilson se întoarse.

— Ți-am adus carabina cea mare, zise Wilson. Ține-o. I-am lăsat destul timp. Hai.

Macomber luă carabina, și Wilson spuse:

— Te ții în spatele meu, cam la vreo cinci pași mai la dreapta, și faci exact ce-ți spun. După aceea le spuse ceva în *swahili* celor doi purtători de pușcă, care erau imaginea însăși a tristeții. Să mergem, zise el.

— Aș putea să beau puțină apă? Întrebă Macomber.

Wilson îi spuse ceva purtătorului de pușcă mai vîrstnic, care purta o ploscă la brîu, și omul o desprinse de la brîu, îi deșurubă capacul și i-o dădu lui Macomber, care o luă în mînă remarcînd cît de grea pare și cît de păroasă și moale e la atingere învelitoarea de pîslă. Ridică plosca să bea și se uită înainte la ierburile înalte, dincolo de care se-nălțau copaci cu coroanele răsfirate. O briză ușoară le sufla în față, și ierburile se văleau alene în suflarea vîntului. Se uită la purtătorul de pușcă și-și dădu seama că și lui îi e tare frică.

La vreo treizeci și cinci de pași, în mijlocul ierburilor, leul cel mare zăcea lipit de pămînt. Cu urechile ciulite, stătea nemișcat, și numai coada lungă, terminată cu un smoc de păr negru, zvîcnea ușor în sus și-n jos. Se așezase la pîndă de îndată ce ajunsese la adăpost, și rana care-i străpunsese pîntecele îl chinuia, iar rana din plămîni îl făcea să-și piardă puterile, și de fiecare dată cînd respira i se umplea gura de o spumă roșie. Coastele îi erau umede și fierbinți, și muștele se grămădiseră în mica deschizătură pe care o făcuseră gloanțele blindate în pielea lui cafenie, și ochii lui mari și galbeni, îngustați de furie, priveau drept înainte, clipind doar cînd durerea respirației îl săgeta, și ghearele lui răscoleau pămîntul moale și încins. Toată ființa lui, durerea, slăbiciunea, ura, și toată forța care-i mai rămăsese se încordau într-o totală concentrare în așteptarea atacului. Îi auzea pe oameni vorbind și-i aștepta, adu-

nîndu-și toate puterile și pregătindu-se să sară de îndată ce oamenii aveau să se ivească printre ierburi. Auzind glasurile care se apropiau, coada i se ridică și biciui aerul în sus și-n jos, și cînd intrară în ierburile înalte scoase un mîrîit icnit și sări.

Kongoni, bătrînul purtător de pușcă, care era în frunte, uitîndu-se după urmele de sînge, Wilson, care pîndea orice mișcare în iarbă, cu carabina gata să tragă, al doilea purtător de pușcă, care privea înainte și asculta, Macomber, care mergea aproape de Wilson, cu carabina ridicată, toți abia intraseră printre ierburi, cînd Macomber auzi mîrîitul icnit, înecat în sînge, și văzu saltul fiarei prin iarbă. După aceea își dădu seama că fuge, fuge nebunește în teren deschis, spre rîu.

Auzi detunătura carabinei lui Wilson : bum, bum și iar o nouă detunătură : bum, bum, și întorcîndu-se văzu leul arătînd acuma înspăimîntător, cu capul pe jumătate sfărîmat, tîrîndu-se spre Wilson, care era la marginea ierburilor, și omul roșu la față manevră ceva la trăgaciul urîtei și scurtei sale carabine și ținti cu grijă ; auzi din nou o altă bubuitură, și trupul galben și greoi al leului, care se mai tîra încă, înțepeni, și capul imens și mutilat alunecă într-o parte, și Macomber, singur în luminișul în-spre care fugise, cu carabina încărcată în mînă, în timp ce doi negri și un alb se uitau disprețuitor la el, își dădu seama că leul e mort. Se apropie de Wilson, trupul lui voinic pîrînd a fi pe de-a-ntregul o muștrare directă, și Wilson se uită la el și-i spuse :

— Nu vrei să faci niște fotografii ?

— Nu, spuse el.

Și asta fu tot ce-și spuseră pînă în clipa în care se urcară în mașină. În clipa aceea, Wilson îi zise :

— Grozav leu. *Boy*-ii o să-l jupoaie. Am putea sta aici la umbră.

Nevasta lui Macomber nu se uitase la el, nici el la ea, și Macomber se așeză lîngă ea pe bancheta din spate, iar Wilson se așeză pe cea din față. La un moment dat, Macomber întinse brațul și o luă pe nevastă-sa de mînă, fără s-o privească, dar ea își trase mîna. Uitîndu-se peste rîu la purtătorii de pușcă, care jupuiau leul, își dădu seama că nevastă-sa putuse vedea întreaga scenă. Stînd așa, acolo, nevastă-sa întinse brațul și puse mîna pe umărul lui Wilson. El se-ntoarse, și ea se aplecă înainte peste bancheta joasă și-l sărută pe gură.

— Ei, asta-i acum, zise Wilson, înroșindu-se și mai tare decît îi era felul.

— *Mr. Robert Wilson*, zise ea. Frumosul *Mr. Robert Wilson* cu fața roșie.

Apoi se așeză din nou lîngă Macomber și se uită peste rîu, unde zăcea leul, cu labele dinainte jupuite, cu tendoanele mușchilor albi vizibile și cu burta umflată și albă și mereu mai dezgolită, pe măsură ce negrii jupuiau pielea de pe el. În cele din urmă, purtătorii de pușcă aduseră pielea umedă și grea, și după ce o făcură sul se urcară în spate, și mașina o porni. Nimeni nu mai scoase o vorbă pînă nu ajunseră din nou în tabără.

Asta fusese povestea cu leul. Macomber nu știa ce simțise leul înainte de a sări, nici când sărise și când lovitura de necrezut a glonțului de 505, pornit din țeavă cu o viteză de două tone, îl izbise în bot, și nici ce-l făcuse să încerce să înainteze și după aceea, când a doua lovitură zdrobitoare îi sfărâmasse coapsele și el se târîse spre locul acela care bubuia și care-l nimicise. Wilson știa câte ceva din toate astea, dar spusese numai: „Grozav leu.“ Macomber însă habar n-avea nici ce simțea Wilson. Nu știa nici ce e cu soția lui, în afară de faptul că o terminase cu el.

I se întâmplase și altă dată ca soția s-o termine cu el, dar niciodată nu ținuse prea mult. Era foarte bogat și avea să fie și mai bogat, și știa că acum ea n-avea să-l părăsească niciodată. Asta era unul dintre puținele lucruri pe care le știa bine. Știa asta, știa o serie de lucruri despre motociclete, asta fusese la început, despre mașini, despre vânătoarea de rațe, despre pescuit păstrăvii, somnul și despre pescuitul-marin, despre problemele sexuale din cărți, multe cărți, prea multe cărți, despre tot felul de jocuri în aer liber, despre câini, nu prea multe despre cai, despre ce trebuie să faci ca să-ți păstrezi banii, despre multe alte lucruri obișnuite în lumea lui și despre faptul că nevastă-sa n-avea să-l părăsească. Nevastă-sa fusese o femeie foarte frumoasă, și acuma, în Africa, era încă o femeie foarte frumoasă, dar acasă nu mai era atât de frumoasă încât să-l poată părăsi pentru o situație mai bună, și ea

știa asta, și el știa asta. Ratase ocazia de a-l părăsi, și el știa asta. Dacă ar fi fost mai grozav în materie de femei, nevastă-sa ar fi început să aibă grijă ca nu cumva să se însoare cu o altă femeie, mai frumoasă, dar știa prea multe despre el ca să-și facă griji din pricina asta. De aceea, Francis se arătase întotdeauna foarte înțelegător, ceea ce ar fi fost cel mai frumos lucru la el, dacă n-ar fi fost cel mai sinistru.

În ansamblu erau considerați o căsnicie relativ fericită, una din acele căsătorii despre care se vorbește adesea că s-a desfăcut, lucru care nu se întâmplă însă niciodată, și, după cum spunea un cronicar monden, erau pe cale de a adăuga și o anume savoare de *adventure*¹ multinvidiatei și etern durabilei lor *romance*² printr-un *safari* în regiunea cunoscută ca *The Darkest Africa*³, pînă în clipa în care soții Martin Johnson au aruncat o puternică lumină asupra ei pe nenumăratele ecrane argintii în care urmăreau pe *Bătrînul Simba*, leul, bivolul, pe *Tombo* elefantul, colecționînd în același timp diverse specimene pentru Muzeul de Științe Naturale. Același cronicar spusese pînă atunci, cel puțin de trei ori, că erau pe punctul de a se... și într-adevăr fuseseră. Dar se împăcaseră întotdeauna. Uniunea lor avea o bază solidă. Margot era prea frumoasă

¹ Aventură (engl.).

² Idilă.

³ Africa cea mai neagră.

ca Macomber să divorțeze de ea, și Macomber avea prea mulți bani ca Margot să-l părăsească vreodată.

Și acum era ora trei dimineața, și Francis Macomber, care reușise să doarmă puțin după ce încetase să se mai gândească la istoria cu leul, se trezi și adormi din nou, și deodată se trezi înspăimântat de un vis în care capul înșingerat al leului era în fața lui, și trăgînd cu urechea în timp ce inima îi zvîcnea în piept își dădu seama că nevastă-sa nu era în celălalt pat de campanie din cort. Rămase așa treaz, dîndu-și seama de asta, timp de două ore.

Și la capătul acestui răstimp, nevastă-sa intră în cort, dădu la o parte plasa împotriva țințarilor și se strecură frumușel în pat.

— Unde-ai fost? Întrebă Macomber în întuneric.

— Hello, zise ea. Ești treaz?

— Unde ai fost?

— Am ieșit să iau puțin aer.

— Pe dracu.

— Ce vrei să-ți spun, dragul meu?

— Unde ai fost?

— Afară, să iau puțin aer.

— Așa se cheamă acum asta? Ești o tîrfă.

— Și tu ești un laș.

— Foarte bine, zise el. Și ce-i cu asta?

— În ceea ce mă privește, nimic. Dar ce-ar fi să mai tăcem? Pentru că mi-e tare somn.

— Și crezi că o să suport orice?

— Sînt convinsă, iubitul.

— Bine, află că te-nșeli.

— Te rog, dragul meu, hai să nu mai vorbim. Mi-e tare somn.

— Era vorba că istorii din astea n-o să se mai repete. Așa mi-ai promis.

— Uite că se repetă, spuse ea cu drăgălășenie.

— Spuneai că dacă o să facem călătoria asta, n-o să se mai repete nici o istorie din astea. Mi-ai promis.

— Da, dragul meu. Și chiar așa și intenționam. Dar ieri am ratat și călătoria asta. Nu cred că-i necesar să mai vorbim despre asta, nu-i așa?

— Nu aștepti prea mult cînd ți se pare că ai un oarecare avantaj asupra mea.

— Te rog, să încetăm discuția asta. Mi-e tare somn, dragul meu.

— Eu vreau să discut.

— Atunci, n-avea grijă de mine, că eu o să dorm. Și adormi.

A doua zi, înainte de a se lumina, se aflau din nou toți trei la micul dejun, și Francis Macomber își dădu seama că, dintre numeroșii oameni pe care-i ura, pe Robert Wilson îl ura cel mai tare.

— Ai dormit bine? îl întrebă Wilson cu vocea lui guturală, umplîndu-și pipa.

— Și dumneata?

— Grozav, îi spuse vîntătorul alb.

„Măgarul, își spuse Macomber, e măgar și-i și obraznic pe deasupra.”

„Va să zică, l-a trezit cînd a intrat în cort, își spuse Wilson, uitîndu-se la amîndoi cu ochii lui

imposibili și reci. Ce să fac, de ce nu-și ține nevasta la locul ei? Ce crede el, că sînt un sfînt coborît din icoană? Să-și țină nevasta la locul ei. El e de vină.”

— Crezi că o să găsim bivoli azi? întrebă Margot, dînd la o parte farfuria cu caise.

— Sînt șanse, zise Wilson și-i zîmbi. De ce nu rămîi în tabără?

— Pentru nimic în lume, îi spuse ea.

— De ce nu-i poruncești să rămîină în tabără? îi zise Wilson lui Macomber.

— Poruncește-i dumneata, zise Macomber rece.

— Ce-ar fi să încetăm cu poruncile? Și, întorcîndu-se spre Macomber: Și cu prostiile astea, Francis, spuse Margot foarte drăguță.

— Gata de plecare? întrebă Macomber.

— Oricînd, îi spuse Wilson. Vrei să meargă și *Memsahib*?

— Are importanță dacă vreau eu sau nu?

„Ei, fir-ar al dracului, își zise Wilson. Fir-ar al dracului să fie. Va să zică așa o să meargă lucrurile? Bine, atunci să meargă așa.”

— Nu, n-are.

— Ești sigur că nu vrei să rămîi cu ea în tabără, și eu să plec singur la vînat bivoli? întrebă Macomber.

— Nu pot face așa ceva, spuse Wilson. Și în locul dumitale n-aș mai vorbi prostii.

— Nu vorbesc prostii. Mi-e scîrbă.

— Urît cuvînt, scîrbă.

— Francis, n-ai vrea, te rog, să vorbești ca un om rezonabil? îl întrebă nevastă-sa.

— Vorbesc prea rezonabil, spuse Macomber. Ai mîncat vreodată o mîncare mai infectă ca asta?

— Nu-i bună mîncarea? întrebă calm Wilson.

— Ca și tot restul.

— Atunci, calmează-te, băiețuș, spuse Wilson foarte liniștit. Sîntem serviți la masă de un *boy* care înțelege puțin engleza.

— Să-l ia dracu.

Wilson se ridică de la masă și plecă pufăind din pipă și-i spuse cîteva cuvinte în *swahili* unuia dintre purtătorii de pușcă, care stătea în picioare și-l aștepta. Macomber și nevastă-sa continuau să stea la masă. El se uită țintă la ceașca de cafea.

— Dacă ai de gînd să faci o scenă, dragul meu, te părăsesc, zise Margot calmă.

— Nu, n-ai să mă părăsești.

— Încearcă, și-ai să vezi.

— N-o să mă părăsești.

— Nu, zise ea, n-o să te părăsesc și ai să te porți ca lumea.

— Să mă port ca lumea? Asta-i bună! Să mă port ca lumea.

— Da. Să te porți ca lumea.

— Dar tu de ce nu încerci tu să te porți ca lumea?

— Încerc asta de multă vreme. De atît de multă vreme...

— Îl urăsc pe porcul ăsta cu fața roșie, zise Macomber. Mi-e silă să-l mai văd în ochi.

— Să știi că e tare drăguț.

— O, *tacă-ți gura*, zise, aproape strigînd, Macomber.

În clipa aceea, mașina se apropie și trase în fața cortului-sufragerie, iar șoferul și cei doi purtători de pușcă coborîră. Wilson făcu cîțiva pași și se uită la soțul și soția, care ședeau la masă.

— Mergem la vînătoare? întrebă el.

— Da, zise Macomber, ridicîndu-se. Da.

— Ar fi bine să iei un pulover. O să fie cam rece în mașină, spuse Wilson.

— O să-mi iau jacheta de piele, zise Margot.

— A luat-o *boy-ul*, îi spuse Wilson.

Se urcă în față cu șoferul, iar Francis Macomber cu nevasta se așezară în spate, fără să scoată nici un cuvînt.

„Să sperăm, se gîndi Wilson, că n-o să-i treacă prin minte dobitocului ăsta nenorocit să-mi tragă un glonț în cap. Femeile *sînt* o pacoste într-un *safari*.“

În lumina cenușie a zilei, mașina coborî scîrțîind și trecu riul printr-un vad plin de pietre, apoi se cățăără pieziș pe malul povîrnit pe care Wilson pusese cu o zi înainte să se facă un drum, ca să poată ajunge la terenul undulat și împădurit asemenea unui parc, care se-ntindea de partea cealaltă.

„E o dimineată frumoasă“, se gîndi Wilson. Cîmpul era scaldat în rouă, și trecînd printre

ierburile și tufișurile joase simțea mireasma frunzelor de ferigă strivite de roțile mașinii. Semăna cu parfumul de verbină și-i plăceau mireasma aceasta de rouă în zori, frunzele de ferigă strivite și trunchiurile copacilor negre în ceața dimineții, în timp ce mașina își croia drum prin locurile acelea neumblate, asemănătoare cu un parc. Cei doi din spate încetaseră să-l mai intereseze și se gîndea acum la bivoli. Bivolii pe care-i urmărea stăteau în timpul zilei într-o mlaștină noroioasă, unde era imposibil să tragi în ei, noaptea însă ieșeau să pască pe o bucată de teren descoperit, și dac-ar putea să se strecoare cu mașina între ei și mlaștină, Macomber ar avea șansa în cîmp deschis, să facă ceva. Cu Macomber nu voia să vîneze în tufișurile acelea dese. Nu voia să vîneze cu Macomber nici bivoli, nici nimic altceva, dar era vînător profesionist, și în viața lui mai vînase și cu alți trăsniți. Dacă omorau azi un bivol, nu le-ar mai fi rămas să vîneze decît rinoceri, și bietul om ar fi terminat cu vînatul primejdios, și lucrurile s-ar mai fi îndreptat. N-avea să mai aibă nimic cu femeia asta, și Macomber avea să uite și el totul. După cum arătau lucrurile, nu era pentru prima dată că i se întîmpla așa ceva. Bietul de el. Trebuia să aibă el un sistem ca să treacă și peste asta. În sfîrșit, vina era a lui, a nenorocitului ăla de fricos.

El, Robert Wilson, lua întotdeauna în *safari* un pat de campanie dublu, pentru eventualitatea că-i pică vreo plească, mai știi? Mergea la vînătoare

cu o anumită clientelă, cu oameni din mediul acesta desfrînat, sportiv și cosmopolit, în care femeile aveau senzația că n-au căpătat tot ce se poate pentru banii lor dacă nu împărțeau și patul acesta de campanie cu vînătorul alb. Cînd nu era cu ele le disprețuia, deși, la vremea lor, unele îi plăcuseră de ajuns de mult, dar își cîștiga existența de pe urma lor, și obiceiurile lor erau și obiceiurile lui atîta vreme cît îl plăteau.

Obiceiurile lor erau și ale lui în toate privințele, în afară de vînătoare. Avea legile lui în ceea ce privește vînatul, și ei sau le acceptau, sau luau pe altcineva să vîneze cu ei. Știa, de altfel, că din cauza asta îl respectau cu toții. Totuși, Macomber ăsta era un tip ciudat. Al naibii să fie dacă nu era așa. Și nevastă-sa. Ei bine, nevastă-sa, da, nevastă-sa, mda, nevastă-sa... În orice caz, el terminase cu povestea asta. Se întoarse și se uită la ei. Macomber ședea încruntat și furios. Margot îi zîmbi. Arăta mai tînără astăzi, mai nevinovată și mai proaspătă și nu atît de profesional frumoasă. „Ce-i în inima ei, Dumnezeu știe, se gîndi Wilson. Noaptea trecută nu vorbise prea mult. Cu toate acestea, îți făcea plăcere s-o vezi.“

Mașina urcă o pantă lină, trecu printre copaci și ieși într-un luminiș larg, acoperit cu iarbă deasă, și merse pe marginea luminișului la adăpostul copacilor; șoferul conducea foarte încet, și Wilson se uita atent pe tot întinsul luminișului, dacă nu se vede ceva. Wilson opri mașina și cercetă luminișul

cu binoclul. După aceea îi făcu semn șoferului să meargă mai departe, și mașina o porni încet, șoferul avînd grijă să nu dea în gropile făcute de mistreți și ocolind mușuroaiele de lut înălțate de termite. Apoi, uitîndu-se înspre marginea luminișului, Wilson se întoarse deodată și zise:

— Dumnezeuule, iată-i!

Și uitîndu-se acolo unde arăta el, în vreme ce mașina o pornea înainte și Wilson vorbea repede în *swahili* cu șoferul, Macomber văzu trei siluete uriașe și negre, aproape cilindrice, atît de masive și prelungi erau, de parcă ar fi fost niște enorme cisterne negre, trecînd în galop în marginea îndepărtată a luminișului. Alergau în galop, cu ceafa țeapănă și cu trupul bolovănos, și Macomber le zări coarnele negre desfăcute larg, așa cum galopau cu capetele înainte; nu-și mișcau capul.

— Sînt trei bivoli bătrîni, zise Wilson. O să le tăiem drumul înainte de a ajunge la mlaștină.

Mașina o porni nebunește de-a curmezișul luminișului, alergînd cu peste șaptezeci pe oră, și în timp ce Macomber se uita țintă la ei, bivoli devineau tot mai mari și mai mari, pînă ce izbuti să distingă înfățișarea unuia, un bivol enorm, cu pielea cenușie, răpănoasă, și fără păr, cu ceafa una cu umerii și cu coarnele negre lucioase, galopînd puțin mai în urma celorlalți doi, care alergau netulburați, cu capul întins înainte, și atunci mașina, clătînîndu-se de parcă ar fi trecut peste un șanț, se apropie și mai mult și văzu masa uriașă și repezită

Înainte a bivolului și mîlul de pe pielea lui cu perirari, uriașul cucui al coarnelor și botul întins înainte, cu nările imense, și ridică pușca, și Wilson îi strigă : „Dobitocule, nu din mașină !” și nu-i era de loc frică, ci-l ura numai pe Wilson, și șoferul frînă, și mașina derapă, răscolind pămîntul, gata-gata să se răstoarne, și Wilson și sărise într-o parte, și el sări în cealaltă, poticnindu-se cînd atinse pămîntul, care-i fugea încă de sub picioare, și trase în bivolul care se îndepărta, auzind zgomotul înfundat al gloanțelor care se-nfingeau în carnea lui, și goli încărcătorul în bivol, care fugea într-una, și în cele din urmă își aduse aminte că trebuie să ochească mai în față, între omoplați, și în timp ce bîlbîia grăbit să încarce din nou carabina, văzu că taurul căzuse. În genunchi, zvîrlind cu capul lui cel mare și văzîndu-i pe ceilalți doi că aleargă înainte, trase în cel din față și-l atinse. Trase din nou, dar nu-l nimeri, și auzi bubuitul armei lui Wilson, și bivolul din față alunecă în bot.

— Trage în celălalt, zise Wilson. Așa zic și eu ! Dar celălalt bivol galopa mereu înainte, și nimeri alături, stîrnind praful, și Wilson trase și el alături și ridică un nor de praf, și atunci Wilson îi strigă : „Hai, e prea departe !” și-l apucă de braț și se urcară în mașină, Macomber și Wilson cățărați pe margini, clătînîndu-se din cauza terenului accidentat, apropiindu-se mereu de taurul care galopa drept înainte, cu capul avîntat întins înainte și cu ceafa țeapănă.

Erau acum în spatele lui, și Macomber își încărcă arma, scăpînd cartușele pe jos, apăsînd pe trăgaci și apoi lăsîndu-l liber cînd ajunseră lîngă bivol, și Wilson zbiră : „Stai !” și mașina derapă, gata-gata să se răstoarne, și Macomber căzu în picioare, trase piedica și ochi cît putu el mai înainte în spatele rotund și negru care-i galopa pe dinaintea ochilor, ochi și trase iar și iar și iar, și gloanțele, atingîndu-și toate ținta, după cît putu el să vadă, nu avură totuși nici un efect. Și atunci trase și Wilson, și bubuitura îl asurzi și văzu că bivolul se poticnește. Macomber trase din nou, ochind cu grijă, și bivolul căzu în genunchi.

— Bravo. Frumoasă treabă. Asta-i al treilea. Macomber fu cuprins de amețală, de parc-ar fi bătut.

— De cîte ori ai tras ? întrebă el.

— Numai de trei ori, îi răspunse Wilson. Dumneata ai doborât primul bivol. Cel mai mare. Pe ceilalți doi te-am ajutat, numai, să-i dobori. Mi-era teamă că se trag la adăpost. Dumneata i-ai omorît. Eu am făcut numai puțină curățenie. Ai tras grozav de bine.

— Să mergem la mașină, zise Macomber. Aș vrea să beau ceva.

— Să terminăm mai întîi cu bivolul ăsta, îi spuse Wilson.

Bivolul stătea în genunchi, și cînd se apropiară zvîrli furios cu capul, mugind turbat, cu ochii micșorați de furie.

— Fii atent să nu se ridice în picioare, zise Wilson. Și apoi: Trage ceva mai într-o parte și lovește-l în ceafă, tocmai după ureche.

Macomber ochi cu grijă în mijlocul cefei, care se agita cu furie, și trase. Capul căzu înainte.

— Asta era, zise Wilson. L-ai atins în șira spinării. Groaznic mai arată, nu?

— Hai să bem ceva, zise Macomber.

Nu se simțise niciodată în viața lui atât de bine ca acum.

Nevasta lui Macomber ședea în mașină albă la față.

— Ai fost minunat, dragul meu, îi spuse ea lui Macomber. Ce goană.

— Cam violentă, nu?

— Însălmântătoare. Niciodată nu mi-a fost atât de frică.

— Haideți să bem ceva cu toții, zise Macomber.

— În orice caz, spuse Wilson. Dă-i lui *Memsahib*.

Femeia trase o dușcă de *whisky* de-a dreptul din ploscă și se-nfioră ușor când înghiți băutura. Apoi îi întinse ploscă lui Macomber, care i-o dădu lui Wilson.

— A fost grozav de palpitant, zise ea. Mi-a dat o durere de cap teribilă. Totuși, nu știam că e voie să tragi în ei din mașină.

— N-a tras nimeni din mașină, zise Wilson rece.

— Vreau să zic să-i hăituești cu mașina.

— De obicei nu se face, spuse Wilson. Dar mi s-a părut că e de ajuns de sportiv în timp ce-i

fugăream. E mai riscant să gonești cu mașina în viteza asta pe un teren plin de gropi și mai știu eu ce decît să-i vînezi mergînd pe jos. Bivolii puteau să ne atace de fiecare dată cînd am tras în ei, dac-ar fi vrut. Aveau toate șansele s-o facă. Totuși, n-aș vorbi nimănui despre chestia asta. E ilegal, dacă asta voiai să spui.

— Mie mi s-a părut că e foarte necavaleresc, zise Margot, să fugărești aceste dobitoace enorme și neajutorate cu mașina.

— Daa?

— Ce s-ar întîmpla dacă s-ar ști asta la Nairobi?

— În primul rînd mi-aș pierde permisul de vîna-toare. Și alte neplăceri, zise Wilson, trăgînd o dușcă din ploscă. Aș rămîne fără lucru.

— Adevărat.

— Da. Adevărat.

— Ei, făcu Macomber și zîmbi pentru prima dată în ziua aceea, acum te are și pe dumneata la mînă.

— Ce drăguț știi să vorbești tu, Francis, zise Margot Macomber.

Wilson se uită lung la amîndoi. „Dacă o scîrbă se însoară cu o scîrbă și mai mare, își spunea el, ce fel de scîrbe or să fie copiii lor?” Cu glas tare zise însă :

— Am pierdut un purtător de pușcă. N-ai observat asta?

— Dumnezeule, nu, spuse Macomber.

— Uite-l că vine, zise Wilson. N-are nimic. O fi căzut pe undeva, după ce-am doborât primul taur.

Purtătorul de pușcă între două vârste se apropia, schiopătînd, cu șapca lui tricotată, cu tunica de culoare kaki, în șort, și cu sandele de cauciuc în picioare, întunecat și scîrbit. Apropiîndu-se, îi strigă ceva lui Wilson în *swahili*, și toți îl văzură pe vînătorul alb că se schimbă la față.

— Ce zice? întrebă Margot.

— Spune că primul bivol s-a ridicat în picioare și s-a ascuns în desiș, zise Wilson cu o voce impasibilă.

— A, făcu Macomber descurajat.

— Va să zică, se repetă întocmai povestea cu leul, zise Margot, anticipînd ce avea să se întîmple.

— Ba n-o să fie de loc cum a fost cu leul, îi spuse Wilson. Nu vrei să mai tragi o dușcă, Macomber?

— Mulțumesc, vreau.

Se aștepta să se simtă din nou cum se simțise și în povestea aceea cu leul, dar nu se întîmplă de loc așa ceva. Pentru prima dată în viața lui nu-i era de loc teamă. În loc de teamă se simțea cuprins de un fel de ușoară beție.

— O să mergem să vedem ce e cu cel de-al doilea bivol, zise Wilson. O să-i spun șoferului să tragă mașina la umbră.

— Ce vreți să faceți? întrebă Margot Macomber.

— Să vedem ce-i cu bivolul, zise Wilson.

— Vin și eu.

— Vino.

O porniră toți trei spre locul unde cel de-al doilea bivol, imens și negru, zăcea în luminiș, cu capul înainte în iarbă, cu coarnele puternice, larg desfăcute.

— Are un cap foarte frumos, zise Wilson. Deschiderea coarnelor e de aproape un metru.

Macomber se uita încîntat la bivol.

— Arată groaznic, zise Margot. N-am putea sta la umbră?

— Ba da, spuse Wilson. Uite, se adresă el lui Macomber, și-i arată cu degetul înainte. Vezi desișul acela?

— Da.

— Acolo a intrat primul bivol! Purtătorul de pușcă mi-a zis că, atunci cînd a căzut, bivolul zăcea lungit la pămînt. Se uita la noi cum alergam nebunește și la cei doi bivoli care galopau. Și ridicînd privirile, văzu că bivolul se ridică deodată în picioare și se uită la el. Purtătorul de pușcă a luat-o la goană cît îl țineau picioarele, și bivolul s-a dus încetișor în desiș.

— Nu putem merge acum după el? întrebă nerăbdător Macomber.

Wilson se uită lung la el. „Să mă ia dracu, își zise el, dacă omul ăsta nu-i un tip ciudat. Ieri fri-cos ca un iepure, și astăzi curajos ca un leu.”

— Nu, să-l mai lăsăm puțin.

— Haideți, vă rog, la umbră, spuse Margot. Era albă la față și parcă nu-i era bine.

O porniră spre locul unde era trasă mașina, sub un copac singuratic, cu o coroană largă, și urcară cu toții.

— S-ar putea să fi murit în desiș, zise Wilson. Mai așteptăm puțin, și ne ducem să vedem ce e cu el.

Macomber era în prada unei bucurii nebunești, fără de rost, pe care n-o mai cunoscuse niciodată.

— Dumnezeu, asta zic și eu că e vânătoare, spuse el. Nu m-am simțit niciodată așa. Nu era minunat, Margot?

— Mie mi-a fost silă de toată istoria asta.

— De ce?

— Mi-a fost silă, mi s-a făcut scîrbă de ce-ați făcut.

— Știi, cred că de-acum înainte n-o să-mi mai fie frică niciodată, îi zise Macomber lui Wilson. S-a întîmplat ceva cu mine după ce-am văzut primul bivoliță și am pornit-o după el. Ca și cum s-ar fi spart un dig. O stare de pură excitație.

— Face bine la ficat, zise Wilson. Ciudate lucruri li se mai întîmplă și oamenilor.

Fața lui Macomber strălucea.

— Știi, cu mine s-a întîmplat ceva, spuse el. Mă simt cu totul altul.

Nevastă-sa nu zicea nimic și se uita la el în chip ciudat. Ședea rezemată pe banchetă, și Macomber ședea pe marginea banchetei și-i vorbea lui Wilson, care se-ntorcea ca să-i vorbească peste spătarul banchetei din față.

— Știi, mi-ar plăcea să încerc din nou să vînez un leu, zise Macomber. Pur și simplu nu mai mi-e frică de ei. Mai la urma urmei, ce pot să-ți facă?

— Așa e, spuse Wilson. Cel mai rău lucru pe care-l pot face e să te omoare. Cum spune asta Shakespeare? Grozav de bine. Să vedem dacă îmi mai aduc aminte. Grozav îi zice. Într-o vreme obișnuiam să-mi recit mie însumi versurile: „Pre legea mea, puțin îmi pasă, un om nu poate muri decît o dată; și sîntem datori lui Dumnezeu cu o moarte, și, oricum ar fi, cel ce moare anul ăsta nu va muri la anul”¹. Grozav de frumos, ce zici?

Se simțea foarte stînjinit că a adus în discuție lucrul acesta, potrivit căruia trăise, dar mai văzuse și înainte oameni care deveneau majori, și asta îl mișca întotdeauna. Nu era vorba de împlinirea celor douăzeci și unu de ani.

Fusese necesară o întîmplare neobișnuită la o vînațoare, o grăbită întîmplare în acțiune fără a fi îngrijorat de acest lucru dinainte, pentru ca schimbarea să se producă și la Macomber, dar indiferent cum se întîmplase, fapt e că se întîmplase. Uită-te la el, își zicea Wilson. Asta-i din cauză că mulți dintre ei rămîn niște puști vreme îndelungată, se gîndea Wilson. Uneori chiar toată viața. La cincizeci de ani mai arată încă a copii. Faimoșii bărbați-băieți americani, ciudați oameni. Dar acumă îi plăcea Macomber. Ciudat tip și ăsta. Probabil că asta avea să

¹ Henric al IV-lea, partea a II-a, actul III.

însemne că s-a terminat și cu înșelatul. Da, asta ar fi un lucru al dracului de bun. Un lucru al dracului de bun. Nefericitul fusese probabil dintotdeauna un fricos. Nu știu de unde i-o fi venit. Acuma însă se terminase. N-a avut timp să-i fie frică de bivol. Asta și faptul că era furios. Și mașina. În mașină i-a venit totul mai la îndemână. Acum o să înghită foc, nu altceva. Văzuse chestii de astea petrecându-se în același fel și în timpul războiului. Mai mult o schimbare decît o pierdere a fecioriei. Frica piere ca după o operație. Îi ia locul altceva. Ce are mai de preț un bărbat. Ceea ce îl face să fie bărbat. Și femeile știu asta. Nu-ți mai este frică de nimic, ce dracu.

Retrasă în colțul ei, Margaret Macomber se uita la amîndoi. Wilson nu se schimbase. Îl vedea pe Wilson așa cum îl văzuse și ieri, cînd își dăduse seama pentru prima dată cît de puternic e. Acum însă vedea și ce schimbare se petrecuse cu Francis Macomber.

— Ai și dumneata sentimentul acesta de fericire la gîndul a ceea ce se va întîmpla ? întrebă Macomber, continuînd să-și exploreze noua sa bogăție.

— Mai bine să nu vorbim despre asta, zise Wilson privindu-l în față. E mult mai distins să spui că ți-e teamă. Și ține minte că o să-ți mai fie teamă, și încă de multe ori.

— Totuși, ai și dumneata senzația asta de fericire cînd te gîndești ce-o să facem ?

— Firește, zise Wilson. Ea există. Dar nu trebuie să vorbim prea mult despre asta. Strică totul. N-ai nici o plăcere de un lucru despre care ai trăncănit prea mult.

— Vorbiți prostii amîndoi, spuse Margot. Ați fugărit cu mașina niște dobitoace neajutorate, și acum vorbiți de parc-ați fi niște eroi.

— Scuză-mă, zise Wilson.

„Am pălăvrăgit cam mult. A și-nceput să fie îngrijorată“, se gîndi el.

— Dacă n-ai habar despre ce vorbim, de ce te bagi ? o întrebă Macomber pe nevastă-sa.

— Ai devenit așa, dintr-o dată, grozav de viteaz, îi spuse nevastă-sa disprețuitoare, dar disprețul ei era cam nesigur ; îi era tare frică de ceva.

Macomber începu să rîdă, vesel și firesc.

— Așa e, *am devenit*, zise el. Chiar așa e.

— Nu e puțin cam tîrziu ? zise Margot cu amărăciune. Pentru că de mulți ani ea făcea tot ce se putea, și de felul în care trăiau acum, împreună, nu putea fi făcut vinovat doar unul din ei.

— Nu în ceea ce mă privește, zise Macomber.

Margot nu spuse nimic și se trase și mai mult în colțul ei.

— Nu crezi că l-am lăsat de ajuns de mult în pace ? îl întrebă vesel Macomber pe Wilson.

— Am putea merge să vedem ce se-nîmplă, zise Wilson. Mai ai vreun glonte dum-dum ?

— Purtătorul de pușcă mai are cîteva.

Wilson strigă ceva în *swahili*, și purtătorul de pușcă mai în vîrstă, care jupuia căpățîna unui bivoli, se ridică, scoase o cutie de gloanțe dum-dum din buzunar și i-o aduse lui Macomber, care-și umplu magazia carabinei și-și puse restul gloanțelor în buzunar.

— Poți să tragi și cu Springfield-ul, îi zise Wilson. Ești mai obișnuit cu el. O să lăsăm Manlicher-ul în mașină cu *Memsahib*. Purtătorul dimitale de pușcă o să-ți ducă arma aceea mai grea. Eu am tunul ăsta prăpădit. Și acuma să-ți spun cum e cu bivoli. Păstrase detaliile astea pentru la urmă, deoarece nu voia să-l neliniștească pe Macomber. Când bivoli atacă, atacă cu capul ridicat și îndreptat înainte. Umflătura coarnelor îi acoperă creierul și nu poți să-i tragi în cap. Singurul loc în care-l poți lovi e drept în nări. Un alt loc e în piept, sau dacă stai într-o parte, în gît sau între omoplați. După ce-au fost loviți o dată, e foarte greu să-i dobori. Nu trebuie să-ncerci nici o fantezie. Lovești unde îți vine mai la îndemînă. Au terminat cu jupuitul căpățînei. Mergem?

Îi chemă pe purtătorii de pușcă, care se apropiară ștergîndu-și mîinile, și cel mai în vîrstă dintre ei se urcă în spate.

— O să-l iau numai pe Kongoni, zise Wilson. Celălalt o să stea aici și o să gonească păsările.

Mașina o porni încet prin luminiș către ostrovul de copaci și tufărișuri care se-ntindea ca o fișie de verdeață de-a lungul albiei secate a unui rîu ce tăia

de-a curmezișul poiana, și Macomber simți că inima îi bate cu putere și că gura-i este uscată, dar de astă dată era emoția, și nu spaima.

— Pe aici a intrat în tufiș, zise Wilson. Și către purtătorul de pușcă, în *swahili*: Ia-te după urma de sînge.

Mașina se oprise lîngă tufiș. Macomber, Wilson și purtătorul de pușcă mai în vîrstă coborîră. Macomber, uitîndu-se înapoi, o văzu pe nevastă-sa, cu carabina lîngă ea, privindu-l. Îi făcu semn cu mîna, dar ea nu-i răspunse.

Tufărișul era foarte des, și pămîntul pe care pășeau era foarte uscat. Pe purtătorul de pușcă îl treceau toate sudorile, Wilson își trăsese pălăria peste ochi, și Macomber se uita drept în ceafa lui roșie. Deodată, purtătorul de pușcă îi spuse ceva lui Wilson în *swahili* și alergă înainte.

— Zace mort, acolo, în tufiș, zise Wilson. Bună treabă. Și se-ntoarse să-i strîngă mîna lui Macomber, și cum își strîngeau mîna și-și zîmbeau unul celuilalt, îl auziră pe purtătorul de pușcă zbierînd ca un nebun și-l văzură țîșnind din tufiș într-o parte, ca un crab, și bivoliul repezindu-se la ei, șiroind de sînge, cu botul întins înainte, cu falcile încheștate, atacînd și privindu-i cu ochii lui mici de porc, injectați. Wilson, care era în fața lui, îngenunche și trase, și Macomber, care trase și el, fără a-și auzi împușcătura, din cauza bubuiturii carabinei lui Wilson, văzu sărind din umflătura enormă a coarnelor țândări ca de

țigla și capul bivolului zvîcnind; trase din nou în nările larg deschise și văzu iar coarnele zvîcnind și țândări zburînd în aer, și apoi nu-l mai văzu pe Wilson, și ochind cu grijă trase din nou, masa enormă a bivolului fiind gata să se prăvale asupra lui și carabina fiindu-i aproape la același nivel cu capul repezit înainte, și văzu ochii mici și răi și capul cum începe să se coboare, și deodată simți un trăsnet alb, fierbinte, orbitor, că-i explodează în cap, și asta fu tot ce mai simți pe lumea asta.

Wilson se aruncase într-o parte, ca să poată trage între omoplații bivolului, Macomber rămăsese locului, în picioare, și trăsesese în nări, ochind de fiecare dată puțin mai sus și lovind coarnele grele, desprinzînd din ele așchii și țândări, ca și cum ar fi tras într-un acoperiș cu țigla, și Mrs. Macomber, din mașină, trăsesese în bivol cu Manlicher-ul de 6,5 cînd i se păruse că e gata să-l străpungă cu coarnele pe Macomber și-și lovise soțul cu vreo două degete mai sus și mai într-o parte de baza craniului.

Francis Macomber zăcea acuma, cu fața în jos, la mai puțin de doi pași de locul în care bivolul căzuse pe-o coastă, și nevastă-sa se aplecă, în genunchi, deasupra lui. Wilson era lîngă ea.

— În locul dumitale, nu l-aș întoarce, îi zise Wilson.

Femeia plîngea isteric.

— În locul dumitale, m-aș duce la mașină, spuse Wilson. Unde-i carabina?

Femeia dădu din cap, cu fața crispată. Purtătorul de pușcă ridică arma de jos.

— Las-o așa cum e, zise Wilson. Apoi: Du-te și adu-l pe Abdulla, să fie martor cum s-a-ntîmplat accidentul.

Îngenunche, scoase o batistă din buzunar și o întinse peste capul cu părul tuns scurt al lui Francis Macomber, așa cum zăcea acolo. Sîngele se scurgea în pămîntul uscat și afinat.

Wilson se ridică și se uită la bivolul prăvălit pe-o coastă, cu picioarele întinse și pîntecele cu părul rar mișunînd de căpușe. „Frumos bivol, dracul să-l ia, se gîndi el mașinal. Cu o deschidere a coarnelor de vreun metru, ba chiar și mai bine. Chiar și mai bine.“ Îl chemă pe șofer și-i spuse să întindă o pătură peste trupul lui Macomber și să rămînă acolo. Și apoi se duse spre mașină, unde femeia ședea și plîngea într-un colț.

— Frumoasă treabă ai mai făcut, spuse el cu o voce albă. Și el *te-ar fi* părăsit.

— Încetează, zise ea.

— Desigur, e vorba de un accident, zise el. Știu asta.

— Încetează, zise ea.

— N-avea grijă, spuse el. O să ai ceva neplăceri, dar am să pun să se ia cîteva fotografii, care vor fi folositoare la anchetă. Apoi mai sînt și mărturiile purtătorilor de pușcă și ale șoferului. Să n-ai nici o grijă, ești în regulă.

— Încetează, zise ea.

— Mai sînt al dracului de multe lucruri de făcut, spuse el. Și trebuie să trimit un camion spre lac, ca să se telegrafieze după un avion care să ne ducă pe toți trei la Nairobi. De ce nu l-ai otrăvit? În Anglia așa se face.

— Încetează. Încetează. Încetează, strigă femeia.

Wilson se uită la ea cu ochii lui albaștri și reci.

— Păi eu am cam terminat, zise el. Eram puțin cam furios. Soțul dumitale începuse să-mi placă.

— O, te rog încetează odată, spuse ea. Te rog, te rog, încetează.

— Așa e mai bine, zise Wilson. Te rog, e mult mai bine. Acum o să încetez.

BĂTRÎNUL DE LÎNGA POD

Bătrînul cu ochelarii cu ramă de oțel și cu hainele pline de praf se odihnea pe marginea șoselei. Pe podul de vase de peste fluviu treceau căruțe și camioane, bărbați, femei și copii. Căruțele, trase de câțiri, se opinteau urcînd malul abrupt dinspre pod, și soldații le împingeau, trăgînd de spițele roților. Camioanele urcau uruind și treceau înainte, în frunte, iar țăranii se tîrau pe drum, înotînd în praf pînă la glezne. Numai bătrînul stătea nemișcat. Era prea obosit ca să meargă mai departe.

Aveam misiunea de a trece podul, de a explora capul de pod din partea cealaltă și de a afla pînă unde înaintase inamicul. După ce mi-am făcut treaba, m-am întors. Pe pod nu mai treceau nici prea multe căruțe și nici prea mulți oameni, bătrînul însă era la locul lui.

— De unde vii? l-am întrebat.

— Din San Carlos, îmi răspunse, și zîmbi.

Era satul în care se născuse, și-i făcea plăcere să-i rostească numele, de aceea zîmbise.

— Aveam grijă de dobitoace, îmi explică el.

— Aha, am zis, neînțelegînd prea bine ce vrea să spună.

— Da, spuse el, rămăsesem, știți, ca să am grijă de dobitoace. Am fost ultimul om care a părăsit San Carlos.

Nu arăta a cioban sau a văcar, și uitîndu-mă la hainele lui negre și pline de praf, la fața lui cenușie din cauza prafului și la ochelarii lui cu ramă de oțel l-am întrebat :

— Ce fel de dobitoace ?

— Felurite, spuse el, și clătină din cap. A trebuit să le las acolo.

Mă uitam cu atenție înspre pod și spre locurile acelea din delta Ebrului, care seamănă atît de bine cu cele din Africa, și mă întrebam cît timp avea să treacă pînă vom da ochii cu inamicul, și stăteam tot timpul cu urechea la pîndă, să deslușesc primele zgomote care să anunțe acel de-a pururi tainic lucru care se numește contactul cu dușmanul, și bătrînul tot acolo era.

— Și ce fel de dobitoace aveai în grijă ? l-am întrebat.

— Trei cu toate, îmi explică el. Două capre și o pisică ; și în afară de ele, patru perechi de porumbei.

— Și a trebuit să le lași acolo ? l-am întrebat.

— Da. Din cauza artileriei. Căpitanul mi-a spus să plec, din cauza artileriei.

— Și n-ai pe nimeni ? l-am întrebat, uitîndu-mă spre celălalt capăt al podului, unde cîteva căruțe se grăbeau să coboare malul povîrnit.

— Pe nimeni, zise el, în afară de dobitoacele de care v-am vorbit. Pisica, desigur, n-o să pățească nimic. Pisicilor nu trebuie să le porți de grijă, dar nu știu ce-o să se întîmple cu celelalte.

— Ce politică faci ? l-am întrebat.

— Nu fac nici un fel de politică, spuse el. Am șaptezeci și șase de ani. Am făcut pînă aici doisprezece kilometri, și cred că mai departe nu mai pot merge.

— Nu-i prea bine să stai aici, i-am zis. Dacă ai putea, n-ar fi rău să mergi pînă la răscrucea dinspre Tortosa, unde-ai găsi niște camioane.

— O să mai stau puțin, și după aceea o să plec. Camioanele unde se duc ?

— Înspre Barcelona, i-am spus.

— Nu cunosc pe nimeni prin locurile acelea, zise el, dar îți mulțumesc foarte mult. Îți mulțumesc încă o dată foarte mult.

Se uită la mine încurcat și obosit, și apoi, simțind nevoia să-și împartă necazurile cu cineva, îmi spuse :

— De pisică sînt sigur, n-am eu grijă. Pisicii nu trebuie să-i porți de grijă. Dar celelalte ? Dumneata ce crezi c-o să se întîmple cu celelalte ?

— Ce să cred, probabil că n-o să pățească nimic.

— Crezi ?

— Și de ce nu ? i-am zis uitându-mă într-una spre celălalt mal, unde nu se mai vedea nici o căruță.

— Dar ce-o să facă în timpul bombardamentului de artilerie, din moment ce mie mi s-a spus să plec tocmai din cauza artileriei ?

— Ai lăsat deschis porumbarul ? l-am întrebat.

— Da.

— Atunci, porumbeii or să zboare.

— Da, desigur c-or să zboare. Dar celelalte ? Mai bine să nici nu mă mai gîndesc ce-o să se-ntîmple cu celelalte.

— Dacă te-ai odihnit, în locul dumitale aş pleca, l-am îndemnat. Hai scoală-te și încearcă să mergi.

— Mulțumesc, îmi spuse, și se ridică de jos, se clătină pe picioare și se așează iar în praf. Aveam grijă de dobitoace, zise el posomorîndu-se, dar nu mai vorbea cu mine. Aveam doar grijă de dobitoace.

N-aveam ce să-i fac. Era duminică Paștilor, și fasciștii înaintau spre Ebru. O zi întunecată și cenușie, cu cerul acoperit, așa că avioanele lor nu ieșiseră. Acest lucru, precum și faptul că pisicile știu să-și poarte singure de grijă era singurul noroc pe care avea să-l mai aibă bătrînul.

S U M A R

<i>Prefaşa</i>	III
<i>Tabel cronologic</i>	XXIII
Bătrînul meu (<i>My Old Man</i>)	1
O pisică în ploaie (<i>Cat in the Rain</i>)	23
Sat indian (<i>Indian Camp</i>)	29
Doctorul și soția doctorului (<i>The Doctor and the Doctor's Wife</i>)	36
Sfîrșitul unei povești (<i>The End of Something</i>)	43
Campionul (<i>The Battler</i>)	50
Mr. și Mrs. Elliot (<i>Mr. and Mrs. Elliot</i>)	64

Pe chei la Smyrna (<i>On the Quai at Smyrna</i>)	70
Revoluționarul (<i>The Revolutionist</i>)	74
Soldatul s-a întors acasă (<i>Soldier's Home</i>)	76
O operație simplă (<i>Hills like White Elephants</i>)	88
Ucigașii (<i>The Killers</i>)	96
Che ti dice la patria ?	112
Cincizeci de bătrîne (<i>Fifty Grand</i>)	128
După mare (<i>The Sea Change</i>)	166
Un loc curat și bine luminat (<i>A Clean, Well-lighted Place</i>)	173
Mama unei „fetițe” (<i>The Mother of a Queen</i>)	181
O așteptare de-o zi (<i>A Day's Wait</i>)	189
Capitala lumii (<i>The Capital of the World</i>)	195
Zăpezile de pe Kilimanjaro (<i>The Snows of Kilimanjaro</i>)	215
Scurta viață fericită a lui Francis Macomber (<i>The Short Happy Life of Francis Macomber</i>)	254
Bătrînul de lîngă pod (<i>Old Man at the Bridge</i>)	307

43

Redactor responsabil : Bianca Schächter
Tehnoredactor : Traian Argetoianu

Dat la cules 21.12.1963. Bun de tipar 18.02.1964.
Apărut 1964. Tiraj 65.140 ex. broșate. Hirtie ziar
de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 12,73. Coli
tipar 10,75. Planșe tiefdruk 1. A. nr. 15.579/1963.
C.Z. pentru bibliotecile mari 82. C.Z. pentru biblio-
tecile mici 82—32=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 31.041 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scintei
nr. 1, București — R.P.R.

3

Clubul cărții digitale 2023